Onderwijs is van ons allemaal

Masterplan (her)inrichting voortgezet onderwijs en huisvesting Maastricht

Dit rapport wordt u aangeboden door de stuurgroep Masterplan (her)inrichting vo onderwijs en huisvesting Maastricht.

Samenstelling stuurgroep:

Stichting LVO:	G. Beckers (voorzitter stuurgroep)
	J. Vossen, B. Hensels, F. Lemmens
Gemeente Maastricht:	J. Jegers, F. Sijben
ICS Adviseurs:	S. Arbeek

Datum: woensdag 7 februari 2018. Toegevoegd is gespreksverslag MosaLira

Inhoudsopgave

- Inleiding....3

1. Samenvatting voortgezet onderwijs in Maastricht....5

2. De Onderwijsvisie “de leerling centraal” 14

3. Samenvatting gesprekken met stakeholders.... 18

4. De cijfers over leerlingen, uitstroom en de stabiele fase 23

5. De huisvesting.... 35

6. Spel- en speelregels van levensvatbare en duurzame scholen 44

7. De scenario’s: van mogelijke scenario’s naar vier 50

8. De scenario’s: van vier naar twee.... 52

9. Conclusie en advies vervolgproces 62

10. Planning 64

Bijlage 1: Gespreksverslagen stakeholders 65

Bijlage 2: Landelijke onderwijskundige ontwikkelingen.... 114

Bijlage 3: Intentieverklaring Masterplan huisvesting voortgezet onderwijs Maastricht 125

- Inleiding

In maart 2017 sloegen de gemeente Maastricht en LVO de handen ineen om een nieuwe start te maken met de herinrichting van het voortgezet onderwijs is Maastricht. Om het proces te begeleiden en te sturen is een bestuurlijk overleg gevormd, met daarin de bestuurders van Stichting LVO en de gemeente Maastricht. Daaronder is een stuurgroep ingericht die het proces vanaf het begin tot en met het afronden van deze fase heeft begeleid. ICSadviseurs heeft van de stuurgroep de opdracht gekregen om het proces te ondersteunen. De stuurgroep is als volgt samengesteld:

- Guido Beckers voorzitter centrale directie LVO Maastricht;
- Jeffrey Vossen lid centrale directie LVO Maastricht;
- Jan Jegers programmamanager beleid en ontwikkeling gemeente Maastricht;
- Fred Sijben directeur projecten en vastgoed gemeente Maastricht;
- Frank Lemmens hoofd vastgoed, facilitaire zaken & inkoop LVO;
- Ber Hensels secretaris masterplan herinrichting voortgezet onderwijs;
- Sibo Arbeek projectmanager namens ICSadviseurs.

Van meet af aan was duidelijk dat het in deze prachtige stad met een ruime traditie op het gebied van internationaal georiënteerd onderwijs om een complexe opgave gaat; de basisgeneratie leerlingen in Maastricht en omgeving krimpt sterk met zo'n 20% tot 2032 en dat leidt tot noodzakelijke aanpassingen aan de organisatie van het onderwijs en de gebouwen zelf. Door krimp ontstaat te veel capaciteit en dat moet je oplossen. Bovendien zijn veel gebouwen functioneel en technisch (zeer) verouderd en staan niet altijd meer op de juiste plek. De keuze die in 2012 gemaakt werd om het onderwijs te organiseren naar domeinen zorgde de afgelopen jaren voor onrust en onbegrip bij ouders, basisschooldirecteuren en een groot aantal stakeholders. Mede als gevolg daarvan koos een toenemend aantal leerlingen en hun ouders voor onderwijs buiten de stad. De verstandhouding tussen stakeholders, gemeente en LVO als de bestuurder van het voortgezet onderwijs liet in deze periode te wensen over.

Kortom: een uitdaging die verder gaat dan alleen het aanpassen van de huisvesting en waarbij het schoolbestuur LVO niet alleen voor een duurzame oplossing kan zorgdragen. Om die reden hebben gemeente en LVO de handen ineengeslagen en heeft LVO ervoor gezorgd dat de aansturing op het niveau van de centrale directie van LVO Maastricht in de persoon van Guido Beckers versterkt werd. De stuurgroep kreeg vervolgens de opdracht het proces te starten en in goede banen te leiden.

In eerste instantie formuleerde de stuurgroep een aantal basisopdrachten. Zo was het belangrijk om duidelijkheid te krijgen over de juiste cijfers en het effect van de uitstroom. Er gingen verschillende getallen over tafel en dat leidde tot verschillende interpretaties. In de tweede plaats was het zaak om de technische, functionele en onderwijskundige staat van de huisvesting goed in beeld te krijgen, evenals de effecten van de krimp op de uiteindelijke leerlingenaantallen per onderwijssoort op termijn. Daarbij formuleerde de stuurgroep een ambitie: door een goed en gedragen masterplan te maken moet het mogelijk zijn om 80% van de uitstroom weer terug te halen.

Duidelijk was dat niet alleen helderheid over het vertrekpunt van denken noodzakelijk is, maar ook herstel van vertrouwen en draagvlak onder alle betrokken stakeholders. In de maanden mei tot en met oktober 2017 is door LVO en ICSadviseurs met een groot aantal stakeholders gesproken binnen en buiten de gemeente, waaronder uiteraard met leerlingen, ouders, docenten, de besturen van de basisscholen en de locatiedirecteuren van LVO als de meest bepalende stakeholders. Opvallend was de enorme betrokkenheid en verbondenheid met het vraagstuk, in combinatie om de behoefte om de relatie met LVO te versterken, actief betrokken te blijven en de communicatie te versterken.

Iedereen realiseert zich dat het om een complex vraagstuk gaat en dat het belang van een heldere, gedragen en haalbare ambitie essentieel is. Kortom; het voortgezet onderwijs gaat iedereen aan het hart.

Op basis van het ontwikkelen van de eigen onderwijskundige visie, landelijke ontwikkelingen binnen het basis- en voortgezet onderwijs en de opbrengsten uit al die gesprekken met stakeholders is een duidelijk beeld ontstaan van de lijnen waarlangs het voortgezet onderwijs in Maastricht zich zou moeten ontwikkelen. In de wetenschap dat heldere communicatie en het versterken van het draagvlak bepalend zijn voor het vervolgproces en het succes van de keuzen die gemaakt gaan worden, heeft de stuurgroep diverse scenario's langs de meetlat van de belangrijkste voorwaarden gelegd. Uiteindelijk zijn daar vier relevante scenario's uitgekomen die, voorzien van argumentaties, teruggelegd gaan worden.

Tegelijkertijd werkt LVO met de eigen docenten en locatiedirecteuren aan de transformatie van de eigen organisatie. Immers, de krimp en de keuzen die gemaakt worden hebben gevolgen voor de inrichting en organisatie van het onderwijs. De centrale directie van LVO Maastricht heeft samen met haar managementteam gewerkt aan de genoemde vier scenario's. Op basis van vooral onderwijskundige argumenten - naast noties als ligging, omvang, kwaliteit, verbinding en inrichting - is de voorkeur uitgesproken voor twee voorkeursscenario's die volgens de professionals binnen het onderwijs het meest aantrekkelijk, duurzaam en haalbaar zijn. Het proces, de verschillende afwegingen en de mogelijke scenario's worden in een volgende fase uitgebreid teruggelegd, waarbij wordt getoetst of de overgebleven scenario's voldoen aan de verwachtingen van de stakeholders.

Concreet heeft het masterplan de volgende producten opgeleverd:

- Een gezamenlijk opdrachtgeverschap van de besturen van LVO en de gemeente Maastricht, waarbij doelen en middelen in samenhang worden ontdekt en uitgewerkt;
- Een helder referentiekader voor wat betreft cijfers, vierkante meters, staat van de huisvesting en het onderhoudsniveau;
- Inzicht in de overwegingen, ideeën, tips en analyses van de verschillende stakeholders;
- Het ontwikkelen van een visie op het onderwijs van de toekomst, zoals LVO dat wil vertalen naar het vervolg;
- Het afpellen van een groot aantal mogelijke scenario's op basis van de randvoorwaarden die gesteld zijn;
- Het benoemen van twee voorkeursscenario's die onderwijskundig getest zijn en in het vervolg met de stakeholders besproken worden;
- Een realistische en haalbare visie op het vervolgtraject, waarbij na besluitvorming door het bestuurlijk overleg de gemeenteraad het masterplan dient vast te stellen.

1. Samenvatting voortgezet onderwijs in Maastricht

Het voortgezet onderwijs in Maastricht staat nog steeds op de fundamenten van een veelheid aan scholen uit het verleden. 25 jaar geleden telde Maastricht nog 17 scholen voor beroepsonderwijs, mavo, havo en vwo, met ruim 12.000 leerlingen. Deze ressorteerden onder verschillende besturen. Met het Bonnefantenakkoord is er in 2003 bestuurlijke eenheid ontstaan in het Maastrichtse onderwijslandschap en is de opmaat gegeven voor het inrichten van uiteindelijk vijf scholengemeenschappen: Porta Mosana College (PMC), St. Maartenscollege (SMC), Bonnefantencollege (BFC) en later De Bernard Lievegoed school voor Vrijeschool onderwijs (BLS) en het United World College Maastricht voor internationaal onderwijs (UWCM), alle onder de vleugels van de Stichting LVO. Daarmee werd aangesloten bij de landelijke vernieuwingstrend om brede scholengemeenschappen in te richten. De Maastrichtse varianten van scholengemeenschappen onderscheidden zich van elkaar met Science-, Cultuur- of Sportprofielen, maar kwamen toch al gauw in een ongezonde concurrentiepositie met elkaar. De leerling werd namelijk door de ontgroening en de krimp 'schaars' goed in Maastricht en de omliggende gemeenten.

Concurrentie tussen scholen hoeft op zich nog niet verkeerd te zijn om scholen 'scherp' en aan de tijd te houden. Maar wanneer er financiële tekorten ontstaan door de ontgroening vanwege een daling van de inkomsten, oudere en veelal ook duurdere leerkrachten en een duurdere instandhouding met groeiende leegstand, wordt het vestzak-broekzak om het gat op de ene school te vullen via leerlingen van de andere school. Er werd vanwege de langjarige verliezen door het College van Bestuur van LVO een bezuinigingstaakstelling opgelegd, die al gauw leidde tot een verschraling van het onderwijsaanbod, van de zorgstructuur en de onderhoudstoestand van de schoolgebouwen. Geleidelijk werd duidelijk dat er te weinig leerlingen zouden zijn om alle scholen in de nabije toekomst in de lucht te kunnen houden. Echt nijpend werd de ontgroening, toen duidelijk werd dat vooral het overeind houden van teveel onrendabele bovengroepen binnen alle profielen op alle scholen een financieel onhoudbare zaak werd.

Met het herschikkingsplan Onderwijs Ontwikkeling op Maat (OOM) in 2012 is een poging gedaan om te saneren. Het uitgangspunt was om de bovenbouwen van de drie scholengemeenschappen (exclusief de Bernard Lievegoed School en het United World College) te clusteren in rendabele domeinen. Deze domeinen zouden elk voldoende volume en middelen hebben om leerlingen voor te bereiden op het mbo (via het domein vmbo), het hbo (via het domein vhbo) en het wo (via het domein vwo). Rekenkundig was dit een doordachte oplossing om de ontgroening en de gevolgen daarvan het hoofd te bieden. Ouders, personeel en uiteindelijk ook de politiek in Maastricht kregen echter geen goed gevoel bij de herschikkingsoperatie OOM en ervoeren die als te snel en teveel van bovenaf opgelegd, zonder breed verworven draagvlak. Anders dan gehoopt, verbeterde deze situatie zich gedurende de daaropvolgende jaren niet. Onderwijl nam het aantal leerlingen sneller af dan op grond van de krimp was voorspeld. Voor het College van Bestuur van LVO werd duidelijk dat het roer om moest en heeft daartoe in april 2017 in samenspraak met het College van Burgemeester en Wethouders een stuurgroep ingericht met de opdracht het voorliggende masterplan uit te werken.

Diverse verworvenheden van het herschikkingsplan OOM zijn ook naar voor de toekomst van waarde. De herinrichting van het voortgezet onderwijs in Maastricht zal echter meer van onderop vorm dienen te krijgen en de clustering in domeinen wordt losgelaten. De relatie met de gemeente Maastricht, die naast de zorgplicht voor adequate onderwijshuisvesting ook via Leerplicht, VSV, Knooppunten Passend Onderwijs Jeugdhulp, VAVO, Eerste Opvang Asielzoekers, Veilige school, Gezonde school en Cultuureducatie, groot belang bij een goed georganiseerd voortgezet onderwijs heeft, is opnieuw geformuleerd. In gezamenlijk opdrachtgeverschap wordt vervolgens, in samenspraak met alle stakeholders, een toekomstbestendig Masterplan vo Maastricht opgesteld.

1.1 Onduidelijkheid over aanbod en visie

Ouders willen duidelijkheid over hoe het onderwijs aan hun kinderen wordt vormgegeven en waar dat gebeurt. Is de school goed en veilig bereikbaar, is de leeromgeving veilig, moet mijn kind wisselen tussen gebouwen. Dat zijn issues die leven onder ouders en ook onder de basisscholen, die immers een belangrijke adviesrol hebben.

Onduidelijkheid over de visie, de organisatie en het aanbod van het voortgezet onderwijs in Maastricht heeft tot een weglek van circa 1.400 leerlingen geleid. Keuzes in onderwijsvisie zijn legitiem; of dat nu voor Stella Maris in Meerssen en Valkenburg is vanwege het accent op gepersonaliseerd leren, bij de BLS in Maastricht vanwege de antroposofische benadering, bij het Sophianum in Gulpen vanwege het verbrede aanbod of voor het onderwijs in België vanwege een voorkeur voor discipline of strak ingericht onderwijs: het kan en mag allemaal. Sommige ouders brengen hun kind al vanaf het tweede jaar naar de kinderopvang in België omdat dat financieel aantrekkelijker is. Om die reden is er met een deel van die weglek ook niets mis. Je kunt in Maastricht werken en in Lanaken wonen of andersom. Maar kiezen voor onderwijs buiten Maastricht omdat het voortgezet onderwijs in Maastricht niet goed geprofileerd en georganiseerd is, moet niet kunnen.

Als ouders en leerkrachten de fracties in de raad benutten om via het College van B&W druk op het schoolbestuur uit te oefenen is het einde zoek. Als het gemeentebestuur klem zit tussen inhoudelijke keuzes van het schoolbestuur, de vrijheid van onderwijs en de druk van de gemeenteraad wordt het onwerkbaar. Als schoolbestuur en gemeenteraad hun verschil van mening uitvechten via een arbitragezaak is alle vertrouwen weg. Dan ontstaat er een patstelling waarin niets gebeurt, terwijl de nijpende situatie geen uitstel kan hebben. Een belangrijke voorwaarde voor een goed proces was dan ook om aan draagvlak te werken.

1.2 Het waarom

De belangrijkste redenen voor het opstellen van een Masterplan voor de herinrichting van het voortgezet onderwijs in Maastricht zijn:

- De ontgroening/krimp en de financiële tekorten die daaruit zijn ontstaan,
- Daardoor stilstand in het faciliteren van onderwijsvernieuwing en geen onderwijsvisie voor het gehele vo in Maastricht,
- Leegstand en achterstallig onderhoud in gebouwen,
- Onduidelijkheid bij ouders over wat er nu voor hun kinderen gaat gebeuren en als gevolg daarvan onvrede en weglek van een deel van de leerlingen naar scholen buiten Maastricht,
- Te weinig vertrouwen bij stakeholders dat OOM bijdraagt aan een duurzame oplossing.

1.1.1 Krimp en weglek

Er is sprake van een forse krimp in en weglek uit Maastricht. Het aantal leerlingen dat naar het voortgezet onderwijs in Maastricht gaat, is van circa 12.000 leerlingen in 1990 gedaald naar 6.616 leerlingen in 2017 en zal verder dalen naar 5.444 leerlingen in 2032 (prognoses Pronexus, juni 2017). Daarbij bedraagt de uitstroom van leerlingen naar België en naar het Sophianum en Stella Maris in het Heuvelland in 2017 ongeveer 1.380 leerlingen. LVO wil deze uitstroom keren door heldere keuzes te maken over de inrichting van het onderwijs. De ambitie is om als LVO Maastricht in 2032 huisvesting te bieden aan circa 6.200 leerlingen. Dit aantal is inclusief de Bernard Lievegoedschool voor Vrijeschool Onderwijs en het United World College Maastricht voor Internationaal onderwijs, beide eveneens onderdeel van LVO Maastricht. Zonder deze beide scholen is het totaal aantal te verwachten leerlingen in 2032 circa 5.000 leerlingen. Op dat laatste aantal zijn de verschillende huisvestingsscenario's voor de overige scholen gebaseerd. De belangrijkste gegevens zijn de volgende:

Onderstaande tabel laat de prognose zien voor toekomstige leerlingenaantallen.

School	Onderwijs	2017		2022		2027		2032		2037	
SSVO Terra Nigra	PrO	217	100%	202	93%	198	91%	196	90%	199	92%
Bonnefantencollege	HAVO/VW	481	100%	426	89%	426	89%	424	88%	430	89%
Bonnefantencollege	VMBO	197	100%	162	82%	161	82%	161	82%	163	83%
Subtotaal Maastricht West		***895***	***100%***	***790***	***88%***	***785***	***88%***	***781***	***87%***	***792***	***88%***
Sint-Maartenscollege	HAVO/VW	978	100%	817	84%	802	82%	795	81%	807	83%
Stella Maris College	VMBO	5	100%	4	80%	4	80%	4	80%	4	80%
Sint-Maartens College	VMBO	1.161	100%	971	84%	953	82%	942	81%	954	82%
Porta Mosana College	VMBO	634	100%	523	82%	513	81%	508	80%	516	81%
Bernard Lievegoedschool	Vrije scho	845	100%	714	84%	692	82%	684	81%	697	82%
Porta Mosana College	HAVO/VW	1.547	100%	1.328	86%	1.299	84%	1.285	83%	1.306	84%
Subtotaal Maastricht Oost		***5.170***	***100%***	***4.357***	***84%***	***4.263***	***82%***	***4.218***	***82%***	***4.284***	***83%***
TOTAAL LVO Maastricht		6.065	100%	5.147	85%	5.048	83%	4.999	82%	5.076	84%
United World College	Intern.	553	100%	462	84%	453	82%	445	80%	449	81%
TOTAAL		6.618	100%	5.609	85%	5.501	83%	5.444	82%	5.525	83%

De prognoses voor de aantallen vo-leerlingen die in de gemeente Maastricht naar school gaan (Bron: Pronexus, juni 2017). NB: Ten behoeve van consistentie in dit rapport is er een kleine aanpassing in de tabel aangebracht ten opzichte van het rapport van Pronexus. Pronexus geeft voor 2017 (telling 1 oktober 2016) 6.616 leerlingen aan, terwijl de gegevens die voor dit rapport gebruikt zijn (DUO, telling 1 oktober 2016) in totaal 6.618 aangeeft. De oorzaak voor dit minimale verschil is waarschijnlijk het moment waarop de bron DUO is geraadpleegd. Het uitgangspunt in dit rapport is 6.618 leerlingen.

Extra rekening dient te worden gehouden met de ontwikkelingen in het *Praktijkonderwijs* (LVO) en het *Voortgezet Speciaal Onderwijs* (Mosalira en Alterius). Vanwege de vereveningsopgave en de forse bezuiniging die door de rijksoverheid aan het samenwerkingsverband Passend Onderwijs vo Maastricht-Heuvelland is opgelegd, moet er rekening gehouden worden met een toenemende opname van deze leerlingen in de reguliere setting in de komende jaren in de vorm van maatwerkklassen. Dit stelt extra eisen aan de compartimentering in gebouwen, kleinere groepen en werkruimten voor begeleiders van binnen en van buiten (zoals BPO, SMW, JGZ, Jeugdhulp en Leerplicht). Dit geldt ook voor de *Eerste Opvang Anderstaligen* (EOA), die een zelfstandige unit vormt van het vmbo Maastricht, gehuisvest op een eigen locatie. De gemeente Maastricht heeft net als vele andere gemeenten te maken met sterk wisselende en moeilijk te voorspellen aantallen EOA-leerlingen vanuit het AZC en daarnaast met de instroom van statushouders die in Maastricht zijn komen wonen. Deze aantallen wisselen tussen de 100 en 300 leerlingen en zijn afhankelijk van de toewijzing van het COA.

De doelgroep van LVO Maastricht is de vo-populatie in de woongemeenten Maastricht en Eijsden-Margraten. Meerssen en Gulpen-Wittem hebben namelijk hun eigen VO-scholen. 5.735 van de 7.178 vo-leerlingen in Maastricht en Eijsden-Margraten gaan in Maastricht naar school. Dit is een marktaandeel van 80%.

VO-leerlingen per woongemeente			Gaan naar school in:											
Woongemeente leerling	*VO-populatie*		*Heel Maastricht*		*Meerssen*		*Valkenburg*		*Gulpen-Wittem*		*Overig NL*		*Buitenland*	
Maastricht	5.563	100%	4.739	85%	294	5,3%	68	1,2%	6	0,1%	32	0,6%	424	7,6%
Eijsden-Margraten	1.615	100%	996	62%	20	1,2%	7	0,4%	380	23,5%	21	1,3%	191	11,8%
Maastricht + Eijsden-Margraten	7.178	100%	5.735	80%	314	4,4%	75	1,0%	386	5,4%	53	0,7%	615	8,6%
Meerssen	1.109	100%	193	17%	598	53,9%	160	14,4%	2	0,2%	128	11,5%	28	2,5%
Valkenburg aan de geul	878	100%	164	19%	365	41,6%	171	19,5%	111	12,6%	46	5,2%	21	2,4%
Overige gemeenten NL			238											
Woonachtig in België			233											
Woonachtig in Duitsland			25											
Woonachtig elders in het buitenland			30											
TOTAAL			6.618											

Dit betekent tegelijkertijd een weglek van 1.443 leerlingen.

Weglek Maastricht + Eijsden Margraten	
Stella Maris	389
Sophianum Gulpen	386
Buitenland	615
Overig Nederland	53
Totaal	**1.443**

De ambitie van LVO Maastricht is om een groot deel van de uitstroom van leerlingen uit Maastricht naar België en omliggende gemeenten terug te halen naar Maastricht.
Deze ambitie laat zich uitsplitsten naar de volgende gewenste marktaandelen:

- Marktaandeel in Maastricht verhogen tot 94%;
- Marktaandeel in Eijsden-Margraten verhogen tot 70%;
- Marktaandeel in Meerssen met 19% en in Valkenburg met 20% verhogen;
- 50% van de leerlingen die naar het VSO gaan, opnemen in een reguliere onderwijssetting.

Het totale aantal leerlingen in de gewenste situatie in 2032 voor heel Maastricht (inclusief UWC en BLS) bedraagt daarmee 6.226 leerlingen.

Samengevat zijn dit de belangrijkste cijfers over leerlingenaantallen te gebruiken om de onderwijsscenario's in te richten:

• Basisgeneratie 12-18-jarigen in Maastricht e.o. anno 2017:	12.612
• Basisgeneratie in 2032:	10.202
• Aantal leerlingen in Maastricht naar het VO in 2017:	6.616
• Aantal leerlingen in Maastricht naar het VO in 2032:	5.444
• Uitstroom naar België en Heuvelland 2017:	1.443
• Ambitie 2032 (toename van 782 leerlingen):	6.226
(inclusief United World College en Bernard Lievegoedschool),	
• Uitgangspunt voor de scenario's 2032 (exclusief UWC en BLS):	5.000

1.1.2 Onderwijsvisie

"Structure follows strategy", is een belangrijke uitspraak van managementwetenschapper Henry Mintzberg. Je moet eerst een heldere onderwijsvisie hebben voordat je in huisvestingscenario's gaat denken. Dat betekent dus ook dat we niet meteen moeten belanden in discussies over gebouwen, maar eerst een eenduidige onderwijsvisie voor het toekomstige vo in Maastricht opstellen. Aan OOM ontbrak een binnen LVO Maastricht en daarbuiten gedragen onderwijsvisie die leidend had moeten zijn om tot een herinrichting van het onderwijs te komen. Zonder onderwijsvisie is er ook geen sturing op onderwijsvernieuwing. En zonder gezonde financiële basis is er ook geen ruimte om vernieuwing te faciliteren.

Maar de maatschappij staat niet stil en stelt steeds nieuwe eisen en verwachtingen aan het onderwijs. "Herinrichten" betekent dus niet alleen (her)schikken in minder gebouwen, maar ook inrichten van kwalitatief goed onderwijs, dat bij de tijd is en maatwerk levert voor alle leerlingen van praktijkonderwijs tot en met gymnasium. Het goed formuleren en afstemmen van de onderwijsvisie is dus een belangrijke voorwaarde voor het proces.

1.1.3 Leegstand en onderhoud

Door de onduidelijkheid over het *hoe* en *wat* houden LVO en gemeente elkaar al jaren in een wurggreep, terwijl de krimp zich doorzet. LVO stelt groot onderhoud uit; de gemeente investeert al jaren onvoldoende in (ver)nieuwbouw. De onderhoudstoestand van de huidige gebouwen is niet slecht, zo blijkt uit een recent uitgevoerde NEN-2767 onderzoek. De onderwijskwaliteitslabels

variëren van goed tot matig, maar het kan beter door het verduurzamen van de gebouwen. Functioneel staan de meeste gebouwen er echter niet goed voor. Door de overmaat te reduceren, te komen tot aantrekkelijke scholen en het verduurzamen van de gebouwenvoorraad zal dat aan de kant van het schoolbestuur leiden tot minder uitgaven in de materiële instandhouding, zodat er meer geld overblijft voor personeel, onderwijs en zorg.

1.3 Het hoe

De aanpak van het masterplan begint bij het terugwinnen van vertrouwen. Om voldoende draagvlak te verkrijgen voor een visie op het herinrichten van het vo in Maastricht is met een groot aantal betrokken en belanghebbende groepen gesproken, zoals:

- De betrokken locatiemanagers van LVO;
- Medewerkers van LVO in verschillende bijeenkomsten;
- Medezeggenschapsraden;
- Ouder- en leerlingraden;
- Bestuurder van Stichting LVO;
- Bestuurders en directies van het basis- en speciaal onderwijs;
- Bestuurders van ROC Leeuwenborgh;
- Ambtelijke vertegenwoordigers van onderwijs en vastgoed van de gemeente Maastricht;
- Raadsfracties van de gemeente Maastricht;
- Wethouders van de gemeenten Maastricht, Meerssen en Margraten-Eijsden;
- Projectbureau A2 De groene loper/Onderwijsboulevard.

Parallel aan dit proces is LVO aan de slag gegaan met het opstellen van een onderwijsvisie. Wat leeft er aan innovatieve ideeën binnen de LVO-gemeenschap breed? Welke intenties worden er vanuit het bestuursbureau afgegeven? Wat leeft er onder management en personeel in Maastricht? Wat vraagt de samenleving in de 21^{e} eeuw van het voortgezet onderwijs? Welke nieuwe inzichten vragen de landelijke decentralisaties samenhangend met de Wet Passend Onderwijs, Jeugdwet en Participatiewet ten aanzien van inclusief onderwijs, zorg en begeleiding op school? Helder is dat een visie kan binden en verbinden. Hoe het onderwijs in Maastricht ook ingericht gaat worden, alle scholen zullen als onderdelen van een organieke eenheid binnen LVO Maastricht moeten samenwerken om kinderen optimale kansen en keuzes te bieden. Vrijheid in gebondenheid.

De derde stap in de aanpak is onderzoek. Te lang zijn alle verhalen en cijfers over krimp en weglek ontkent. De gemeente heeft daarom opdracht gegeven aan Pronexus om nieuwe prognosecijfers voor Maastricht op te stellen. LVO en gemeente hebben ICSadviseurs opdracht gegeven om die cijfers uit te werken en data te verzamelen rond de bestaande gebouwen in Maastricht. Onderzoek naar ontgroening levert actuele cijfers op over de aanwezige basisgeneratie in de regio en het deel daarvan dat LVO-scholen in Maastricht bezoekt en het deel dat dit niet doet. Vervolgens is ook gekeken naar de ligging van de gebouwen in relatie tot de ontwikkeling van het voedingsgebied. Daarnaast is gekeken naar een aantal belangrijke uitkomsten uit de visie, trends en gesprekken, te weten dat scholen onderdeel zijn van een sociaal-economische structuur, een belangrijke rol in het maatschappelijk netwerk vervullen en ruimtelijk goed moeten worden ingepast. Dat geldt zeker voor het vmbo, waarbij aansluiting op het mbo en het bedrijfsleven belangrijke voorwaarden zijn om aantrekkelijk en arbeidsmarktrelevant beroepsonderwijs te kunnen organiseren.

1.4 Het wat

En hebben al die acties van het afgelopen half jaar nu ook iets opgeleverd? Is het helder wat we nu gaan doen? De belangrijkste constatering is dat er veel vertrouwen is teruggewonnen. De meeste raadsfracties spreken uit dat zij tevreden zijn over de gevolgde werkwijze tot nu toe, de benadering van onderop en het serieus nemen van alle stakeholders. Zij geven aan op een constructieve manier te willen meewerken. Daarnaast geven zij aan de bestaande denominaties graag terug te willen zien

in de vertaling naar het nieuwe aanbod, dat wil zeggen de levensbeschouwing of religieuze overtuiging waarop het onderwijs binnen de school (mede) is gebaseerd. Het aanbod van voortgezet openbaar onderwijs mag door de te maken keuzen niet in gevaar komen.

Dit zijn de belangrijkste aanbevelingen die uit de gesprekken met stakeholders zijn opgehaald:

- De kwaliteit van onderwijs moet leidend zijn;
- Uitdagend onderwijs vertaalt zich in uitdagende leeromgevingen;
- Het belang van de (coachende) rol van de docent is groot (mentoraat);
- Er moet sprake zijn van duidelijke op- en afstroommogelijkheden in relatie tot de organisatie van het onderwijs;
- Er zijn doorlopende leerlijnen;
- Een sterke voorkeur voor scholengemeenschappen in plaats van de domeinstructuur;
- De inrichting van het onderwijs moet kleinschalig en herkenbaar zijn;
- Er is voldoende keuzevrijheid voor ouders en leerlingen;
- Er zijn vormen van gepersonaliseerd leren en leren op maat;
- De scholen zijn bereikbaar en de routes zijn veilig;
- Er is aandacht voor een stevige zorgstructuur, inclusief het praktijkonderwijs;
- Lokale keuzes passen bij landelijke ontwikkelingen;
- Het imago van het vmbo verdient aandacht.

Uit de verschillende gesprekken zijn de volgende uitgangspunten bepaald voor het opstellen van mogelijke scenario's:

1. Brede instroom
2. Gepersonaliseerd leren/maatwerk
3. Probleemloze op- en afstroom
4. Doorlopende leerlijnen
5. Keuzemogelijkheden
6. Aansluiting/afstemming met het vervolgonderwijs
7. Voldoende volumes (organisatie van het onderwijs)
8. Kleinschaligheid (inrichting van het onderwijs)
9. Fysiekruimtelijke en stedenbouwkundige inpassing in de stad
10. Verduurzaming
11. Haalbaar en betaalbaar

1.5 De huisvesting

Verder is er onderzoek gedaan naar de huidige huisvesting. De ruimtecapaciteit in de gebouwen is in kaart gebracht en er is gekeken in hoeverre gebouwen geschikt zijn voor toekomstige behoeften. Bij het uitwerken van het Masterplan (her-)inrichting Voortgezet Onderwijs zullen verschuivingen in leerlingenstromen plaatsvinden. Zo zal de aantrekkingskracht van het onderwijs in Maastricht waarschijnlijk toenemen, waardoor er minder leerlingen uitstromen naar randgemeenten en België en er meer leerlingen uit deze randgemeenten zullen kiezen voor onderwijs in Maastricht. Uiteraard heeft dat gevolgen voor de volumes en de inrichting van het onderwijs.

Er is in opdracht van LVO door Treetops naar de leeftijd en de staat van onderhoud op basis van de landelijk vastgestelde NEN2767 normering gekeken, rekening houdend met het programma van eisen: frisse scholen en aankomende regelgeving als Bijna Energie Neutrale gebouwen (BENG).

Verder is gekeken naar functionaliteit en ligging, bereikbaarheid en spreiding over de stad. Deze onderzoeken hebben onderstaande gegevens opgeleverd om mee te nemen in de scenario's:

- Vrijwel alle gebouwen (exclusief United World College en BLS) zijn technisch en functioneel verouderd;
- Scholen en gebouwen zijn nog gebouwd en ingericht voor traditioneel onderwijs;
- Het onderhoud is gemiddeld op orde (behalve Porta Mosana), maar de reguliere middelen zijn onvoldoende om de gebouwen te verduurzamen;
- De huisvesting van het vmbo aan de Bemelergrubbe is qua locatie en gebouwen een absoluut aandachtsgebied;
- De scholen zijn uit het centrum van Maastricht verdwenen, waarbij de scholen vooral in de rond het centrum gelegen wijken zijn gepositioneerd, maar niet meer vanzelfsprekend op het voedingsgebied aansluiten;
- De ontwikkeling van de samenwerking vmbo en mbo op het gebied van een Techniekcentrum is kansrijk;
- De Bernard Lievegoedschool ontwikkelt zich tot een Vrije School voor 0-18; LVO heeft daartoe met Stichting Pallas in september 2017 een intentieovereenkomst getekend. Dit heeft gevolgen voor de huisvesting;
- Het praktijkonderwijs dient betrokken te worden bij de inrichting van de scenario's;
- De huisvesting voor leerlingen van EOA verdient aanbeveling, waarbij rekening dient te worden gehouden met de sterk fluctuerende aantallen leerlingen (flexibiliteit).

Vervolgens zijn er in de landelijke benchmark spelregels verkend ten aanzien van wenselijke volumes voor gezonde scholen.

1.6 Mogelijke scenario's

Uit alle gesprekken en onderzoeken blijkt dat er in eerste instantie meerdere scenario's mogelijk zijn, zoals:

- Een onderwijskundige en organisatorische inrichting naar domeinen;
- Het creëren van junior colleges in Oost en West zonder afsluiting;
- Het concentreren van alle onderwijs rond de groene loper;
- Twee smalle brede scholen (mavo, havo, vwo) en het revitaliseren van vmbo Bemelergrubbe, inclusief de ontwikkeling naar een Techniekcentrum;
- Een smalle brede school in West, een brede school in Oost, inclusief de onderbouw GL/KB/BB en een aparte vmbo-bovenbouw al dan niet op de Bemelergrubbe;
- Twee brede scholen inclusief onderbouw GL/KB/BB en een vmbo-bovenbouwlocatie, al dan niet op de Bemelergrubbe, mogelijk in combinatie met mbo;
- Twee brede scholen vanaf vmbo tot en met vwo;
- In alle scenario's het versterken van de zorgstructuur inclusief de praktijkschool, afhankelijk van het te kiezen scenario;
- Daarnaast in alle scenario's een derde smalle brede school BLS van 0-18 jaar en verdere profilering van het United World College.

Uiteindelijk zijn twee scenario's het meest kansrijk, rekening houdend met het wegen van alle criteria:

- Een smalle brede school in West, een brede school in Oost, inclusief de onderbouw GL/KB/BB en een aparte vmbo-bovenbouw, al dan niet op de Bemelergrubbe;
- Een brede school in West en een brede school in Oost, inclusief onderbouw GL/BB/KB en een vmbo-bovenbouwlocatie al dan niet op de Bemelergrubbe, mogelijk in combinatie met mbo.

Noot: *bij het inrichten van het beroepsonderwijs bestaat nadrukkelijk de wens om samenwerking op te zoeken met het bedrijfsleven, instellingen en collega schoolbesturen van po tot en met de universiteit. Zo kunnen leerlingen altijd de school afmaken waar ze zijn aangemeld. Voor beroepsgerichte vakken kan dan ingespeeld worden op beschikbare locaties bij voornoemde partners.*

Daarnaast gelden de volgende uitwerkingen op verdere concretisering van deze hoofdscenario's:

- In alle scenario's geldt het versterken van de zorgstructuur inclusief de praktijkschool, afhankelijk van het te kiezen scenario;
- Daarnaast geldt in alle scenario's een derde smalle brede school BLS van 0-18 jaar en het verder profileren van het United World College.

Naast de uitwerking van scenario's voor het reguliere onderwijs geldt dat de BLS eveneens wordt gezien als een derde brede school (vanaf tl tot en met vwo) in Maastricht. Voor het United World College (UWC) geldt dat deze een aparte positie in Maastricht heeft, met een aanzienlijk breder bedieningsgebied, waarbij het volume aan leerlingen een eigen opbouw en dynamiek kent.

Voor beide scenario's geldt dat de stad een volledig aanbod voortgezet onderwijs biedt, te weten de Bernard Lievegoedschool en de te vormen brede scholen in Oost en West, naast aantrekkelijk beroepsonderwijs en een internationale brede school. Deze inrichting biedt tevens mogelijkheden om antwoorden te geven op het denominatievraagstuk en de noodzakelijke vereenvoudiging en eenduidigheid van medezeggenschap en bekostiging (de zogeheten brin structuur). Voor het vmbo is de inrichting van een Techniekcollege samen met het Techniekcentrum van Leeuwenborgh en Arcus een aandachtspunt. Dit geldt in potentie ook voor andere sectoren, zoals zorg, ondernemen & dienstverlening, horeca & toerisme: in geval doorgaande leerlijnen in vakmanschapsroutes en technologieroutes in samenwerking met het bedrijfsleven, instellingen en collega schoolbesturen worden opgezet, leiden deze tot een andere inrichting van het onderwijs en duaal werkplekleren.

1.7 Proces en vervolgstappen

Het masterplan (her-)inrichting voortgezet onderwijs Maastricht is het resultaat van een proces dat met veel betrokken partijen de afgelopen maanden is doorlopen. De stuurgroep geeft een advies over de vervolgstappen. Dat zouden de volgende kunnen zijn:

- Terugkoppeling van de voorkeursscenario's naar stakeholders om het draagvlak te bevestigen;
- Het bestuurlijk door de gemeente Maastricht en de Stichting LVO vaststellen van het masterplan met de vier hoofdscenario's die tot twee voorkeursscenario's zijn teruggebracht;
- Het verder uitwerken van de voorkeursscenario's/het voorkeursscenario in een gefaseerde – en breed gedragen – meerjarige uitvoerings- en financieringsplanning;
- Verbreding van het onderwijs in West en Oost ten behoeve van de nieuwe instroom reeds per schooljaar 2018-2019, aangezien dit in alle scenario's als uitgangspunt geldt en de behoefte groot is;
- Tijdens het verdere proces: blijvende aandacht voor draagvlak bij de stakeholders, hetgeen zich vertaalt naar een regelmatige terugkoppeling.

2. De Onderwijsvisie “de leerling centraal”

Parallel aan de gesprekken met de verschillende stakeholders heeft LVO de onderwijsvisie aangescherpt. Deze visie bepaalt de verdere onderbouwing en keuzes in het plan.

De afgelopen jaren is de overtuiging gegroeid dat deze en de komende tijd vraagt om een andere benadering van het onderwijs. De traditionele, klassikale aanpak is een werkvorm die niet meer volledig past bij dat wat de maatschappij van het onderwijs vraagt. De maatschappij is veranderd. De arbeidsmarkt stelt voortdurend andere en hogere eisen. Verschillen in talenten tussen leerlingen, van een gelijk onderwijsniveau, mogen er zijn en moeten gehonoreerd worden. Dat heeft gevolgen voor de inrichting van het totale voortgezet onderwijs; vanaf vmbo tot en met het gymnasium. Om die reden is een koerswijziging nodig. Natuurlijk is een goed diploma belangrijk, maar de echte opdracht aan scholen moet zijn om het beste in de leerling naar boven halen. Dat kan door de persoonlijke talenten maar ook de belemmeringen van een kind te zien en daarop in te spelen. Om dit te bereiken, richt het onderwijs van LVO zich meer en meer op wat de individuele leerling nodig heeft. Hóe we onze leerlingen op maat gaan bedienen kan per school en per situatie verschillen.

2.1 Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs

We hebben als scholen van Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs wel een aantal gezamenlijke ambities geformuleerd waaraan we kunnen toetsen waar we staan en waarover we ons naar onze leerlingen, hun ouders en de samenleving willen verantwoorden. Het is daarbij vooral belangrijk dat onze leerlingen op school een geweldige tijd moeten hebben en zich gekend en individueel begeleid moeten voelen. Zitten blijven mag eigenlijk geen optie meer zijn, omdat de leerling dan ook moet overdoen wat hij/zij al wel beheerst. Voorts willen we onze leerlingen zo veel mogelijk de gelegenheid geven om op te stromen. Vanzelfsprekend moeten ze goed voorbereid worden op het eindexamen en daarbij ook de gelegenheid krijgen om sneller en/of op een hoger niveau examen af te leggen en/of dit in extra vakken te doen.

De scholen van LVO Maastricht hebben de beleidsvisie van LVO en de ambities vertaald in een missie en visie:

Missie
De scholen van LVO-Maastricht bieden een veilige en inspirerende plek om te leren. We leveren daarbij kwaliteit. Je haalt bij ons je diploma, passend bij jouw mogelijkheden. We helpen je de weg te vinden in de maatschappij en denken met je mee over het maken van keuzes. Dat doen we niet alleen in het schoolgebouw, maar ook daarbuiten. Maastricht is een internationale stad en wij zoeken die grenzen bewust met je op.

Visie
Elke leerling is uniek. Onze scholen zijn modern en kleinschalig ingericht. Medewerkers en leerlingen kennen elkaar. Samen met je mentor en je docenten zoek je naar de manier waarop je het beste leert en wat je het meest inspireert. Je krijgt ruimte om je programma voor een deel zelf in te vullen. Zo krijg je de kans het beste uit jezelf te halen.
Je werkt samen, leert zelfstandig werken, keuzes maken, reflecteren, feedback geven en plannen. Presentaties verzorgen en op een respectvolle manier reageren op anderen zijn ook belangrijke onderwerpen bij ons. Op deze manier ontwikkel je de sociale vaardigheden die je gaat gebruiken in je latere leven.

2.2 Goed Onderwijs

Goed onderwijs betekent natuurlijk aandacht besteden aan het verwerven van kennis en vaardigheden. Maar dat alleen is niet meer voldoende. Jonge mensen moeten ook voorbereid worden op een toekomst waarin samenwerken, gemeenschapsgevoel, democratische waarden en respect vanzelfsprekend zijn. De school moet jongeren ondersteunen om aan het einde van de schooltijd als vrij, verantwoordelijk en volwassen mens in de wereld te staan. Ouders en leerlingen willen scholen met een herkenbaar profiel en duidelijke aanspreekpunten.

Nabijheid, veiligheid, herkenbaarheid en sfeer zijn voor onze scholen belangrijke begrippen. We werken er dagelijks aan om ervoor te zorgen dat scholen aantrekkelijke omgevingen zijn, waarin je als leerling gekend wordt en mentoren en andere docenten je verder helpen, zowel met je studie als met je loopbaan. De school staat dan ook niet op zichzelf, maar maakt deel uit van de omgeving en van de gemeenschap omdat wij samenwerken en netwerken belangrijk vinden. Samenwerking en netwerken met het primair en het vervolgonderwijs, maar ook met het regionale bedrijfsleven.

2.2.1 Onderwijs op maat

Onderwijs op maat vinden wij heel belangrijk. Onze scholen bieden leerlingen de ruimte om vakken sneller af te sluiten, of meer vakken te kiezen als je dat aankunt en graag wilt. Je krijgt daarnaast ook de gelegenheid om je andere talenten te ontplooien. Maar er zal ook individuele aandacht en zorg zijn voor een leerling die om welke reden dan ook achterblijft. De school gaat daarom handen en voeten geven aan gepersonaliseerd leren. En de leeromgeving zal dan ook zo ingericht worden dat onderwijs op maat daadwerkelijk mogelijk is. De school moet leerlingen helpen en stimuleren om onderwijs te volgen dat bij hen past. Het advies van het basisonderwijs is daarbij van groot belang.

Jonge mensen ontwikkelen zich en soms blijkt dat het advies toch niet passend is. Dat hoeft niet te betekenen dat je naar een andere school moet. Daarom is het belangrijk dat het onderwijs zo georganiseerd wordt dat de verschillende leerstromen dicht bij elkaar zitten en de verschillende programma’s goed op elkaar aansluiten. Dat kan in de vorm van een smalle scholengemeenschap, waarin mavo, havo en vwo samengaan, of een brede scholengemeenschap van de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg tot en met het vwo. Die scholengemeenschappen hoeven niet perse daadwerkelijk onder één dak te zitten. Maar om goed vorm te kunnen geven aan optimale doorstroom, vinden wij het wel van belang dat scholen zich in elkaars nabijheid bevinden. Zodat een leerling bepaalde vakken op een ander niveau kan volgen, zonder dat hij daarvoor eerst enkele kilometers moet fietsen. Door het onderwijs kleinschalig te organiseren komen we ook tegemoet aan de eisen die aan bepaalde groepen gesteld worden. Denk in dit verband bijvoorbeeld aan het praktijkonderwijs en het gymnasium. Om recht te doen aan deze leerlingen en optimaal tegemoet te komen aan hun talenten, is het van groot belang dat zij een eigen aanbod hebben.

2.2.2 Recht doen aan verschillen

In zijn algemeenheid geldt dat naarmate leerlingen ouder worden en doorstromen naar de bovenbouw van het voortgezet onderwijs, homogenisering van het onderwijs belangrijker wordt. Het onderwijs aan een leerling in de basis- en kader beroepsgerichte leerweg vereist een andere aanpak dan bijvoorbeeld het onderwijs aan een havoleerling. En het vereist ook een andere leeromgeving om recht te kunnen doen aan de loopbaan van de leerling. Het leerlingprofiel en de (individuele) leerbehoefte van de leerling is uitgangspunt voor het pedagogisch en didactisch model van het basis- en kader beroepsgerichte onderwijs, de mavo, de havo, het atheneum en het gymnasium. In de onderbouw zijn die verschillen vaak nog niet uitgekristalliseerd. De meeste leerlingen hebben dan nog geen duidelijk beeld van hun eigen capaciteiten en hebben doorgaans nog geen echt loopbaanperspectief. Anders gezegd: de leerling weet vaak nog niet wat hij/zij kan en wil. Daarom is het van belang om de instroom in de onderbouw breed te houden, zodat leerlingen nog alle richtingen op kunnen. Tegelijkertijd moeten de leerlingen die het wel al weten gemakkelijk kunnen doorstromen. Ook voor de onderbouw geldt dat elk kind op maat bediend dient te worden.

2.3 Voorbereidend beroepsonderwijs

Ook binnen (voorbereidend) beroepsonderwijs gelden speciale eisen. De praktijkvakken van het voorbereidend beroepsonderwijs zijn aantrekkelijk. Het Nederlandse beroepsonderwijs onderscheidt zich daarmee van het buitenland. Praktisch ingestelde leerlingen komen in die vakken helemaal tot bloei. Leren in de praktijk is voor die leerlingen leuk. We vinden het van groot belang dat ook het beroepsonderwijs aantrekkelijk en uitdagend is. Dat kan alleen door samenwerking. Samenwerking met het middelbaar beroepsonderwijs en met het bedrijfsleven. De technische opleidingen van de basis- en kader beroepsgerichte leerweg kunnen samen met de technische opleidingen van het mbo en met het bedrijfsleven onder één dak samenwerken in een zogenaamd techniekcollege. Dat geldt ook voor de zorgopleidingen, die dat samen met het Maastricht Universitair Medisch Centrum (MUMC) en het mbo-opleidingen zouden kunnen verzorgen, voor de opleidingen in ondernemen & dienstverlening en mogelijk in de toekomst ook in horeca & toerisme.

Om het beroepsonderwijs de plek te geven die het verdient en het aantrekkelijk te maken is een moderne, goed geoutilleerde leeromgeving nodig. Ook in het praktijkonderwijs worden beroepsgerichte vakken gegeven. In nauwe samenwerking met het bedrijfsleven volgen deze leerlingen opleidingen die rechtstreeks toe leiden naar de arbeidsmarkt. De leerlingen in het praktijkonderwijs zijn gebaat bij een speciale pedagogisch didactische aanpak. Onze docenten in het praktijkonderwijs zijn daarvoor geschoold. Ook deze leerlingen zijn erbij gebaat dat ze hun praktijkervaring opdoen, samen met andere jonge mensen, in een moderne omgeving die een afspiegeling is van het bedrijfsleven.

2.4 Vrijeschoolonderwijs

Binnen het voortgezet onderwijs kent LVO Maastricht ook het vrijeschoolonderwijs dat gebaseerd is op het antroposofische gedachtegoed van Rudolf Steiner. Kennis vergaren en leren gaan hand in hand met creatieve vakken en projecten als toneelstukken, koorzang, excursies en stages. Ook voor deze leerlingen geldt dat een inspirerende leeromgeving verder gaat dan de ruimte binnen de schoolmuren. De school zet zich in om leerlingen ook buiten de school leerervaringen te laten opdoen en de maatschappij in de school en in de klas te brengen. Het vrijeschoolonderwijs in Maastricht heeft de ambitie om op termijn één leeromgeving te ontwikkelen voor kinderen van 0 tot en met 18 jaar. Dat zou een in Nederland uniek aanbod vormen (in Duitsland bestaat dit al langer). Stichting LVO (vo) en Stichting Pallas (po) hebben daartoe, in het bijzijn van de wethouder onderwijs en de gouverneur, een intentieverklaring ondertekend op 15 september 2017.

2.5 Extra zorg

Soms hebben jonge mensen in de school extra zorg nodig. Dat geldt voor leerlingen in alle onderwijssectoren. Een leerling kan bijvoorbeeld kampen met sociaal-emotionele problemen of leerproblemen. Er kunnen allerlei oorzaken zijn waardoor extra zorg noodzakelijk is. Ook dat is gepersonaliseerd leren. Die zorg moet zo dicht mogelijk bij het reguliere onderwijs aangeboden worden. Mocht het nodig zijn om een leerling tijdelijk uit het reguliere systeem te halen, dan kunnen we een beroep doen op een bovenschoolse voorziening, waar specialisten klaar staan om leerlingen te helpen. Deze voorziening wordt samen met het Regionaal Samenwerkingsverband Maastricht-Heuvelland ingericht. Conform de Wet Passend Onderwijs blijft het zaak dat leerlingen zoveel mogelijk en zo snel mogelijk in een reguliere school geplaatst worden.

2.6 Samenwerking

De scholen van LVO Maastricht werken intensief samen met allerlei partners Die samenwerking gaat overigens verder dan alleen tussen de po- en vo-scholen in Maastricht. Er wordt ook samengewerkt met scholen in het Heuvelland en voor het vrijeschoolonderwijs met Heerlen. Op die manier kan een optimaal aanbod gecreëerd worden, omdat er meerdere uitvoeringslocaties zijn. Die uitvoeringslocaties kunnen zich onderscheiden door hun aanbod en/of hun onderwijskundige aanpak. Zo kiest de ene locatie bijvoorbeeld voor een ver doorgevoerd flexibel model, zoals

Kunskapsskolan, Opeduca, Agora of Koers, terwijl de andere school voor een wat meer traditionele aanpak kiest. Niet elk model past bij elk kind. Ouders en leerlingen hebben op deze wijze dan ook daadwerkelijk iets te kiezen.

2.7 Tot slot

Bij de doorontwikkeling van het voortgezet onderwijs in Maastricht hebben we nadrukkelijk rekening gehouden met de inzichten die zijn opgehaald uit de gesprekken met diverse stakeholders. Onderwijs is van ons allemaal! Deze onderwijskundige visie vormt een belangrijke basis voor de doorontwikkeling van het voortgezet onderwijs in Maastricht. In bijlage 2 zijn landelijke trends op het gebied van onderwijsontwikkeling opgenomen.

3. Samenvatting gesprekken met stakeholders

Vertrouwen winnen en draagvlak creëren zijn bepalende elementen in het plan. Het masterplan is daarom ook geen statisch document, maar een proces dat voor de komende jaren wordt ingezet. LVO en de gemeente Maastricht vinden draagvlak van groot belang voor het maken van de juiste keuzes voor de toekomstige inrichting van het onderwijs en de vertaling naar het voorzieningenniveau. Onderdeel van het masterplan vormt het voeren van een groot aantal gesprekken met stakeholders. De gesprekken zijn neergelegd in verslagen, die door betrokkenen zijn vastgesteld. Hieronder zijn de belangrijkste bevindingen per groep opgenomen, die een bijdrage leveren aan het maken van de juiste keuzes. In de bijlage 1 zijn alle gesprekken opgenomen.

3.1 Raadsfracties gemeente Maastricht

Met de verschillende raadsfracties zijn in twee sessies gesprekken gevoerd. Dit zijn de belangrijkste aandachtspunten:

- Onderwijskwaliteit is leidend, de manier waarop je het organiseert is volgend;
- Draagvlak is een voorwaarde, waarbij de mening van ouders belangrijk is;
- Een brede basisvorming is van belang, om leerlingen van elkaar te laten leren en op- en afstroom op een natuurlijke manier te organiseren;
- Aan beide kanten van de Maas zou een voorziening wenselijk zijn, mits dit getalsmatig mogelijk is en tot een goede onderwijskwaliteit leidt;
- Het organiseren in domeinen die vanaf de basisschool leerlingen in een stroom leiden is niet goed voor het onderwijs en kan op weinig draagvlak rekenen;
- Het vmbo heeft een slecht imago en is als campusmodel slecht georganiseerd op de huidige locatie;
- Het aanbod van voortgezet openbaar onderwijs mag door de te maken keuzen niet in gevaar komen.

3.2 Beleidsambtenaren onderwijs en vastgoed gemeente Maastricht

Voor de beleidsambtenaren onderwijs en vastgoed van de gemeente Maastricht zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- Het begint bij de kwaliteit van het onderwijs en het draagvlak bij de (toekomstige) gebruikers ervan;
- Onderwijsvoorzieningen spelen een belangrijke rol in de leefbaarheid van een gebied;
- Het weghalen van een voorziening in West heeft gevolgen voor de economische bedrijvigheid en de keuzemotieven van ouders;
- Een goed gespreid en adequaat voorzieningenaanbod is mede een verantwoordelijkheid van de gemeente;
- In het nadenken over locaties spelen de kansen die de Groene Loper biedt zeker een rol;
- Het vmbo ligt niet op een ideale plek in de huidige situatie en zou beter gepositioneerd moeten worden.

3.3 Leerling raden en ouders

Voor leerlingen is van belang:

- Begeleiding en communicatie vanuit de scholen kunnen beter;
- De rol van de docent is cruciaal voor goed onderwijs;
- Veiligheid, comfort en sfeer zijn belangrijk bij de inrichting van het onderwijs;
- De organisatie van de scholen moet op orde zijn;
- De kwaliteit van het onderwijs is belangrijker dan de afstand;

- Er is onduidelijkheid over de schoolkeuze.

Voor ouders is van belang:

- Kwaliteit van het onderwijs is leidend, maar beelden daarover zijn onduidelijk;
- Ouders weten niet waar ze aan toe zijn en willen duidelijkheid over de volgende fase;
- Er is onduidelijkheid over het aanbod en de inrichting van het onderwijs;
- Er moet wat te kiezen zijn voor ouders en leerlingen;
- Veiligheid staat altijd voorop;
- Er is onduidelijkheid over de cijfers.

3.4 Besturen primair onderwijs

Voor de besturen van het primair onderwijs in Maastricht en omstreken is van belang:

- De keuze voor domeinen was slecht doordacht en vergroot feitelijk de segregatie in de stad;
- Keuze voor 1 domein vmbo op de Bemelergrubbe is slecht en werkt in de praktijk niet goed;
- Besturen hebben zorgen over de veiligheid op de scholen;
- De organisatie van de scholen kan beter en duidelijker;
- Er moet helderheid komen over de inrichting van de scholen;
- De communicatie en het relatiebeheer vanuit de scholen en LVO kunnen sterk verbeterd worden;
- We kunnen nog beter samenwerken ten behoeve van het passend onderwijs;
- Goede aansluiting rond te vormen (grotere) Integrale Kindcentra (IKC's) zijn belangrijk (doorlopende leerlijnen).

3.5 Projectbureau A2

Voor het projectbureau A2 is van belang:

- De Groene Loper verbindt de beide delen van de stad in combinatie met veilige verbindingen over en onder het spoor;
- Diverse onderwijsvoorzieningen liggen reeds op of rond de Groene Loper en vormen een natuurlijke onderwijsboulevard;
- Het karakter van de Groene Loper wordt gevormd door de ontwikkeling van levensloopbestendige woningen (places to buy) en maatschappelijke voorzieningen (places tot be);
- Het zou goed zijn om op de Groene Loper te bouwen voor het voortgezet onderwijs; dat kan in allerlei vormen, al dan niet in combinatie met mbo en bedrijfsleven;
- Het is van belang gebruikers, dus leerlingen te betrekken in het meedenken over het onderwijs van morgen; in een volgende fase biedt de projectorganisatie Groene Loper daar graag middelen en mogelijkheden voor aan;
- Rijk en Provincie ondersteunen het actieprogramma verduurzaming project A2 met maatschappelijke voorzieningen, waaronder onderwijs. Daarvoor zijn middelen beschikbaar die ingezet kunnen worden.

3.6 Bestuurders gemeente Maastricht

Voor het College van B&W is van belang:

- De kwaliteit van het onderwijs staat voorop;
- We hebben te maken met een krimp die zich verder doorzet; de toekomstige situatie moet leidend zijn voor de keuzen die je nu gaat maken;

- Het proces is leidend; het is daarom van belang om draagvlak te verwerven onder de belangrijkste stakeholders;
- De keuze voor domeinen was op zich logisch vanuit de kwaliteit en daarmee differentiatie van het onderwijs en de noodzaak om scholen te vormen die exploitabel zijn, dit is ook in het BMC-rapport van december 2014 dat in opdracht van de gemeenteraad is opgesteld bevestigd;
- De bereikbaarheid van scholen binnen de stad mag niet het meest bepalende argument zijn om voor voorzieningen aan beide kanten van de Maas te kiezen.

3.7 MR-en scholen voortgezet onderwijs gemeente Maastricht

Voor de medezeggenschapsraden van de scholen van LVO Maastricht is van belang:

- De keuze voor domeinen is verkeerd geweest en feitelijk onderwijskundig alweer verouderd;
- Het is van belang dat leerlingen van elkaar leren in een model van een brede onderbouw met al dan niet gedifferentieerde klassen;
- Goede doorlopende leerlijnen zijn belangrijk;
- De wijze waarop de bovenbouw wordt georganiseerd is afhankelijk van de aantallen leerlingen en de mogelijkheid om kwalitatief goed onderwijs te organiseren;
- Het is een schande hoe het vmbo is gepositioneerd en het was een slechte keuze om alles aan de Bemelergrubbe te concentreren;
- Een brede voorziening in West is een voorwaarde om ouders niet voor België of omliggende gemeenten te laten kiezen;
- Het is LVO niet gelukt om helder beleid te voeren en te vertalen naar een door iedereen gedragen onderwijsvisie;
- De MR-en zijn nog ingericht op de 'oude' scholen (Porta Mosana, Sint-Maartenscollege, Bonnefantencollege). Het is onduidelijk hoe de vertegenwoordiging in de toekomst zal worden georganiseerd.

3.8 Locatiedirecteuren LVO

Bij de locatiedirecteuren is een meer gedifferentieerd beeld zichtbaar, dat zich in hoofdlijn als volgt laat lezen:

- Vhbo: keuze voor domeinen was onderwijskundig goed doordacht en verdedigbaar, ondanks het verdwijnen van een deel van het onderwijs in West;
- Vwo: idealiter domeinen kleinschalig vertalen met een eigen identiteit in een campusmodel.
- Vmbo: het imago is slecht. Een centrale ligging voor het vmbo zou beter zijn, evenals differentiatie in de onderbouw;
- BLS: ambitie is een nieuwe school voor 0-18 jaar met doorlopende leerlijnen. In september 2017 is een intentieovereenkomst ondertekend tussen Stichting LVO en Stichting Pallas met de ambitie om tot een gezamenlijk nieuwe huisvesting te komen;
- In zijn algemeen: onderwijs moet leidend zijn, huisvesting volgend;
- Het samenbrengen van verschillende niveaus in uitdagende leeromgevingen is belangrijk.

3.9 Centrale Directie LVO Maastricht en College van Bestuur Stichting LVO

Voor de centrale directie en het college van bestuur van LVO is van belang:

- Wij gaan voor toekomstbestendig en kwalitatief uitstekend voortgezet onderwijs in Maastricht en willen dit samen met de stad vormgeven;
- Daarbij vinden wij draagvlak vanuit alle geledingen van belang, hiervoor is bij de totstandkoming van OOM te weinig aandacht geweest;
- Voortschrijdend inzicht leidt tot aanpassing van eerdere denkrichtingen;

- Gepersonaliseerd leren en talentontwikkeling van de leerling staan centraal: herkenning en erkenning van het (individuele) leerlingenprofiel moet leiden tot maximale benutting van ambities en mogelijkheden van elke leerling. Optimale differentiatie is daarbij het uitgangspunt;
- De onderwijshuisvesting in Maastricht is zowel technisch als functioneel onder de maat en vormt een belemmering voor het leveren van eigentijds onderwijs.

3.10 Bestuurders Primair Onderwijs:

Voor de bestuurders van het primair onderwijs is van belang:

- Wij zijn te weinig betrokken geweest bij de keuzen die LVO heeft gemaakt;
- Ouders vinden veilig en thuisnabij onderwijs en een goede doorlopende leerlijn belangrijk. Daarom is een goede brede voorziening in West belangrijk;
- Wanneer de randvoorwaarden niet goed zijn kiezen ze voor onderwijs elders;
- De keuze voor domeinen waarbij aan de poort segregatie plaats vindt doet alles waar wij voor staan teniet;
- Onze kinderen krijgen te weinig aandacht binnen LVO en worden te weinig gestimuleerd om het beste uit henzelf te halen;
- We kunnen nog beter samenwerken rondpassend onderwijs;
- Goede aansluiting rond te vormen (grotere) IKC's zijn belangrijk (doorlopende leerlijnen).

3.11 Bestuurders omliggende gemeenten

Voor de bestuurders van omliggende gemeenten is van belang:

- LVO heeft in het verleden niet altijd goede oplossingen gekozen; de keuze voor concentratie van het vmbo aan de Bemelergrubbe is een slechte geweest;
- Gemeente en LVO houden elkaar al jaren in een greep: hier zou in het belang van het onderwijs een eind aan moeten komen;
- De kwaliteit van onderwijs staat voorop, maar twee brede scholen in Oost en West lijkt een logische keuze;
- Ouders kiezen voor omliggende gemeenten en België omdat ze niet tevreden zijn met de wijze waarop LVO haar keuzen bepaald. Ouders vinden een ononderbroken loopbaan met de mogelijkheid om op- en af te stromen op de eigen locatie van belang;
- LVO moet de eerdere afspraken respecteren. Het is logisch dat een deel van de uitstroom terug gaat, maar niet alle uitstroom. Toekomstige keuzen moeten daarom ook vanuit een regionaal perspectief worden genomen.

3.12 Bestuurders Speciaal Onderwijs

Voor de bestuurders van het Speciaal Onderwijs is van belang:

- De Praktijkschool betrekken bij het vormgeven van het nieuwe onderwijs;
- Een kleinschalige en geborgen leeromgeving is een voorwaarde;
- Zoveel mogelijk verbinden binnen het regulier onderwijs (LVO= praktijkschool t/m vwo);
- Alterius: eerst werken aan een goed inhoudelijk plan, dan pas in huisvesting vertalen. LVO kan daar meer een rol in pakken.

3.13 Samenvattende opmerkingen

Bovenstaande aandachtspunten kunnen als volgt worden samengevat:

- De onderwijskwaliteit van het voortgezet onderwijs in Maastricht moet leidend zijn, de huisvesting is volgend;
- Het gevoel overheerst dat LVO Maastricht met de keuze voor domeinen een verkeerde keuze heeft gemaakt, waarbij de beeldvorming nu overwegend negatief is;
- Leerlingen vinden een duidelijk aanbod belangrijk met oog voor veiligheid, comfort en sfeer;
- Veel partijen vinden differentiatie in de onderbouw en een uitgestelde keuze van belang;
- Overwegend wordt de behoefte uitgesproken om aan weerszijden van de Maas een breed instroompunt te realiseren; hoe de bovenbouw wordt georganiseerd is mede afhankelijk van volumes en de wens om kwalitatief goed onderwijs te realiseren;
- Een beperkt onderwijs in West leidt tot ongewenste sociaaleconomische effecten en heeft gevolgen voor de leefbaarheid, vitaliteit en het keuzegedrag van ouders;
- Een te grote groep ouders kiest voor onderwijs elders omdat zij zich onvoldoende in het huidige onderwijsaanbod herkennen en zij thuisnabij een brede voorziening willen hebben, waarbij differentiatie, leren van elkaar en op- en afstroom op natuurlijke wijze mogelijk zijn, zonder dat je gelijk van school hoeft te wisselen. Het peergroupgedrag is daarbij belangrijk;
- Het domeinenverhaal is niet voor niets ontwikkeld en maakt heldere onderwijskundige keuzen; het moet niet zo zijn dat op basis van “sentiment” gekozen wordt voor een model dat op termijn niet blijkt te werken;
- Het vmbo heeft een negatief imago en zou op een andere wijze gepositioneerd moeten worden;
- Het praktijkonderwijs moet meer integraal onderdeel van het vmbo worden; daarnaast zou LVO in samenspraak met het po, het speciaal onderwijs en de gemeente Maastricht een actieve visie moeten ontwikkelen op zorgleerlingen en passend onderwijs;
- De Bernard Lievegoedschool wil een school voor 0-18-jarigen ontwikkelen en ambieert een nieuwe en duurzame huisvesting die past bij de onderwijsvisie;
- Een goede doorlopende leerlijn vanuit en aansluiting op het primair onderwijs is voor het primair onderwijs en de (toekomstige) ouders belangrijk;
- De relaties met het primair onderwijs en de (toekomstige-)ouders moet versterkt worden.

Wat zijn de belangrijkste thema’s voor de verdere opbouw van het masterplan?

- Een brede instroom is een veelgenoemde oplossing. Hiermee wordt het keuzeproces uitgesteld en kunnen leerlingen van verschillende niveaus samen naar school;
- Een doorlopende leerlijn vanuit het primair onderwijs, tijdens de schoolloopbaan en na afloop is een van de uitgangspunten. Dit betekent ook dat een leerling zijn of haar schoolloopbaan bij voorkeur kan afronden op eenzelfde locatie;
- Een bepaalde mate van kleinschaligheid en herkenbaarheid is van wezenlijk belang, dit kan ook door middel van kleinere eenheden binnen een groter geheel;
- Goede bereikbaarheid en spreiding van de locaties over de Oost- en Westzijde van de Maas is gewenst;
- Concentratie van het vmbo op de Bemelergrubbe wordt als een slechte keuze gezien;
- Op- en afstroom moet op een natuurlijk manier – bij voorkeur op de eigen locatie – kunnen plaatsvinden;
- Ouders en leerlingen hebben keuzemogelijkheden voor wat betreft de locatie, onderwijsvisie, denominatie en identiteit van de school;
- De gekozen oplossing draagt bij aan duurzame leefbaarheid en vitaliteit in de omgeving en de stad Maastricht.

4. De cijfers over leerlingen, uitstroom en de stabiele fase

Dit Hoofdstuk geeft een weergave van de cijfers; de krimp in de regio en de leerlingenstromen van en naar Maastricht. Het voedingsgebied van LVO Maastricht bestaat uit de gemeente Maastricht en Eijsden-Margraten. De omliggende gemeenten van de gemeente Maastricht zijn Eijsden-Margraten, Meerssen en Valkenburg.

Dit rapport laat de ontwikkelingen van de cijfers middels diverse tabellen en grafieken zien. Daar waar in de tabellen en grafieken ook jaartallen zijn opgenomen geldt het volgende: 2017 staat voor de telling per 1 oktober 2016 en voor het schooljaar 2016-2017.

4.1 Ontwikkeling leerlingenaantallen

Prognose basisgeneratie

De regio Maastricht heeft te maken met krimp. De gemeente Maastricht heeft een leerlingenprognose-onderzoek laten uitvoeren door Pronexus voor Maastricht en omliggende gemeenten (Bron: Leerlingenprognose voortgezet onderwijs 2017, gemeente Maastricht. Pronexus juni 2017). De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek is dat de regio in de periode tot 2032 te maken heeft met een gemiddelde krimp van 19% (81% blijft over) van het huidige aantal. De basisgeneratie bestaat uit 70% van alle 12-jarigen plus alle 13- tot 18-jarigen in de gemeentes. Hieronder vallen onder andere ook alle jongeren die al een mbo, hbo of wo-opleiding volgen, gediplomeerd of ongediplomeerd werken of werkzoekend zijn en jongeren die speciaal onderwijs volgen.

	2017		2022		2027		2032		2037	
Maastricht Oost	4.319	100%	3.609	84%	3.561	82%	3.492	81%	3.500	81%
Maastricht West	3.564	100%	2.918	82%	2.929	82%	2.921	82%	2.967	83%
Subtotaal gemeente Maastricht	***7.883***	***100%***	***6.527***	***83%***	***6.490***	***82%***	***6.413***	***81%***	***6.467***	***82%***
Meerssen	1.467	100%	1.348	92%	1.216	83%	1.185	81%	1.227	84%
Valkenburg	1.131	100%	982	87%	898	79%	871	77%	902	80%
Eijsden Margraten	2.131	100%	1.828	86%	1.732	81%	1.733	81%	1.800	84%
Subtotaal omliggende gemeenten	***4.729***	***100%***	***4.158***	***88%***	***3.846***	***81%***	***3.789***	***80%***	***3.929***	***83%***
TOTAAL	**12.612**	**100%**	**10.685**	**85%**	**10.336**	**82%**	**10.202**	**81%**	**10.396**	**82%**

Tabel 4.1: Prognoses voor de basisgeneratie 12–18-jarigen in de gemeente Maastricht en randgemeenten, inclusief de procentuele ontwikkeling (Bron: Pronexus 2017). NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

Pronexus ondersteunt gemeenten bij het uitvoeren van de wettelijke onderwijstaak. Pronexus stelt bevolkingsprognoses en leerlingenprognoses op. Hiermee kunnen ruimtebehoeften worden aangetoond en voorzieningen worden gepland. Bij het ontwikkelen van internetsoftware baseert Pronexus zich op de door VNG vastgelegde normen, wet- en regelgeving leerplicht en de criteria uit de gemeentelijke verordening voor onderwijshuisvesting en leerlingenvervoer.

Prognose LVO Maastricht

Pronexus concludeert onder andere op basis van de krimp in de herkomstgebieden een gemiddelde krimp in de periode tot 2032 van 18% (82% blijft over) van het huidige leerlingenaantal voor LVO Maastricht, zie tabel 5.2.

School	Onderwijs	2017		2022		2027		2032		2037	
SSVO Terra Nigra	PrO	217	100%	202	93%	198	91%	196	90%	199	92%
Bonnefantencollege	HAVO/VWO	481	100%	426	89%	426	89%	424	88%	430	89%
Bonnefantencollege	VMBO	197	100%	162	82%	161	82%	161	82%	163	83%
Subtotaal Maastricht West		***895***	***100%***	***790***	***88%***	***785***	***88%***	***781***	***87%***	***792***	***88%***
Sint-Maartenscollege	HAVO/VWO	978	100%	817	84%	802	82%	795	81%	807	83%
Stella Maris College	VMBO	5	100%	4	80%	4	80%	4	80%	4	80%
United World College	Intern.	551	100%	462	84%	453	82%	445	81%	449	81%
Sint-Maartens College	VMBO	1.161	100%	971	84%	953	82%	942	81%	954	82%
Porta Mosana College	VMBO	634	100%	523	82%	513	81%	508	80%	516	81%
Bernard Lievegoedschool	Vrije school	845	100%	714	84%	692	82%	684	81%	697	82%
Porta Mosana College	HAVO/VWO	1.547	100%	1.328	86%	1.299	84%	1.285	83%	1.306	84%
Subtotaal Maastricht Oost		***5.721***	***100%***	***4.819***	***84%***	***4.716***	***82%***	***4.663***	***82%***	***4.733***	***83%***
TOTAAL		**6.616**	**100%**	**5.609**	**85%**	**5.501**	**83%**	**5.444**	**82%**	**5.525**	**84%**

Tabel 4.2: De prognoses voor de aantallen VO-leerlingen die in de gemeente Maastricht naar school gaan (Bron: Pronexus 2017). NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

In de prognose van het UWC is enkele vanuit de basisgeneratie geredeneerd. Bij de berekening van de krimp van het leerlingenaantal is geen rekeninggehouden met de specifieke situatie van het UWC College. De ontwikkeling van het aantal leerlingen in het VO-gedeelte toont sedert schooljaar 2011-2012 een gemiddelde stijging van 4,3% per jaar. Extrapoleren naar 2032 geeft een aantal leerlingen van 690. De groei betreft met name de reguliere VO-leerlingen en niet de boarding students (welke gemaximaliseerd zijn op 200 leerlingen).

Onderstaande grafiek laat de leerlingenontwikkelingen van LVO Maastricht zien. De LVO-scholen Bernard Lievegoedschool (vrijeschool), het United World College (internationaal onderwijs) en Terra Nigra (praktijkonderwijs) zijn als aparte lijn weergegeven. De blauwe lijn bestaat dus uit de scholen met regulier onderwijs (vmbo t/m vwo). Opvallend is de leerlingendaling die in de afgelopen jaren alleen bij het reguliere onderwijs van LVO Maastricht te zien is. De BLS en het UWC laten tot 2017 nog een licht stijgende lijn zien. In de prognose gaat Pronexus wel uit van een krimp tot ca. 82% van de leerlingenaantallen voor de BLS en het UWC. BLS en het UWC bedienen beide een specifieke doelgroep. Voor wat betreft de leerlingaantallen nemen we deze als een vast gegeven mee in het masterplan, waarbij het UWC een status aparte heeft en de BLS als één van de drie scholengemeenschappen wordt gezien.

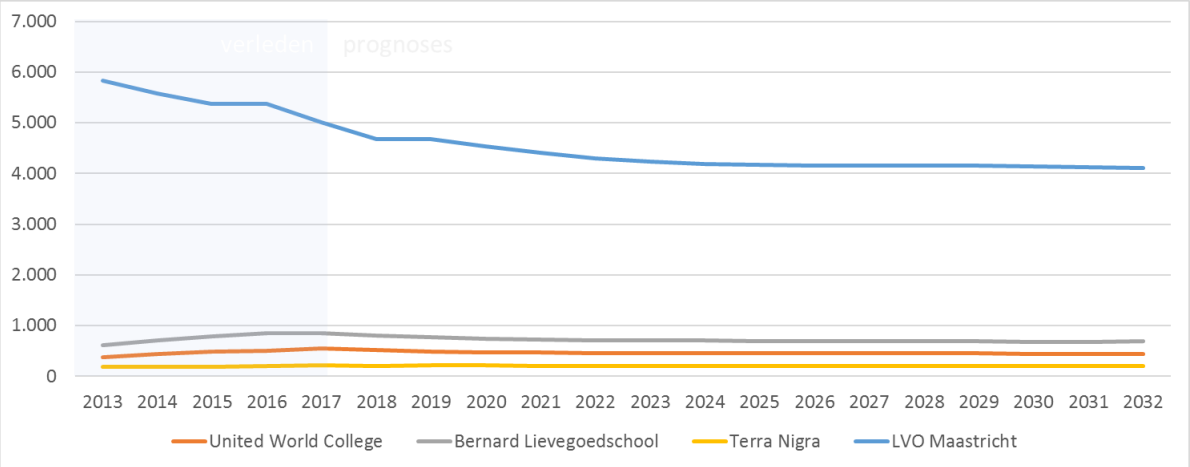

Grafiek 4.3: Leerlingenontwikkelingen en prognoses 2013 t/m 2032 (Bron: DUO 1 okt 2012 t/m 2016 en de prognoses van Pronexus). NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

Belangrijk is het om vervolgens te kijken naar de ontwikkelingen in leerlingenaantallen bij de zogenaamde vmbo-scholen en de havo-vwo-scholen in Maastricht. Onderstaande grafiek laat de ontwikkelingen in het regulier onderwijs (vmbo t/m vwo) zien uitgesplitst in de havo-vwo-scholen (Bonnefantencollege - 27ZJ 00, Sint-Maartenscollege - 27ZH 02, Porta Mosana College - 27VG 00) en de vmbo-scholen (Bonnefantencollege - 27ZJ 01, Sint-Maartens College - 27ZH 00, Porta Mosana College - 27VG 01). Hierin is te zien dat in de afgelopen vijf jaar de daling van het aantal leerlingen op de havo-vwo scholen groter was dan bij de vmbo-scholen. In de prognoses zal de krimp voor beide categorieën doorzetten. NB: De tl-opleidingen zitten in beide type scholen.

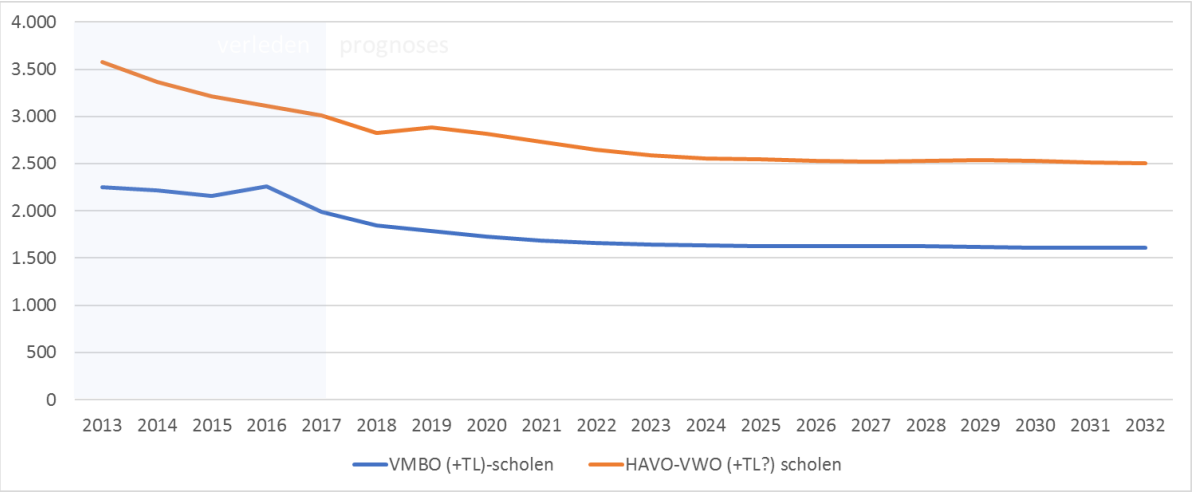

Grafiek 4.4: Leerlingenontwikkelingen en prognoses 2013 t/m 2032. (Bron: DUO 1okt 2012 t/m 2016 en de prognoses van Pronexus). NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

4.2 Eerste Opvang voor Anderstaligen (EOA)

Eerste Opvang Anderstaligen (EOA) is een zelfstandige unit die bij het vmbo Maastricht hoort. De gemeente Maastricht heeft net als vele andere gemeenten te maken met sterk wisselende en moeilijk te voorspellen aantallen EOA-leerlingen en daarnaast de instroom van asielzoekers. Op dit moment heeft de EOA een plek op de Hunnenweg in Maastricht.

Er zijn twee categorieën EOA:

- Nieuwkomers die bij de school zijn ingeschreven en na 1 oktober 2015 in Nederland zijn aangekomen, worden uitgezonderd van de bekostiging op basis van de reguliere 1-oktobertelling. Op aanvraag ontvangt de school middels vier peildata voor deze nieuwkomers € 2.750,- per kwartaal per nieuwkomer. Dit worden categorie 1 nieuwkomers genoemd;
- Voor nieuwkomers die voor 1 oktober 2015 al in Nederland waren (en dus op de reguliere 1-oktobertelling 2016 één tot twee jaar in Nederland zijn), ontvangt de school circa € 6.900 aan reguliere bekostiging, naast € 1.025 per nieuwkomer per kwartaal tot het moment dat de leerling twee jaar in Nederland is (dit is een kwart van de aanvullende bekostiging) die op aanvraag toegekend zal worden. Dit worden categorie 2 nieuwkomers genoemd.

In het schooljaar 2016-2017, telling 1 oktober 2016, heeft LVO Maastricht 271 EOA-leerlingen, te weten Categorie 1: 170 leerlingen en Categorie 2: 101 leerlingen.

Uit de getallen van LVO Maastricht blijkt dat het totale aantal EOA-leerlingen in het schooljaar 2016-2017 wisselt tussen circa 100 en 300 leerlingen. Hieruit blijkt hoe moeilijk het te voorspellen is hoe groot deze groep is. In de prognoses van Pronexus zijn de EOA-leerlingen meegenomen, omdat ze meetellen in de huidige leerlingenaantallen (telling 1 oktober 2016). In de prognoses is rekening gehouden met krimp van de regio, maar er kan geen rekening gehouden worden met de sterke wisselingen van EOA-leerlingen. Er zal altijd rekening moeten worden gehouden met sterk wisselende aantallen: dit vergt de nodige flexibiliteit in personeel en huisvesting.

4.3 Ontwikkelingen Voortgezet Speciaal Onderwijs (vso)

Leerlingen met een beperking kunnen naar het regulier onderwijs met extra ondersteuning of naar het (voortgezet) speciaal onderwijs: (v)so. Het gaat bijvoorbeeld om kinderen met een zintuiglijke, lichamelijke en/of verstandelijke beperking, langdurig zieke kinderen of kinderen met gedragsproblemen. De doelstelling van het Samenwerkingsverband Passend Voortgezet Onderwijs Maastricht en Heuvelland is dat 50% van het huidig aantal leerlingen op het vso naar het regulier onderwijs zal gaan. Onderstaande tabel laat zien hoeveel eventuele extra leerlingen in het regulier onderwijs er dan zouden zijn.

VSO 2017 en voorspelling 2032							
Voedings-/woongebied	*2017*	*Krimp-%*	*2032*		*Naar VO*	*Aandeel*	Naar LVO
Maastricht	416	81,4%	338	50,0%	169	94%	156
Eijsden-Margraten	112	80,8%	91	50,0%	45	70%	30
Meerssen	77	81,3%	63	50,0%	31	19%	5
Valkenburg aan de geul	60	77,0%	46	50,0%	23	20%	3
	665		**538**		**269**		**194**

Tabel 4.5: Ontwikkelingen leerlingen VSO in de regio. NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

Een korte toelichting op de tabel: in de huidige situatie gaan 665 jongeren naar het VSO. In 2032 zouden dit er (rekening houdend met de krimp) 538 zijn. Als er 50% hiervan naar het regulier vo gaat betekent dat 269 vo-leerlingen meer in de regio. Gelet op (de ambitie van) het marktaandeel van LVO Maastricht betekent dat 194 leerlingen extra in Maastricht. De aanname is dat deze leerlingen voornamelijk naar het Praktijkonderwijs en het vmbo gaan.

4.4 Bepaling van het marktaandeel van LVO Maastricht

De basisgeneratie

Het prognose-onderzoek van Pronexus start met de analyse van de ontwikkelingen in de basisgeneratie. De basisgeneratie bestaat uit 70% van alle 12-jarigen plus alle 13- tot 18-jarigen in de gemeentes. Dit aantal is veel groter dan de doelgroep voor LVO Maastricht, want hieronder vallen onder andere ook alle jongeren die al een mbo, hbo of WO-opleiding volgen, gediplomeerd of ongediplomeerd werken of werkzoekend zijn en jongeren die speciaal onderwijs volgen. Onderstaande grafiek laat per woongemeente (Maastricht, Eijsden-Margraten, Meerssen en Valkenburg) zien waar de basisgeneratie in 2017 uit bestaat. Dit zijn deels harde gegevens en deels schattingen op basis van harde gegevens. In de gemeente Maastricht wonen 5.539 jongeren die naar het voortgezet onderwijs gaan; de vo-populatie van de gemeente Maastricht bedraagt 70% van de basisgeneratie (7.883 12- tot 18-jarigen). Zie ook tabel 5.1.

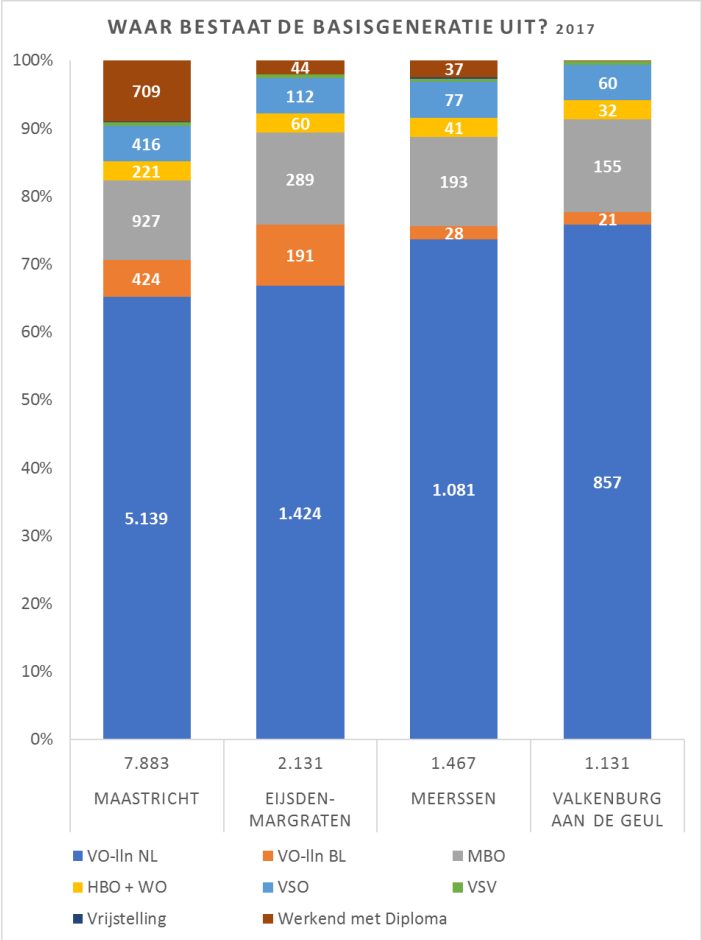

Grafiek 4.6: Onderdelen van de basisgeneratie per woongemeente. (Telling 1 oktober 2016).

- Vo-lln: de jongeren die voortgezet onderwijs volgen in Nederland (Bron: DUO, telling 1 oktober 2016) en in het buitenland (Bron: Jaarverslag Leerplicht 2013 – 2014, 2014-2015 en 2015-2016 en Leerplichtambtenaar Maastricht);
- Mbo: de jongeren die een mbo-opleiding volgen (bron: DUO, telling 1 oktober 2016);
- Hbo + wo: de jongeren die een hbo of wo-opleiding volgen (schatting gebaseerd op getallen van het Centraal Bureau voor Statistieken: 2,8%);
- Vso: de jongeren die voortgezet speciaal onderwijs volgen. Bron: St. SWV Passen Onderwijs VO Maastricht. Het aantal vso-leerlingen is verhoudingsgewijs verdeeld over de woongemeenten;
- VSV: Vroegtijdig Schoolverlaters. Bron: Jaarverslag Leerplicht 2015-2016. (Bron: Jaarverslag Leerplicht 2013 – 2014, 2014-2015 en 2015-2016: nu is dit voor schooljaar 2016-2017 een schatting);
- Vrijstelling: leerlingen met een vrijstelling. (Bron: Jaarverslag Leerplicht 2013 – 2014, 2014-2015 en 2015-2016: nu is dit voor schooljaar 2016-2017 een schatting);
- Werkend met diploma: de overige jongeren; werkend of werkzoekend met een diploma.

4.5 De vo-populatie

Zoals de vorige paragraaf al laat zien is de vo-populatie een aanzienlijk kleiner deel van de basisgeneratie (70%). De vo-populatie kan gezien worden als de doelgroep van LVO: alle jongeren die Voortgezet Onderwijs volgen in Nederland of in het buitenland. Onderstaande grafiek laat voor het belangrijkste voedingsgebied van LVO Maastricht (de gemeentes Maastricht en Eijsden-Margraten) zien hoe groot de vo-populatie de afgelopen vier jaar is geweest.

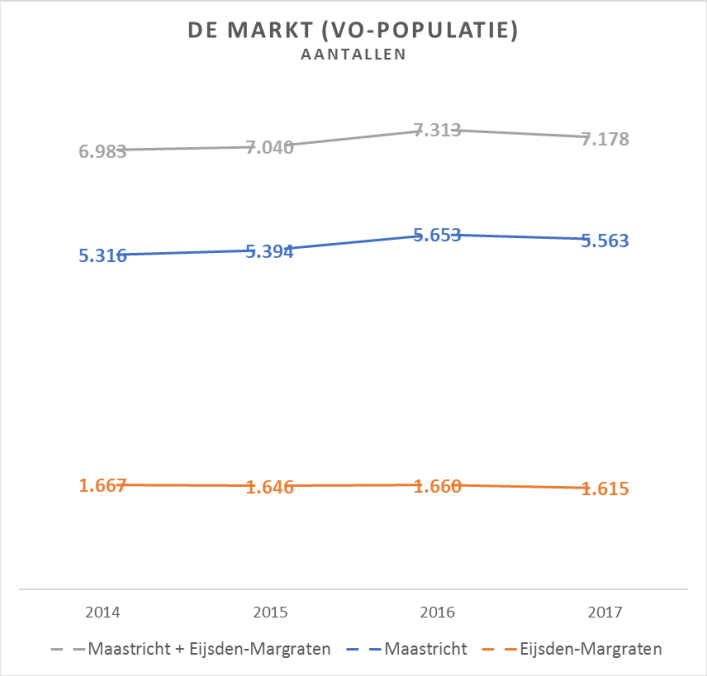

Grafiek 4.7: De ontwikkelingen in de vo-populatie (VO-lln. die in Nederland en het buitenland naar school gaan) in de laatste 4 jaar. NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

4.6 Het marktaandeel in 2017

De doelgroep van LVO Maastricht is met name de vo-populatie in de woongemeente Maastricht en de woongemeente Eijsden-Margraten. Omdat het aandeel van LVO Maastricht in de gemeenten Meerssen en Valkenburg klein is en andere scholen met een vergelijkbaar aanbod dichterbij liggen, worden om het marktaandeel te bepalen deze twee gemeenten niet als voedingsgebied beschouwd. Om het marktaandeel in 2017 te bepalen laat onderstaande tabel voor het jaar 2017 (telling 1 oktober 2016) per woongemeente zien waar de vo-populatie naar toe gaat. Hierin is te zien dat van de 7.178 VO-leerlingen die in Maastricht en Eijsden-Margraten wonen er in totaal 5.735 leerlingen in Maastricht naar school gaan (inclusief de Bernard Lievegoedschool en het United World College in Maastricht). Dit is 80% van de totale vo-populatie in de gemeente Maastricht en Eijsden-Margraten. Tevens is te zien dat ca. 62% van de populatie in Eijsden-Margraten naar Maastricht komt voor het voortgezet onderwijs. In Meerssen en Valkenburg liggen deze percentages beduidend lager, respectievelijk 17% en 19%.

VO-leerlingen per woongemeente			Gaan naar school in:											
Woongemeente leerling	*VO-populatie*		*Heel Maastricht*		*Meerssen*		*Valkenburg*		*Gulpen-Wittem*		*Overig NL*		*Buitenland*	
Maastricht	5.563	100%	4.739	85%	294	5,3%	68	1,2%	6	0,1%	32	0,6%	424	7,6%
Eijsden-Margraten	1.615	100%	996	62%	20	1,2%	7	0,4%	380	23,5%	21	1,3%	191	11,8%
Maastricht + Eijsden-Margraten	7.178	100%	5.735	80%	314	4,4%	75	1,0%	386	5,4%	53	0,7%	615	8,6%
Meerssen	1.109	100%	193	17%	598	53,9%	160	14,4%	2	0,2%	128	11,5%	28	2,5%
Valkenburg aan de geul	878	100%	164	19%	365	41,6%	171	19,5%	111	12,6%	46	5,2%	21	2,4%
Overige gemeenten NL			238											
Woonachtig in België			233											
Woonachtig in Duitsland			25											
Woonachtig elders in het buitenland			30											
TOTAAL			6.618											

Tabel 4.8: De vo-populatie per 1 oktober 2016: waar gaan ze naar toe? Van de 7.178 VO-leerlingen die in Maastricht en Eijsden-Margraten wonen gaan 5.735 leerlingen (= 80%) in Maastricht naar school (inclusief UWC en BLS).

VO-leerlingen per woongemeente			Gaan naar school in:							
Woongemeente leerling	*VO-populatie*		*Heel Maastricht*		*Maastricht: overig*		*Maastricht: BLS*		*Maastricht: UWC*	
Maastricht	5.563	100%	4.739	85%	3.934	70,7%	451	8,1%	354	6,4%
Eijsden-Margraten	1.615	100%	996	62%	790	48,9%	183	11,3%	23	1,4%
Maastricht + Eijsden-Margraten	7.178	100%	5.735	80%	4.724	65,8%	634	8,8%	377	5,3%
Meerssen	1.109	100%	193	17%	132	11,9%	50	4,5%	11	1,0%
Valkenburg aan de geul	878	100%	164	19%	114	13,0%	38	4,3%	12	1,4%
Overige gemeenten NL			238		102		79		57	
Woonachtig in België			233		141		43		49	
Woonachtig in Duitsland			25		1		1		23	
Woonachtig elders in het buitenland			30		6		0		24	
TOTAAL			6.618		5.220		845		553	

Tabel 4.9: De VO-populatie per 1 oktober 2016 in Maastricht: waar gaan ze naar toe? Van de 5.735 VO-leerlingen die in Maastricht naar school gaat gaan 4.724 leerlingen (= 65,8%) naar LVO Maastricht (exclusief UWC en BLS).

4.7 Ontwikkelingen in het marktaandeel

De ontwikkelingen in het marktaandeel van 2014 tot en met 2017 is op drie manieren bekeken:

1) Het marktaandeel van heel Maastricht (dus zoals hierboven aangegeven inclusief het UWC);
2) Het marktaandeel van heel LVO Maastricht, dus exclusief het UWC. Het UWC is onderdeel van LVO, maar niet van LVO Maastricht. Daarnaast kent het een hele specifieke doelgroep;
3) Het marktaandeel van LVO Maastricht PrO t/m vwo, dus exclusief het UWC en BLS. Hiermee worden het praktijk- t/m vwo-onderwijs van LVO Maastricht bedoeld. De vrijeschool en het praktijkonderwijs kennen beide ook een eigen hele specifieke doelgroep, waarvan de aantallen minder worden beïnvloed door populariteit van LVO Maastricht.

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van het marktaandeel op bovenstaande drie manieren voor de afgelopen 4 jaar berekend. Ook hier is 2017 gebaseerd op de telling van 1 oktober 2016. Het marktaandeel van LVO Maastricht daalt. De gele lijn (3) daalt het hardste en is het laagste, dat wil zeggen dat de daling van het aantal leerlingen voor het grootste deel in dit ‘regulier’ onderwijs (PrO t/m vwo) zit.

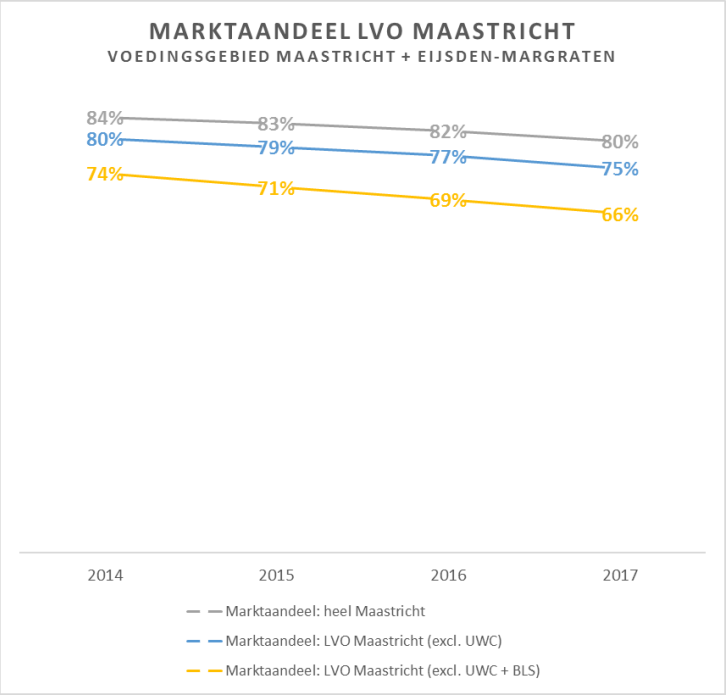

Grafiek 4.10: Het marktaandeel van LVO Maastricht op 3 manieren bepaald. NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

4.8 Uitstroom van leerlingen

In tabel 5.8 is te zien dat in 2017 van de 7.178 VO-leerlingen in Maastricht en Eijsden-Margraten er 5.735 in Maastricht naar school gaan. Dit betekent dat er (7.178 – 5.735 =) 1.443 leerlingen weglekken uit Maastricht en Eijsden-Margraten. Deze leerlingen gaan naar Meerssen en Valkenburg (het Stella Maris), naar Gulpen (het Sophianum), naar het buitenland en naar andere plekken in Nederland. Onderstaande tabel laat zien hoe groot de uitstroom in 2017 naar de verschillende plekken toe is. De daaropvolgende grafieken laten zien hoe de uitstroom naar het buitenland, Stella Maris (in Meerssen en Valkenburg) en het Sophianum SG (in Gulpen) zich heeft ontwikkeld in de jaren 2014 tot en met 2017. Hier is een stijgende lijn te zien.

Weglek Maastricht + Eijsden Margraten	
Stella Maris	389
Sophianum Gulpen	386
Buitenland	615
Overig Nederland	53
Totaal	**1.443**

Grafiek 4.11: De uitstroom van VO-leerlingen in 2017 uit Maastricht en Eijsden Margraten (telling 1 oktober 2016).

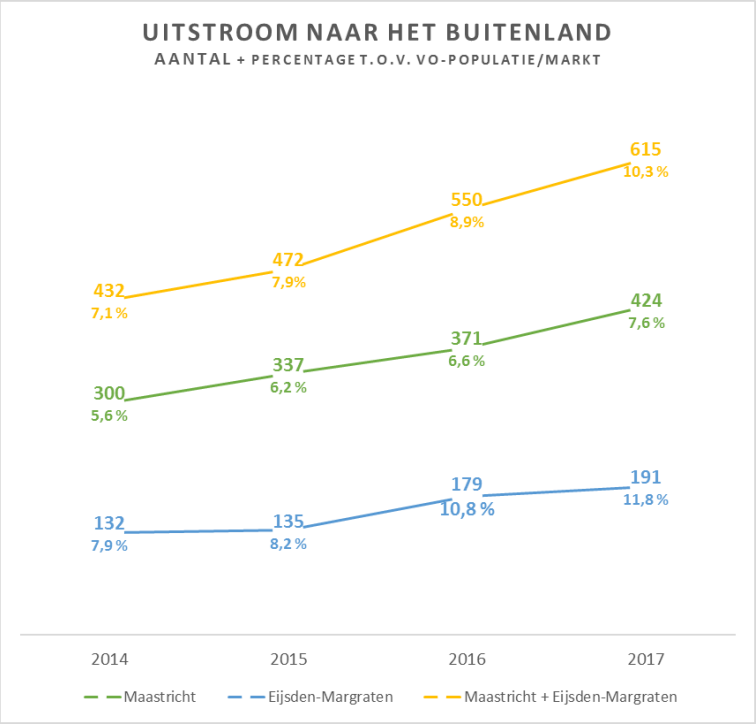

Grafiek 4.12: Uitstroom van leerlingen naar het buitenland (Bron: Jaarverslagen leerplicht). NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

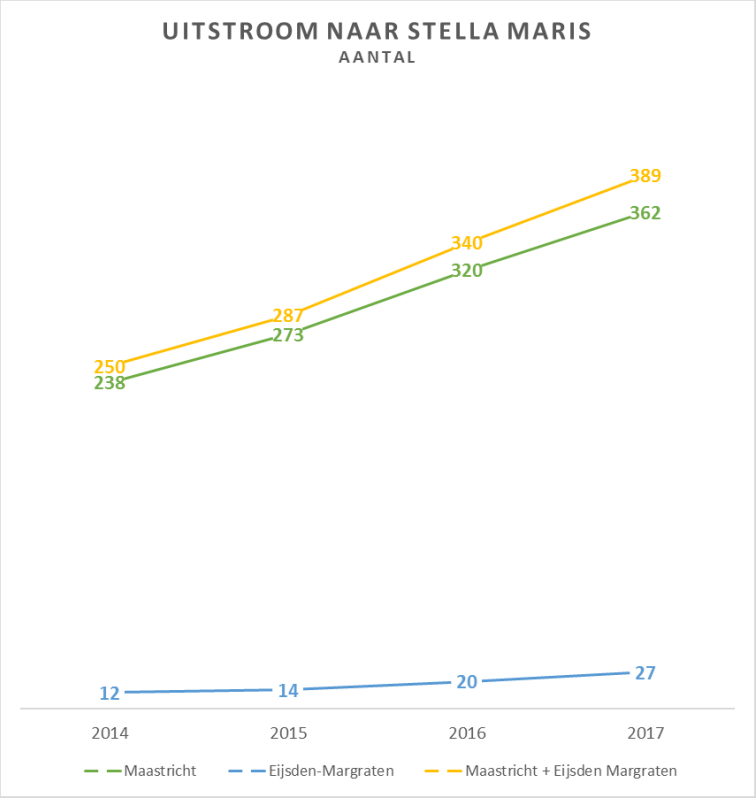

Grafiek 4.13: Uitstroom van leerlingen naar het Stella Maris in Meerssen en Valkenburg (Bron: DUO). NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

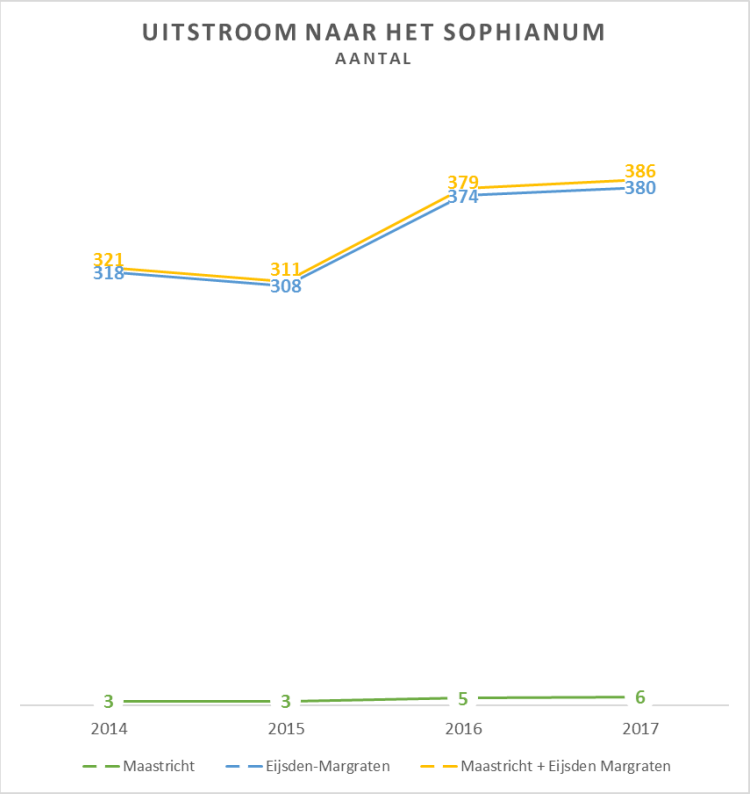

Grafiek 4.14: Uitstroom van leerlingen naar Sophianum in Gulpen (Bron: DUO). NB: 2017 betreft de telling op 1 oktober 2016.

4.9 Instroom van leerlingen

Waar komen de leerlingen vandaan? Onderstaande tabel geeft aan naar welke school in Maastricht de leerlingen woonachtig in verschillende gemeenten op dit moment toe gaan. Het geeft het verschil in Oost en West weer. Het onderwijsaanbod in Maastricht-West is echter niet gelijk aan het aanbod in Maastricht-Oost. Om die reden biedt een vergelijking van hoe de aantallen van de leerlingen zich verdelen slechts beperkt inzicht.

Gaat naar welke school:	Woongemeenten (of stadsdeel) leerlingen															
	M.tricht West		*M.tricht Oost*		*Meerssen*		*Valkenburg*		*Eijsden-Marg*		*Overig NL*		*België*		*Ov. buitenlan*	
SSVO Terra Nigra (PrO)	80	4%	83	3%	13	7%	3	2%	26	3%	10	4%	2	1%	0	0%
Bonnefantencollege (H/V)	375	17%	63	2%	0	0%	0	0%	7	1%	12	5%	24	10%	0	0%
Bonnefantencollege (VMBO)	151	7%	18	1%	6	3%	1	1%	3	0%	4	2%	14	6%	0	0%
Totaal in West op school	***606***	***28%***	***164***	***6%***	***19***	***10%***	***4***	***2%***	***36***	***4%***	***26***	***11%***	***40***	***17%***	***0***	***0%***
Sint-Maartenscollege (H/V)	404	19%	313	12%	32	17%	27	16%	137	14%	10	4%	51	22%	4	7%
Stella Maris College (VMBO)	0	0%	3	0%	1	1%	1	1%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
United World College	48	2%	306	12%	11	6%	12	7%	23	2%	57	24%	49	21%	47	85%
Sint-Maartens College (VMBO)	347	16%	550	21%	35	18%	28	17%	152	15%	38	16%	11	5%	0	0%
Porta Mosana College (VMBO)	183	9%	290	11%	18	9%	16	10%	109	11%	8	3%	10	4%	0	0%
Bernard Lievegoedschool	176	8%	275	11%	50	26%	38	23%	183	18%	79	33%	43	18%	1	2%
Porta Mosana College (H/V)	388	18%	686	27%	27	14%	38	23%	356	36%	20	8%	29	12%	3	5%
Totaal in Oost op school	***1.546***	***72%***	***2.423***	***94%***	***174***	***90%***	***160***	***98%***	***960***	***96%***	***212***	***89%***	***193***	***83%***	***55***	***100%***
TOTAAL 6.618	**2.152**	**100%**	**2.587**	**100%**	**193**	**100%**	**164**	**100%**	**996**	**100%**	**238**	**100%**	**233**	**100%**	**55**	**100%**

Tabel 4.15: De leerlingen die in Maastricht naar school gaan per woongemeente verdeeld over de scholen in Maastricht in 2017 (telling 1 oktober 2016) en daarmee over Maastricht Oost en West.

4.10 Uitgangspunten voor de volumestudies

De ambitie van LVO Maastricht is om een groot deel van de uitstroom van leerlingen uit Maastricht naar België en omliggende gemeenten terug te halen naar Maastricht. Onderstaande tabel geeft weer waar de VO-leerlingen in Maastricht vandaan komen en wat het huidige marktaandeel van Maastricht (inclusief UWC en BLS) is in Maastricht zelf, Meerssen, Valkenburg en Eijsden-Margraten. Tevens geeft het de ambitie van LVO (gewenste situatie 2032) weer voor het marktaandeel in de verschillende gemeenten. Zo is de ambitie van LVO Maastricht om in Maastricht een marktaandeel van 94% te realiseren. Het gewenste marktaandeel is onder andere gebaseerd op onderstaande ambities:

- Marktaandeel in Maastricht verhogen tot 94%;
- Marktaandeel in Eijsden Margraten verhogen tot 70%;
- Marktaandeel in Meerssen en Valkenburg verhogen tot respectievelijk 19 en 20%;
- 50% van de leerlingen die naar het VSO gaat, gaat naar het regulier onderwijs (zie tabel 5.5);
- Het totale aantal leerlingen in de gewenste situatie in 2032 voor heel Maastricht (inclusief UWC en BLS) bedraagt daarmee 6.226.

Marktaandeel LVO Maastricht; terughalen uitstroom							
	HUIDIGE SITUATIE 2017				GEWENSTE SITUATIE 2032		
Woongemeente leerling	*VO-leerlingen*		*Aandeel*	*# lln*	*Aandeel*	*Krimp-%*	*# lln*
Maastricht	5.563	100%	85,2%	4.739	94%	81%	4.272
Meerssen	1.109	100%	17,4%	193	19%	81%	174
Valkenburg aan de Geul	878	100%	18,7%	164	20%	77%	135
Eijsden-Margraten	1.615	100%	61,7%	996	70%	81%	925
Overige gemeenten NL				238			238
Woonachtig in België				233			233
Overig buitenland				55			55
TOTAAL				**6.618**			**6.032**
Evt. afkomstig uit het VSO:							194
TOTAAL							**6.226**

Tabel 4.16: Marktaandeel Maastricht in de huidige situatie en in de gewenste situatie inclusief het terughalen van een deel van de uitstroom van leerlingen oftewel het vergroten van het marktaandeel. (Bron: DUO-telling 1 oktober 2016).

4.11 Cijfers op een rijtje

Wat zijn nu de belangrijkste cijfers en gegevens om op te slaan en te gebruiken om de verschillende scenario's in te richten?

- Basisgeneratie 12-18-jarigen in Maastricht e.o. anno 2017: 12.612
- Basisgeneratie in 2032: 10.202
- Aantal leerlingen in Maastricht naar het v.o. anno 1990: 12.000
- In 2017: 6.616
- In 2032: 5.444
- Uitstroom België, Heuvelland 2017 1.380
- LVO wil uitstroom zoveel mogelijk keren.
- Ambitie 2032 (toename van 782 leerlingen): 6.226 (inclusief United World College en Bernard Lievegoedschool),
- **Uitgangspunt voor de scenario's 2032: circa 5.000 leerlingen (exclusief UWC en BLG).**

- Uit de getallen van LVO Maastricht blijkt dat het totale aantal EOA-leerlingen in het schooljaar 2016-2017 wisselt tussen de circa 100 en 300 leerlingen. Hieruit blijkt hoe moeilijk het te voorspellen is hoe groot deze groep is.

5. De huisvesting

In dit hoofdstuk kijken we naar de bestaande huisvesting van de scholen. De kern van het masterplan (her)inrichting voortgezet onderwijs en huisvesting Maastricht is om goed onderwijs te bieden in adequate voorzieningen. Daarbij is het de vraag in welke mate de bestaande huisvesting in functioneel, ruimtelijk, technisch en financieel opzicht voldoet aan de ontwikkelingen op het gebied van onderwijs. De definitie van een adequate voorziening is: "*de voorziening staat op de juiste plek, waarbij het de doelgroep adequaat bedient, de voorziening is adaptief, waardoor het in kan spelen op toekomstige ontwikkelingen en het is een gezonde en inspirerende leer- en werkomgeving voor leerlingen en het personeel.*"

5.1 Bestaande situatie

Verspreid over de stad zijn momenteel zes vo-scholen, gevestigd op acht locaties. Alle scholen voor voortgezet onderwijs vallen onder het bevoegd gezag van stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs (LVO). De volgende figuur laat de spreiding over de stad zien:

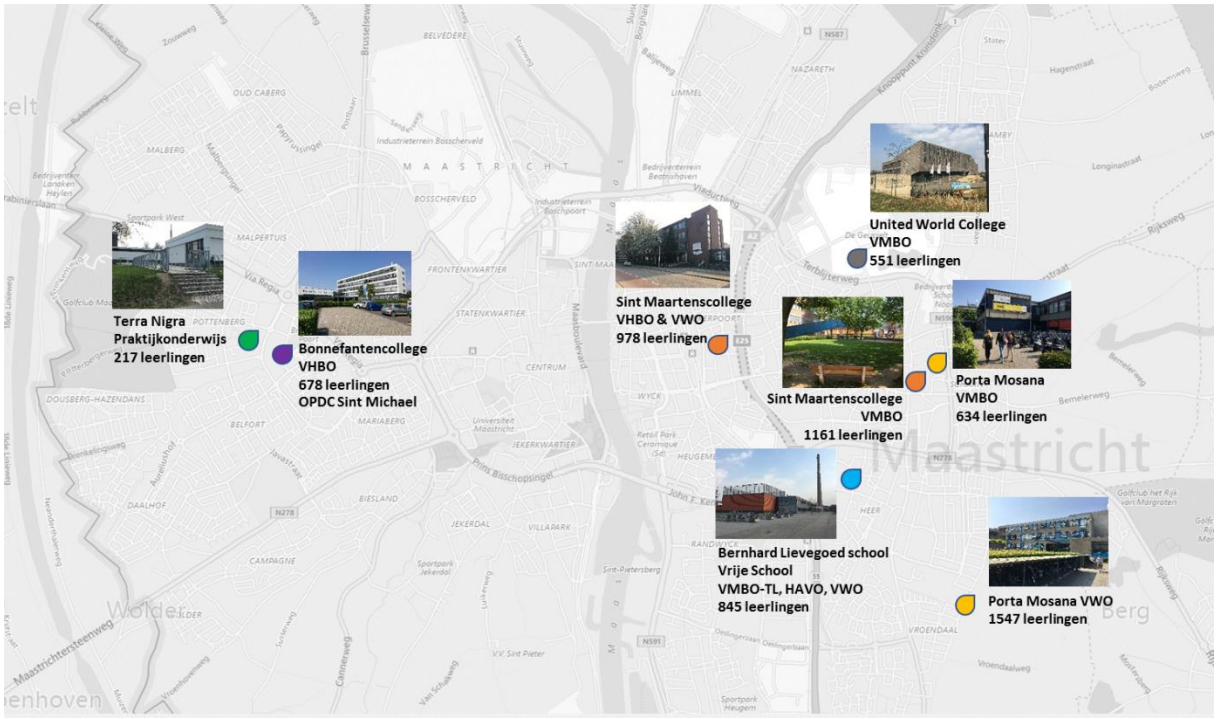

Figuur 5.1: Spreiding van de vo-scholen over Maastricht.

5.2 Feitelijke observaties

- Het **Sint-Maartenscollege vmbo** en het **Porta Mosana College vmbo** zijn gesitueerd op één terrein, het Bemelerveld. Ze functioneren samen als vmbo Maastricht en bieden nu onderwijs aan bijna 1.800 leerlingen. Het Sint-Maartenscollege kent de denominatie Katholiek en het Porta Mosana College biedt Openbaar onderwijs. De gebouwen dateren uit 1978 (SMC) en 1982 (PMC) en kennen een goede onderhoudsconditie[1]. Het imago van de campus is een aandachtspunt. De ruimtecapaciteit is 15.404 m^2 BVO, terwijl de ruimtebehoefte[2] ongeveer 16.240 m^2 BVO bedraagt. Het tekort aan ruimte is momenteel opgevangen door de huur van ruimtes elders op hetzelfde terrein. Indien er niets wijzigt in de bestaande situatie loopt het aantal leerlingen terug naar 1.450 in 2032, met een bijbehorende normatieve ruimtebehoefte van 13.630 m^2 BVO.

- Het **Sint-Maartenscollege vhbo & vwo** aan de Noormannensingel biedt havo en vwo aan. Het schoolgebouw is gebouwd in 1964 en is dus meer dan 50 jaar oud. In 2000 zijn er aanpassingen aan het gebouw gedaan, waarbij de onderhoudsstaat als redelijk is bepaald. Per 1 oktober 2016 staan er 978 leerlingen ingeschreven op deze locatie. Dit aantal zal bij ongewijzigd beleid dalen naar 795 in 2032. Voor de ruimtebehoefte betekent dit een daling van 6.350 m^2 naar 5.270 m^2 BVO. De capaciteit van het gebouw bedraagt 9.240 m^2 en kent dus een relatief grote overmaat.

- Het **Porta Mosana College vwo** ligt perifeer, aan de Zuid-Oostgrens van de stad en is in de loop der jaren gegroeid naar bijna 1.550 leerlingen. De school biedt TTO-atheneum en gymnasium, internationalisering en een begaafdheidsprofiel (BPS) aan. Tot 2016 was er ook een havo-stroom mogelijk op deze locatie, maar deze is inmiddels overgeheveld naar de locatie Sint-Maartenscollege aan de Noormannensingel. Het gebouw uit 1978 verkeerd in een matige conditie en is 9.250 m^2 BVO groot. Dit is exclusief de noodlokalen die erbij geplaatst zijn. In deze noodlokalen wordt dan ook het normatieve tekort aan ruimte opgevangen. Deze normatieve ruimtebehoefte bedraagt 10.190 m^2 BVO.

- De **Bernhard Lievegoedschool** biedt vrije schoolonderwijs aan op de niveaus vmbo tl, havo en vwo. De school kent een brede basisvorming en scheidt de niveaus pas na een aantal jaren. Het onderwijsconcept trekt leerlingen uit Maastricht en omstreken en voorziet in een regionale behoefte. Het gebouw dateert uit het jaar 2000 en verkeert in goede onderhoudsstaat, maar past functioneel niet bij het onderwijsconcept van de school. De vrijeschoolpedagogie is gebaseerd op de antroposofie, die gegrondvest werd door Rudolf Steiner. Het vrijeschoolleerplan van onder-, midden- en bovenbouw vormt een totaliteit en voorziet in de begeleiding van het kind vanaf het vierde tot en met het achttiende levensjaar. Onder-, midden- en bovenbouw zijn zo op elkaar afgestemd, dat eenmaal behandelde thema's later in een andere vorm uitgewerkt kunnen worden. In toenemende mate worden vrije peuterspeelgroepen aan de scholen verbonden. Het gebouw is niet afgestemd op de visie van de inrichting van het onderwijs van de Vrije School. Bovendien is in het gebouw alleen plek voor het voortgezet onderwijs en is de wens van de vrije school om tot een fysieke school van 0-18 jaar te komen. Om die reden is recent een intentieverklaring Masterplan huisvesting vrijeschool 0-18-jarigen Maastricht getekend met de Stichting Pallas. Met 844 leerlingen kent de school een tekort aan ruimte van meer dan 1.200 m^2. Gezien de specialistische aard van het onderwijs en het feit dat ze een eigen specifieke doelgroep bedienen wordt deze school meegenomen in het vervolgonderzoek. Deze school geldt als de derde brede school in Maastricht.

[1] De omschreven conditie/ onderhoudsstaat van de gebouwen komt voort uit de conditiemetingen conform de NEN 2767, uitgevoerd door de firma Treetops in september 2017;

[2] De ruimtebehoefte is berekend aan de hand van de Modelverordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs.

- Het **United World College** is in 2008 gebouwd en in een zeer goede staat. De school is niet betrokken in het voorliggend onderzoek. De school verzorgt internationaal onderwijs aan kinderen van 3 – 18 jaar (pre-kindergarten, primary school en secondary school). Iedereen kan zich inschrijven op het UWC, maar de school richt zich met name op expats. Het gebouw kent het meest recente bouwjaar van alle vo-scholen in Maastricht, maar is niet meegenomen in het meerjarenonderhoudsplan.

- In Maastricht West biedt het **Bonnefantencollege** havo en vwo aan. De school kent de denominatie Algemeen Bijzonder. Tot voor kort was er ook een vmbo-stroom, maar deze is in 2015 overgeheveld naar de vmbo-locatie in Oost Maastricht. Daarnaast is in 2014 de locatie aan de Tongerseweg afgestoten en ondergebracht aan de nog steeds bestaande locatie aan de Eenhoornsingel. Ook de Nevenvestiging Zorg (het OPDC) is gehuisvest op deze locatie. De school ligt direct naast het grootste winkelcentrum van Maastricht West (Brusselse Poort). De school telt momenteel 683 leerlingen, wat betekent dat de normatieve ruimtebehoefte 5.790 m^2 BVO is. Het gebouw uit 1968 is in 2005 gerenoveerd en in redelijke onderhoudsstaat. Het is 10.656 m^2 BVO groot. Dit betekent dat er momenteel al een grote overmaat aan ruimte is. Deze groeit naar 5.450 m^2 BVO-overmaat in 2032.

- Tot slot is in de nabijheid van het Bonnefantencollege het **Terra Nigra Praktijkonderwijs** gesitueerd, dat praktijkonderwijs verzorgt en daardoor een regionale functie vervult. Er staan iets meer dan 200 leerlingen ingeschreven op de school en dit aantal blijft redelijk stabiel. De wens vanuit de leiding van Terra Nigra is om onderwijskundig, organisatorisch en ruimtelijk onderdeel te worden van de toekomstige keuze voor het voorzieningenniveau. De ruimtevraag is iets groter dan het bestaande gebouw, maar schommelt rond de bestaande 3.360 m^2 BVO. Het bouwjaar van het gebouw is 1968 en het verkeert in goede conditie.

Locatie	Aantal leerlingen	Normatieve ruimtebehoefte	Bestaand aantal m2 bvo	Overmaat/Tekort
TERRA NIGRA PRO	217	3488	3364	-124
BONNEFANTENCOLLEGE Eenhoorsingel (havo/vwo)	481	3890	10656	4870
BONNEFANTENCOLLEGE Eenhoornsingel (vmbo)	202	1896		
Subtotaal West	***900***	***9274***	***14020***	***4746***
BERNHARD LIEVEGOEDSCHOOL Nijverheidsweg	844	5676	4450	-1226
PORTA MOSANA COLLEGE Oude Molenweg (havo/vwo)	1547	10183	9255	-928
PORTA MOSANA COLLEGE Bemelergrubbe (vmbo)	634	5596	5029	-567
UNITED WORLD COLLEGE Discusworp	551	3773	2450	-1323
SINT MAARTENSCOLLEGE Bemelerweg (vmbo)	1161	10639	10375	-264
SINT MAARTENSCOLLEGE Noormannensingel (havo/vwo)	978	6357	9237	2880
Subtotaal Oost	***5715***	***42224***	***40796***	***-1428***
Totaal	**6615**	**51498**	**54816**	**3318**

Tabel 5.2: Bestaande leerlingenaantallen en ruimtebehoefte.

5.3 Beoordeling locaties

Om een beeld te krijgen bij de mate waarin de huidige gebouwen aansluiten bij de huidige en toekomstige behoefte zijn de locaties beoordeeld op geschiktheid. Er is een gestructureerd overzicht gemaakt van de objectieve gegevens die voorhanden zijn.

5.4 Ruimtebehoefte

De 'Modelverordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs' is in combinatie met de leerlingenprognose[3] de onderlegger voor het bepalen van de toekomstige ruimtebehoefte.
Dit betreft de ruimtebehoefte op basis van de wettelijk bekostigde vierkante meters. De prognose gaat uit van het behoud van de bestaande schoollocaties en bestaande leerlingenstromen. De prognose gaat uit van een terugloop in leerlingenaantallen van circa 6.600 in 2017 naar 5.450 in 2032. De bijbehorende normatieve ruimtebehoefte bedraagt in 2032 43.800 m^2 BVO. De overmaat aan ruimte stijgt hiermee naar bijna 11.000 m^2 BVO. Dat is circa 20% van de totale voorraad. Uiteraard kan het stijgende overschot per locatie verschillen.

Locatie	Aantal leerlingen	Normatieve ruimtebehoefte	Bestaand aantal m2 bvo	Overmaat/Tekort
TERRA NIGRA PRO	196	3233	3364	131
BONNEFANTENCOLLEGE Eenhoorsingel (havo/vwo)	424	3545	10656	5453
BONNEFANTENCOLLEGE Eenhoornsingel (vmbo)	165	1658		
Subtotaal West	***785***	***8436***	***14020***	***5584***
BONNEFANTENCOLLEGE Nijverheidsweg (Bernhard Lievegoed)	684	4704	4450	-254
PORTA MOSANA COLLEGE Oude Molenweg (havo/vwo)	1285	8625	9255	630
PORTA MOSANA COLLEGE Bemelergrubbe (vmbo)	509	4696	5029	333
PORTA MOSANA COLLEGE Discusworp (United World College)	445	3153	2450	-703
SINT MAARTENSCOLLEGE Bemelerweg (vmbo)	941	8934	10375	1441
SINT MAARTENSCOLLEGE Noormannensingel (havo/vwo)	795	5270	9237	3967
Subtotaal Oost	***4659***	***35382***	***40796***	***5414***
Totaal	5444	43818	54816	10998

Tabel 5.3: Leerlingenaantallen en ruimtebehoefte 2032.

Deze cijfers zijn in diverse onderzoeken bevestigd en geven de noodzaak aan om te komen tot een passend masterplan, waarbij er sprake is van een mogelijke herschikking, (ver-)nieuwbouw en/of afstoten van bepaalde locaties. Bij het uitwerken van het Masterplan (her-)inrichting voortgezet onderwijs en huisvesting Maastricht gaan verschuivingen in leerlingenstromen plaatsvinden. Zo zal de aantrekkingskracht van het onderwijs in Maastricht waarschijnlijk toenemen, waardoor er minder leerlingen uitstromen naar randgemeenten en België en er meer leerlingen uit deze randgemeenten zullen kiezen voor onderwijs in Maastricht. Dit heeft gevolgen voor de volumes en de inrichting van het onderwijs. In het volgende hoofdstuk werken we de aannames concreet verder uit.

5.5 Leeftijd van de gebouwen

De gemiddelde leeftijd van de bestaande gebouwen is 40 jaar. Het gebouw van de Bernhard Lievegoedschool is een positieve uitzondering. Indien we deze locatie niet meerekenen, is de gemiddelde leeftijd zelfs 44 jaar. In zijn algemeenheid schrijven gemeenten schoolgebouwen af in 40 of 60 jaar, waarbij er vanaf het 40^{e} levensjaar sprake is van de noodzaak voor vervangende nieuwbouw of een ingrijpende aanpassing aan het gebouw. De gemeente Maastricht hanteert, volgens de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs (2017), een afschrijvingstermijn van 40 jaar. Tussentijds is er sprake geweest van een aantal ingrepen (met name renovatie en/of functionele aanpassingen), waardoor de afschrijvingstermijn voor die onderdelen nog niet is verstreken. Dat geldt voor de uitbreiding van het Sint-Maartenscollege locatie Noormannensingel in 2000 en de renovatie/uitbreiding aan het Bonnefantencollege in 2005.

Conclusie: Over het algemeen is er sprake van een sterk verouderd huisvestingsbestand ten behoeve van het voortgezet onderwijs in Maastricht.

[3] Leerlingenprognose voorgezet onderwijs 2017, gemeente Maastricht (door Pronexus)

Locatie	BRINnr	Bouwjaar	Conditiescore (1 uitstekend - 6 zeer slecht)
TERRA NIGRA PRO	26HL	1968	2
BONNEFANTENCOLLEGE Eenhoorsingel (havo/vwo)	27ZJ 00	1968	3
BONNEFANTENCOLLEGE Eenhoornsingel (vmbo)	27ZJ 01		
BERNHARD LIEVEGOEDSCHOOL Nijverheidsweg	27ZJ 02	2000	3
PORTA MOSANA COLLEGE Oude Molenweg (havo/vwo)	27VG 00	1978	3
PORTA MOSANA COLLEGE Bemelergrubbe (vmbo)	27VG 01	1982	2
UNITED WORLD COLLEGE Discusworp	27VG 04		
SINT MAARTENSCOLLEGE Bemelerweg (vmbo)	27ZH 00	1978	2
SINT MAARTENSCOLLEGE Noormannensingel (havo/vwo)	27ZH 02	1964	3

Tabel 5.4: Bouwjaren en conditiescore

Onderhoud
Een in september 2017 door Treetops uitgevoerde schouw geeft een recent en concreet beeld van de staat van onderhoud. De installaties voldoen conform de NEN 2767, score 3. Dat zegt echter niets over de vraag of de installaties verouderd zijn en of ze toe zijn aan modernisering. De huidige installaties zijn van een redelijke conditie. De enige negatieve uitzondering hierop is het Porta Mosana College aan de Oude Molenweg. Dit is er slechter aan toe. (Bron: conditiemetingen conform de NEN 2767, uitgevoerd door Treetops, sept. 2017). Wanneer het gaat om verduurzaming van de gebouwen, zijn de reguliere middelen die LVO krijgt om te voorzien in onderhoud niet voldoende, deze middelen volstaan wel voor het reguliere en correctieve onderhoud.

Duurzaamheid
Vanaf 1 januari 2021 moeten alle nieuwe gebouwen in Nederland Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) zijn. Er ligt een landelijke ambitie om tot energie neutrale gebouwen te komen, waarbij het gebruik van fossiele brandstoffen een aandachtspunt is. Ook de gemeente Maastricht heeft de BENG-ambitie geformuleerd voor haar maatschappelijke voorzieningen, waaronder de onderwijsgebouwen. Dit heeft consequenties voor de technische eisen die gesteld worden aan de schoolgebouwen, zoals betere isolatie en een hogere luchtdichtheid. Dit heeft vervolgens invloed op het realiseren van een gezond binnenklimaat.

Bij de schoolgebouwen in Maastricht is door Treetops vastgesteld dat men niet kan bepalen of er al dan niet achterstand is aangezien er geen ambitieniveau is bepaald. De gebouwen scoren gemiddeld ten opzichte van andere gebouwen in Nederland. Maar vanuit de gezamenlijke ambitie om schoolgebouwen te verduurzamen is het niet mogelijk dit uit de bestaande middelen van LVO te realiseren.

5.6 Functionaliteit

Onderwijs is een kernactiviteit en schoolgebouwen faciliteren hierin. De schoolgebouwen in Maastricht zijn gebouwd in een tijd dat het onderwijs anders en vooral traditioneel ingericht was. Mede door digitalisering en de behoefte aan meer onderwijs op maat verandert het karakter van het onderwijs en de leeromgeving. Het voortgezet, middelbaar en hoger beroepsonderwijs werkt steeds nadrukkelijker – ook fysiek – samen met elkaar en met het lokale bedrijfsleven.

Zowel op het Bonnefantencollege, het Sint Maartenscollege, het Porta Mosana College en Terra Nigra zijn de hoofdopzet traditioneel met lange gangen en lokalen, die volgens het frontale lesprincipe zijn ingericht. Daarbij staat de docent voor een normatief bepaalde groepsgrootte van gemiddeld 30 leerlingen. Het rooster is afgestemd op de structuur van het gebouw. Het gebouw faciliteert hiermee in een traditionele manier van onderwijsoverdracht en in feite bepaalt dat de ruimtelijk-functionele mogelijkheden van een gebouw. Dat neemt niet weg dat er in elk gebouw goed onderwijs gegeven kan worden, maar het gebouw maakt het lastig om moderne vormen van onderwijs (adaptief, op maat, probleemgestuurd, koppeling met de praktijk) te faciliteren. Zo wordt

binnen het Bonnefantencollege geëxperimenteerd met vormen van gepersonaliseerd leren, in de ruimten waar leegstand is. Dit zou niet van die toevalligheid afhankelijk moeten zijn.

De entrees van de bestaande gebouwen zijn met name bij de beide vmbo-gebouwen op de campus Bemelergrubbe niet meer van deze tijd. Het vmbo ligt enigszins geïsoleerd en heeft een ruime, maar onverzorgde en onoverzichtelijke buitenruimte. De gebouwen hebben geen relatie met elkaar, waarbij de openbare ruimten het gevoel van samenhang niet versterken.

Conclusie: De gebouwen zijn over het algemeen functioneel en onderwijskundig verouderd en voorzien in hun huidige opzet niet meer in de wens om modern en toekomstgericht onderwijs te faciliteren. Dit geldt in het bijzonder voor de vmbo-locatie op de campus Bemelergrubbe.

5.7 Ligging

Omliggende voorzieningen

De afgelopen decennia is het aantal scholen in Maastricht teruggebracht. Het vmbo is geconcentreerd op de campus Bemelergrubbe. De TL-stroom wordt tevens bij het vmbo aangeboden. De scholen zijn onderdeel van de voorzieningenstructuur in de stad. De verbinding met deze voorzieningen wordt steeds vaker gezocht. Dat geldt voor zowel sportvoorzieningen als het bedrijfsleven. Onderwijs vormt onderdeel van een breder maatschappelijk netwerk, waarbij de grenzen van een school ter discussie staan en de begrippen herkenbaarheid, openheid en veiligheid een nieuwe invulling krijgen. Maastricht beschikt over een ruim voorzieningenaanbod. Specifiek in de omgeving van de schoollocaties kunnen de volgende voorzieningen relevant zijn, om mee te wegen in de keuze voor scenario's.

	Aanvullende voorziening op loopafstand
Vmbo (SMC en PMC)	Gymzaal naast schoolgebouwen, sportvelden, Winkelcentrum de Leim (Heer), ROC Leeuwenborgh, zorgpark Scharn
SMC Vhbow/vwo	Gymzaal, sportvelden, Centraal Station Maastricht, Winkelgebied Scharnerweg, ROC Leeuwenborgh
PMC vwo	Gymzaal naast schoolgebouw, sportvelden op loopafstand
BFC vhbo	Gymzaal naast het schoolgebouw, sportvelden naast schoolgebouw, Winkelcentrum Brusselse Poort
Terra Nigra	Gymzaal op loopafstand, sportvelden op loopafstand, Winkelcentrum Brusselse Poort

Bereikbaarheid

Schoollocaties brengen logischerwijs veel vervoersbewegingen met zich mee. Het is zaak de routes zo veilig mogelijk te maken, en waar mogelijk te beperken om de scholen toegankelijk te maken. Om een gevoel te geven bij de afstanden tussen de verschillende bestaande locaties is het gemiddeld aantal kilometer berekend dat leerlingen uit stadsdelen van Maastricht moeten afleggen per fiets. Hierbij is ook inzichtelijk gemaakt wat de afstand tot andere omliggende vo-scholen is.

	Centrum	Heugem	Amby	Malpertuis	Daalhof
vmbo (SMC en PMC)	3,1 km	3,4 km	1,9 km	6,6 km	7,4 km
SMC vhbo/vwo	1,9 km	3,7 km	2,9 km	5,8 km	7,1 km
PMC vwo	4,5 km	2,4 km	3,7 km	7,6 km	7,2 km
BFC vhbo	2,3 km	5,9 km	7,0 km	2,1 km	1,1 km
Terra Nigra	2,5 km	6.3 km	7,2 km	1,8 km	1,4 km
Stella Maris Meersssen	8,5 km	8,9 km	3,6 km	10,9 km	11,2 km
Sint Vincentius Lanaken	5,9 km	9,9 km	10,0 km	4,6 km	7,1 km

Naast het aantal kilometers dat afgelegd moet worden zijn er diverse verkeerspunten in Maastricht die als een barrière worden ervaren. Dit betreft het overbruggen van de naast elkaar gelegen Maas, spoorlijn en A2 en het doorkruisen van het centrum. Door het aanleggen van de A2 tunnel is deze barrière al weggenomen. Veiligheid en bereikbaarheid zijn belangrijke criteria voor de schoolkeuze door ouders en leerlingen.

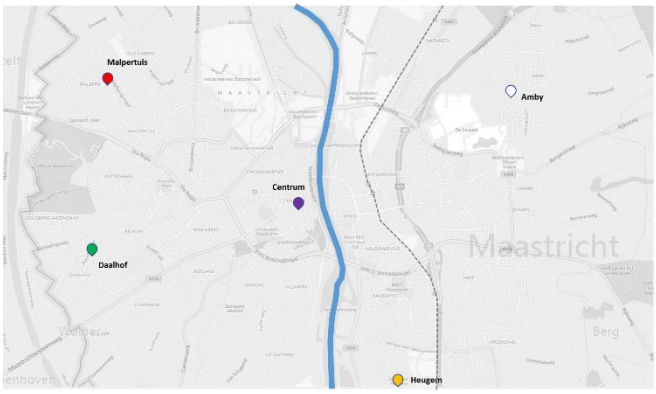

De kaart hiernaast geeft de vijf locaties weer die gebruikt zijn in de kilometerberekening.

Spreiding

Behalve de bereikbaarheid van de locaties vanuit Maastricht, is de bereikbaarheid en spreiding ten opzichte van andere scholen in de regio van belang. Door een evenwichtige spreiding van de scholen wordt een weglek van leerlingen uit Maastricht naar de omliggende scholen verminderd en hebben leerlingen uit omliggende kernen keuzemogelijkheid tussen diverse scholen. Zo ontstaat de grootste kans op een toekomstbestendig onderwijsaanbod in Maastricht.

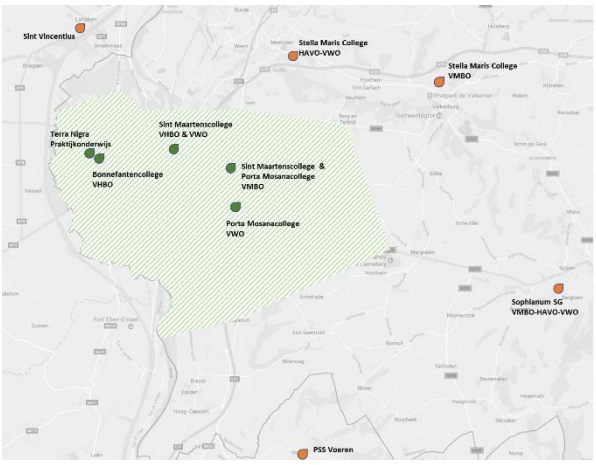

De afbeelding hiernaast geeft op basis van fietsafstanden naar omliggende scholen een indicatie van het voedingsgebied van de Maastrichtse scholen weer. Dit betreft het voedingsgebied voor alle niveaus. Indien er bijvoorbeeld enkel naar het voedingsgebied van het vmbo gekeken wordt, zal dit kleiner zijn aangezien dit voor GL/KB/BB momenteel slechts op één plek in Maastricht wordt aangeboden.

Conclusie: de scholen zijn gedurende de afgelopen decennia uit het centrum van Maastricht verdwenen, waarbij de scholen vooral in de rond het centrum gelegen wijken zijn gepositioneerd, maar niet meer vanzelfsprekend op het voedingsgebied aansluiten.

5.8 Gebouwen in hun omgeving

Maastricht heeft te maken met een combinatie van opgaven: een krimp die de komende jaren verder doorzet en tot leegstand leidt, een sterk verouderd gebouwenbestand, waarbij de omgeving niet altijd passend is, de ambitie om duurzaam te bouwen en onderwijskundige ontwikkelingen die vragen om een andere organisatie van het onderwijs. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aandachtspunten per aspect.

School/thema	Sint-Maartens College vmbo	Sint-Maartens College h/vwo	Porta Mosana College vmbo	Porta Mosana College h/vwo	Bonnefanten-college vhbo	Terra Nigra Pro
Ruimtebehoefte						
Overschot / tekort t.o.v. bestaande situatie 2017	-260 (tekort)	+2.900 (overmaat)	-570 (tekort)	-930 (tekort)	+ 4.870 (overmaat)	-124 (tekort)
Overschot / tekort t.o.v. prognose 2032	+ 1.440 (overmaat)	+ 3.970 (overmaat)	+ 330 (overmaat)	+ 630 (overmaat)	+ 5.450 (overmaat)	+130 (overmaat)
Staat van de gebouwen						
Leeftijd	39	53	35	39	49	49
Onderhoud	Goed	Redelijk	Goed	Redelijk	Redelijk	Goed
Binnenklimaat	Matig	Redelijk/Goed	Matig	Redelijk	Goed	Matig
Functionaliteit						
Inrichting onderwijs	Traditioneel	Traditioneel	Traditioneel	Traditioneel, behalve OLC	Traditioneel	Traditioneel
Entree	Bedompt, donker	Ruim en toegankelijk	Ouderwets, onoverzichtelijk. De uitstraling van het gebouw wordt ervaren als slecht.	Ruim	Ruim en transparant	Slecht vindbaar en benauwd
Buitenruimte	Onverzorgd	Goed	Matig	Goed	Goed	Matig
Ligging						
Omliggende voorzieningen	Veel voorzieningen in de nabije omgeving.	Een aantal voorzieningen in de nabije omgeving.	Veel voorzieningen in de nabije omgeving.	Weinig voorzieningen in de nabije omgeving.	Veel & diverse voorzieningen in de nabije omgeving.	Veel & diverse voorzieningen in de nabije omgeving.

Bereikbaar-heid	Goed bereikbaar vanuit omliggende kernen en Oost Maastricht.	Centrale ligging, goed bereikbaar.	Goed bereikbaar vanuit omliggende kernen en Oost Maastricht.	Goed bereikbaar vanuit omliggende kernen en Oost Maastricht.	Goed bereikbare locatie, vooral vanuit West Maastricht.	Goed bereikbare locatie, vooral vanuit West Maastricht.
Spreiding	Het vmbo is geconcentreerd aan Oostelijke stadsgrens en ligt hierdoor niet centraal in de stad.	Het havo/vwo is verspreid in de stad. Het Sint-Maartens-college biedt thans aan de Oostzijde als enige havo aan.	Het vmbo is geconcentreerd aan Oostelijke stadsgrens en ligt hierdoor niet centraal in de stad.	Het vwo is verspreid in de stad. Het Porta Mosana College ligt perifeer aan de Oostzijde en biedt als enige TTO aan.	Het havo/vwo is verspreid in de stad. Het Bonnefanten college biedt aan de Westzijde als enige tl/havo aan.	Het praktijk-onderwijs kent één locatie in de stad. Dit is centraal in het westelijke deel van de stad.
Algemeen						
Denominatie	Rooms-Katholiek	Rooms-Katholiek	Openbaar	Openbaar	Algemeen Bijzonder	Rooms-Katholiek

6. Spel- en speelregels van levensvatbare en duurzame scholen

6.1 Verdeling van VO-leerlingen over onderwijsniveau

Een belangrijk uitgangspunt voor de getalsmatige analyse van scenario's is dat de verdeling tussen de verschillende onderwijstypen in de toekomst gelijk blijft aan de huidige situatie in 2017. De leerlingenaantallen in relatie tot de volumestudies zijn daarmee als volgt verdeeld:

	2032 Prognose	2032 Ambitie	2032 VSO
Onderbouw	1.586	1.757	79
HAVO/VWO	906	1.004	14
VMBO	680	753	65
Bovenbouw	2.525	2.797	75
VMBO-GL/BB/KB	605	670	60
Economie	186	206	
Consumptieve Techniek	16	18	
Zorg en Welzijn	222	246	
Techniek	141	156	
Landbouw	40	44	
VMBO-TL	249	276	15
HAVO	674	746	
ATHENEUM	808	895	
GYMNASIUM	189	210	
Praktijkonderwijs	196	217	40
Subtotaal	**4.307**	**4.771**	**194**
BLS	684	759	
UWC	453	502	
TOTAAL	5.444	6.032	194

Tabel 7.1: Uitgangspunt leerlingenaantallen volumestudies. NB: verdeling over onderwijsniveaus en opleidingen is gebaseerd op de huidige verdeling. De verdeling van de leerlingen 'afkomstig' uit het VSO zijn verdeeld gebaseerd op een schatting.

6.1.1 Bandbreedte voor de leerlingenprognoses

Voor de getalsmatige onderbouwing van de scenario's in het volgende hoofdstuk is met twee varianten gerekend:

1) Wat als er inderdaad 5.444 leerlingen naar Maastricht komen in 2032?
2) Wat als het marktaandeel van heel Maastricht wordt vergroot, zoals aangegeven in tabel 4.16 tot in totaal 6.226 leerlingen?

Dit resulteert steeds in een bandbreedte van 5.444 tot 6.226 leerlingen voor de volumes van onderwijslocaties. Indien het terughalen van deze leerlingen lukt, zijn de effecten van de krimp gehalveerd.

6.1.2 UWC en BLS worden gezien als aparte eenheid

Het United World College wordt gezien als een aparte eenheid. De krimp is hier ook van toepassing, maar de domeinendiscussie lijkt hier geen invloed te hebben op leerlingenaantallen. Dit geldt ook voor Terra Nigra, maar deze school heeft onderwijsinhoudelijk veel raakvlakken met het regulier onderwijs (vormt onderdeel van de doorlopende leerlijn), waardoor die een belangrijke rol in het masterplan heeft. De Bernard Lievegoedschool bedient ook een eigen doelgroep, maar wordt in het masterplan gezien als één van de drie scholengemeenschappen waar reguliere leerlingen uit kunnen kiezen.

6.1.3 Verdeling van vo-leerlingen over West en Oost is 1:2

In Maastricht-Oost wonen ongeveer twee keer zoveel vo-leerlingen dan in Maastricht-West. Een uitgangspunt voor de getalsmatige onderbouwing is dat indien er een gelijkwaardig onderwijsaanbod is in West en in Oost er dus ook tweemaal zoveel leerlingen naar Oost gaan. De verdeling West en Oost is dan 1: 2. De aanname is dat de overloop van West naar Oost en andersom daarmee gelijk is.

Woonachtig in:	Gaat idealiter naar school in:			
	West		*Oost*	
Maastricht West	2.152			
Maastricht Oost			2.587	
Meerssen			193	
Valkenburg aan de Geul			164	
Eijsden-Margraten			996	
Overige gemeenten NL			238	
Woonachtig in België	233			
Overig buitenland			55	
TOTAAL	**2.385**	**36%**	**4.233**	**64%**

Tabel 7.2: Huidige aantallen leerlingen die in 2017 in Maastricht naar school gaan, in een ideale situatie verdeeld over Maastricht-West en -Oost, circa 1:2 (uitgaande dat de stroom leerlingen vanuit West naar Oost, gelijk is aan de stroom van Oost naar West).

6.2 Richtlijnen volume gezonde scholen

Er zijn door de overheid wettelijke stichtings- en opheffingsnormen opgesteld. Naast deze wettelijk vastgelegde getallen hebben wij onze ervaringsgetallen voor het kunnen in stand houden van een gezonde school.

		stichting	opheffing	gezonde school
School	vwo	390	292	450
	havo	325	243	375
	havo afdeling	130		
	mavo	260	195	300
	vbo 1 afd	260		
	vbo meer afd	160 per afd		
	vbo 1 sector		195	
	vbo 2 of 3 sectoren		240	
	vbo 4 sectoren		360	400
	pro	120	70	
SGM	vwo	292	195	450
	havo	243	162	375
	havo afdeling	130	65	
	mavo	195	130	300
	vbo 1 afd	195		
	vbo meer afd	120 per afd		
	vbo 1 sector		130	
	vbo 2 of 3 sectoren		160	
	vbo 4 sectoren		240	400
	pro	90	60	

Tabel 7.3: Wettelijke stichtings- en opheffingsnormen, inclusief ervaringsgetallen voor gezonde afdelingen.

De ervaringsgetallen voor gezonde scholen zijn gebaseerd op de volgende redenatie. Voor een havo- en/of vwo-school geldt: een gezonde school heeft een gemiddelde groepsgrootte van ten minste 24 à 25 leerlingen. In de bovenbouw is sprake van vier profielen, waarbij het organisatorisch goed mogelijk is om de twee N-profielen (natuur & techniek en natuur & gezondheid) te combineren. Dat betekent dat drie groepen en dus 75 leerlingen per leerjaar nodig zijn voor een gezonde omvang, mits er voldoende spreiding is over de leerjaren.

Rekenvoorbeeld: Een havo-vwo-school telt 11 leerjaren (5 leerjaren bij de havo en 6 leerjaren bij het vwo). 11 x 75 leerlingen = 825 leerlingen - mits er een gezonde spreiding in de leerjaren is. Sommige scholen hanteren daarom 1.000 leerlingen voor een H/V scholengemeenschap als minimale omvang, omdat je altijd grotere en minder grote leerjaren hebt.

Voor een vmbo-school geldt: een gezonde school heeft ten minste 100 leerlingen nodig per aangeboden sector.

Rekenvoorbeeld: Een doorsnee vmbo-locatie heeft drie profielen + een theoretische leerweg. 4 x 100 leerlingen = 400 leerlingen – mits er een gezonde spreiding over de profielen is.

Er zijn geen normen vastgelegd voor de maximale grootte van een school of vestiging. Wel leert de ervaring dat een school in de ervaring van leerlingen, ouders, docenten en omwonenden té groot kan zijn. Maar wanneer is een school té groot? Om hier antwoord op te kunnen geven hebben we onderstaande analyse uitgevoerd.

Onderstaande gegevens laten een aantal cijfers betreffende scholen en vestigingen in Nederland zien. Er zijn 1.457 vestigingen, 338 schoolbesturen, 651 scholen. Met 995.794 leerlingen in Nederland is de gemiddelde schoolgrootte 1.530 leerlingen. Vanuit de beleving van leerlingen is de schoolgrootte gelijk aan de vestigingsgrootte (Bron: LAKS). De gemiddelde vestigingsgrootte in Nederland is 683 leerlingen. De kleinste vestiging telt 5 leerlingen, de grootste vestiging 2.922 leerlingen. De verdeling van het aantal scholen is als volgt:

Vestigingsgroottes in Nederland		
Vestigingsgrootte	*# vestigingen*	*percentage*
0 - 249	347	23,8%
250 - 499	338	23,2%
500 - 999	392	26,9%
1.000 - 1.499	251	17,2%
1.500 - 1.999	107	7,3%
≥ 2.000	22	1,5%
Totaal	**1.457**	**100%**

Tabel 7.4: Aantal vestigingen in Nederland verdeeld naar vestigingsgrootte gebaseerd op het aantal leerlingen. (Bron: DUO-vestigingsgegevens 2016).

Uit deze analyse is te concluderen dat een vestiging groter dan 3.000 leerlingen de grootste vestiging in Nederland is en een vestiging van groter dan 2.000 leerlingen bij de grootste vestigingen van Nederland hoort.

6.3 De ontwikkeling van de getallen

De volgende drie schema's naast elkaar geven de belangrijke ontwikkelingen en aannamen weer. Daarbij zetten we het huidig aantal leerlingen tegenover de prognose en vervolgens de ambitie in 2032, waarbij een belangrijk deel van de (toekomstige) schoolkiezers weer voor onderwijs in Maastricht kiest.

	Aantal lln 2017	Ruimtebehoefte lln 2017
Onderbouw	1.925	11.897
VMBO		
HAVO		
VWO		
Bovenbouw	3.078	20.865
VMBO	1.061	9.066
HAVO	809	4.733
VWO	1.208	7.067
Praktijkonderwijs	217	2.632
Subtotaal	**5.220**	**35.394**
BLS (OB+BB)	844	5.126
UWC (OB+BB)	551	3.223
Totaal	6.615	43.743
Vaste voet		6.776
TOTAAL		50.519

	Prognose aantal lln 2032	Ruimtebehoefte lln Prognose
Onderbouw	1.586	9.801
VMBO	680	4.202
HAVO	250	1.545
VWO	656	4.054
Bovenbouw	2.525	17.099
VMBO	854	7.324
HAVO	674	3.942
VWO	997	5.833
Praktijkonderwijs	196	2.377
Subtotaal	**4.307**	**29.278**
BLS (OB+BB)	684	4.154
UWC (OB+BB)	453	2.650
Totaal	5.444	36.082
Vaste voet		4.026
TOTAAL		40.108

	Ambitie aantal lln 2032 (incl VSO)	Ruimtebehoefte lln Ambitie
Onderbouw	1.836	11.346
VMBO	818	5.055
HAVO	281	1.736
VWO	737	4.555
Bovenbouw	2.872	19.606
VMBO	1.021	8.777
HAVO	746	4.364
VWO	1.105	6.464
Praktijkonderwijs	257	3.117
Subtotaal	**4.965**	**34.069**
BLS (OB+BB)	759	4.610
UWC (OB+BB)	502	2.937
Totaal	6.226	41.616
Vaste voet		4.026
TOTAAL		45.642

2017 → **Prognoses** → **Ambitie**

De laatste twee tabellen vertalen we verder naar de onderverdeling naar vmbo en vwo.

Totaal

	Prognose aantal lln 2032	Ruimtebehoefte lln Prognose
Onderbouw	1.586	9.801
VMBO	680	4.202
HAVO	250	1.545
VWO	656	4.054
Bovenbouw	2.525	17.099
VMBO	854	7.324
HAVO	674	3.942
VWO	997	5.833
Praktijkonderwijs	196	2.377
Subtotaal	**4.307**	**29.278**
BLS (OB+BB)	684	4.154
UWC (OB+BB)	453	2.650
Totaal	5.444	36.082
Vaste voet		4.026
TOTAAL		40.108

	Ambitie aantal lln 2032 (incl VSO)	Ruimtebehoefte lln Ambitie
Onderbouw	1.836	11.346
VMBO	818	5.055
HAVO	281	1.736
VWO	737	4.555
Bovenbouw	2.872	19.606
VMBO	1.021	8.777
HAVO	746	4.364
VWO	1.105	6.464
Praktijkonderwijs	257	3.117
Subtotaal	**4.965**	**34.069**
BLS (OB+BB)	759	4.610
UWC (OB+BB)	502	2.937
Totaal	6.226	41.616
Vaste voet		4.026
TOTAAL		45.642

Prognoses **Ambitie**

Waarbij VMBO bestaat uit…

	Prognose aantal lln 2032	Ruimtebehoefte lln Prognose
Uitsplitsing bovenbouw VMBO		
NIVEAUS		
LWOO	100	1.196
KB/BB	314	3.021
GL	191	1.511
TL	249	1.596
SECTOREN		
Economie	186	1.463
Consumptieve Techniek	16	147
Zorg en Welzijn	222	1.824
Techniek	141	1.974
Landbouw	40	320
TL	249	1.596

	Ambitie aantal lln 2032 (incl VSO)	Ruimtebehoefte lln Ambitie
Uitsplitsing bovenbouw VMBO		
NIVEAUS		
LWOO	121	1.443
KB/BB	379	3.645
GL	230	1.823
TL	291	1.865
SECTOREN		
Economie	224	1.766
Consumptieve Techniek	19	178
Zorg en Welzijn	268	2.201
Techniek	170	2.382
Landbouw	48	386
TL	291	1.865

Waarbij VWO bestaat uit…

	Prognose aantal lln 2032	Ruimtebehoefte lln Prognose
Uitsplitsing bovenbouw VWO		
NIVEAUS		
ATHENEUM	808	4.727
GYMNASIUM	189	1.107

	Ambitie aantal lln 2032 (incl VSO)	Ruimtebehoefte lln Ambitie
Uitsplitsing bovenbouw VWO		
NIVEAUS		
ATHENEUM	895	5.236
GYMNASIUM	210	1.229

Vervolgens hebben we de bouwstenen verzameld om aan de slag te gaan met de scenario's.

6.4 Uitgangspunten voor de scenario's

Op basis van de verschillende stappen binnen dit onderzoek - de onderwijsvisie van LVO, voortschrijdend inzicht, gesprekken met stakeholders, landelijke onderwijsontwikkelingen en eenduidigheid over de cijfers en volumes - zijn diverse criteria geformuleerd waarop scenario's kunnen worden beoordeeld. Dit hoofdstuk geeft een eerste aanzet om te komen tot vier goede scenario's. Vervolgens wordt een criteria-analyse uitgevoerd op deze scenario's, waarbij we uiteindelijk uitkomen op twee kansrijke scenario's die verder uitgewerkt moeten worden.

6.5 Bepalende voorwaarden

Welke voorwaarden zijn zo hard en duidelijk dat een toekomstig scenario eraan moet voldoen? Daarbij geldt weer als uitgangspunt:

> *"De voorziening staat op de juiste plek, waarbij zij de doelgroep adequaat bedient, de voorziening is adaptief, waardoor zij in kan spelen op toekomstige ontwikkelingen en zij biedt een gezonde en inspirerende leer- en werkomgeving voor leerlingen en het personeel."*

1) Voldoende volume

Om een levensvatbaar en duurzaam aanbodpunt te realiseren en te exploiteren moet er voldoende volume zijn, waarbinnen het mogelijk is kwalitatief goed onderwijs te geven, te organiseren en duurzaam te exploiteren. In tabel 7.3 is aangegeven wat de minimale en maximale omvang van een 'gezonde school' zou moeten zijn. Uiteraard zijn de onderwijskundige keuzen die gemaakt worden van invloed op de volumes.

2) Brede instroom

Eén van de belangrijkste opbrengsten van de gesprekken en de landelijke onderwijskundige analyse is dat er sprake moet zijn van een brede instroom. Met een brede instroom wordt bedoeld dat álle leerlingen met een schooladvies van vmbo TL tot en met vwo de eerste twee leerjaren van het Voortgezet Onderwijs op één locatie zitten. Vmbo BB, KB en GL dienen op een locatie te zitten waar ook TL is. Dit vergemakkelijkt de op- en afstroom in de eerste twee leerjaren en de leerlingen worden na het Primair Onderwijs niet meteen hard gescheiden van vrienden en vriendinnen.

3) Doorlopende leerlijn (met afsluiting)

Een andere opbrengst uit de gesprekken is het belang van een goede doorlopende leerlijn. Een doorlopende leerlijn zorgt ervoor dat het onderwijs in de verschillende leerjaren zodanig op elkaar aansluit dat leerlingen een ononderbroken leerweg kunnen afleggen, zonder onnodige herhalingen of hiaten. Een doorlopende leerlijn wordt ook geborgd door ervoor te zorgen dat leerlingen altijd de mogelijkheid hebben om hun school af te maken op de locatie waar ze hun schoolloopbaan gestart zijn. Daarbij wordt nog opgemerkt dat door de brede instroom van criterium 2 de doorlopende leerlijn tussen het primair onderwijs en voortgezet onderwijs vergemakkelijkt.

4) Keuzevrijheid

Ouders, leerlingen en veel stakeholders vinden het van belang dat er sprake is van keuzevrijheid: er moet wat te kiezen zijn. Dat betekent dat de keuze niet vaststaat door de beperking van het aanbod.

Dit zijn de basisvoorwaarden. Daarnaast zijn er verdere argumenten genoemd, die we als sub-criteria beschouwen. Ze vloeien in feite voort uit de hoofdcriteria, waardoor we deze verder kunnen aanscherpen. We gebruiken ze om de verschillende mogelijke scenario's te beoordelen om te komen tot de uiteindelijke voorkeursscenario's.

5) Kleinschaligheid

Het kleinschalig karakter van de scholen wordt als belangrijk gezien. Een school moet een menselijke maat hebben, waarbij leerlingen (en docenten) elkaar kennen en gekend worden.

6) Op- en afstroom

Het moet binnen een school mogelijk zijn om op- en af te stromen, zonder dat een leerling gelijk van school af moet en niet meer bij vrienden/vriendinnen op school kan blijven. In zijn algemeenheid is het van belang dat de school leerlingen goed begeleidt op de leerroute, waardoor mogelijkheden van opstroom ontstaan.

7) Gepersonaliseerd onderwijs

Onderwijs moet op maat zijn en gericht op de talenten van de leerling. Dat betekent dat de onderwijs- en leeromgeving uitdagend is en verschillende leer- en werkvormen kan faciliteren.

8) Aansluiting op het vervolgonderwijs
De leerroutes moeten helder zijn en gericht op de juiste kwalificaties. Leerlingen worden actief begeleid in hun leerroute, zodat ze maximaal hun talenten ontwikkelen. Het beroepsonderwijs sluit aan op het vervolgonderwijs en heeft sterke relaties met het bedrijfsleven.

9) Ruimtelijke en stedenbouwkundige inpassing
Scholen en schoolgebouwen vormen een vitaal onderdeel van hun omgeving en zijn mede van invloed op de sociaal-economische vitaliteit en de leefbaarheid in een gebied, waardoor de keuze voor het vestigen van bewoners en bedrijven in het gebied wordt versterkt.

10) Verduurzaming
Scholen en gebouwen leveren een duurzame bijdrage aan een vitale en bewuste samenleving. Gemeente en LVO willen dat gebouwen duurzaam zijn.

11) Haalbaarheid
Gebouwen moeten qua investering en exploitatie haalbaar en betaalbaar zijn, rekening houdend met de ambitie rond verduurzaming.

6.6 Waarborgen verschillende denominaties

Vanuit de stakeholders is als belangrijke randvoorwaarde meegegeven dat in de keuzes voor verschillende scenario's de verschillende levensbeschouwingen en denominaties en daarmee pluriformiteit zijn gewaarborgd. Daarmee wordt ook een mogelijk knelpunt rond de brin-nummers en de bekostiging van de verschillende scholen opgelost, die aan de denominaties gekoppeld zijn..

6.7 Gehanteerde begrippen

In onderwijsland gaan verschillende interpretaties van begrippen rond. Het is van belang dezelfde beelden te hebben bij de gehanteerde begrippen. We gebruiken in dit verband de begrippen als volgt:

- **Scholengemeenschap**: een school met een verbreed aanbod in de vorm van een smalle brede school of een brede school;
- **Smalle brede school**: een combinatie van mavo (tl), havo en vwo;
- **Brede school**: een combinatie van vmbo bb/kb/gl, mavo (tl), havo en vwo;
- **Categorale school**: een school die uitsluitend een bepaalde richting aanbiedt;
- **Brede instroom**: instroom vanaf vmbo tot en met vwo;
- **Omvang school:** richtlijn als (kleinste) organisatorische eenheid: 500-700 leerlingen;
- **Omvang afdeling:** richtlijn als onderwijskundige eenheid: 200-250 leerlingen;
- **Campu**s: organisatorische en/of fysieke clustering van op elkaar betrokken onderwijskundige eenheden binnen een ruimtelijke samenhang;
- **Schooltjes in de school**: meerdere ten opzichte van elkaar onderscheiden onderwijskundige eenheden in dezelfde fysieke entiteit (gebouw) of ruimtelijke samenhang.

7. De scenario's: van mogelijke scenario's naar vier

Er is naar mogelijke scenario's gekeken en de stuurgroep komt op basis van de vier belangrijkste criteria - een brede instroom, een doorlopende leerlijn, voldoende volumes en keuzevrijheid -, tot een eerste opsomming van de volgende scenario's die afvallen:

- Scenario handhaven van de bestaande situatie in de bestaande gebouwen op de bestaande locaties;
- Scenario naar vorm en organisatie-indeling in domeinen vmbo, vhbo en vwo;
- Scenario alle onderwijs concentreren rond de groene loper in een campusmodel;
- Scenario met Junior colleges in Oost en West;
- Scenario aanpakken mavo t/m vwo en revitaliseren van het totale vmbo op de Bemelergrubbe;
- In verschillende scenario's handhaven van het praktijkonderwijs op de huidige locatie;
- In verschillende scenario's handhaven van het VSO op de huidige locatie;
- In verschillende scenario's handhaven van de Bernard Lievegoedschool met onderwijs vanaf tl t/m vwo op de huidige plaats.

Scenario / weging	Voldoende volume	Scholen gemeenschap	Doorlopende leerlijn (met afsluiting)	Keuzevrijheid (aanbod in Oost en West)	Uitleg	Conclusie
Handhaven huidige situatie	nee	ja	nee	ja	Door krimp stijgt leegstand, niet alle gebouwen staan meer op de juiste plek en/of zijn onderwijskundig verouderd	Valt af
Fysieke inrichting naar domeinen	ja	nee	ja	nee	Keuze wordt al na de basisschool bepaald. Op- en afstroom niet geregeld	Valt af
Junior colleges Oost en West	ja	ja	nee	ja	Leerlingen kunnen hun leerloopbaan niet op dezelfde locatie afsluiten en moeten voor de bovenbouw reizen	Valt af
Alle onderwijs concentreren rond de goede loper	ja	Ja (potentie voor een brede school in een campusmodel)	ja	nee	Gaat ten koste van de keuzevrijheid en leefbaarheid/stedenbouw-kundige argumenten en vestigingsmotieven	Valt af

Wanneer één of meerdere criteria negatief scoren voldoet het scenario niet aan de basisvoorwaarden. De conclusie is dat op basis van de vier bepalende voorwaarden veel scenario's afvallen.

Daarnaast valt het scenario af, waarbij het vmbo als totaal op de Bemelergrubbe blijft gehuisvest. De wens van veel stakeholders is om het vmbo aan te pakken. Daarbij zijn er twee denk- en ontwikkelrichtingen:

- De vmbo-onderbouw wordt in een campusmodel gekoppeld aan één van de te vormen scholengemeenschappen;
- De vmbo-(bovenbouw) vormt een aparte locatie in afstemming met (o.a.) het mbo en het bedrijfsleven op een nader te bepalen locatie.

Tevens valt de variant af dat het praktijkonderwijs als laagste vorm van regulier voortgezet onderwijs afzonderlijk (organisatorisch en onderwijskundig) blijft gehuisvest. Het praktijkonderwijs wordt gekoppeld aan één van de bovengenoemde varianten om de afstemming en samenwerking met het vmbo-basisberoeps (BB) te verbeteren. Dit heeft alles te maken met het versterken van het uitstroomprofiel Arbeid. Tevens wordt gekeken in hoeverre het VSO daarbij deels kan worden aangehaakt, om daarmee een sterke zorgstructuur te kunnen borgen.

De volgende vier scenario's voldoen uiteindelijk aan de meeste criteria:

- Twee smalle brede scholen en één vmbo-locatie;
- Eén smalle brede school, één brede school en één vmbo-(bovenbouw)locatie;
- Twee brede scholen en één vmbo-bovenbouwlocatie;
- Twee brede scholen.

Scenario/weging	Voldoende volume	Scholen gemeenschap	Doorlopende leerlijn met afsluiting	Keuzevrijheid (aanbod in Oost en West)	Uitleg	Conclusie
Twee smalle brede scholen en één vmbo-locatie.	ja	ja	ja	ja	De vraag is waar het vmbo wordt gepositioneerd	Haalbaar
Eén smalle brede school, één brede school en één vmbo (bovenbouw)-locatie.	ja	ja	Ja/apart positioneren vmbo bovenbouw	ja	De vraag is waar de bovenbouw van het vmbo wordt gepositioneerd	Haalbaar
Twee brede scholen met afsluiting TL t/m vwo en één vmbo (bovenbouw)-locatie	ja	ja	Ja/apart positioneren vmbo bovenbouw	ja	De vraag is waar de bovenbouw van het vmbo wordt gepositioneerd	Haalbaar
Twee brede scholen	nee	ja	ja	ja	De vraag is of de vmbo bovenbouw op twee plekken betaalbaar is	Niet vanzelf-sprekend haalbaar

Daarnaast gelden de volgende uitgangspunten voor de verdere concretisering van deze vier scenario's:

- In alle scenario's het versterken van de zorgstructuur inclusief de praktijkschool, afhankelijk van het te kiezen scenario;
- Daarnaast is in alle scenario's sprake van een derde brede school BLS van 0-18 jaar.

8. De scenario's: van vier naar twee

De wens van de stuurgroep was vervolgens om deze vier overgebleven scenario's verder uit te werken:

- drie smalle brede scholen en één vmbo-locatie;
- twee smalle brede scholen, één brede school en één vmbo-(bovenbouw)locatie;
- twee brede scholen, één smalle brede school en één vmbo-(bovenbouw)locatie;
- twee brede scholen en één smalle brede school.

8.1 Leeswijzer en weergave vier scenario's

Leeswijzer van de symbolische weergave van de scenario's.

Onderwijsstromen. De scenario's zijn weergegeven middels de onderwijsstromen. Elke kleur staat voor een onderwijstype (en dus een leerlingtype). Stromen die naast elkaar zijn gelegen, geven aan dat het onderwijs gezamenlijk georganiseerd is, leerlingen hetzelfde programma volgen en elkaar tegenkomen (zoals bij brede instroompunten het geval is). Het geeft enkel inzicht in het aantal en de verdeling van leerlingen, niet in de organisatie van het onderwijs.

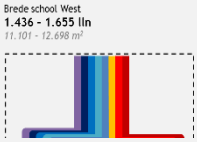

Brede school West
1.436 - 1.655 lln
11.101 - 12.698 m²

Locaties/plekken + de volumes. De stippellijnen staan symbool voor een eigen locatie, een plek in de stad Maastricht. In het voorbeeld in de afbeelding hiernaast betreft de plek een Brede School in Maastricht-West.

Volumes van de plekken. Bij de verschillende plekken in de scenario's is de bandbreedte van het aantal leerlingen in 2032 weergegeven, gebaseerd op de bandbreedte van het totale aantal leerlingen van 5.444 – 6.226. Voor deze Brede School in Maastricht-West is de bandbreedte van de verwachte omvang 1.436 – 1.655 leerlingen. Hierbij hoort een inschatting qua ruimtebehoefte van 11.101 – 12.698 m² bruto vloeroppervlak (BVO).

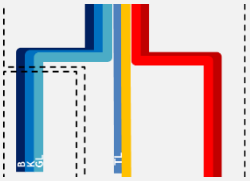

Op- en afstroom bij meerdere locaties. Om te laten zien dat de op- en afstroom op een natuurlijk manier kan plaatsvinden, is soms een lijn doorgetrokken over meerdere locaties. Een voorwaarde is dan wel dat het een soort campusoplossing is. Een campus is een fysieke plek of gebied, waarbinnen de onderscheiden voorzieningen inhoudelijk en ruimtelijk onderscheidend zijn, maar gezamenlijk een fysiek en inhoudelijk netwerk vormen, waardoor de campus een samenhangende én onderscheidende beleving oplevert.
In het voorbeeld hiernaast: de bovenbouw vmbo heeft een andere locatie dan de bovenbouw havo/vwo: de lijnen van vmbo BB, KB en GL geven aan dat de op- en afstroom tussen de twee locaties op een natuurlijke manier gaat.

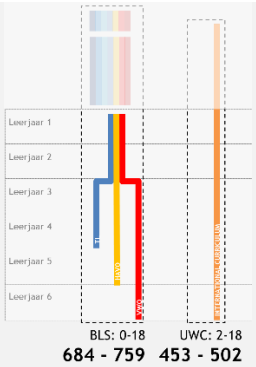

De BLS en het UWC zijn meegenomen in de scenario-analyse.

SCENARIO 1: DRIE SMALLE BREDE SCHOLEN EN ÉÉN VMBO LOCATIE

Het eerste scenario betreft drie smalle brede scholen in Maastricht (inclusief de BLS), waar de leerlingen vanaf vmbo TL terecht kunnen. In Oost kan met ook kiezen voor de gymnasiumstroom. Vmbo Basis, Kader en GL hebben een eigen locatie, al dan niet samen met het mbo. De praktijkschool Terra Nigra, het UWC en de EOA (onbekende omvang) hebben een eigen plek in de stad. Gezien de beperkte omvang aan leerlingen in combinatie met het aanbieden van een breed onderwijspakket en voldoende specialistische ondersteuning is ervoor gekozen om zowel het vmbo Basis, Kader, GL als het gymnasium te clusteren op één locatie in de stad.

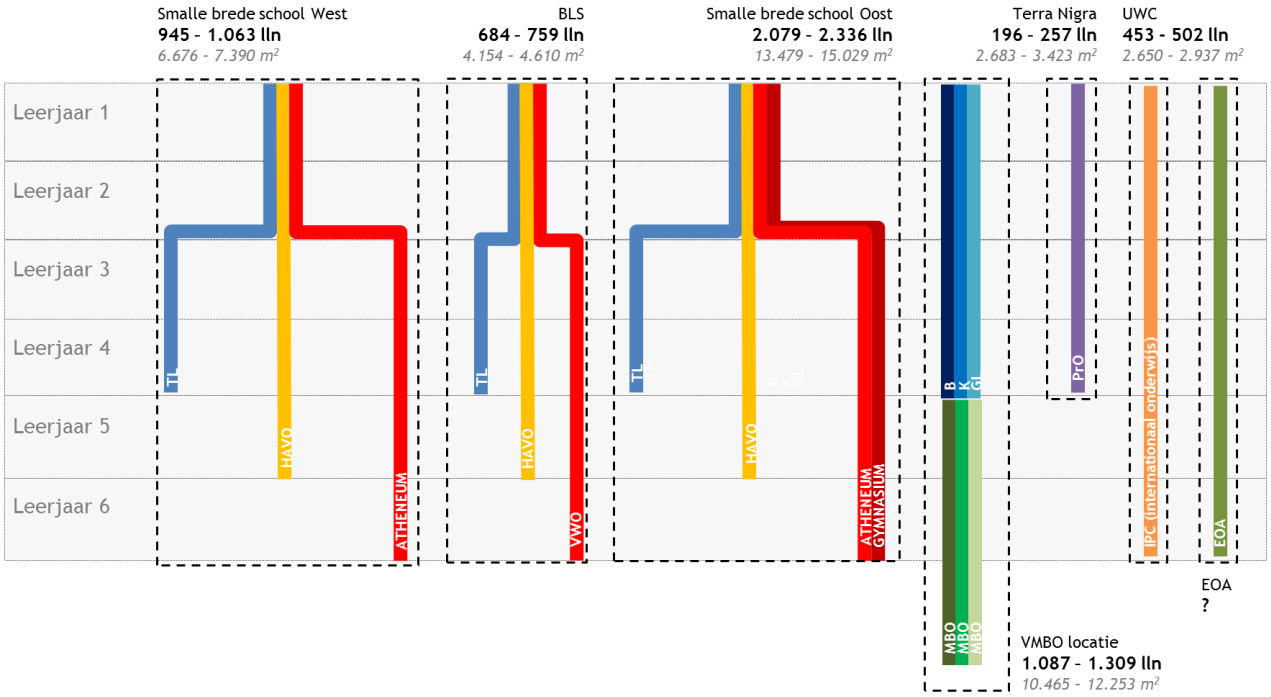

Het scenario voorziet in voldoende doorstroommogelijkheden op de eigen locatie. De instroom is relatief breed, enkel de aansluiting tussen vmbo Basis, Kader en GL mist hierin. Dit zou deels opgevangen kunnen worden door de vmbo-locatie in de nabijheid van de smalle brede school Oost te plaatsen. Aandachtspunt bij dit scenario is dan ook het voorkomen van een gevoel van segregatie van het vmbo.

Qua volume is in het hoofdstuk 4 (cijfers) onderbouwd dat er bij een havo-vwo-school uitgegaan kan worden van een gezonde situatie bij 825-1.000 leerlingen. In voorliggend scenario telt de school in West 796-887 havo-vwo-leerlingen en de school in Oost 1.781 – 1.982 leerlingen. Beide locaties voldoen aan dit uitgangspunt.

Voor het vmbo geldt dat er circa 100 leerlingen per profiel nodig zijn. TL wordt hierbij als één van de profielen gezien. De TL-stromen in West en Oost hebben respectievelijk 149-177 en 298-353 leerlingen en zijn van meer dan voldoende grootte. De Basis/Kader/G- locatie telt 1.087-1.309 leerlingen. Uitgaande van een gezonde spreiding van de leerlingen over de profielen is ook deze locatie groot genoeg om kwalitatief goed en uitdagend onderwijs aan te kunnen bieden in alle profielen.

In totaliteit zijn de smalle brede school West en de vmbo-locatie van een omvangcategorie tussen de 500-1.500, waar momenteel 44,1% van de Nederlandse scholen in valt. 47% van de Nederlandse scholen is kleiner dan 500 leerlingen en slechts 8,8% is groter dan 1.500 leerlingen. De smalle brede school Oost valt in de laatste categorie. Dit behoeft aandacht. Een campus kan een oplossingsrichting zijn.

SCENARIO 2: TWEE SMALLE BREDE SCHOLEN, ÉÉN BREDE SCHOOL EN ÉÉN VMBO BOVENBOUWLOCATIE

Dit scenario heeft - naast de praktijkschool Terra Nigra – drie clusters. Een smalle brede school in West Maastricht, waar leerlingen vanaf vmbo TL terecht kunnen, de Bernard Lievegoedschool en een brede school waar alle niveaus terecht kunnen in Maastricht-Oost. In Oost kan met ook kiezen voor de gymnasiumstroom. Vanaf de bovenbouw van het vmbo gaan de Basis, Kader en GL-leerlingen naar een locatie in de nabijheid van de Brede school Oost. Hier kan men praktijkgericht onderwijs volgen op dezelfde locatie als het mbo. Ook hier is deze keuze ingegeven door het leerlingenaantal in combinatie met het aanbieden van een veelheid aan richtingen en ondersteuning en hebben de praktijkschool Terra Nigra, het UWC en de EOA (onbekende omvang) een eigen plek in de stad.

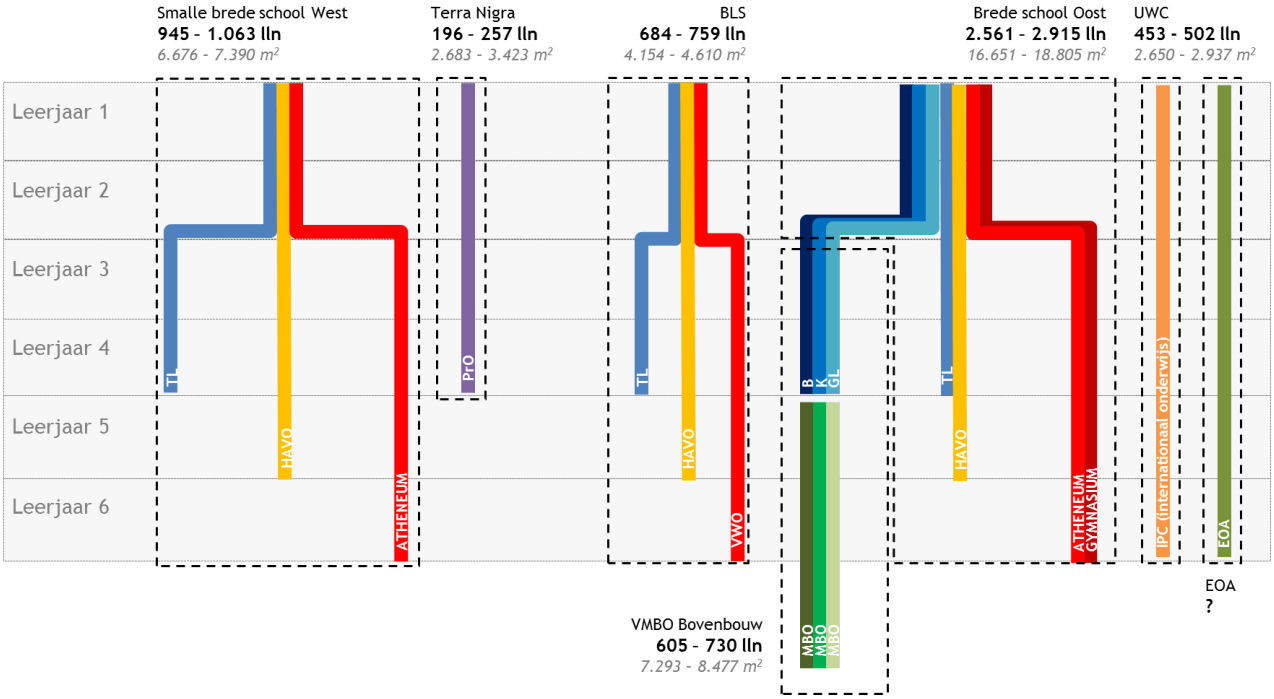

Bovenstaand scenario voorziet in één instroompunt voor alle niveaus en één instroompunt voor de niveaus vmbo TL, havo en vwo. Hierdoor wordt ingespeeld op het bevorderen van doorstroom in de eerste leerjaren. In de bovenbouw wordt er voor de vmbo Basis, Kader en GL-leerlingen een aparte locatie ingericht nabij de brede school Oost.

Het volume van de locatie in West en de TL/havo/vwo in Oost is gelijk aan scenario 1. Voor het vmbo Basis, Kader en GL geldt dat de onderbouw 481 – 580 leerlingen telt en de bovenbouw 605 – 730 leerlingen. In beide gevallen, uitgaande van 100 leerlingen per profiel, zijn er meer dan voldoende leerlingen op deze locaties.
De locatie brede school Oost is in dit scenario nog groter dan in scenario 1: ook hier ligt een campus aldus voor de hand.

SCENARIO 3: TWEE BREDE SCHOLEN, ÉÉN SMALLE BREDE SCHOOL EN ÉÉN VMBO BOVENBOUWLOCATIE

Dit derde scenario heeft – naast de smalle brede school BLS - twee vergelijkbare brede scholen: één in Maastricht-West en één in Maastricht-Oost. Op beide locaties kunnen alle niveaus instromen. De leerlingen kunnen hier hun opleiding afronden op het vmbo TL, havo, atheneum en gymnasium. Deze is zo mogelijk gecombineerd het met mbo. Het UWC en de EOA (onbekende omvang) hebben een eigen plek in de stad.

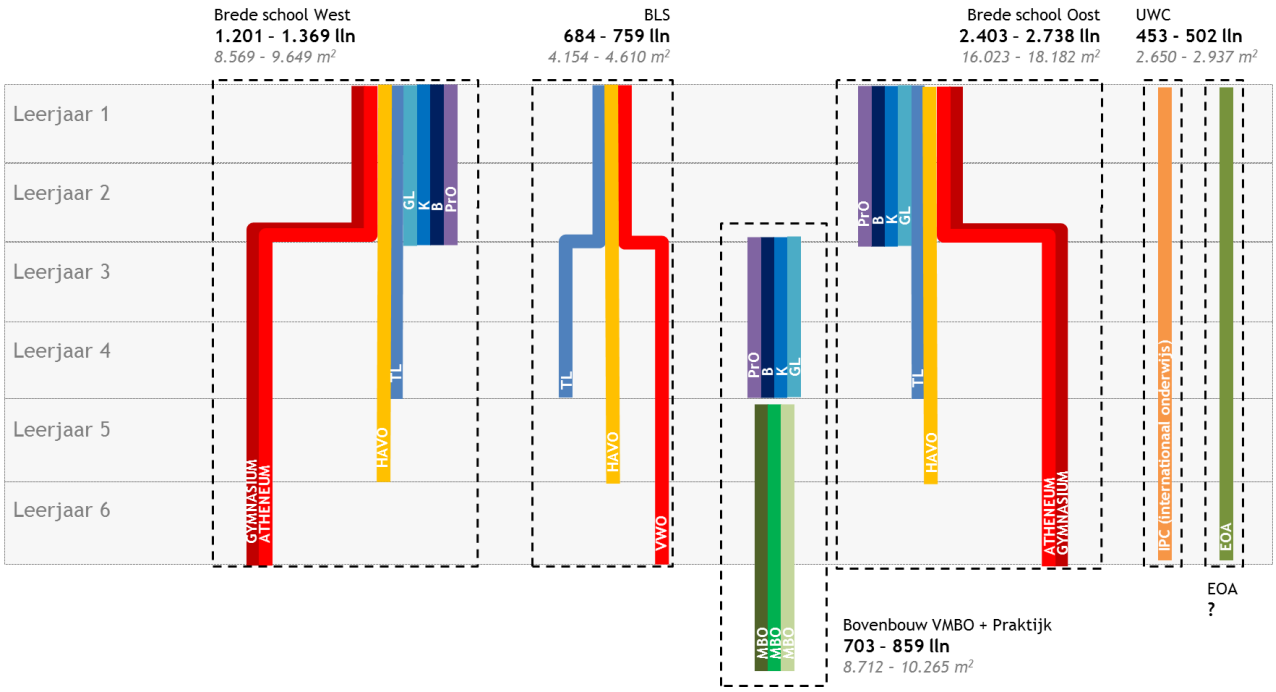

Het creëren van twee gelijke scholen in Oost en West zorgt ervoor dat elke leerling uit de stad en omliggende regio thuisnabij een breed instroompunt heeft. Daarnaast heeft met de keuzemogelijkheid tussen een kleinere school in West en een grote school in Oost. Op beide locaties is een zo breed mogelijke instroom. De doorstroom en het afronden van op de eigen locatie is van vmbo TL tot en met het gymnasium mogelijk. Enkel in het vmbo-Basis, Kader en GL verhuizen de leerlingen na leerjaar 2 naar een centrale locatie, waar zo mogelijk ook het mbo gehuisvest is.

De volumes van de TL- en havo-leerlingen zijn in Oost en West gelijk aan de vorige scenario's. Het atheneum en gymnasium kennen in de onderbouw gezamenlijk 219-246 leerlingen in West en 437-491 leerlingen in Oost. In de bovenbouw zijn de aantallen kleiner. Zo telt het atheneum in Oost 269-798 leerlingen en het gymnasium 63–70 leerlingen Of dit haalbaar is moet nader onderzocht worden.

Het vmbo telt in de onderbouw in Oost 160-193 leerlingen (Basis, Kader, GL) en in West 230-387 leerlingen. In de uitwerking kan men ervoor kiezen om in de onderbouw te voorzien in oriëntatieruimtes voor de profielen en het gebruikmaken van gespecialiseerde praktijkruimtes op de bovenbouwlocatie of een verdeling van de profielen over de onderbouwlocaties. Deze laatste optie is echter niet wenselijk, gezien de brede instroommogelijkheden en thuisnabij onderwijs.

In totaliteit is ook bij dit scenario aandacht nodig voor de herkenbaarheid van de school in Oost gezien de grote omvang. Daarnaast is de praktijkschool toegevoegd bij het vmbo. De leerlingen van de praktijkschool dienen een eigen omgeving te hebben, daarnaast zouden ze in deze situatie gebruik kunnen maken van bijvoorbeeld praktijkruimtes van het vmbo.

SCENARIO 4: TWEE BREDE SCHOLEN EN ÉÉN SMALLE BREDE SCHOOL

Scenario 4 is gericht op twee brede schoolgemeenschappen en één smalle brede school, de BLS. Van de twee brede scholen ligt er een aan de Westkant van de Maas en een aan de Oostkant van de Maas. Het UWC en de EOA (onbekende omvang) hebben een eigen plek in de stad.

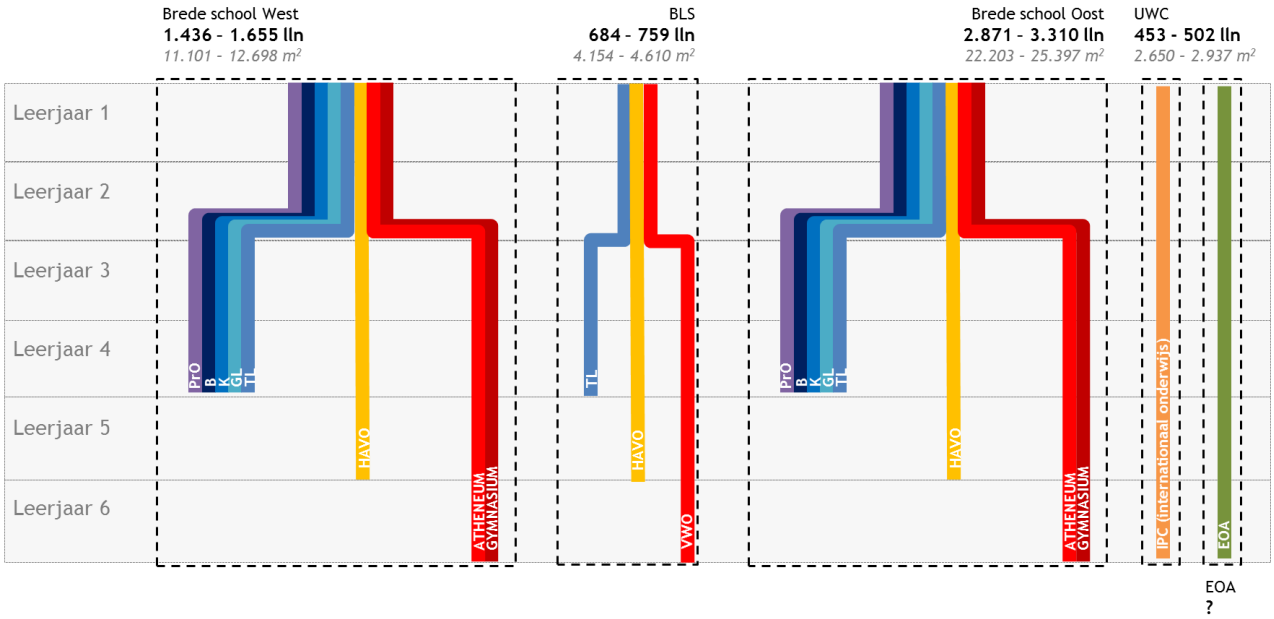

Het laatste scenario gaat uit van twee locaties in Maastricht, met beide breed aanbod: instroom-mogelijkheden, doorstroommogelijkheden en afronding van de opleidingen is in dit scenario op beide plekken en op alle niveaus mogelijk.

Een school in Oost van meer dan 3.000 leerlingen zou de grootste school van Nederland worden. Ook in dit scenario zal er bij het uitwerken in daadwerkelijke locaties en gebouwen nagedacht moeten worden over campusvorming. Daarnaast is ook de school in West relatief groot. De leerlingenaantallen in dit scenario zijn weergegeven in onderstaande tabel.

	West	***Oost***
Vmbo	445-533	889-1068
Havo	308-343	613-684
Vwo	551-614	1102-1228

Alle locaties zouden in dit geval een gezonde omvang hebben. Het vmbo zou bij een gezonde spreiding over de profielen naast TL drie á vier andere profielen aan kunnen bieden in West en zelfs acht of negen in Oost. Enige aandachtspunt is dat in de bovenbouw van het gymnasium in West slechts 63-70 leerlingen zitten. Onderzocht moet worden of een gepersonaliseerde aanpak en een combinatie met het atheneum hierbij voldoende is om gymnasiumonderwijs op deze locatie aan te kunnen bieden.

Daarnaast is ook in dit scenario de praktijkschool toegevoegd bij het vmbo. De leerlingen van de praktijkschool dienen een eigen omgeving te hebben, daarnaast zouden ze in deze situatie gebruik kunnen maken van bijvoorbeeld praktijkruimtes van het vmbo.

8.2 Verdere vertaling naar twee voorkeursscenario's

Bij de uiteindelijke vertaling naar een voorkeursscenario geldt als het meest belangrijke criterium dat uit de visie van LVO, de gesprekken met stakeholders en landelijke trends volgt: het moet goed zijn voor de kwaliteit van het onderwijs, goed voor de generaties kinderen die het onderwijs volgen en goed voor de docenten die de leerlingen begeleiden in hun leerloopbaan. In alle gevallen staat de leerling centraal.

De centrale directie van LVO Maastricht heeft samen met de locatiedirecteuren en een vertegenwoordiging van de gemeente Maastricht vanuit dat leidende beginsel naar de vier overgebleven scenario's gekeken. De weging van vier scenario's leidt tot de volgende analyse en uiteindelijk de keuze voor twee voorkeursscenario's.

8.2.1 Scenario 1: Drie smalle brede scholen en één vmbo-locatie

- Een smalle brede school in West is alleen mogelijk als er gekozen wordt voor flexibele programma's;
- Een smalle brede school in West moet unique selling points hebben en helder geprofileerd worden;
- Verbreding van het aanbod maakt het voedingsgebied groter en dat is positief voor het (ver-) binden van ouders en leerlingen;
- Verbreding van het aanbod is gunstig voor het sociaal-economisch klimaat en het vestigingsmotief voor nieuwe inwoners en bedrijven;
- Verbreding van het aanbod komt tegemoet aan de aspecten bereikbaarheid en keuzevrijheid;
- Dat geldt in dit scenario echter niet voor het vmbo-Basis en Lader, omdat het vmbo apart gepositioneerd blijft;
- De gemengde leerweg (GL) bij het vmbo is in dit scenario kansloos, omdat op twee plekken TL (in Maastricht West en in Oost) wordt aangeboden;
- Het praktijkonderwijs apart laten is naar de toekomst toe niet verstandig. Beter is het om het beroepsgericht onderwijs dicht bij elkaar te brengen;
- Er is sprake van op- en afstroommogelijkheden binnen de scholen, behalve voor de Basis- en Kaderleerlingen van het vmbo;
- Een geïsoleerde positie van het vmbo leidt niet tot meer keuzevrijheid van ouders;
- Het vmbo op één locatie wordt door ouders en andere stakeholders als niet gewenst, niet uitdagend en onveilig gezien;
- In dit scenario ontwikkelt de Bernard Lievegoedschool zich tot een brede scholengemeenschap van 0-18 jaar.

Conclusie: Scenario 1 heeft vanwege het niet kunnen voldoen aan de wens voor een brede instroom en het handhaven van de geïsoleerde positie van het vmbo niet de voorkeur en wordt dus niet als voorkeursscenario gezien.

8.2.2 Scenario 2: Twee smalle brede scholen, één brede school met een brede instroom en één vmbo-bovenbouwlocatie

- De positieve waarderingen vanuit het scenario 1 rond profilering, flexibele programma's, meer keuzevrijheid, sociaal-economische en stedenbouwkundige argumenten en het vergroten van het voedingsgebied gelden ook voor dit scenario;
- Daarnaast is er een optimaal brede instroom in Oost mogelijk;
- Daarnaast zijn er optimale op-, af- en doorstroommogelijkheden in Oost mogelijk;

- Leerlingen voor het vmbo-Basis en -Kader hebben geen keuzevrijheid, omdat er sprake is van één brede school; vmbo-Kader en -Basis wordt immers niet in West aangeboden;
- Massaliteit is een kritische factor in Oost, maar kan worden opgelost door het onderwijs kleinschalig in de vorm van een campus te organiseren. Bijvoorbeeld door een aparte onderbouwlocatie, verschillende havo- en vwo-locaties vanaf het derde leerjaar en de vertaling van het vmbo in vakcolleges;
- Voorts is de smalle brede school in West alleen mogelijk als er gekozen wordt voor flexibele programma's;
- Daarnaast zou er in Oost op de campus maar één GL/TL moeten komen;
- Het beroepsonderwijs (inclusief het praktijkonderwijs) zou dicht bij elkaar gehuisvest moeten worden, waarbij het praktijkonderwijs wel een aparte voorziening blijft gelet op specifieke pedagogische en didactische expertise;
- In dit scenario ontwikkelt de Bernard Lievegoedschool zich als derde brede school tot een brede scholengemeenschap van 0-18 jaar.

Conclusie: Scenario 2 lijkt een haalbaar en aantrekkelijk scenario dat aan praktisch alle eisen tegemoetkomt en waarin tevens de onderwijskundige uitgangspunten tot hun recht komen.

8.2.3 Scenario 3: Twee brede scholen (brede onderbouw met afsluiting TL tot en met vwo) en één vmbo-bovenbouwlocatie

- De positieve waarderingen vanuit het scenario 1 rond profilering, flexibele programma's, meer keuzevrijheid, sociaal-economische en stedenbouwkundige argumenten en het vergroten van het voedingsgebied gelden ook voor dit scenario;
- Ook in dit scenario geldt dat de bovenbouw GL bij het vmbo kansloos is ten opzichte van de TL in Maastricht Oost en West;
- Dit scenario voldoet het meest aan de wens van een brede instroom;
- Nadeel is dat vmbo B/K na het tweede leerjaar naar een andere locatie moet om de bovenbouw te volgen;
- De TL in Oost zou een combinatie GL/TL moeten worden, waarbij de GL een specifiek beroepsgericht vak heeft, zoals bijvoorbeeld Bèta Challenge;
- Een aparte bovenbouw GL wordt als onwenselijk gezien;
- Pro moet ook dicht bij het beroepsonderwijs blijven, waarbij het positioneren van de onderbouw Pro op twee locaties onwenselijk is;
- Bovenbouw vmbo op aparte locatie betekent wel de ambitie om state of the art beroepsonderwijs te creëren en dat kan alleen slagen in samenwerking met het mbo en het bedrijfsleven (vakcolleges);
- Twee gymnasia is onbetaalbaar en biedt ook weinig meerwaarde; dat betekent dat er in West geen gymnasiumaanbod komt;
- In dit scenario ontwikkelt de Bernard Lievegoedschool zich als derde brede school tot een brede scholengemeenschap van 0-18 jaar.

Conclusie: Scenario 3 lijkt een haalbaar en aantrekkelijk scenario dat aan praktisch alle eisen tegemoetkomt en waarin tevens de onderwijskundige uitgangspunten tot hun recht kunnen komen.

8.2.4 Scenario 4: Drie brede scholen met elk een volledig aanbod vanaf vmbo tot en met vwo

Voor dit scenario gelden veel van de eerdere positieve kwalificaties, echter:

- Principieel zou de BLS dan ook breed moeten worden met een aanbod vmbo-Basis en Kader en dat zou tot nog meer verdunning leiden;
- Op drie plaatsen (bovenbouw) vmbo is onbetaalbaar en qua leerlingentallen niet te exploiteren;
- Twee (of zelfs drie) gymnasia is onbetaalbaar en biedt ook weinig meerwaarde;
- Op twee plaatsen Pro is onwenselijk.

Conclusie: Scenario 4 is onderwijskundig onwenselijk en daarnaast onbetaalbaar omdat de leerlingenstromen te veel worden uitgedund, hetgeen tot financiële risico's en risico's in de exploitatie leidt.

Op basis van de voorgaande analyse vallen de volgende twee scenario's af:

- Drie smalle brede scholen en één vmbo-locatie;
- Drie brede scholen in Oost en West.

Conclusie: Deze beide scenario's worden onderwijskundig als ongewenst gezien en voldoen bovendien niet aan de meeste van de gestelde criteria.

8.3 De twee overgebleven scenario's

De volgende twee scenario's blijven als meest kansrijk over:

1. Drie brede scholen met een brede instroom en één vmbo-(bovenbouw)locatie;
2. Eén smalle brede school, één brede school met een brede instroom en een vmbo-(bovenbouw)locatie.

Conclusie: scenario 2 en 3 zijn haalbaar en aantrekkelijk, komen tegemoet aan praktisch alle eisen en als belangrijkste argument: voldoen aan de gestelde onderwijskundige uitgangspunten.

8.4 Verdere uitwerking scenario's

Welke gegevens zijn belangrijk om de scenario's verder uit te werken?

1. Veel gebouwen (exclusief UWC en BLS) zijn technisch en functioneel verouderd en hebben een groeiend overschot aan capaciteit;
2. Scholen en gebouwen zijn nog gebouwd en ingericht voor traditioneel onderwijs;
3. Het onderhoud is gemiddeld op orde (behalve Porta Mosana), maar de reguliere middelen zijn onvoldoende om de gebouwen te verduurzamen;
4. Gebouwen staan niet altijd meer goed in hun voedingsgebied;
5. De huisvesting van het vmbo aan de Bemelergrubbe is qua locatie en gebouwen een absoluut aandachtsgebied;
6. De scholen zijn uit het centrum van Maastricht verdwenen, waarbij de scholen vooral in de rond het centrum gelegen wijken zijn gepositioneerd, maar niet meer vanzelfsprekend op het voedingsgebied aansluiten;

7. De ontwikkeling van de samenwerking vmbo en mbo op het gebied van een Techniekcentrum is kansrijk. Dat geldt ook voor de overige sectoren, waarbij deze steeds meer worden gecombineerd (zoals bijvoorbeeld ICT en Zorg);
8. De Bernard Lievegoedschool ontwikkelt zich tot een Vrije School voor 0-18 en daartoe heeft LVO met Stichting Pallas een intentieovereenkomst getekend. Dit heeft gevolgen voor de huisvesting;
9. Het praktijkonderwijs dient betrokken te worden bij de verdere inrichting van de scenario's;
10. De huisvesting voor leerlingen van de EOA verdient aandacht, maar is door het jaar heen wisselend in aantal;
11. De projectorganisatie van de Groene Loper heeft middelen beschikbaar om in te zetten voor de inbreng van voortgezet onderwijs in het gebied.

9. Conclusie en advies vervolgproces

De stuurgroep heeft het masterplan (her)inrichting voortgezet onderwijs en huisvesting Maastricht als basis- en procesdocument vastgesteld en stelt voor de volgende fase voor deze beide scenario's als leidend te nemen en op verschillende aspecten verder uit te werken. Het werk is niet af, maar met dit document is de basis gelegd en de koers bepaald. Daarbij ziet het traject er als volgt uit:

- Terugkoppeling van de vier overgebleven scenario's naar de stakeholders;
- Op bestuurlijk (gemeente Maastricht en LVO) niveau vaststellen van het masterplan met de beide voorkeursscenario's, evenals de aanbevelingen voor het vervolgtraject;
- Verder uitwerken van de beide voorkeursscenario's op de aspecten sociaal-economische versterking, stedenbouwkundige inpassing, potentie bestaande gebouwen, gevolgen voor (ver-)nieuwbouw en renovatie en vertalen ambitie verduurzaming;
- Het uitwerken van mogelijke oplossingsrichtingen in (ver-)nieuwbouw, vervangende nieuwbouw, grootschalige renovatie of inpassing in een gefaseerde en meerjarige uitvoerings- en financieringsplanning;
- Blijvende aandacht voor draagvlak bij de stakeholders, wat zich vertaalt in een regelmatige terugkoppeling en het blijvend versterken van de communicatie.

9.1 Inrichten financieel kader

Een belangrijk aandachtspunt voor de inrichting van het vervolgproces is het financieel kader dat de gemeente en LVO gaan hanteren. Het bijzondere aan onze opgave is dat de gebouwenvoorraad gemiddeld meer dan veertig jaar oud is, functioneel en onderwijskundig sterk verouderd is en vanwege de krimp ook niet meer altijd in het voedingsgebied staat. Dat betekent dat er vanuit een meerjarig perspectief een ingrijpende herschikking en deels vervanging van de voorraad aan de orde is.

De gemeente Maastricht heeft daarbij aangegeven te willen gaan voor (B)ENG-gebouwen in haar gemeente. De huidige bekostiging, zowel op het gebied van bijdragen in het gemeentefonds voor (ver-)nieuwbouw, vervangende nieuwbouw en grootschalige renovaties voorziet hier niet in. Het meest recente beeld is dat de trend van jarenlange negatieve bijstellingen is doorbroken: de budgetten worden landelijk met 8,56% naar boven bijgesteld. Daarmee bereiken we overigens nog lang niet het werkelijke bouwkostenniveau, zoals de bijgaande grafiek duidelijk laat zien. De VNG heeft aangekondigd in 2018 met een herziening van de systematiek te komen.

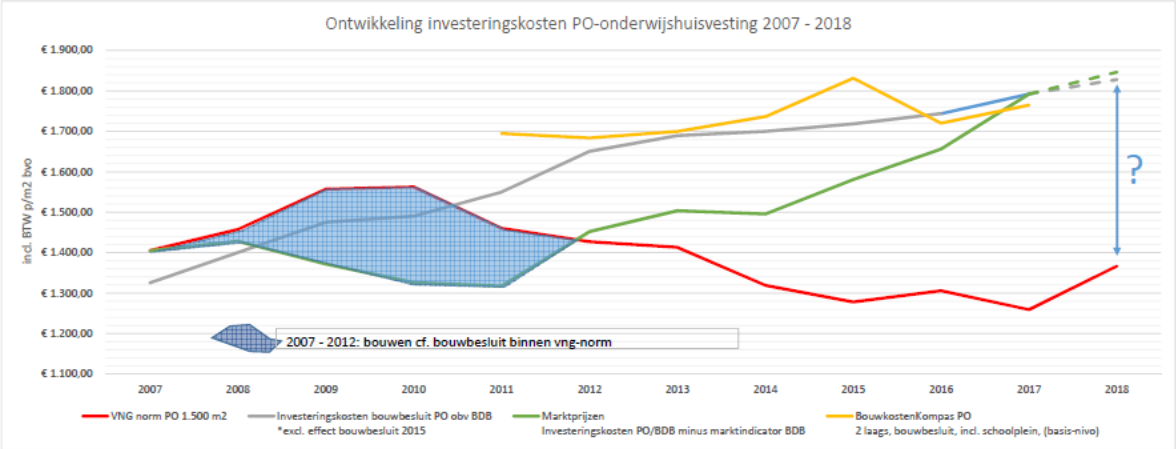

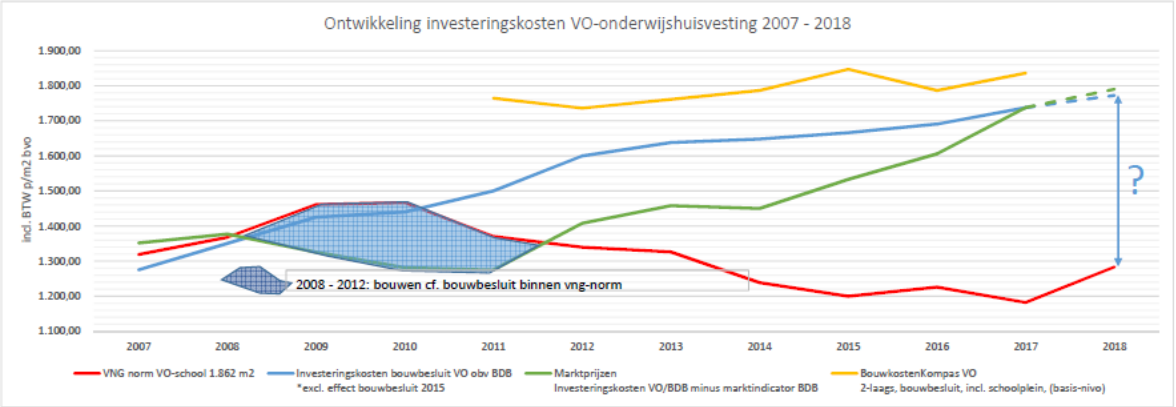

Hetzelfde geldt voor de exploitatie, waarbij LVO het onderhoud van de gebouwen conform landelijke richtlijnen heeft uitgevoerd, maar vanuit deze middelen de gebouwen niet kan verduurzamen noch grootschalig kan renoveren om behoefte en capaciteit beter op elkaar af te stemmen. Landelijk zijn er inmiddels verschillende voorbeelden van gemeenten die samen met de schoolbesturen werken aan een duurzame portefeuille, veelal met aantrekkelijke terugverdientijden vanuit de exploitatie.

10.Planning

De stuurgroep heeft de navolgende planning vastgesteld om te komen tot een door alle betrokkenen stakeholders breed gedragen en geaccordeerd masterplan (her)inrichting voortgezet onderwijs en huisvesting Maastricht:

10.1 10.1 Planning fase 1

2017

Di	19 dec	Vaststellen concept masterplan door de stuurgroep

2018

Ma	08 jan	Afstemming voorzitter stuurgroep met CvB LVO;
Di	09 jan	Stuurgroep overleg t.b.v. oplevering rapport eerste fase;
Di	09 jan	Terugkoppeling met de vertegenwoordiging primair onderwijs;
Di	09 jan t/m 16 jan	Overleg voorzitter stuurgroep met MR-en;
Di	09 jan t/m 16 jan	Overleg voorzitter stuurgroep met directeuren LVO-Maastricht;
Za	13 jan	Terugkoppeling met de raadsfracties;
Vr	19 jan	Bestuurlijk overleg: vaststellen definitieve rapportage;
Di	30 jan	Voorgenomen besluit College van B&W en College van Bestuur LVO;
Do	01 feb	Aanbieden aan MR-en (start 9 weken adviestermijn);
Di	27 feb	Informatieronde met oude Raad op basis van voorgenomen besluit;
Wo	11 apr	Verwerken advies MR-en;
Ma	16 apr	Definitief besluit College van Bestuur LVO;
Di	17 apr	Bestuurlijk overleg: Collegevoorstel voor B&W voorbereiden;
Di	08-05	Stadsronde;
Di	29-05	Besluitvorming gemeenteraad over het masterplan.

10.2 Planning fase 2

In de tweede fase zal de nadruk liggen op het verder verbreden van het draagvlak en zicht krijgen op de haalbaarheid van de verder uit te werken scenario's om te komen tot een meerjarenplanning voor alle aspecten van de organisatie LVO Maastricht.

2018

Di	17 apr t/m 15 juni	Opstellen vervolgopdracht fase 2 in tijd, geld en (project)organisatie;
Di	15 jun – 30 jun	Bestuurlijk overleg met als doel goedkeuring vervolgopdracht;
	Juli	Formeren stuurgroep fase 2.

Bijlage 1: Gespreksverslagen stakeholders

Alle gespreksverslagen zijn door de betreffende personen geaccordeerd. De gespreksverslagen van gesprekken met groepen (leerling- en ouderraden) zijn door de stuurgroep vastgesteld.

Gespreksverslagen MR-en

Huub Janssen	MR Porta Mosana College
Bert Heijnens	MR Sint-Maartenscollege
Ariane Schut	MR Bonnefanten College
Alex Gorissen	MR Praktijkonderwijs Terra Nigra
Janny de Vries	Vertegenwoordiging ouders BLS

Gespreksverslagen directeuren LVO

Johan Moes	Directeur vmbo
Twan Wijnants	Directeur vhbo
Guy de Munck	Directeur vwo
Belinda Westera	Terra Nigra Praktijkschool

Gespreksverslagen Primair Onderwijs

Cansen Candas	El Habib
Peter Groos	Kom Leren
Taco Bisscheroux	Stichting Alterius scholen
Dave Huntjes	Mosa Lira

Gespreksverslagen vertegenwoordiging leerlingen, ouders en directeuren basisonderwijs

Leerlingraden
Vertegenwoordiging ouders
Vertegenwoordiging directeuren

Gespreksverslagen gemeentebestuur en ambtelijk Maastricht

Werkgroep Onderwijs	Gesprekken raadsfracties gemeente Maastricht (twee gespreksverslagen met bijlage SP)
François Weerts en Fred Sijben	Gemeente Maastricht vastgoed en ontwikkeling

Gespreksverslagen bestuurders Maastricht en omliggende gemeenten

Gert-Jan Krabbedam	Wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling Maastricht
Berry van Rijswijk	Wethouder Onderwijs gemeente Meerssen
Jo Bisscheroux	Wethouder Onderwijs gem. Eijsden Margraten 51

Gespreksverslag MBO

Jos Kusters	Voorzitter CvB MBO Leeuwenborgh

Gespreksverslag projectbureau A2

Jos Geurts	Projectbureau A2

Datum + plaats gesprek: **juni 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **Vertegenwoordigers MR Porta Mosana: Huub Janssen (voorzitter MR, aftredend), Ine Weerts.**

Kunt u wat meer vertellen over uzelf en uw drijfveren voor dit project
Huub Janssen geeft zijn reactie als aftredend voorzitter Port Mosana: "Ik ben docent geschiedenis en mentor en al 30 jaar werkzaam in het onderwijs, waarvan het grootste deel in Maastricht. Ik heb kritiek op bepaalde aspecten binnen het voorgezet onderwijs in Maastricht. Voor de havo en het vwo valt het mee, binnen het vmbo loopt het aantal leerlingen behoorlijk terug en dat dat heeft met de ontwikkelingen binnen het vmbo te maken." Ine Weerts is docent Duits in het vmbo: "We hebben te maken met krimp, maar Eijsden-Margraten is één van de wingebieden en ik hoor ook dat je voorgoed onderwijs in Voeren moet zijn. Maastricht is hoofdstad van de provincie en zou trots moeten zijn op het eigen voortgezet onderwijs. Dat merk ik niet. Bij het UWC is het voor de internationale leerlingen goed geregeld, maar dat geldt niet voor de eigen inwoners."

Hoe omschrijven jullie de situatie bij het vmbo?
"Bij het vmbo bestaat al 12 tot 13 jaar onrust. Het is er niet goed geregeld en het heeft een heel slecht imago. De TL-ers gaan mede om die reden veelal naar het vhbo. Het vmbo bestaat ook nog uit twee scholen die bij elkaar zijn gebracht (het Porta Mosana en het Sint Maartenscollege), maar dat is organisatorisch niet goed geregeld. Het voelt alsof de directie van en voor het Sint Maartenscollege is. Vroeger was het vanuit Porta Mosana beter geregeld. Mensen horen zich niet te schamen dat hun kind naar vmbo gaat. Sowieso merk ik dat er vanuit de gemeente(-raad) en het LVO veel minder aandacht voor het vmbo. Is dan voor het havo/vwo. Gevolg is dat er veel weglek is naar België en omliggende gemeenten. Dat terwijl landelijk de meeste leerlingen naar het vmbo gaan. De Maas is een psychische barrière. Dan gaan leerlingen liever naar Voeren. Daar is alles stabiel en goed geregeld. Je weet waar je aan toe bent. Dat is in Maastricht niet het geval. Bij de Oude Molenweg (Porta Mosana VWO en vroeger havo) was het altijd duidelijk. Er werd goed gecommuniceerd: iedere ouder kreeg en krijgt elke week een informatiemail. Dat leidde tot veel draagvlak en trotse leerlingen. Onderwijsvernieuwing werd en wordt op een vanzelfsprekende manier geaccepteerd en doorgevoerd. Bij het vmbo wordt nu weinig geaccepteerd omdat er onrust is. De huidige gebeurlijke situatie is bij het vmbo ook slecht en de meest kwetsbare groepen lijden daaronder. Leerlingen en ouders kiezen steeds meer voor België, omdat de loopbaan van de leerling nog niet gelijk bepaald wordt (je bent een vmbo-kind) en leerlingen en ouders veel beter weten waar ze aan toe zijn."

Wat is de visie van de MR op de domeinen?
"Wij zijn als MR van Porta Mosana positief kritisch. We hebben met betrekking de domeinenstructuur altijd positief geadviseerd. De MR van het Sint Maartenscollege is echter minder positief geweest en dat maakt de communicatie lastig. Voor de toekomst is het nog onduidelijk hoe de MR-en georganiseerd worden. Via domeinen of clusters. Je moet wel altijd de MR-en meekrijgen."

"Ik ben (Huub) op zich wel voorstander van domeinen, maar qua huisvesting moeten de domeinen dan wel echt heel dicht bij elkaar worden gehuisvest. Het idee om de voorzieningen rond de groene loper vorm te geven in een campus is een goed idee. West is aan het vergrijzen, dus een duurzame school daar is financieel waarschijnlijk niet haalbaar. Het Westen krimpt en het Heuvelland en Eijsden groeien juist, dus daar ligt de potentie. Als je die niet weet te winnen, dan heb je een nog groter probleem. Ik ben voorstander van een domeinenstructuur. Zie hierboven. Wel is mijns inziens een zogenaamde "dakpanconstructie" een goed alternatief, mocht een domeinenstructuur op te veel verzet stuiten. Wanneer er in Maastricht over een scholengemeenschap gesproken wordt dan bedoeld men vaak een HV-school en geen brede scholengemeenschap met vmbo. Je moet dan wel willen investeren als LVO en gemeente zijnde. Als we het over een brede scholengemeenschap hebben, hoort het vmbo daar ook bij."

Ine Weerts vult aan: “Voor koken of verzorgen kunnen vwo-leerlingen bijvoorbeeld op bezoek bij het vmbo. Vmbo-leerlingen kunnen soms ook meer aan; door volume en afstand kan je ze interesseren om er iets bij te doen. De kunst wordt om in een netwerkomgeving leerlingen van elkaar te laten leren, zonder dat er sprake is van één grote school. Een campus maakt het mogelijk om talen op hoger niveau te volgen en vanuit opstroom modellen te denken. Als het een campus wordt, kan er ook een verbinding worden gemaakt met ander onderwijs: de universiteit, het hbo en Leeuwenborgh. Voor het vmbo is het van belang om het mbo en het bedrijfsleven erbij te betrekken. De regio heeft genoeg potentie. De sfeer moet straks zijn: “Mijn kind leert om straks een vakman te worden”. Of het nu loodgieter, metselaar of stukadoor is. Dat moet vanuit een sterk merk opgezet worden. De leerlingen van de Praktijkschool kunnen de grootte van de vmbo-school niet aan, dus kleinschaligheid binnen de grootschaligheid is dan vereist. De praktijkschool vormt onderdeel van het nieuw te vormen cluster en moet niet decentraal liggen. “In Maastricht is er voor iedereen een goede plek”. Huub is het met deze toevoeging van Ine eens.”

Huub tenslotte: “welk scenario het ook wordt, de financiën moeten op orde zijn, dit is voor de MR van PMC het belangrijkste! Nieuwbouw is dan best safe: dan weet je waar je de komende jaren aan toe bent. Deze kans hebben we nu! Over 8 jaar moet er echt iets anders liggen! Het doel is dat iedereen – het personeel, ouders en leerlingen - ook weer trots zijn op het onderwijs in Maastricht en de huisvesting die daarbij past!”

Datum + plaats gesprek:	**30 juni 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met:	**Vertegenwoordigers MR Sint Maartenscollege: Bert Heijnens (voorzitter MR), Luuk Wiertz (vicevoorzitter), John Vroemen (MR-lid)**

Kunt u wat meer vertellen over het Sint Maartenscollege.

"In 2005 heeft er een fusie plaatsgevonden tussen het vmbo Trajectum en het Sint Maartenscollege havo/vwo. Sint Maartenscollege was een sterke naam, dus die moest blijven. De gevolgen van de krimp zijn met name in het vmbo en het vwo te voelen. In 2013 is een gedwongen verandering ingezet. Er is een houtskoolschets gepresenteerd met de domeinen, met als achtergrond de oude gebouwen, het onderhoud, de ligging van de scholen en de krimp. Het plan was gericht op het afstoten van de dure gebouwen. Er zou ruimte zijn voor meer personeel en vernieuwing door de grotere schaal. Het vertrouwen in LVO is vooral beschadigd door de wijze waarop de directies met de domeinen zijn omgegaan. De domeindirecteuren zijn vanuit de vroegere scholen naar de domeinen gegaan en waren voorheen al concurrenten van elkaar. Om die reden was het advies van deze MR destijds niet positief, omdat we bang waren voor de onafhankelijkheid van het proces. Op dit moment is er op deze locatie (Noormannensingel) dus iemand van Porta Mosana en iemand van het Bonnefanten college. Wij hebben als MR van Sint Maartenscollege het gevoel dat wij weinig te zeggen hebben. Dat gevoel is absoluut nog niet verdwenen. Er is veel te weinig navraag gedaan of men de domeinen zou zien zitten."

Wat is jullie visie op de ontwikkelingen rondom de domeinen?
"De domeinen werken niet: er is heel veel uitstroom naar België, Meersen, Valkenburg, maar ook naar de vrije school BLS. Er gaan 300 leerlingen naar het atheneum in België. De afstand die tussen de domeinen wordt gecreëerd maakt het lastig om tussentijds uit te wisselen. Als er verschillende aanbod punten zijn, moeten deze dus niet te ver uit elkaar liggen. Wanneer het gaat om bereikbaarheid zien we de Maas niet echt als een drempel; wanneer de keuze helder is, willen kinderen echt wel een eind fietsen; ze gaan immers ook naar België of Meersen.
De keuze voor domeinen heft de onderlinge concurrentie niet op. De domeindirecteuren staan niet altijd op een lijn. Het vmbo en vhbo beconcurreren elkaar om de slag om de leerling. Goed vwo, goed onderwijs biedt ook perspectief voor leerlingen die anders bij het vhbo terecht zouden komen. Vreemd is ook dat er twee Tl-en zijn; bij havo en bij vmbo. Dat is voor ouders erg verwarrend.
Onze voorkeur gaat uit naar twee brede scholengemeenschappen (TL-havo-vwo) aan beide kanten van de Maas en daarvoor zijn de locaties van bijvoorbeeld het Sint-Maartens en Porta Mosana geschikt. Drie scholen is waarschijnlijk nog te veel, mede gezien de krimp. De gemeente heeft volgens ons ook een voorkeur voor twee scholengemeenschappen. De keuze voor de domeinen leidde tot een andere discussie, waarbij in eerste instantie 1 domein overigens in West werd geplaatst. Maar dat kostte te veel leerlingen voor het vhbo en vervolgens is voor het vhbo in Oost gekozen. We zien nu vooral alleen een verarming in het onderwijs, omdat de visie vanuit LVO niet helder is. Er is een steeds veranderende organisatie met weinig duidelijkheid. Bij het minste of geringste verandert het weer: ook dat leidt tot uitstroom, want het vertrouwen is weg. Maastricht moet als hoofdstad een natuurlijke centrumfunctie hebben, maar dat heeft het niet!
Bij het vmbo is het ook nog niet goed geregeld. De directie komt van het Sint Maartenscollege, waardoor Porta Mosana (de MR) zich niet gehoord voelt. Het is wel echt vmbo Maastricht (en niet Sint-Maartens en Porta Mosana). Aparte MR-en voor het Sint Maartenscollege en Porta Mosana maken het natuurlijk niet makkelijker. Het was wellicht beter geweest om het Bonnefanten college vhbo te maken, het Sint Maartenscollege vmbo en Porta Mosana vwo. In het verleden is er al een verschil in profilering bedacht: Sint Maartenscollege zou zich profileren met gymnasium en Bèta. Het Porta Mosana met tweetalig onderwijs (TTO) en het Bonnefanten college met Dans en Cultuur. Later kwam er ook een gymnasium bij Porta Mosana en dat was niet volgens afspraak. Zo is er steeds

wrevel over en weer geweest en dat is nog niet opgelost."

Wat is jullie droomscenario voor de organisatie van het onderwijs?
"Nu overheerst het gevoel dat er in Maastricht niets meer te kiezen valt. Je moet je kunnen profileren, ouders en leerlingen moeten iets kunnen kiezen. Twee brede scholengemeenschappen in Oost en West hoeven niet leidend te zijn in de discussie. Het gaat uiteindelijk om goede doorlopende leerlijnen en sterke relaties en netwerken over en weer. Dus de relatie PO-VO-hbo/WO is enorm belangrijk. Hoe kun je dat het beste vormgeven? Een meer centrale en grootschalige voorziening kun je daarom het beste centraal in Oost leggen, met voorzieningen daaromheen.
Je ziet dat differentiatie tussen niveaus belangrijk wordt, waardoor het in de toekomst mogelijk is een diploma te halen met vakken op havo en vakken op vwo-niveau. In de maatschappij moet je ook met elkaar kunnen samenwerken op en met verschillende niveaus. Dat betekent dat je dat goed moet organiseren. Leerlingen kunnen veel van elkaar leren en veel van elkaar opsteken. Het Praktijkonderwijs kan vanuit die gedachte ook heel goed aansluiten bij het domein vmbo, in een aparte unit, omdat rust voor die groep belangrijk is. Samenvattend hopen we op nieuwbouw met adequate gebouwen en moderne infrastructuur, waarin docententeams in hun kracht worden gezet."

Welke aandachtspunten willen jullie nog meegeven?
"Betrek ouders bij het proces. Bij het vmbo bijvoorbeeld via de ouderraden. Maar ook via de basisscholen voor de ouders die nog moeten kiezen. Ook medewerkers moet je betrekken, bijvoorbeeld als de scenario's vorm hebben gekregen. Niet alleen via de directie. Objectiviteit kun je bereiken door steekproefsgewijs mensen aan te wijzen. In het verleden is er te weinig met medewerkers besproken en is er te veel top-down doorgedrukt. Het is van belang dat in alle scholen de neuzen dezelfde kant opgaan en daarom moet gewerkt worden aan het herstel van vertrouwen tussen de vo scholen. Het is daarom ook van belang dat het masterplan helder maakt wat kan en wat niet kan, zodat niet-realistische wensen niet blijven rondzingen in en buiten de stad.
Wij zijn ook verbaasd dat de politiek het katholieke onderwijs zomaar weg laat strepen, terwijl Maastricht van oudsher natuurlijk een katholieke stad is. Uiteraard begrijpen we dat er altijd openbaar onderwijs moet zijn."

Datum + plaats gesprek:	**29 juni 2017, Maastricht,**
Gesprek gevoerd met:	**Ben Telkamp MR Bonnefanten College (BFC) (ouder) vhbo, Larry Kerkhofs MR BFC (docent) BLS, Kelsey Gerritsen MR BFC (leerling) vhbo, Evelien Lemeer, MR BFC (docent) vhbo, Ariane Schut, MR BFC (ouder) BLS. Het betreft de gecombineerde MR's van het Bonnefanten College en de Bernard Lievegoedschool**

Wat is jullie visie op het onderwijs?
MR BFC: "Kwaliteit van onderwijs betekent ook dat je inzicht hebt in de behoefte van leerlingen. Leerlingen komen het beste tot hun recht waar wat te kiezen valt met de mogelijkheid van op- en afstroom zonder dat je van locatie hoeft te veranderen en dat geldt ook voor de teams van docenten. De onderwijsraad zegt dat heterogene lessen voordelen voor alle kinderen opleveren, zowel de meer praktische kinderen als de theoretische kinderen. Dat levert betere mensen op vanuit de notie dat je allerlei vaardigheden in de samenleving nodig hebt. Maatwerk spreekt aan en er komen steeds meer voorbeelden van gepersonaliseerd leren. De kracht moet dus komen uit de horizontale samenwerking tussen de VO-scholen en de verticale afstemming met het primair en vervolgonderwijs. Het is voor ouders en leerlingen uit Oost en West fijn en belangrijk om dicht bij de woonplek VO-onderwijs te kunnen volgen. Daarom is het niet aan te raden om het onderwijs te organiseren in domeinen. Daarbij voelden wij ons goed bij de presentatie van Guido over de mogelijkheid om te differentiëren tijdens de schoolloopbaan. Hiervoor is een brede geconcentreerde heterogene VO-onderbouw aan beide kanten van de Maas te prefereren. In dit model kunnen kinderen breed aan de ontwikkeling van hun vaardigheden werken met de uitdaging en het tempo dat individueel bij hen past en per vak kan verschillen. Het kan vervolgens vanuit financieel perspectief noodzakelijk zijn om dan ook het volume bovenbouw daar te concentreren. Dus een brede heterogene onderbouw aan beide kanten van de stad en op twee plekken vervolgens afsluiting vwo of havo of vmbo in homogene bovenbouw klassen. Je kunt ook de VO-onderbouw (2x Jr. College) apart van de bovenbouw (1x Sr. College) als variant organiseren, zodat iedereen na twee jaar bij de overgang naar de bovenbouw van gebouw moet wisselen. Dus een brede heterogene VO-onderbouw aan beide kanten van de stad en dan voortzetting vwo, havo en vmbo in homogene klassen op een strategische bovenbouwlocatie aan de Oostelijke oever van de Maas.

MR BLS: "45% van onze populatie komt uit het heuvelland en de Westelijke mijnstreek, dus we hebben een breed voedingsgebied. Het aantal aanmeldingen stijgt jaarlijks. We zijn niet afhankelijk van Maastricht voor de ontwikkeling van een eventueel nieuwe school voor 0-18 jaar. Voorwaarde is dat het in een lommerrijke omgeving met goede ov-verbindingen komt te liggen. Het huidige gebouw past om meerdere redenen niet meer, dus wij gaan voor nieuwbouw voor een school van 0-18 jaar."

Hoe beoordeel je de huidige voorstellen?
"Bijzonder is dat we het denken in uniforme domeinen al in de jaren 60 hebben laten vallen, maar dat LVO er toch voor heeft gekozen. Daar zijn we dus niet voor. De domeinendiscussie komt voort uit een bezuinigingsopdracht bij LVO, in verband met teruglopende aantallen en een exploitatie die onder druk komt te staan. Die keuze pakt verkeerd uit gezien het aantal ouders en leerlingen dat nu voor onderwijs buiten Maastricht kiest; dat gaat ons als MR aan het hart.
Wij willen graag die leerlingen en hun ouders weer terughalen naar de stad en meedenken in een sterk en nieuw scenario dat wel werkt. Dat betekent ook dat je een visie hebt hoe je met deze markt om moet gaan. De situatie van de vorige centrale directie van LVO was dat men vooral naar cijfers keek, waarbij de gemeente aangaf dat er geen steen bij zou komen. Dat heeft tot een negatieve spiraal en een desastreuze afname van het aantal leerlingen geleid.
De Mr-en gezamenlijk bestaan uit zo'n 6o mensen voor Maastricht. Het is lastig dat de verschillende MR-en anders tegen de keuzen voor domeinen aankijken. De Mr van Porta Mosana is positief over het domeinenmodel, maar de MR van het St. Maartenscollege is dat niet. De oude bloedgroepen lopen nog dwars door de geledingen heen en maken het lastig om een gezamenlijk toekomstbeeld te

creëren. In dat scenario zou je de namen moeten laten vallen en “rebranden”; dat is in het verleden ook al een keer succesvol gebeurd, toen we nog het Veldeke, Jeanne D’ Arc en het Stedelijk hadden. De keuzes die we me z’n allen maken zullen nog decennialang doorklinken.”

Hoe kijk je tegen de uitstroom aan?
“Wanneer je de aantallen leerlingen analyseert die inmiddels voor onderwijs buiten de stad kiezen, maar wel binnen het voedingsgebied Maastricht en Eijsden-Margraten liggen, gaat het om een fors volume, dat je anders in Oost en West zou kunnen huisvesten. In de overgang van PO naar VO kiezen ouders nu voor (verkeers)veiligheid en een brede instroom. Dat bepaalt hun keuze. Ze kiezen voor België vanwege het imago van traditie, discipline, de organisatie van het onderwijs en een cultuur van hiërarchie. Ook al is het maar beeldvorming, het geeft toch het gevoel dat het daar beter georganiseerd is. Bijvoorbeeld daar leer je een vak of ambacht en hier leer je niets. Het PO-schooladvies is voor aanname en plaatsing niet maatgevend! Naar Lanaken rijden elke dag vanuit Maastricht ov-bussen vol kinderen naar school en vanuit Voeren laat men zelfs een speciale schoolbus rijden. Scholen uit België zijn zelfs actief leerlingen aan het acquireren in Nederland.

Het vraagstuk rond uitstroom zou je daarom regionaal moeten aanpakken en daarom zou het ook logischer zijn wanneer LVO Maastricht en LVO Heuvelland samengaan of minimaal intensief gaan samenwerken. *Aanval op de uitval* zou het motto moeten zijn voor LVO Maastricht (en Heuvelland) en dat is overigens ook het motto van de leerplicht.

Wanneer je in de regio kijkt, zie je dat de VO-zusterscholen in Meerssen als Gulpen drie niveaus aanbieden in één schoolgebouw. Dat trekt ouders omdat kinderen dan beter kunnen op- en afstromen en bij elkaar op school kunnen blijven zitten. Je zult dus kwantitatief en kwalitatief onderzoek onder ouders moeten doen. Wanneer ouders eenmaal voor een andere school hebben gekozen dan draaien ze dat niet (makkelijk) meer terug, want dat is te ingrijpend voor hun kind. Ben je ze eenmaal ‘kwijt’ aan het Heuvelland of België dan komen ze dus niet makkelijk meer terug naar het Maastrichtse onderwijs. Daarom is ook kwantitatief onderzoek nodig onder ouders waarvan de kinderen elders onderwijs volgen. Hoe krijg je die mensen weer terug naar Maastricht. Dat zijn ingrijpende keuzen en voor veel jaren bepalend. Daar moet je niet te lichtvaardig over denken. Leerkrachten in groep 8 verzetten zich tegen de wens van LVO om een eenduidig advies te geven; tussen 12-18 gebeurt er van alles en daar moet je jouw onderwijsorganisatie op afstemmen. Het is geen gedefinieerde fabriek, waarin je vooraf bepaalde kinderen schuift. Sowieso zie je ook dat het aanbod van het basisonderwijs verandert, met de ontwikkeling van IKC’s. Dat betekent ook iets voor de spreiding van scholen in de buurten en wijken. De uitstroom van ouders/leerlingen richting Heuvelland en België heeft ook negatieven gevolgen voor het PO en het MBO/HBO in Maastricht/Zuid-Limburg. Als er geen VO meer in West zal worden aangeboden zullen ouders er niet meer voor kiezen om aan de Westkant te gaan wonen en dat betekent extra vergrijzing in dat gebied. Ook die ontwikkeling heeft impact op wat er in West gebeurt. De huidige onderwijssituatie maakt de stad ook minder aantrekkelijk als vestigingsplaats voor bedrijven en instellingen (werkgelegenheid). Je zou voor het onderzoek daarom verschillende typen ouders moeten betrekken, om een objectief beeld te krijgen. We moeten er echter voorwaken dat met name de belangen van de vmbo-leerlingen en ouders ondersneeuwen. Zij zijn de grootste groep maar traditioneel het minst mondig/betrokken en dus slecht vertegenwoordigd. Daar komt bij dat de bestuurders en politici, die uiteindelijk beslissen, zelf doorgaans een havo/vwo-achtergrond en dus affiniteit hebben. Wij blijven als MR graag betrokken in het proces.”

Daarnaast overhandigde de MR van het BFC een alternatieve visie omtrent de marktbenadering, de uitdaging voor LVO, het huidige voorstel en een alternatief voorstel dat zowel qua spreiding als onderwijskundig een antwoord op een aantal aandachtspunten geeft.

Datum + plaats gesprek: **3 juli 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **De heer Alex Gorissen (vertegenwoordiger MR Terra Nigra)**

Wat kenmerkt Terra Nigra?
"De doelstelling van Terra Nigra is dat kinderen zich kunnen handhaven in de samenleving. Dit bereiken we onder andere door de leerlingen op jonge leeftijd stage te laten lopen en kennis te laten maken met het bedrijfsleven. De school heeft 200 leerlingen en telt 30 fte personeel. Individuele aandacht in het leerproces is altijd belangrijk. Terra Nigra heeft geen diplomalijn omdat niet iedereen op hetzelfde niveau eindigt. Er wordt vooral samengewerkt met Leeuwenborgh om leerlingen die dat willen en kunnen te begeleiden naar het mbo **en met de MTB voor de leerlingen die via stage meten aan het werk willen gaan**. Daarnaast heeft men nauw contact met de SBO-scholen in Maastricht. Er is geen rechtstreekse samenwerking met het vmbo en **met** het OPDC/nevenvestiging zorg ook niet. Men komt elkaar momenteel nog vooral in vergadercycli tegen, zoals het voorzittersoverleg MR-voorzitters 1 keer in de 6 weken."

Welke leerlingenstromen zijn er waarneembaar?
"De dichtstbijzijnde praktijkscholen liggen in Heerlen en in België. Ouders kiezen voor België vanwege structuur, discipline en de mogelijkheid voor een diploma. Terra Nigra is stabiel in het aantal leerlingen. Prognoses gaven aan dat er een daling aan zou komen, maar dit is nooit gebeurd aangezien leerlingen die naar België gingen toch vaak weer terugkwamen. Binnen LVO is het aantal afstromers een aandachtspunt. LVO lijkt niet in staat om deze leerlingen voldoende ondersteuning te geven. Bij een goede samenwerking zou de kennis en ervaring vanuit Terra Nigra hiervoor ingezet kunnen worden. LVO Maastricht laat kansen liggen door huiswerkbegeleiding en bijlessen te laten verzorgen door derden (zoals Check5) in plaats van zelf ondersteuning te bieden of de samenwerking te zoeken met deze instanties. Het zou het imago van het Maastrichtse onderwijs verbeteren indien zij actief is in het aanbieden van een ondersteuningsprogramma voor leerlingen."

Welke scenario's zijn er denkbaar voor het VO en wat zijn hierbij de voor- en nadelen?
"De financiële problemen van LVO hebben tot de domeinenstructuur geleid. Dit is omschreven in het plan OOM. Hierdoor is er vrijwel geen onderlinge bestuiving en verbinding tussen niveaus meer mogelijk. De belofte is toen gedaan dat door de besparing die gerealiseerd werd door de clustering van domeinen er meer geld over zou blijven **voor de kwaliteit** van het onderwijs. Dat laatste is nooit gelukt aangezien de leerlingendaling nog sterker toenam dan verwacht.

Het Groene Loper-plan is goed ontvangen. De verbinding tussen domeinen en met voorzieningen in de buurt wordt bevorderd. Het is de vraag wat de overgangssituatie voor gevolgen zal hebben voor het onderwijs. Het biedt perspectief, maar de ouders van de huidige schoolverlaters zullen het resultaat niet meer ervaren. Dat benadeelt het besluitvormingsproces en geeft onzekerheid voor de huidige leerlingen en ouders. Het kan leiden tot een verdere daling van het markaandeel van LVO Maastricht. Daarom moet op korte termijn de financiële en onderwijskundige organisatie duidelijk worden."

In plan OOM stond omschreven dat Terra Nigra zou aansluiten bij het vmbo, maar zonder exacte data en niet praktisch uitgewerkt. Het plan dat er momenteel ligt gaat uit van een expertisecentrum op de huidige locatie, waar nu ook de zmlk ligt. Het liefst wil Terra Nigra drie dingen combineren:

1. De expertise van Terra Nigra binnen het reguliere onderwijs aanbieden.
2. Daarom wil men met de locatie Terra Nigra het liefst zo dicht mogelijk bij het reguliere onderwijs gehuisvest zien. Hierbij is een kleinschalige huisvesting binnen het grotere geheel belangrijk in verband met een veilige omgeving voor de leerlingen. Daarnaast moet men goed bereikbaar zijn (met het ov) i.v.m. de regionale functie.
3. De expertise clusteren op een locatie met andere aanbieders/bedrijven in de zorgkolom.

Welke aandachtspunten zou u ons mee willen geven in het traject.
Er moet snel duidelijk worden of Terra Nigra de samenwerking binnen het regulier onderwijs aangaat (vmbo) of opgaat in het voorgenomen expertisecentrum. Voor Terra Nigra is belangrijk dat het expertisecentrum binnen de Stichting LVO blijft.
Ouders en leerlingen moeten weer trots zijn op het VO in Maastricht, dus werk aan het imago. Ga praten met de pers, met de basisscholen en andere stakeholders. Neem de MR-en mee in het onderzoek door ze op de hoogte te houden van de ontwikkelingen."

Datum + plaats gesprek: **6 juli 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **Mevrouw Janny de Vries, directeur Bernard Lievegoed School**

Wat kenmerkt de Bernard Lievegoed School?
Janny de Vries is 8 jaar werkzaam op BLS als directeur. Voorafgaand daaraan is ze circa 30 jaar geleden als bestuurslid van de Maastrichtse Vrijeschool ook betrokken geweest bij de oprichting van de bovenbouw van de school (= afdeling voortgezet onderwijs): "De school had 8 jaar geleden ruim 400 leerlingen en is gegroeid naar ruim 800 leerlingen. De school krijgt jaarlijks ruim 200 aanmeldingen, waarvan er ieder jaar maximaal 6 groepen van 30 leerlingen worden aangenomen. De school is kritisch in het aannamebeleid. Een vrijeschool leerling moet zelfstandig kunnen werken en affiniteit hebben met de creatieve vakken. Bij méér dan 180 aanmeldingen vindt er een loting binnen de "advies cohorten" plaats. De zes groepen die starten zijn heterogeen samengesteld en tellen elk 10 vmbo-tl, 10 havo en 10 vwo-leerlingen. In de tweede fase (na 3 jaar) vindt een splitsing plaats naar niveaus."

Wat zijn de ontwikkelingen in vrijeschoolonderwijs in Zuid-Limburg?
"Het vrijeschoolonderwijs mag zich landelijk verheugen in een toenemende belangstelling; met name in het VO in universiteitssteden. De BLS is van oudsher een streekschool die leerlingen trekt vanuit een straal van 50 km rondom Maastricht (van Roermond tot Aken en Hasselt). Gezien de populariteit en omdat er een aantal jaren achtereen circa 100 leerlingen moesten worden uitgeloot en er jaarlijks tenminste 30 uit de regio Parkstad werden aangemeld hebben wij samen met anderen drie jaar geleden het initiatief genomen tot de oprichting van een vrijeschool voor VO in Heerlen, ook onder de koepel LVO. Deze ontwikkelt zich goed. Er hoeft nog geen loting plaats te vinden."

Welke afspraken zijn er tussen LVO en de BLS?
"In 2005 is de vrijeschool aangesloten bij LVO door middel van een convenant. Gezien de speciale kennis en kunde van de docenten zijn zij beschermd binnen LVO als het gaat om het boventalligen-beleid. De verbinding met LVO biedt voordelen voor de faciliteiten en de aansluiting met het regulier onderwijs. Er is samenwerking in boven schoolse werkgroepen, die voornamelijk gericht zijn op uitwisseling van kennis."

Hoe ziet u het huisvestingsscenario voor VO Maastricht/ de BLS in de toekomst?
"Het gebouw waarin de BLS is gehuisvest heeft reeds verschillende andere scholen gehuisvest; waaronder het Eurocollege (voorloper van het PMC) en daarna het UWC. In de tijd van het UWC zijn er noodlokalen geplaatst die nog steeds in gebruik zijn. De vrijeschool heeft relatief veel kunstvakken (20%-30%) ten opzichte van het reguliere onderwijs. Hierdoor ontstaat een grotere ruimtebehoefte. Men ervaart de huidige huisvesting als te krap en heeft een tekort aan kunstlokalen, atelierruimten en ook buitenruimte. Naast de grotere ruimtebehoefte komt dit tevens doordat de school ontworpen is voor het "studiehuisconcept", met relatief kleine lokalen en veel grote ruimten die lastig in te zetten zijn. De locatie is niet ideaal; er is weinig groen in de omgeving en de bereikbaarheid per ov is niet optimaal. Dit laatste aspect is gezien de regiofunctie van de BLS van belang.

Voor de toekomst zou het ideaal zijn om een onderbouw in bijvoorbeeld Heerlen, Roermond en Maastricht te kunnen voorzien met een centrale bovenbouw in Maastricht. Daarnaast lopen er gesprekken tussen stichting Pallas, de stichting LVO en de gemeente over de wens om een unilocatie voor het PO en VO te realiseren. Het liefst zou men een huisvesting willen realiseren voor onderwijs aan kinderen van 0-18 jaar, inclusief kinder- en tussen- en buitenschoolse opvang in Maastricht."

Welke aandachtspunten wilt u ons meegeven voor het onderzoek?
"Besteed veel aandacht aan de communicatie. In 2014 leek het boven schoolse directieberaad het voor de zomer eens over de ontwikkeling van 2 scholengemeenschappen; na de zomer bleek het domeinenverhaal leidend met vooral concentratie als beeldvorming. Zet een lijn uit, hou deze vast en zorg voor duidelijkheid bij ouders en andere belanghebbenden."
Daarnaast heeft Janny de Vries begrip voor de zorgen van ouders met betrekking tot het gevaar voor segregatie in het domeinenconcept in een tijd, waarin juist het leggen van sociale verbanden van belang is. Zorg dus dat je een situatie creëert waarin men samenwerkt met elkaar, over de niveaus heen.

Datum + plaats gesprek: **30 juni 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met*:* **De heer Johan Moes, directeur vmbo Maastricht**

Welke ontwikkelingen zijn er de afgelopen periode geweest rondom het vmbo Maastricht?
"De Bemelergrubbe is een samenvoeging van drie vmbo-locaties. Op de locatie van het Bonnefanten college (BFC) is het vmbo afgebouwd. De laatste resten (de BWI-praktijkruimtes) worden deze zomervakantie verhuisd naar het Bemelerveld. Op de locatie Bemelerveld zijn de scholen Porta Mosana college (PMC) en Sint Maartenscollege (SMC) gevestigd, die beide een eigen brinnummer hebben, maar functioneren als één school; kinderen zitten bij elkaar in de klas en er is één groep docenten. Door de recente samenvoeging van deze scholen is de teambuilding nog wel een aandachtspunt. Het vmbo van het PMC zat eerst in Grondveld en verhuisde een aantal jaren geleden naar een tijdelijk gebouw aan het Bemelerveld, waar eerst het SMC zat. Er is toen veel misgegaan in de communicatie. Zo moest men de verhuizing vernemen via de krant. Daarnaast zijn de leerlingen van het BFC naar het SMC gegaan. Het personeel van het vmbo doet haar best, maar het heeft tijd nodig. Daarnaast kampt men met veel zieken en tijdelijke krachten waardoor teamvorming lastig is."

Waar staat het vmbo Maastricht voor?
"We proberen een sterk vmbo-gevoel te creëren. Het is uniek in de regio om te werken met een vmbo-campus, een aanbod dat je nergens anders vindt. Leerling en docent werken samen aan de toekomst. Hierbij staat relatie altijd voorop, daarna komt prestatie. Het aanbod aan richtingen is breed op het vmbo Maastricht: horeca (HBR), groen, techniek, economisch en zorg en welzijn. De andere vmbo's in de regio bieden alleen D&P aan.

We investeren ook in de samenwerking met andere partijen. Onder andere met het mbo in het TOZL (Techniekonderwijs Zuid-Limburg) platform. Verbindingen met het bedrijfsleven zijn in het verleden helaas vaak conjunctuurgevoelig gebleken. Intern wordt er ook gewerkt aan sector-overstijgende samenwerking, zo zijn HBR en E&O samen een nieuw programma aan het schrijven, net als groen en Z&W. Gezamenlijk bieden ze 26 keuzevakken aan, waarvan er na een selectie daadwerkelijk 20 worden aangeboden. Bij TL krijgt men beroepsgerichte vakken in 3 stromen: technologie, ondernemen en zorg stroom. Tot slot is er een verrijkt aanbod voor talen beschikbaar in alle profielen en voor alle leerlingen. Vmbo Maastricht biedt uitstekend onderwijs met veel keuzeaanbod en aandacht voor het kind."

Voor welke uitdagingen staat het vmbo de komende tijd?
"Het onderwijs is net een olietanker; het duurt even voordat het in beweging is. De eerste belangrijke stappen in het aanbieden van nog beter onderwijs zijn hierboven beschreven. Men is daarnaast bezig met het transitieplan onderwijstijd en het verder uitwerken van leergebieden in de onderbouw (bijv. mens en maatschappij).

Gepersonaliseerd leren betekent meer vraag gestuurd werken. In de onderbouw blijkt het lastig om een eigen leervraag te formuleren. Een breed aanbod en meer differentiatie in diploma's kunnen hierin bijdragen. Zo zouden vmbo-leerlingen ook de mogelijkheid moeten krijgen om examen te doen in kunst en cultuurvakken, of vakken op havoniveau kunnen volgen. Helaas is dat nu nog niet mogelijk. Het vmbo werkt hieraan met het project "toon je talent" dat erg goed loopt.
Het vmbo Maastricht kampt met een slecht imago. Het is een negatief jaar geweest voor het vmbo. Het nadeel van één grote vmbo-locatie is dat veel probleemkinderen nou op 1 plek zitten. 75% van de kinderen die passend onderwijs krijgen, gaan immers naar het vmbo. Dit helpt niet mee in het creëren van een sterk imago. Ook in de social media en bijvoorbeeld op RTV Maastricht duiken onverwachts slechte berichten op."

Wat zou een ideaal toekomstbeeld zijn voor het vmbo?
"Een goede situering van het vmbo is het meest ideaal. Het voedingsgebied is aan deze kant van de Maas het grootst en de afstanden zijn niet zo groot dat ze een rol spelen voor leerlingen. Daarnaast is de uitstroom die nu geconstateerd wordt ook deels een voortvloeisel van uitstroom in het PO. Leerlingen in het VO verliezen we vooral door slechte communicatie en een onduidelijk proces waarin steeds weer ad hoc wijzigingen worden doorgevoerd. Een belangrijk aandachtspunt voor het vmbo is communicatie en het over de bühne brengen van alle mooie dingen die we doen. Concentratie heeft de voorkeur omdat je zo alle profielen aan kunt bieden op een kwalitatief hoogwaardig niveau. Daarnaast kiezen leerlingen bij de overgang naar de bovenbouw vaak het profiel dat beschikbaar is op de locatie. Door op 1 locatie alle profielen aan te bieden, kiezen leerlingen vanuit interesse in plaats van uit beschikbaarheid. Men ziet liever niet een koppeling met een zorgboulevard, want dan versterk je het negatieve imago en de problematiek op de locatie. De Maasgouw (Tyltylschool) is momenteel naast de vmbo-gebouwen gehuisvest, maar draagt niet bij aan het imagoprobleem en het contact is goed. Het is onduidelijk of de Tyltylschool hier gehuisvest zal blijven.

De huidige ligging van het vmbo is geen probleem, de uitstraling van de huisvesting is wel een groot probleem. Het gebouw van het SMC is in orde, maar het PMC is gehuisvest in tijdelijke huisvesting die in 2011 gerenoveerd is maar nog steeds niet voldoet aan de eisen. Daarnaast zorgt de verkeerssituatie regelmatig voor problemen. Er moet iets gebeuren om het de komende jaren werkbaar te houden, zo staan de gymzalen op het punt om definitief afgekeurd te worden.

Een centralere ligging zou echter idealer zijn voor het vmbo. Nieuwe huisvesting moet altijd voldoende flexibel zijn gezien de voortdurende wijzigingen in het onderwijs. Een betere verbinding tussen de domeinen is zeker wenselijk aangezien vooral bij afstroom het wisselen van locatie lastig/niet leuk is. Wellicht zou dit ook de concurrentie rondom de TL-leerlingen minder maken, want momenteel kiezen deze vaak vanwege imago voor de vhbo locaties, terwijl ze bij het vmbo horen. Ook kiezen ze vaak voor België omdat daar niet aan de poort geselecteerd wordt. Indien je voor twee vmbo/vhbo locaties kiest, ga je elkaar weer sneller beconcurreren, maar voorkom je een imagoprobleem vanwege de aanwezigheid van het vmbo. De heer Moes ziet het niet direct gebeuren dat het vhbo gebruik gaat maken van bijvoorbeeld techniekruimtes van het vmbo. Hij ziet wel voordelen m.b.t. projectmatig onderwijs en geeft als voorbeeld een theaterstuk waarbij de vmbo-leerlingen kunnen zorgen voor het decor."

Datum + plaats gesprek: **30 juni 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **De heer Twan Wijnants, locatiedirecteur vhbo**

Kunt u wat meer vertellen over de ontwikkelingen rondom het onderwijs van het vhbo?
"De voorbereiding vanuit de havo op het hbo was eigenlijk altijd slecht. 25% van de hbo-studenten haalt het niet en stopt(e) vroegtijdig. De intelligentie van deze studenten is goed, daar ligt het niet aan. Het zit meer in andere competenties – zoals initiatief nemen en presenteren. Wij willen met onze vhbo-opleiding beter inspelen op de vraag vanuit het hbo en de havoleerling beter toerusten. De focus leggen wij daarom op zogenaamde havo-competenties volgens een landelijk onderzoek. Dit zijn competenties als initiatief nemen, presenteren, onderzoeken, ontwerpen, samenwerken, et cetera. Juist omdat we het vhbo hebben opgezet, kunnen we gepersonaliseerd en gedifferentieerd onderwijs bieden. Niet per definitie volgens het Kunskapsskolan concept, omdat ze daar iedereen op dezelfde manier laten werken, namelijk volgens de Kunskapsskolan-methode. Wij bieden daarom verschillende werkvormen aan: 1) Klassikaal onderwijs, waarbij de methode de overhand heeft; 2) werkvormen volgens opeduca (open education area), die ruimte bieden aan verschillende activiteiten waar leerlingen zelf op zoek kunnen gaan naar kennis over onderwerpen die ze interessant vinden en zowel boeken als digitale middelen een rol hebben, en 3) geïndividualiseerd leren, waarin vooral gedigitaliseerd leren centraal staat. Met deze drie verschillende werkvormen kunnen we ook aansluiten op de competenties van de docenten. Grote open leercentra zijn niet zomaar de oplossing en je zult dus een combinatie zien van ruimten voor instructie en ruimten die meerdere activiteiten toelaten. Uiteraard gaat het in alle didactische werkvormen in op de 21th skills en speelt digitalisering altijd een rol; er moeten dus veel plekken zijn om met devices te werken. Uiteraard is onze visie leidend en kijken we daarna wat we nodig hebben."

Wat is uw visie op de domeinen?
"De domeinenindeling is goed voor 80% van onze vhbo-leerlingen, omdat die weten wat ze willen en wat bij hen past. Maar je hebt ook nog 10% links (twijfel met vmbo-tl) en 10% rechts (twijfel met vwo). Daar kunnen we nu nog onvoldoende op inspelen. Dat kunnen we oplossen door nog wel een soort brugperiode in te richten, waarbinnen gedifferentieerd kan worden. Wij richten nu intern een brede brugperiode in, waarbij we ook vmbo-tl-leerlingen een plek geven. Zo kunnen we met eenzelfde lessentabel de ene groep havo in 5 jaar laten halen en de andere groep in 6 jaar (Tl)."

Welke visie heeft u op de gewenste organisatie van het onderwijs?
"Om in de bovenbouw een breed aanbod te kunnen aanbieden heb je volume nodig. De bovenbouw wordt anders een te uitgeklede inhoud. De massa die je nodig hebt om 4 profielen aan te bieden is 130-140 leerlingen. De instroom moet dus 160 – 170 leerlingen zijn. In de onderbouw geldt dat niet. De onderbouw mag aan beide kanten van de Maas zitten, maar voor de bovenbouw zullen we dat niet redden. We moeten ervoor zorgen dat leerlingen niet naar België gaan. Als het vhbo in West zou zitten, wil niemand uit het Heuvelland er naartoe, daarom is gekozen voor een volwaardige vhbo in Oost. Bij het vhbo doen we het op dit moment erg goed! 3 jaar geleden toen we hiermee startten, hadden we 120 leerlingen. 2 jaar geleden hadden we 140 leerlingen. Dit jaar hebben we 190 leerlingen! Als je kijkt naar de cijfers hoe het was, zouden het er 200 moeten zijn.
Mijn droomscenario is nog niet helemaal bekend. De school is niet gekoppeld aan stenen. Kinderen gaan bijvoorbeeld ook naar buiten om te leren. De norm voor m² is voor ons niet belangrijk. Belangrijk hierin is de bereikbaarheid, veiligheid en het bereiken van de doelgroepen. De Noormannensingel is daarom een ideale plek. Daarnaast is het belangrijk dat de andere domeinen in de nabijheid zijn, zodat we daar makkelijk naartoe kunnen en er een netwerkorganisatie ontstaat. De uitwisseling tussen onderdelen is heel belangrijk, zodat leerlingen kunnen differentiëren en ook naar andere gebouwen gaan om hun onderwijs naar keuze te halen. Dat betekent dat je daar organisatorisch op in moet kunnen spelen. Bereikbaarheid, aantrekkelijkheid en veiligheid zijn daarom belangrijke criteria."

Met welke onderwijsorganisaties zijn er al samenwerkingen?
"Er is nu veel contact met het HBO Hogeschool Zuyd, bijvoorbeeld de faculteit Economie t.b.v. profielwerkstukken. De samenwerking met het primair onderwijs moeten we verder intensiveren; we moeten al met het kind en de ouders als toekomstige klanten bezig zijn voordat het kind bij ons op maat bediend wordt en dat geldt ook voor de relatie met het vervolgonderwijs en het bedrijfsleven. We moeten toch weten of we het goede hebben gedaan om succes te hebben in het hbo."

Hebben jullie veel last van leerlingen die naar het Heuvelland of naar België gaan?
"Het vhbo heeft weinig last van weglek naar het Heuvelland. Het imago van het vhbo is heel erg goed. We hebben vaak positief in de krant gestaan, waarin het plezier van het kind naar voren komt. Daarnaast hebben we het havo-onderwijs nieuw leven ingeblazen met onder andere het Opeduca-onderwijs. Het besluit voor vhbo heeft nu geleidt tot groei dus dan is het oké. Emotie moet je wel de tijd geven. Toen het vmbo weg ging uit West Maastricht was er niets aan de hand. Toen het vwo weg ging uit West (klas 4 en 5) er is wel wat commotie geweest. Ik verwacht ook wel wat commotie als het vhbo helemaal verhuist, omdat het voortgezet onderwijs dan helemaal weg is in West. Maar de kans voor LVO ligt aan de Oostkant van de Maas. De groei voor LVO zit in het Heuvelland met jonge gezinnen. Het alternatief in België is beperkt. Een junior-college in West op de Eenhoornsingel zou wellicht wel goed zijn voor de stad. Er is nu een sterke Islamitische excellente basisschool in West Maastricht, die voor het Voortgezet Onderwijs met bussen vol naar Genk gaan. Ook daar ligt een kans voor LVO. De Islamitische identiteit is wel heel erg belangrijk voor deze leerlingen, dus daar moeten we wel op inspelen."

Datum + plaats gesprek: **30 juni 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **De heer Guy de Munck, directeur VWO Maastricht**

Welke ontwikkelingen zijn er de afgelopen periode rondom het vwo-cluster geweest?
Guy De Munck was locatiedirecteur van het Porta Mosana college aan de Oude Molenweg en is momenteel directeur van het domein vwo dat twee locaties kent: "Vroeger waren er drie reguliere vwo-locaties: het Bonnefanten college aan de Eenhoornsingel, het Porta Mosana college aan de Oude Molenweg en het Sint Maartenscollege aan de Noormannensingel:

- Bij het Bonnefanten college was een krimp in leerlingenaantallen en tevens in resultaten. Twee jaar geleden is men deze locatie dan ook gaan afbouwen. Deze locatie biedt momenteel geen vwo meer aan.
- Het Sint Maartenscollege krimpt ook in leerlingenaantallen. Er zijn relatief veel incidenten en het is een naar binnen gerichte school. Mede hierdoor is er een imagoprobleem ontstaan. Met 77 leerlingen is de locatie niet meer levensvatbaar. Dit wordt niet door iedereen erkend en men is momenteel bezig om dit objectief inzichtelijk te maken. De afgelopen jaren is er veel wisseling in leiding geweest, waardoor het team zichzelf is gaan organiseren.
- Het Porta Mosana College is stabieler en groter qua leerlingenaantallen en trekt door het goede imago veel leerlingen uit zowel Maastricht als Eijsden Margraten.

De Bernhard Lievegoedschool biedt ook vwo aan, maar kent een specifieke benadering vanuit het middensegment en valt niet onder het "domein" vwo. De culturen op de drie Maastrichtse scholen lopen erg uiteen, dit geldt ook voor de mate van professionaliteit en zelf-reflecterend vermogen. Er is in de loop der jaren een impasse ontstaan door allerlei conflicterende doelen. Er wordt snel gesproken over oplossingen. Dit is niet altijd handig/effectief en levert daardoor ook veel kritiek en weerstand op."

Hoe ziet u de toekomst voor het vwo in Maastricht?
"Het vwo in Maastricht heeft een goede naam. Gezien de leerlingendaling in combinatie met de benodigde schoolomvang voor het aanbieden van kwalitatief hoogwaardig en gedifferentieerd onderwijs is er slechts één vwo-locatie levensvatbaar in Maastricht. Momenteel is de concurrentie tussen de locaties voelbaar, dit is niet wenselijk. Daarnaast levert de toekomst heftige discussies op rondom een aantal zaken:

- Oost en/of West Maastricht;
- Denominatie Katholiek versus Openbaar Onderwijs;
- Verschillende opvattingen; voor- en tegenstanders high performance.

In het rapport "naar een lerende economie" staat omschreven dat er in Nederland momenteel relatief vroeg gekozen moet worden voor een niveau, het emancipatieonderwijs goed geslaagd is (het vroegtijdig schoolverlaten is goed aangepakt), dat men worstelt met inrichten van voldoende goed vmbo-onderwijs, de havo rendementen voldoende zijn en dat hoogbegaafde vwo-ers het internationaal gezien relatief niet goed doen.

Het Nederlandse onderwijssysteem is te veel gericht op efficiency. In de toekomst moet men meer loskomen van de bestaande manier van onderwijs (zie ook de onderzoeken van dhr. John Hattie). We leven in een veranderende samenleving waarin naast kennis ook aandacht moet zijn voor creativiteit, 21^{e}-eeuwse vaardigheden, weerbaarheid, talentontwikkeling en meta cognitief vermogen. Het docententeam moet hierin mee kunnen gaan.
Om te kunnen voorzien in een goede en brede vwo-locatie is een massa van 180 leerlingen nodig. Dan kun je vwo aanbieden met een atheneum en een gymnasium. Daarnaast kun je een TTO-variant, ERK-normering en Pre University courses aanbieden."

Wat is volgens u het ideale toekomstbeeld voor het VO in Maastricht?
"Er zal onderzocht moeten worden waarom ouders kiezen voor bijvoorbeeld België en scholen in de regio. Dit geldt zowel voor het VO als het PO.
Gedacht vanuit onder andere het rapport "naar een lerende economie" is de opzet naar drie stromen (vmbo, vhbo en vwo) de beste situatie. De drie stromen kunnen dan ieder werken aan een kwalitatief hoogwaardig onderwijssysteem. Zorg er dan voor dat op- en afstroom relatief eenvoudig is. Laat de keuze waar vmbo TL zich vestigt over aan de vraag vanuit de markt/leerling en biedt de bovenkant van het vwo (TTO) een inspirerende omgeving. Een heterogene omgeving is goed om op- en afstroom te bevorderen, maar onderzoek wijst uit dat dit enkel effectief is bij het combineren van twee niveaus. De eerste stap om dat te bereiken is een gedragen onderwijsmodel. Onderzoek wijst uit dat een keuze voor niveau en richting optimaal is rond de leeftijd van 14 jaar. Dit zou pleiten voor een meer heterogene omgeving in de onderbouw en een goede samenwerking met het PO.
Daarnaast is leren in een maatschappelijke context hierbij belangrijk. Het oorspronkelijke idee rondom domeinen heeft het niet gered vanwege draagvlak en de concurrentie tussen de bestaande scholen en locatiedirecteuren. Er is te veel gedacht vanuit de bedrijfsmatige kant en te weinig vanuit het onderwijs. Er is een gebrek aan overall visie over VO in Maastricht. Kwaliteit van onderwijs moet altijd het motief zijn voor veranderingen. Idealiter zou het onderwijs in Maastricht gesitueerd zijn op een grote campus met daarop de drie "domeinen" kleinschalig gehuisvest met een eigen identiteit. Verbindingen binnen en buiten onderwijs moeten eenvoudig te maken zijn. Zo kunnen de drie domeinen op projectniveau samenwerken.

Het feit dat er hierdoor minder keuze zou zijn is ondergeschikt; ga je voor twee halfhartige scholengemeenschappen waardoor er wederom concurrentie ontstaat, of ga je voor één kwalitatief goede oplossing waar iedereen onderdeel van wil zijn? Een tweede locatie als juniorcollege is lastig in verband met het garanderen van goede doorlopende leerlijnen. Een tweede school is vooral een wens vanuit een (conservatieve elitaire) groep uit Maastricht. Als LVO moet je daarin niet meegaan. Kwalitatief gezien gaat het onderwijs er niet op vooruit en de kloof tussen de niveaus wordt dan alleen maar groter. Ontmoeting tussen de drie niveaus gebeurt te weinig op straat. Kinderen blijven in hun eigen wijk en zitten steeds meer achter de laptop. De segregatie is ingezet in de maatschappij. Door het samenbrengen van de niveaus in leeromgevingen zorg je ervoor dat de leerlingen elkaar ontmoeten en van elkaar leren. Verbinding met de maatschappij is ontzettend belangrijk. Je kunt scholen in de wijken plaatsen, maar als de campus toegankelijk is kan iedereen daar leren en kan ook de maatschappij naar de campus komen. Als voorbeeld wordt de High Tech Campus in Eindhoven genoemd. Zorg ervoor dat de local community, de internationale community en het bedrijfsleven elkaar duurzaam kunnen ontmoeten (bewust en toekomstgericht). Betrek hierin ook PRO en de nevenvestiging zorg want ook deze barrières moeten weggenomen worden.
Huisvesting is daarbij altijd faciliterend aan het onderwijsconcept."

Datum + plaats gesprek: **30 juni 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **Mevrouw Belinda Westera, directeur Praktijkschool Terra Nigra**

Wat zijn de ontwikkelingen bij de Praktijkschool Terra Nigra?
"Voordat ik hier kwam werken heb ik op twee locaties – primair onderwijs en voortgezet onderwijs – gewerkt. Ik ben sinds 2001 al werkzaam bij Terra Nigra, eerst als docent, daarna als teamleider en sinds januari als directeur. Afgelopen 6 jaar hebben we hard gewerkt aan een andere aanpak binnen school. Deze aanpak heeft geleid tot duidelijke structuur, een gewijzigd onderwijsconcept waarbinnen veel ruimte is voor het maken van keuzes door leerlingen. Terra Nigra is momenteel een goed georganiseerde school. Eén van de belangrijke onderdelen van het onderwijs is het individueel ontwikkelplan, dit wordt minimaal 6 keer per jaar met de leerling geëvalueerd. Op deze manier maak je de leerling verantwoordelijk voor zijn eigen leerproces. We werken nu bijvoorbeeld met een Individueel ontwikkelplan per leerling dat de leerling zelf aan de ouders presenteert. Daarnaast is het een hele stabiele school met een duidelijk beleid. Er zijn duidelijke afspraken over maatregelen bij te laat komen en ongewenst gedrag. Tevens is er veel aandacht voor de sociaal emotionele problematiek en onderhouden we nauw contact met de hulpverlenende instanties.
Sinds kort ben ik ook verantwoordelijk voor de nevenvestiging Zorg (het OPDC. Dit zijn leerlingen die gedurende de schooltijd extra zorg nodig hebben omdat ze tijdelijk niet met het reguliere onderwijs mee kunnen. Bijvoorbeeld leerlingen met ernstige dyslexie. Bij de nevenvestiging zorg leren ze daar zodanig mee om te gaan, dat ze weer terug kunnen naar het reguliere onderwijs. Leerlingen blijven ingeschreven staan bij de school van herkomst en blijven hier maximaal 2 jaar. Het BRIN-nummer is gelijk aan dat van Stella Maris in Meerssen. Terra Nigra heeft geen last van krimp. Dit jaar hebben we 215 leerlingen, volgend jaar 230 leerlingen. Passend onderwijs zorgt voor groei. We hebben tegenwoordig ook een voorbereiding op de entreeopleiding van het mbo. Leerlingen kunnen hier toch een diploma halen. De helft van onze leerlingen gaat naar het mbo."

Wat is voor u belangrijk voor de organisatie van het onderwijs?
"Veiligheid en duidelijkheid staan met grote letters bovenaan. Wanneer wij dat kunnen bieden kunnen we meer leerlingen bedienen binnen het reguliere onderwijs. We zullen daarom goed moeten kijken naar de inrichting van ons onderwijs en met namen naar de aanpak van leerlingen die extra zorg behoeven. De basis van onderwijs is veiligheid! Binnen Maastricht zullen we hier meer aandacht aan moeten besteden. Op die manier win je vertrouwen van ouders. Ook bij het regulier onderwijs. Daar moet eigenlijk iets heel moois staan, waar de leerlingen graag 10 km voor willen fietsen."

Welke samenwerkingen zijn er?

"Er is een netwerk van praktijkscholen in Limburg, daar hebben we dus veel contact mee. We hebben helaas maar weinig contact met het vmbo. Er wordt bij LVO te veel vanuit de eigen school gedacht. We lijken soms wel elkaars concurrent terwijl dat natuurlijk niet zo is. Er zitten daardoor leerlingen op plekken waar ze eigenlijk niet horen. We kunnen als LVO-scholen veel beter per leerling (de twijfelgevallen) overleggen om te bepalen op welke school deze het beste zou passen. We kunnen allemaal iets anders voor het kind betekenen, waardoor we op maat kunnen bedienen.
We hebben goed contact met team Jeugd van de gemeente Maastricht. Er zijn veel aanbieders van cluster 4 leerlingen, maar dat is nu erg versnipperd georganiseerd. Met sommige aanbieders hebben we veel contact, maar met andere weer weinig."

Wat is uw droomscenario voor de organisatie van het onderwijs?
"Als het onderwijs rondom de groene loper wordt georganiseerd, hoort de praktijkschool daar ook bij. Speciaal onderwijs hoeft niet ook nog apart te worden georganiseerd. Wel vinden wij het voor onze leerlingen héél erg belangrijk, een vereiste, dat ze een kleinschalige en veilige en geborgen leeromgeving hebben. Binnen het grotere geheel hebben ze dus wel hun eigen veilige plek. LVO is de praktijkschool tot en met het vwo.

De nevenvestiging zorg heeft daar geen eigen plek in, omdat dat geïntegreerd is in het regulier onderwijs, net als andere zorg en hulpverlening. In mijn droombeeld zou het voortgezet onderwijs in Maastricht ook een maatschappelijke functie vervullen; hulpverlening, team Jeugd (van de gemeente), naschoolse activiteiten, ontbijten (dat doen veel te weinig leerlingen), etc. Onze leerlingen moeten de maatschappij zien en ervaren: bedrijven en andere scholen op loopafstand, waar ze zichtbaar kunnen zijn door stages te doen en leerwerktrajecten te volgen. Ze kunnen bijvoorbeeld de catering bij andere scholen verzorgen. Elke school is bezig met Sport en Bewegen, dus waarom zou je dat niet mengen met de verschillende niveaus?
Als de organisatie met betrekking tot zorgleerlingen vanuit het reguliere onderwijs anders georganiseerd is, kunnen leerlingen daar binnen regulier goed bediend worden."

Welke visie heeft u op het onderwijs aan de Oost- en Westkant van Maastricht?
"Deze vraag leidt af van de vraag waar het echt over gaat. Het gaat om kwalitatief goed onderwijs, waarbij ouders iets te kiezen kunnen hebben. Dat geldt voor alle ouders, vanuit alle overtuigingen en geloofsrichtingen. Er moet aandacht zijn voor verschillende culturen in het onderwijs."

Heeft u nog aandachtspunten die we mee moeten nemen in het proces?
"De basisschoolouders zijn de belangrijkste bron om te achterhalen waar de behoefte ligt. Dat geldt ook voor ouders van de basisscholen in Cadier en Keer, Eijsden en andere kernen rond Maastricht. Daarnaast moeten wij vertrouwen hebben in ons eigen concept en dat helder communiceren!"

Datum + plaats gesprek: **7 juli 2017, Maastricht,**
Gesprek gevoerd met: **Mewrouw Cansen Candas en de heer Huseyin Külcü van El Habib**

Mevrouw Candas en de heer **Külcü** zijn trots op het feit dat El Habib een excellente school is: "Er is veel aandacht voor de begeleiding van het individuele kind. Natuurlijk is er aandacht voor religie, maar niet meer dan op een reguliere school met religieus onderwijs. Pedagogiek staat centraal.
De relatie met LVO is de afgelopen jaren verslechterd, dat geldt voor de directie, maar ook met reguliere schoolleiders in het voortgezet onderwijs. Het is bijvoorbeeld lastig om duidelijk te krijgen dat een islamitisch kind de ruimte moet krijgen om het eigen geloof te belijden c.q. om daarvoor een fysieke plek in de school aan te wijzen. El Habib vindt integratie belangrijk.
Het is duidelijk dat steeds meer islamitische ouders hun kind in België op school doen. In België is er meer structuur discipline en een grote inzet op ouderbetrokkenheid. Men doet wat men zegt en zegt wat het doet. Het belang van het kind staat centraal en de ouders worden hierbij nauw betrokken. Op de scholen in Maastricht komt het voor dat een kind in een tussenuur door het winkelcentrum dwaalt en de school niet weet waar het kind is. In België is het onderwijs gericht op opstroom en alles uit een kind halen wat er in zit. Daarnaast is er veel aandacht voor tussenuren en taken die het kind kan doen op het moment dat er geen les is. Er is meer discipline, maar op een natuurlijke manier en als onderdeel van de schooldag. De resultaten zijn in België ook beter. In zijn algemeenheid is de klacht dat ouders (El Habib) niet structureel betrokken worden bij het onderwijs aan het kind.

"Leerlingen gaan tegenwoordig steeds meer naar Maasmechelen, Smeermaas, Lanaken, Bilzen, Hasselt en Genk. Afstand is geen probleem voor ouders. El Habib heeft zelfstandig een onderzoek uitgevoerd naar de uitstroom van leerlingen naar België. Uitstroom zien we in alle niveaus (vmbo, havo en vwo). Ouders hebben volgens dit onderzoek de voorkeur voor België vanwege zowel de organisatie als de inrichting van het onderwijs:

- Er meer sturing en begeleiding is.
- Discipline en structuur beter geregeld zijn.
- De informatievoorziening aan ouders beter verzorgd is.
- Nazorg en begeleiding van zorgleerlingen beter is (3 keer per week huiswerkbegeleiding).
- Vrije momenten van leerlingen optimaal benut worden."

De heer **Külcü** geeft aan dat het percentage leerlingen met een islamitische achtergrond in een paar jaar is gegroeid van 18% naar 49% en dat percentage blijft stijgen. Er is grote onvrede met het beleid van LVO en de relatie met het voortgezet onderwijs. De heer **Külcü** geeft aan dat het percentage kan stijgen naar 100% uitstroom naar België, wanneer er op korte termijn geen zicht is op een structurele verbetering. Hij is niet positief, gezien de relaties met de gemeente en met LVO.

Mevrouw Candas en de heer **Külcü** geven aan dat er al initiatieven zijn om in België een school voor voortgezet onderwijs te stichten. Op de vraag wat de voorkeursoptie is, schetst de heer **Külcü** drie mogelijkheden:

1. De voorkeursvariant is om een eigen afdeling binnen LVO te vormen, gericht op integratie, maar met respect voor de eigen overtuiging. Dat is immers voor de Vrije School ook gelukt. Wanneer daar energie in wordt gestoken, geeft de heer **Külcü** aan dat de meeste leerlingen toch weer voor thuisnabij onderwijs in Maastricht zouden kiezen.
2. Lukt dat niet dan beraden Islamitische ouders zich op het stichten van een eigen school in Limburg.
3. Daarnaast zijn de voorbereidingen gestart om in België een Islamitische school in België te stichten. De gesprekken met het ministerie zijn positief verlopen. Er zal vermoedelijk in het schooljaar 2018-2019 worden gestart met het academisch jaar

El Habib heeft zelf onderzoek gedaan. In de periode 2010-2016 zijn 228 leerlingen naar een Belgische school voor voortgezet onderwijs uitgestroomd. De verwachting is dat dat in de periode 2017-2020 198 leerlingen zullen zijn. In totaal gaat het dan om 426 leerlingen.
Wat zijn constateringen c.q. verbeterpunten van El Habib:

- Te weinig rendement in de onderbouw van VO-scholen in Maastricht; wij merken dat er te weinig betrokkenheid vanuit het LVO, waarbij het belang van de leerling centraal staat. Onze ervaring is dat leerkrachten soms erg negatief of terughoudend zijn. Een positieve benadering van de leerlingen kan een wereld van verschil maken.
- Te weinig terugkoppeling van resultaten ondanks herhaaldelijk verzoek.
- Leerlingen hebben behoefte aan intensieve sturing en begeleiding die ze vanuit El Habib gewend zijn.
- Ouders kunnen leerlingen op het VO onvoldoende volgen.
- Veel uitval van TL+ leerlingen hetgeen tot teleurstelling bij ouder leidt.

Datum + plaats gesprek: **14 juli 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **De heer Peter Groos, voorzitter College van Bestuur Kom Leren**

Wat is uw drijfveer in dit project?
"Ik ben nu 1,5 jaar voorzitter CvB van de stichting Kom Leren. Ik heb daarvoor bij LVO gewerkt in de centrale directie. Ik, maar ook mijn organisatie, directeuren en personeelsleden, zijn absoluut tegen de plannen van de Domeinen en zeker een voorstander voor Brede Scholen. De deur is nu opengezet door Guido Beckers, waardoor wij ons commentaar op de huidige ontwikkelingen nog binnenskamers hebben gehouden. Ik ben dus heel benieuwd wat er uit gaat komen. In het Primair Onderwijs van Maastricht leeft zelfs de vraag, dat als LVO de plannen niet wijzigt, of het niet raadzaam wordt om zelf te gaan investeren in een vorm van voortgezet onderwijs."

Kunt u uitleggen waarom u voorstander bent van de brede scholengemeenschappen?
"In mijn ogen zijn de voordelen van een brede scholengemeenschap:

- In het primair onderwijs doen wij er alles aan om kinderen, mede middels passend onderwijs, zolang mogelijk in één klas samen te laten optrekken. Zodra ze naar LVO Maastricht gaan, worden ze uit elkaar gehaald. Zie daarom ook de belangstelling van ouders voor met name brede scholengemeenschappen.
- Het is positief voor de ontwikkeling van kinderen, omdat ze lang in dezelfde groep gehouden kunnen worden tot duidelijk is welke kant ze op moeten. Nu hebben ze in Maastricht geen keuze en worden ze in het VO meteen in het eerste jaar uit elkaar gehaald. Het is raadzamer om kinderen nog een aantal jaren gezamenlijk in de basisvorming naar school te laten gaan totdat binnen een logisch proces van selectie een keuze voor het eigen niveau is gemaakt.
- Er vindt ook sociale correctie door verschillende leeftijdsgroepen plaats. Zo zal bijvoorbeeld een oudere havo-/vwo-leerling van 17 of 18 jaar (die soms zelfs al met de auto naar school komen) indruk maken op de 15/16-jarige vmbo-er (die op het vmbo wel de oudste leerling is). De oudere leerlingen kunnen de jongere door voorbeeldgedrag in toom houden.

Alle niveaus kunnen dan samen in één gebouw. Twee brede scholengemeenschappen moet je goed positioneren in de stad. Het gaat niet persé om fietsafstanden of zoeken naar een juiste locatie. Onderbouw moet in ieder geval op beide locaties zijn, de bovenbouw kan centraal gepositioneerd worden, dat zijn de dure faciliteiten waarvan het niet nodig is om die op twee locaties te realiseren. Maar er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar waar welke opleidingen komen. In Maastricht West wonen bijvoorbeeld de meeste allochtone kinderen die vaker een economische of zorg-opleiding kiezen. Dan kan voor het vmbo gekozen worden om zorg en administratieve opleidingen in West te plaatsen en de technische en groene opleidingen in Oost. Als er onderscheid in grootte van de school moet zijn, dan een grotere school in Oost, kleinere in West. Maar twee brede scholengemeenschappen is mogelijk; met 1100 leerlingen moet dat al kunnen, dit is reeds meerdere keren aangetoond."

Heeft u een beeld bij waar deze twee scholengemeenschappen in uw droomscenario in Maastricht een plek kunnen krijgen?
"Een brede scholengemeenschap op de groene loper is een optie als budget beschikbaar is dan kan dat. In Oost is de Bemelergrubbe en Bemelerweg een goede optie voor het realiseren van de totale scholengemeenschap. Daar staan gebouwen die je goed kunt gebruiken. Dit is in het verleden al ooit een scenario geweest. Aan de Westkant zou de Eenhoornsingel een goede plek zijn. Een optie is ook om op de Eenhoornsingel (West) en Noormannensingel (Oost) de onderbouwlocaties van de twee brede scholengemeenschappen te maken en een bovenbouwlocatie voor alle richtingen op de Bemelergrubbe/-weg."

Hoe kijkt u aan tegen het slechte imago van het vmbo?
"Wat discussie oproept is waarom het vwo door LVO een plek krijgt op de groene loper, terwijl 60% van de PO naar vmbo gaan. Het vmbo heeft een heel slecht imago. Vanuit basisschool Amby gaat bijvoorbeeld maar één leerling van groep 8 naar vmbo Maastricht, de rest gaat bijvoorbeeld naar Meerssen en Valkenburg (ook omdat die afstand niet zo groot is). Directeuren van basisscholen vragen of ze vanuit het PO de problemen van het VO op kunnen vangen. Als LVO zo doorgaat, gaan ze kijken of ze zelf VO op kunnen gaan zetten onder eigen verantwoordelijkheid. Ik zal met de huidige positie en keuzes van LVO niet aan de directeuren vragen om een goed woordje te doen voor LVO; en dat komt het imago nu niet ten goede. Dan moet er eerst weer vertrouwen zijn."

Hoe komt het keuzeproces voor het voortgezet onderwijs tot stand?
"Bereikbaarheid en kwaliteit onderwijs zijn twee argumenten. Maar voor de kinderen zelf speelt een hele grote rol: "Waar gaan de vriendjes naar toe?" Als dat dezelfde school is – en de kinderen kunnen samen 10 km fietsen - maar wel in een andere klas zitten maakt dat niets uit. Als dat echt een andere school is, is dat wel erg. Er zijn genoeg voorbeelden waaruit blijkt dat brede scholengemeenschappen succesvol zijn en leerlingen trekken (Groenewald en Sophianum). Ook het Stella Maris in Meerssen en de school in Voeren worden door veel ouders en kinderen gekozen, dit zijn niet alleen vmbo-ers. In België wordt bijvoorbeeld in de eerste twee jaar (net als in het PO) nog geen onderscheid gemaakt in niveaus."

Welke plek heeft het speciaal onderwijs en de praktijkschool in uw droomscenario?
"Het OPDC had allang een andere positie moeten hebben. Idee was dat kinderen daar maximaal twee jaar zouden zitten en dan in het regulier onderwijs terecht zouden komen. Men moet wel een eigen gebouw creëren voor kinderen die speciaal onderwijs (of praktijkonderwijs) nodig hebben. In het primair onderwijs worden de Zorg niveaus 1 t/m 4 in het reguliere onderwijs ingevuld. De niveaus 1 en 2 kunnen in school zelf georganiseerd worden, de niveaus 3 & 4 met ambulante zorg aanvullen op school. Vanaf niveau 5 organiseer je dan binnen het speciaal onderwijs."

Welke aandachtspunten heeft u nog voor ons?
"Om tot een succes over te kunnen gaan, is het heel belangrijk voor LVO om te luisteren naar de omgeving en de stakeholders. Nu wordt er alleen naar een klein groepje geluisterd en zijn het allemaal individuele scholen met allen een eigen mening. Luister ook naar het PO, personeel, leerlingen, ouders, schooldirecteuren. Probeer het vertrouwen terug te winnen door een gedragen plan te maken. Kom eerst praten en vooral ook luisteren met je belangrijke stakeholder voordat je weer met een verhaal de krant ingaat! Het is een heel goed idee om met ouders te praten. Dit zijn belangrijke stakeholders. Te zijner tijd kunnen we contact opnemen om de juiste ouders aan tafel te krijgen. Vanuit de MR of GMR-gesprekspartners zoeken. Maar ik zou ook de leerkrachten uit groep 7/8 erbij betrekken. Die horen namelijk ook veel argumenten van ouders aangezien zij de kinderen doorverwijzen naar VO."

Datum + plaats gesprek: **6 juli 2017, Maastricht,**
Gesprek gevoerd met: **De heer Taco Bisscheroux, bestuurder stichting Alterius**

Wat kenmerkt Stichting Alterius?
De heer Bisscheroux is bestuurder van stichting Alterius. Het is een relatief kleine organisatie van 140 fte, met 2 scholen op 7 locaties in Zuid-Limburg en een begroting van circa 10-11 miljoen. Men voorziet in onderwijs voor jongeren die afhankelijk zijn van zware jeugdzorg in de leeftijd van 4 tot 20 jaar. Men heeft samenwerkingsovereenkomsten met de zorgaanbieders (onder andere Mondriaan, XOANAR, SJSJ en Koraalgroep) i.v.m. het geven van onderwijs in de residentiële setting. In de regio Maastricht zijn daarnaast nog twee scholen voor SO/VSO; de Maasgouw en Adelante. Allen kennen een eigen specialisatie.

"De school de Buitenhof verzorgt primair onderwijs en voortgezet onderwijs voor langdurig zieke leerlingen met psychiatrische problematiek. In Maastricht verzorgt de Buitenhof onderwijs voor kinderen die opgenomen zijn in een psychiatrisch ziekenhuis van Mondriaan Zorggroep aan de Vijverdalseweg. Hiertoe zijn voor ongeveer 50 kinderen 6 klaslokalen in gebruik. Kinderen zijn te verdelen in twee groepen namelijk MIKX en Kameleon. Het gaat om PO én VO.
De school St. Jozef verzorgt o.a. onderwijs voor ZMOK, leerlingen in een justitiële jeugdinrichting, leerlingen in een gesloten jeugdinrichting en leerlingen met een licht verstandelijke beperking en gedragsproblemen. Direct aan de rand van Maastricht ligt de justitiële jeugdinrichting Het Keerpunt (met 36 plaatsen) en Jeugdzorg Plus (gesloten jeugdzorg met 70 plaatsen zware jeugdzorg en 24 plaatsen voor alleenstaande middeljarige vreemdelingen in de beschermde opvang) waar onderwijs verzorgd wordt door SOVSO St. Jozef. Hierbij wordt voornamelijk afhankelijke van de ontwikkelingsperspectieven praktijkgericht gewerkt, gericht op arbeidstoeleiding."

Welke ontwikkelingen zijn er rondom het speciaal onderwijs in de regio?
<u>St Jozef Cadier en Keer</u>
"De ontwikkelingen in de zware jeugdzorg volgen elkaar snel op. Het aantal plekken voor zware residentiële zorg daalt. De bekostiging van de gesloten jeugdzorg is overgenomen door de gemeenten. Daarnaast is er het inzicht dat men vaak sneller geneest/herstelt in de eigen omgeving (tot op bepaalde hoogte), waardoor het ambulante steeds belangrijker wordt. In dat kader is het ook de vraag hoe lang de jeugdgevangenis er nog zal zijn, maar dat is overheidsbeleid en niet voorspelbaar. Het is de vraag wat er dan met onderwijs gebeurt. LVO is nog niet in staat om passend onderwijs en begeleiding voor deze doelgroep te bieden. Het onderwijs is niet in klassen georganiseerd, maar persoonlijk ingericht. Onderwijs en jeugdzorg zijn sterk met elkaar verweven. Uit oogpunt van bekostiging wordt de vraag gesteld of bepaalde activiteiten dienen te worden beschouwd als onderwijs en welke als zorg. Daarnaast zien we dat de periode van verblijf en dus het onderwijs steeds korter worden.

<u>Buitenhof Vijverdalseweg</u>
Het aantal leerlingen op deze locatie daalt en dat komt mede omdat er sprake is van een steeds zwaardere problematiek.

VSO Maastricht
Door de ontwikkelingen in passend onderwijs en de demografische krimp neemt het leerlingenaantal af. Deze heeft haar dieptepunt waarschijnlijk bereikt. Men heeft geen last van uitstroom naar België door de specialisatie. Mosa Lira biedt ook SO en VSO aan in Maastricht en heeft te maken met krimp. Daarom zijn de VSO-leerlingen op één locatie. Dit is aan de rand van Maastricht op de locatie Mariënwaard. Hier zijn circa 50 VSO-ZMOK-leerlingen gehuisvest, maar de locatie is niet meer van deze tijd en moet op termijn worden gesloten. Het onderwijs is onder verantwoordelijkheid gebracht van Mosa Lira, maar op basis van een overeenkomst wordt het onderwijs gezamenlijk uitgevoerd. Door het zo in te richten krijgt de gemeente Maastricht de gelegenheid om voor deze leerlingen die voor een belangrijk gedeelte in Maastricht wonen passende huisvesting mogelijke te maken. Het lijkt noodzakelijk dat de verantwoordelijke wethouders uit meerdere gemeenten samen komen om tot een passende oplossing voor de toekomst."

Algemene noties
"We gaan steeds meer differentiëren in onderwijstijd (48 weken, weekenden, avonden); dat heeft de toekomst. Onderwijs wordt dan ook steeds belangrijker in de behandeling van jeugdzorg-problematiek. Daarnaast ziet men dat de kennis over kinderen met een bepaalde problematiek steeds vaker in het reguliere onderwijs gevraagd wordt. Steeds meer mensen uit de eigen organisatie worden dan ook gedetacheerd bij andere onderwijsinstellingen.
De ontwikkelingen zijn relatief onvoorspelbaar omdat men afhankelijk is van overheidsbeleid en beleid van de zorginstellingen. Zo kan het zijn dat Mondriaan in Heerlen binnenkort een overmaat aan ruimte heeft en besluit om een aantal bedden uit Maastricht over te plaatsen naar Heerlen. Dit heeft uiteraard invloed op de ruimtebehoefte van het onderwijs op deze locatie.

Wat zou het ideale scenario voor SO-VSO zijn in de regio?
Praktijkgericht onderwijs
Er zijn gesprekken geweest met het vmbo, mbo en bedrijfsleven (MTB) om te onderzoeken welke locatie past bij het arbeidsgerichte (techniek)onderwijs in de regio Maastricht. Een oude technische school in Cadier en Keer zou hier ideaal voor zijn. De locatie is ideaal en het pand heeft een historie. Multifunctionaliteit is op deze locatie gewenst.
Deze praktijkomgeving zou gebruikt kunnen worden door het mbo, vmbo, praktijkschool, avondopleidingen, statushouders, Buitenhof en St. Jozef (VSO en Icarus). Gezien de specifieke doelgroep van St. Jozef moet er wel extra aandacht voor veiligheid zijn. De vrijheidsgraad van de leerlingen wordt bepaald door de rechter. Het traject voor een businesscase loopt. Hierbij is ook de Provincie betrokken. De reacties zijn inhoudelijk erg enthousiast.
De gemeente Eijsden Margraten heeft reeds een budget gereserveerd voor aanpassingen aan het gebouw, maar het is nog niet genoeg. Gezien de regionale opgave zou het gewenst zijn als andere gemeenten ook in deze voorziening investeren.
In de tussentijd is het gezien de ondersteuning van de doelgroep op deze locatie en het overschot aan ruimte mogelijk om te onderzoeken of hier iets gerealiseerd kan worden voor de leerlingen van het ISK en/of alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

VSO Maastricht
Het is nog de vraag wat er gaat gebeuren met het VSO dat nu op de locatie Mariënwaard gesitueerd is. Mosa Lira en Alterius overwegen of deze groep niet beter past binnen het portfolio van Alterius. De doelgroep wordt relatief zwaarder en persoonlijk contact met de jongere en zijn netwerk is essentieel. Om te kunnen voorzien in goede huisvesting op een goed bereikbare locatie zal er gesproken moeten worden over de mogelijkheden en ook gekeken moeten worden naar de gelden die beschikbaar zijn vanuit zowel onderwijs als zorg.
Ten aanzien van Buitenhof Maastricht moeten we eerst afwachten wat het beleid van Mondriaan gaat doen."

Welke aandachtspunten kunt u ons meegeven voor het onderzoek?
"Zie het onderzoek als een regionaal vraagstuk en werk aan een regionale visie. Het onderzoek naar een technische school loopt al jaren en loopt vast omdat er geen bestuurlijke overeenkomst is. Geld is niet het grootste probleem, maar het bestuurlijke vermogen in de regio ontbreekt. Een eenvoudig masterplan is nodig met enkele onomkeerbare concrete stappen. Dit plan dient bestuurlijke agenda's van verschillende partijen te verbinden. Tot nu toe heeft LVO die verbindende rol niet kunnen spelen. Interne ontwikkelingen lijken veel aandacht te vragen. Daardoor is het logisch LVO dat er nog weinig ruimte is om naar samenwerkingen buiten de eigen organisatie te kijken.
Denk bij het opstellen van scenario's eerst in functies en niet te vroeg in gebouwen. Er zijn meerdere gebouwen met een vergelijkbare onderwijsfunctie in Maastricht en omgeving. Bijvoorbeeld lassen doen we allemaal, waarom zouden we dat niet op 1 locatie doen in plaats van drie locaties die maar half bezet zijn?"

Datum + plaats gesprek: **14 juli 2017, Maastricht,**
Gesprek gevoerd met: **De heer Huntjes, college van bestuur Mosa Lira**

Belangrijkste punt is draagvlak creëren, het is een gezamenlijk plan en niet alleen van LVO.
Het is ook heel belangrijk om de ouders in het PO te bereiken. PO-scholen worden bestookt door ouders met vragen en opmerkingen over LVO. Als jullie ouders nodig hebben voor input kunnen jullie uiteraard contact met ons opnemen. Dan zetten we dat uit binnen de scholen. Er zijn genoeg betrokken ouders die graag mee willen helpen.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen rondom MosaLira?

Ik ben sinds 2007 werkzaam bij MosaLira, sinds 2011 lid van het CvB en nu waarnemend voorzitter vanwege ziekte van een collega. We hebben 17 scholen, in de gemeente Maastricht. Een organisatie met ruim 700 medewerkers en 5.000 leerlingen. We zijn een platte organisatie (RvT, CvB, directeurenberaad en schoolteams) en dat betekent dat de scholen veel autonomie en verantwoordelijkheid hebben. De keuzes omtrent het inrichten van het onderwijs liggen bij de scholen. Aanbestedingsregels zijn er wel en worden vanuit de centrale organisatie geregeld.

Wat is jullie visie op LVO en de domeinen?

Er is weinig direct contact met LVO. Op bestuurlijk niveau is er wel het zogenaamde PROVO overleg tussen alle besturen PO en VO in de regio Maastricht/Heuvelland, maar dat is niet echt effectief en inhoudelijk. LVO heeft wel contact met MosaLira over de scholen voor voortgezet speciaal onderwijs binnen het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs VO.

Betreffende de ontwikkelingen omtrent de domeinen lijkt de intentie van LVO enkel gericht geweest op het voortgezet onderwijs. De motivatie en redenen zijn bekeken vanuit het VO en vanuit dat perspectief is die keuze gecommuniceerd. Dit is niet in overleg met het PO gegaan, maar medegedeeld en er is gevraagd of het PO daarbij wil aansluiten. Die manier van communiceren (top-down) is een belangrijke reden waarom er geen draagvlak is.

Er is binnen het PO wel veel en intensief overleg met de voorschool (voormalige peuterspeelzalen en nu peuteropvang), ook over de visie op een doorlopende leerlijn. Dit heeft geresulteerd in een veilige plek met een mooie doorlopende leerlijn, waarbij de voorschool en het PO dicht bij elkaar zitten of zelfs in hetzelfde gebouw en volop samenwerken. Overal in Maastricht gaan we voor de vorming van Kindcentra. Het overleg en de samenwerking gebeurt dus wel voor de jonge kinderen, maar niet bij de overgang naar het VO. Dat is een gemiste kans. De overgang van PO naar VO is nu met de domeinen een keiharde grens en een grote overgang. De aansluiting fysiek en inhoudelijk zoals die er met de voorschool is, is er naar het VO niet. In VO begint men vaak ‘opnieuw’. Enkel het schooldossier wordt overgedragen van PO naar VO. Daar waar een leerling in het PO veel begeleiding en zorg krijgt, kan dat bij het VO ineens afgelopen zijn. Dat is zonde.

Datum + plaats gesprek: **23 oktober 2017, Maastricht,**
Gesprek gevoerd met: **De leerlingenraden**

De kwaliteit van het onderwijs kan het beste gewaardeerd worden door de leerlingen. Zij kunnen de huidige situatie beoordelen en ook aangeven aan welke kwaliteiten het onderwijs van de toekomst zou moeten voldoen. In het gesprek zijn de volgende thema's besproken:

Begeleiding en communicatie
Er vinden allerlei verschuivingen en veranderingen plaats, maar de begeleiding van leerlingen die naar een andere locatie moeten is slecht. Sterker nog, die is er vaak helemaal niet. Communicatie naar leerlingen ontbreekt vaak, is slecht en/of is te laat. Nog steeds is er onder de leerlingen onzekerheid over de onderwijskundige inrichting het volgend schooljaar (2018-2019). Men weet niet waar men aan toe is. In zijn algemeenheid hebben leerlingen het gevoel dat er te weinig rekening gehouden wordt met hun belangen. ("Er wordt nooit geluisterd"). Communicatie is de rode draad. Zorg voor duidelijke en vooral tijdige informatie.

Schoolkeuze
Er is onduidelijkheid bij de schoolkeuze. Soms zijn ouders anders geïnformeerd over de inrichting van het voortgezet onderwijs dan de hoofden van basisscholen en de leerkrachten van groep 8 die een advies moesten uitbrengen. De leerlingen gaven duidelijk aan dat de overstap PO – VO veel beter begeleid moet worden. Als je uit de beschermde, kleinschalige wereld van het PO komt, dan is het VO vaak bedreigend. Je moet je weg opnieuw gaan vinden.

Organisatie en huisvesting
Leerlingen vinden veiligheid in combinatie met comfort en sfeer belangrijk. Daarmee bedoelen ze dat de leeromgeving licht, ruimtelijk en uitnodigend moet zijn. Leerlingen vinden het heel belangrijk dat de organisatie gewoon op orde is. Ze weten heel goed dat als dat niet het geval is, de neiging groot is om daar misbruik van te maken (Spijbelen). De afstand is niet echt een issue als je goed en stabiel onderwijs hebt. Als je graag naar een bepaalde school gaat, dan vind je het niet erg om daar wat extra kilometers voor te fietsen. Het gaat vooral om het gevoel dat er iets te kiezen valt, dat je je prettig voelt bij een bepaalde school, dat je daar je vrienden hebt en dat er leuke en goede leraren zijn.

Organisatie en rol docent
De rol van de docent is cruciaal: veel leraren hebben last van stress. De focus ligt te veel op de examens en de druk is hoog. Velen leraren maken een onzekere en overwerkte indruk. Als leerling heb je eigenlijk geen keuze en dat voelt niet goed. Een goede mentor is heel belangrijk. Maar de leerlingen maken het mee dat hun mentor 3 à 4 lessen op hun locatie aan hen geeft en voor de rest van de week op een andere locatie zit. En alleen maar communiceren via Magister of e-mail voelt niet goed. En tenslotte geven leerlingen aan dat het heel belangrijk is dat je goed begeleid wordt: bij een overstap, als je problemen hebt of gewoon als je iets extra's wilt.

Datum + plaats gesprek: **23 oktober 2017, Maastricht,**
Gesprek gevoerd met: **De ouderraden van LVO Maastricht**

Kwaliteit van het onderwijs
De ouders delen de opvatting dat de kwaliteit van het onderwijs het eerste en belangrijkste criterium moet zijn. Maar wat is dat dan kwaliteit van onderwijs? Wat verstaan we daar dan onder? Hebben we daar allemaal dezelfde beelden bij? Daar moeten we als LVO duidelijk antwoord op geven, want de ouders hebben daar nadrukkelijk vragen over. Tegelijkertijd beseffen ouders heel goed dat verandering onvermijdelijk is. Ze hebben er ook vertrouwen in dat het masterplan uiteindelijk helder maakt wat de stip op de horizon is. Maar wat voor hen veel belangrijker is, gelet op de ervaringen met OOM, is de transitieperiode. Zij vragen nadrukkelijk om duidelijkheid en willen weten waar ze als ouders aan toe zijn. De vraag is duidelijk: zorg ervoor dat ouders weten waar ze aan toe zijn als ze hun kind naar een school in Maastricht sturen.

Goede communicatie
Communicatie is ook voor de ouders een rode draad. Niet alleen de communicatie over onze plannen, maar veel meer nog de gewone reguliere communicatie: zorg ervoor dat Magister op orde is! Zorg ervoor dat iedereen met Magister werkt! Zorg er voor dat docenten en leidinggevenden een e-mail van ouders beantwoorden! Ouders willen graag een betrokken relatie met de school waar hun kinderen onderwijs volgen of gaan volgen.

Helderheid over aanbod en schoolkeuze
Er is onduidelijkheid over het toekomstig aanbod en de inrichting van het onderwijs. Ouders geven aan dat het belangrijk is dat we helder definiëren wat we onder bepaalde begrippen verstaan. Wat is bijvoorbeeld een brede scholengemeenschap? Het blijkt dat daar verschillende beelden over bestaan. Betreft het een zogenaamde smalle scholengemeenschap, met een koppeling vanaf mavo tot en met vwo of is het vmbo ook onderdeel van de brede scholengemeenschap? Ouders vinden het belangrijk dat er ook wat te kiezen is bij de schoolkeuze en belangrijk is dan hoe scholen zich onderscheiden. Wat zijn de unique selling points? Het behoud van een (categoraal) gymnasium werd ook nog genoemd. Overigens hoeft dat niet letterlijk categoraal in een apart gebouw. Maar men vraagt aandacht voor het gymnasiumonderwijs. Afstand is ook voor ouders niet echt doorslaggevend in de afweging of schoolkeuze. De afstanden in en om Maastricht zijn te overzien. Maar veiligheid is voor ouders wel een belangrijk issue; er moeten dus veilige fietsroutes zijn.

Volumes en cijfers
Mede als gevolg van de publicaties in de media is het idee dat er een forse uitstroom is. Wat is daarvan waar? Ook de ouders zijn nieuwsgierig naar betrouwbare cijfers omtrent krimp en uitstroom van leerlingen naar België en het Heuvelland. Er doen nu allerlei cijfers de rondte. Ouders willen graag informatie waarmee ze nog beter mee kunnen denken in de (toekomstige) keuze voor hun kind.

Datum + plaats gesprek:	**11 oktober 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met:	**Vertegenwoordigers van het basisonderwijs van Maastricht. Aanwezig waren vertegenwoordigers van Mosa Lira, Kom Leren en de Bernard Lievegoed School.**

Keuze domeinen en imago
In zijn algemeenheid werd vastgesteld dat de keuze van het VO voor domeinen (onbedoeld) geleid heeft tot een versterking van de sociale segregatie in de stad Maastricht. De keuze voor één vmbo-domein werd ronduit als een slecht idee getypeerd. Het vmbo heeft (landelijk) al een kwetsbaar imago. Door deze keuze wordt dat alleen maar versterkt. Verwijzing naar het vmbo leidt tot weerstand bij de ouders. Men vraagt om een bijstelling van het advies bijvoorbeeld naar TL, zodat misschien plaatsing op het vhbo in West nog mogelijk is. Het leidt ook tot een vlucht van ouders/leerlingen naar andere scholen zoals: Stella Maris, Sophianum, BLS en zelfs naar scholen in Heerlen. Eén basisschool heeft dit schooljaar 8 leerlingen op de BLS geplaatst. Van deze 8 leerlingen hebben slechts 2 bewust voor het vrije school onderwijs gekozen. Voor de anderen was het een vlucht. Veel ouders maken zich zorgen over de veiligheid van hun kind, omdat er elke eer weer verhalen opduiken in de (social) media over incidenten die zich voordoen bij het vmbo. Niet alleen het vmbo kampt met een imagoprobleem. Het havo/vwo komt op veel ouders als elitair over. De indruk bestaat dat er intern nog steeds veel wederzijdse concurrentie is. Met heeft niet het gevoel dat er in gezamenlijkheid aan goed vo-onderwijs gebouwd wordt. Ook op de BLS worden alleen leerlingen met een Tl- of hoger advies toegelaten. Veel ouders van kinderen met een B/K-advies ervaren dat als elitair en onrechtvaardig. Het Porta Mosana College had een goed imago, maar dat geldt nu eigenlijk alleen nog maar voor het TTO. Ook het Porta wordt door veel ouders als een elitaire school ervaren.

Organisatie van het onderwijs
Scholen van LVO-Maastricht lijken de basis niet op orde te hebben. Zo komt het voor dat de school al enkele weken bezig is en het jaarrooster nog niet klaar is. Mentoren zijn dikwijls niet op de hoogte en geven dan antwoorden als: ”Dat weet ik ook niet.” Er werd een voorbeeld gegeven van een kind dat drie weken niet naar school geweest is, terwijl de ouders van niks wisten. Er lijken geen éénduidige afspraken te zijn. Er zijn docenten die wel met magister werken, maar er zijn ook docenten die het vertikken. De herinvoering van de papieren agenda op het vmbo wordt ervaren als een teken van onmacht en precies de omgekeerde weg. Ook de overdracht van leerlingen van PO naar VO wordt als rommelig ervaren. Het VO komt niet naar het PO. Iedere vo-school doet de intake op haar eigen wijze. Dat geldt ook voor de terugkoppeling van de resultaten. Evenals het simpelweg contact opnemen met de basisschool als in de brugklas blijkt dat het niet goed gaat met een leerling.

Dit staat in schril contrast met de scholen uit het Heuvelland. Om te beginnen hebben die een uitstekende PR, waar ze ruim op tijd mee beginnen. De scholen komen stabiel en veilig over. Als leerlingen binnen zijn, blijven ze ook binnen, terwijl leerlingen in Maastricht soms op weg naar school nog lesroosterwijzigingen doorkrijgen op hun mobiele telefoon. Ouders hebben zodoende geen controle. Kinderen uit De Heeg, Belfort, Daalhof kiezen massaal voor het Heuvelland.

Kwaliteit en inrichting onderwijs
Het VO spreekt wel van onderwijs op maat, maar dat vertaalt zich vooral in iets extra’s doen (voor de meer getalenteerde leerling) in plaats van echt maatwerk. Als voorbeeld wordt een basisschool genoemd waar de leerlingen zes jaar Engels krijgen. Zodra ze echter in het VO starten, moeten deze leerlingen net als alle anderen vanaf bladzijde 1 beginnen. Er is geen sprake van maatwerk.
Dat geldt ook voor de leerling rapportage van het PO. Men heeft de indruk dat die nauwelijks serieus gelezen wordt, getuige het vaak blindelings testen van leerlingen bij aanvang van het schooljaar.

Nu LVO-Maastricht zich aan het beraden is op de koers van het VO voor de toekomst dringen de collega's van het basisonderwijs eropaan om vooral aandacht te hebben voor een brede instroom. De voorkeur gaat zelfs uit naar brede scholengemeenschappen van B/K t/m H/V. En natuurlijk moet dat kleinschalig georganiseerd worden. Ook een meer categorale aanpak van de gymnasiast is dan te organiseren. Evenals speciale aandacht voor de zorgleerling.

Relatiebeheer en rol docenten
De collega's uit het basisonderwijs hebben geen enkele twijfel aan de intenties van de collega's uit het voortgezet onderwijs. Maar ze ervaren wel veel onzekerheid bij de docenten in het VO. En weinig draagvlak voor de domeinontwikkeling. De docenten uit het basisonderwijs missen de echte dialoog met het VO. In gesprekken met het VO schieten docenten en leidinggevenden vaak in de verdediging. Er is geen relatiebeheer, geen ons kent ons. Men weet vaak niet bij wie men nu terecht kan. Het VO heeft geen gezicht. Er zijn geen sterke merken meer. LVO-Maastricht zegt de mensen niets.
"Maak de leerkrachten van groep 8 je ambassadeurs!"

Communicatie
LVO-Maastricht heeft de afgelopen jaren slecht gecommuniceerd. Vaak werd op het laatste moment van koers veranderd. Vaak moest men uit de media vernemen dat er iets veranderd was. Vaak vernamen leerkrachten groep 8 en hoofden van basisscholen pas van ouders tijdens het adviesgesprek dat een bepaalde leerstroom op een bepaalde locatie wel of niet meer werd aangeboden. Dit heeft geleid tot heel veel onrust en ontevredenheid.

Datum + plaats gesprek:	**30 juni 2017, Maastricht,**
Gesprek gevoerd met:	**Fractie Senioren Partij Maastricht (SPM): De heren John Pieters (woordvoerder onderwijs) en Ed Sabel. Fractie D66: De heer Richard Schoffeleers. Fractie PvdA: De heer Frans Bastiaens.**

Waar liggen de voorkeuren van de fracties?
SPM: "Wij zijn voorstander van brede scholengemeenschappen, waarin in ieder geval havo-vwo worden aangeboden, liefst ook in combinatie met vmbo-Tl. Maastricht zou tenminste twee scholen moeten hebben naast de vrije school BLS. Daarbij kun je kiezen voor al dan niet gepersonaliseerd onderwijs. Onderwijsconcepten kunnen divers zijn, kosten voor onderwijsconcepten zijn belangrijk. Daarbij vinden wij de rol van de docent belangrijk, maar kan de uitwerking in verschillende werkvormen divers zijn, waarbij er vormen van instructie en zelfstandig leren mogelijk zijn. De BLS is waarschijnlijk populair omdat dit een brede school is en duidelijkheid geeft over de toekomst. Daarom is het zo belangrijk zo lang mogelijk in West een school te houden. Wij voorzien problemen als alles naar Oost moet gaan, ook omdat het om een groot volume aan leerlingen gaat. Samen naar school gaan is belangrijker dan een rijk vakkenpakket. Bovendien kun je dan op- en afstroom makkelijker regelen, omdat je bij elkaar op school blijft zitten. Wij vinden daarom differentiatie, veiligheid en herkenbaarheid belangrijk en niet de massaliteit van domeinen."

PvdA: "Ook wij zijn voorstander van brede scholengemeenschappen, omdat leerlingen op verschillende niveaus juist veel van elkaar leren. Landelijk zie je allerlei vormen van hybride onderwijs ontstaan. Zo kun je wiskunde of taken heel goed integreren met leren in de praktijk. Die mogelijkheid moet je dus niet gelijk bij de poort uitschakelen. Ook de combinatie van havo/vwo met het vmbo en speciaal onderwijs kan daarin interessant zijn. Je moet juist keuzemogelijkheden bieden door een diversiteit in opbouw, verschillende typen en niveaus en nieuwe vormen van leren. Dat maakt ook dat je kinderen en hun ouders toekomstperspectief kunt bieden. Om die reden zijn we ook geen voorstander van een onderwijsboulevard, maar juist van een spreiding door de stad. Dat betekent een vertaling naar twee brede scholen, indien getalsmatig haalbaar en betaalbaar. LVO is volgens ons zelf de oorzaak van het feit dat er geen twee brede scholengemeenschappen meer mogelijk zijn, gezien de uitstroom en het imago. Het is wel belangrijk om te weten waarom leerlingen en ouders voor een type onderwijs als de BLS kiezen. Het type onderwijs moet centraal staan en moet aansluiten op de wensen van de ouders en kinderen. De doelstelling is op de eerste plaats kwalitatief goed onderwijs; het mag dus geen negatieve keuze zijn."

D66: "Bij ons staat kwalitatief goed onderwijs altijd voorop. Als het nodig is om alles bij elkaar te plaatsen omdat dat in kwalitatief het beste onderwijs resulteert dan is dat prima. Demografisch gezien komen de meeste leerlingen uit Maastricht Oost. En neemt het aantal uit West af. Bovendien zien we dat er veel afstroom is, omdat leerlingen te hoog worden ingeschaald. Het zou juist aantrekkelijk moeten zijn om in Maastricht onderwijs te volgen: bij de BLS moeten ze loten. Ouders willen iets te kiezen hebben en daarvoor is kleinschaligheid nodig. Een cluster bestaande uit meerdere kleinere gebouwen voelt anders dan één groot gebouw voor alle leerlingen."

D66: "De positie van het vmbo in de stad en aan de rand van de stad geven een signaal naar de leerlingen. De locatie en gebouwen zijn heel slecht! Er mag veel meer waardering voor deze leerlingen komen. Niet alle aandacht moet naar het tl-havo-vwo gaan. Een oplossing voor het vmbo zou zijn om het centraler in de stad te leggen, dichter bij de vervolgopleidingen (Leeuwenborgh) en het bedrijfsleven. Volgens ons zijn hiervoor nog geen scenario's ontwikkeld."

PvdA: Het is een hele interessante gedachte om meer verbindingen te maken voor het vmbo.

Wat zijn verdere argumenten voor een gespreid aanbod?
SPM: “Wanneer je in West geen voortgezet onderwijs meer hebt, gaat dat ten koste van de leefbaarheid in het gebied. Onderwijs heeft ook gevolgen voor de keuzemotieven van ouders of toekomstige gezinnen. Daarnaast is een school voor voortgezet onderwijs belangrijk voor de economische bedrijvigheid in het gebied.”

PvdA: “Spreiding is zeker belangrijk en wanneer de mogelijkheid er is, moet je een voorziening in West behouden. In het primair onderwijs heeft de school een functie als ontmoetingsplaats (ook voor ouders), en de school voor voortgezet onderwijs is vaak een belangrijk knooppunt in het gebied.”

D66: “Als het haalbaar en betaalbaar is, zijn twee aanbod punten goed, maar het mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van het onderwijs. De financiering en exploitatiestromen zijn ook van invloed voor een bepaalde clustering.”

SPM/PvdA: “Voor sommige leerlingen vormen de Maas en het spoor wel echt een probleem.”

D66: “Dan is het zaak dat we de verkeersveiligheid verbeteren. Op zich zijn de afstanden beperkt. Leerlingen uit het Heuvelland moeten ook altijd 30 minuten fietsen. In Maastricht gaat het in alle gevallen om beperkte afstanden.”

Identiteit versus domeinen.
D66: “Er is rond de domeinen veel weerstand bij ouders en docenten, omdat de vertrouwde identiteit verloren gaat. Het toverwoord voor draagvlak en elke keuze is vooral communicatie: de politiek weet wel dat we krimpen en wat de beweegredenen zijn, maar LVO communiceert onvoldoende, waardoor het gevoel ontstaat dat er ad-hoc, top-down en ondoordacht besluiten worden genomen. Ouders en leerlingen kiezen primair voor de kwaliteit van het onderwijs en zijn minder gevoelig voor de grote, rationele lijnen. LVO moet ouders, docenten en leerlingen er zoveel mogelijk bij betrekken.

PVDA: Bovendien weet je niet gelijk of het een vmbo-, havo- of een vwo-leerling is. Er zijn veel twijfelgevallen, die dan uiteindelijk op de verkeerde plek zitten.”

Het belang van draagvlak en een goede communicatie
PVDA: “Het is van belang om het verdere proces goed te organiseren en ouders daarbij te betrekken. “Wij doen het met elkaar” moet een fundamenteel uitgangspunt voor beleid zijn. LVO moet ouders en kinderen een rol geven in het meedenken over de verschillende scenario’s. Dat zou onderdeel van het proces moeten zijn. Van daaruit kun je weer aan positieve energie werken. Daarnaast moet je ook met vertegenwoordigers van het hoger onderwijs praten, omdat die ook afhankelijk zijn van een goed georganiseerd voortgezet onderwijs. PVDA: Het moet in ieder geval een transparant proces zijn. Als locatiedirecteuren een aantal ouders benoemen, voelt een groep zich nog niet gehoord. Iedereen moet zich welkom voelen.

SPM: Het kiezen van ouders ligt inderdaad gevoelig. Je hebt al snel een delegatie ouders uit een MR of pro-LVO-ouders. Het is daarom niet de juiste weg om ouders via locatiedirecteuren, MR-en en ouderraden te benaderen; dat zou je via een brede oproep moeten doen. Je zou bij het bestaande initiatief ouders voor leerlingen (OVL) kunnen aansluiten, dat onlangs via de media is gecommuniceerd.

D66: Een brede oproep naar ouders is daarom belangrijk. Ook ouders die hun kinderen niet naar Maastricht sturen, maar juist naar omliggende gemeenten of België.”

PVDA: “Het denominatievraagstuk is nog een aandachtspunt. De raad zal het openbaar onderwijs niet willen opheffen en daarin zijn we unaniem. Daarnaast herkennen we dat er bijna geen inhoudelijke verschillen meer zijn en er respect moet zijn voor elke overtuiging.

D66: Ook deze vraag kun je bij ouders neerleggen en mogelijk kan de discussie rond denominatie nog een rol spelen bij de inrichting van twee brede scholengemeenschappen.”

Datum + plaats gesprek: **7 juli 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **De heren Limpens (VVD), Peeters (CDA) en Van der Gugten (GroenLinks), werkgroep onderwijs gemeente Maastricht**

Wat zijn jullie beelden bij de uitspraak dat "onderwijskwaliteit leidend moet zijn".
VVD: Herstel van vertrouwen is belangrijk. Het is in het verleden misgegaan in de communicatie. Laat ouders en belanghebbenden meedenken. Kwaliteit moet leidend zijn. Dat betekent dat het kind centraal moet staan.

CDA: Herstel van vertrouwen en communicatie rondom LVO is momenteel het belangrijkst. Het is positief dat LVO zelf het boetekleed aantrekt. Kijk per stroming wat de leerlingen per niveau nodig hebben. Dat kan zowel in brede scholengemeenschappen als een campus. Kijk ook naar het niveau zodra de leerling zijn examen haalt; sluit dat aan bij de vervolgopleiding?

Is het niet te stigmatiserend vanaf het begin een vmbo, havo of vwo-leerling bent? Hoe kijken jullie aan tegen verbinding in eerste leerjaren?
GL: De geschiedenis speelt een rol. Vroeger had men een gevoel bij de verschillende scholen, men had keuze. Deze keuze wordt weggenomen in het domeinenmodel. Demografische ontwikkelingen en de daarmee gepaard gaande krimp zorgen ervoor dat die tijd van volledig vrije keuze voorbij is. Fusies zijn door de krimp noodzaak geworden. Het domeinenmodel is geïntroduceerd door efficiency en is inhoudelijk goed zolang je alles op 1 locatie zet. Wij als gemeente hebben daar ook niks over te zeggen en gaan enkel over goed openbaar onderwijs. Het wordt zorgelijk als er slechts 1 denominatie beschikbaar is en als die niet openbaar is. De locatie aan de groene loper is positief. Let er dan wel op dat de uitstraling van het SMC aan de Noormannensingel niet leidend is voor de ontwikkeling van andere voorzieningen.

Het is opvallend dat er geen enkele school in de historische binnenstad is.
Iedereen: Die waren er vroeger wel. Door de ontvolking van de binnenstad is er destijds voor gekozen om een de scholen naar de woonwijken te verplaatsen.
GL: In Maastricht is er niet voor gekozen de binnenstad leefbaarder te maken. Bovendien zijn de afstanden in de stad niet zo groot. Het is voornamelijk emotie die speelt in de discussie tussen een onderwijsvoorzieningen in Oost of in Oost en West.
CDA: Er heerst een zorg over het voorzieningenniveau in West. Het potentieel voor groei en samenwerking zit in Oost, die trend is ook al ingezet en geldt niet alleen voor onderwijs maar ook voor wonen en andere voorzieningen. Let erop dat er geen tweedeling in de stad komt, tussen alles in Oost en niets meer in West buiten het centrumgebied.
GL: Het is nog onduidelijk wat de exacte consequenties van clustering zijn en de bevolking kijkt bezorgd naar de ontwikkelingen.

In het land zie je dat daar waar eerst gestreefd werd naar schaalvergroting, dat men nu schaalverkleining is inzet. Mensen hebben minder binding met grootschalige plekken. Mensen willen graag op een fijne, kleinschalig aanvoelende plek zijn om elkaar te ontmoeten. Dus er zijn ook kleinschalige onderwijsconcepten mogelijk. In scenario's worden deze ook bekeken. Daarnaast is het de ambitie van LVO om 90% van de uitstroom aan leerlingen terug te halen, waardoor de krimp mee zal vallen.

Wat is jullie reactie hierop?
GL: Het is de vraag wat de motieven van ouders zijn die voor scholen in de regio of België kiezen. Daar moet goed naar gekeken worden.
Sibo Arbeek: Daar volgt inderdaad een separaat onderzoek voor, Limburg breed. Normaal zie je dat grote steden een grotere instroom dan uitstroom hebben.

CDA: De Belgische overheid springt handig in op het tekort aan voorzieningen in west. In Lanaken wordt bijvoorbeeld een nieuw zwemcomplex gerealiseerd omdat Maastricht het bad naar Oost heeft verplaatst.
GL: Het is geen verkeerde ontwikkeling. Indien ouders kiezen voor discipline en traditioneel leren in België maken ze een inhoudelijke keuze die bereikbaar is. Zolang de keuze niet voortkomt uit onvrede of slecht beleid bij onze scholen is er niks mis mee dat mensen voor scholen elders kiezen. Kijk hierbij ook naar de communicatie tussen het PO en VO en de wijze waarop de relaties met het primair onderwijs en de ouders beheerd worden.
Sibo Arbeek: Dus het is niet alleen een huisvestingsopgave, maar ook een organisatieverandering.
GL: De ouders missen momenteel de individualiteit/ persoonlijkheid van de onderwijslocaties. Het is zo grootschalig. De scholen hadden altijd een eigen identiteit, dat maakte het herkenbaar. Het voordeel van de grootschaligheid is dat er veel keuze in onderwijsaanbod is, maar de schaal en herkenbaarheid vormen een probleem.
CDA: Het Stella Maris college groeit. Dat komt onder andere door het imago; in Meerssen wordt het onderwijs steeds beter, terwijl het in Maastricht klap na klap kreeg. Je moet de keuze aan de ouders laten, maar ouders moeten een keuze kunnen maken op basis van meerdere kwalitatief goede onderwijsvoorzieningen. Dit betekent dat je in Maastricht moet investeren in kwaliteit en zekerheid. Doe je dat, dan verklein je de uitstroom vanzelf. We hebben een goed PO (met als concept kind centra), een matig VO en vervolgens uitstekend hoger onderwijs.
De VO-gebouwen zijn relatief oud. Er is geen nieuwbouw in VO geweest de afgelopen jaren. LVO en gemeente hebben elkaar in de greep gehouden, waardoor het steeds bij het opknappen van bestaande panden is gebleven. Men investeert in niet aantrekkelijke leeromgevingen en is zo in een vicieuze cirkel terecht gekomen.
CDA: Wij hebben als gemeenteraad geen inzicht in of verstand van de technische staat van de gebouwen. De gebouwen van het vmbo voldoen gevoelsmatig niet. Gevoelsmatig stromen die leerlingen dan ook uit naar andere scholen.
VVD: De gebouwen verdienen zeker aandacht. Hetzelfde geld voor de binnensportaccommodaties. Het is niet aantrekkelijk om daar onderwijs te moeten volgen.
GL: Het komt ook deels door de verhuizingen en fusies die de afgelopen jaren aan de orde van de dag waren. Hierdoor ontstaat er onthechting. Een groot deel van de inwoners denkt dat men te ver is gegaan met de fusie tot 1 koepel (LVO).
Sibo Arbeek: Op organisatieniveau heeft het hebben van 1 koepel voordelen, maar doordat dit ook doorgevoerd is in locaties mist men waarschijnlijk identiteit en uitstraling.
CDA: Toen er nog drie scholengemeenschappen waren speelde dit niet; de drie waren om de beurt het aantrekkelijkst. Eerste was het SMC hip, toen PMC en nu het Stella Maris. Het Stella Maris was gedateerd, maar na de verbouwing is het imago verbeterd.
Hoe kijken jullie aan tegen de ontwikkelingen richting gepersonaliseerd leren?
CDA: Er is een vraag naar gepersonaliseerd leren in het reguliere onderwijs, naar kleinere klassen. Maar je kunt ook kleinschaligheid bewerkstelligen in grote gebouwen.
VVD: Kleinschaligheid is ook een van de aspecten die ouders/leerlingen naar België trekt. Het is een alternatief op de “onderwijsfabriek” LVO.
Hoe krijgen we de raad mee in de ontwikkelingen? Door ouders te betrekken? De opgehaalde input uit de interviewronde leidt tot een aantal beargumenteerde scenario’s en uiteindelijk een voorkeursscenario dat verder uitgewerkt wordt.
GL: Voor ons is de huisvesting van het onderwijs en het voorzien in openbaar onderwijs van belang.
Sibo Arbeek: En niet het beperken van de uitstroom en het verbeteren van het imago?
GL: Het beperken/terughalen van de uitstroom is natuurlijk goed, maar niet leidend. Het aanbieden van kwalitatief hoogwaardig onderwijs is evident.
CDA: Maastricht is een onderwijsstad bij uitstek. Kwaliteit is altijd leidend en het kan niet zijn dat het voortgezet onderwijs achter blijft.
GL: Concurrentie moet geen doel zijn in aantallen, wel in kwaliteit.
Hoe kijken jullie aan tegen onderwijs op de groene loper?

GL: Inwoners vinden het niet wenselijk als er geen locatie meer in West is. Dat hebben we gemerkt met het verdwijnen van het vmbo uit West. Indien je vanuit aantallen leerlingen kunt concluderen dat een tweede locatie in West haalbaar is, zou ik hier altijd voor kiezen.
Sibo Arbeek: Het kan natuurlijk ook een gemeentelijk standpunt zijn dat erin zowel Oost als West een onderwijsvoorziening in stand gehouden moet worden in het kader van vitaliteit, leefbaarheid en economisch belang.
CDA: De invloed van het verdwijnen van voorzieningen in West op het vestigingsklimaat zou nu, na een aantal jaren, al zichtbaar moeten zijn. Dit zou je mee kunnen nemen in het onderzoek.
GL: Het is opvallend dat de vrije school uit zijn voegen barst.
CDA: Er zijn ook mensen die niet bewust voor vrije schoolonderwijs kiezen maar voor de school kiezen vanwege de nabijheid.
GL: Ze hebben in ieder geval een eigen identiteit en andersoortig aanbod.
GL: Een eigen smoel voor de scholen/locaties is belangrijk.
Sibo Arbeek: Schaalgrote is ook gebonden aan het soort onderwijs dat je aanbiedt.
GL: Van belang zijn keuzevrijheid. Nu is de onderbouw van het vmbo op het PMC en SMC bij elkaar geplaatst; de vraag is of dat een slimme keuze was.
Sibo Arbeek: We horen dat het ook belangrijk is dat kinderen de school af kunnen maken op de locatie waar ze starten en dat het vervelend is als kinderen na 2 jaar moeten verplaatsen.
VVD en GL: De groene loper is een geschikte plek in een parkachtige omgeving. Als je voor 1 plek kiest is het een goede locatie.
Sibo Arbeek: Dat betekent dat je als gemeente flink moet gaan investeren.
CDA: Dat zal je altijd moeten doen. Het VO is belangrijk voor het imago van de stad en voor een goede doorstroom richting hoger onderwijs. Kwaliteit van het VO is belangrijk. In het VO kun je belangrijke verbindingen leggen.
GL: De communicatie PO – VO – HO moet beter. Het inbouwen van gezamenlijke programma's moet aandacht krijgen.
CDA: Besteed ook aandacht aan het behoud en bevorderen van opstroommogelijkheden in VO. Verbindingen zijn ook hierin belangrijk. En vergeet de huidige leerlingenpopulatie niet. De huidige situatie is zorgelijk. Er moet ook een slag gemaakt worden in de overgangssituatie.

Bijlagen:
Maastricht 30 juli, 2017
Reactie SP-fractie op de verslagen van de gesprekken met ICSadviseurs

Waar liggen de voorkeuren van de fracties?
De SP sluit zich aan bij de opmerkingen van de SPM en de PvdA. Wij willen daaraan toevoegen dat gelijkheid en gelijke kansen binnen het onderwijs, leidende principes zijn bij onze voorkeur voor zo breed mogelijke scholen.
Aan de opmerkingen van PvdA en D66 over 'kwaliteit onderwijs moet voorop staan' en 'dit mag geen negatieve keuze zijn' willen we het volgende toevoegen: Argumentatie van LVO is dat men denkt dat de domeinenstructuur dé manier is om kwalitatief goed onderwijs aan te bieden in de toekomst. Daarbij legt men de prioriteit bij uitgebreidere vakkenpakketten en mogelijkheden zoals TTO. De SP is juist van mening dat diversiteit, keuzevrijheid, gelijke kansen en mogelijkheden tot op en afstroom, de basis vormen, van waaruit kwalitatief onderwijs mogelijk is. We ondersteunen de opmerking van D66, dat het vmbo beter gepositioneerd dient te worden.

Wat zijn verdere argumenten voor een gespreid aanbod?
We ondersteunen de argumenten van SPM en PvdA. Dat men naar de andere kant van de stad moet, is een van de redenen waarom ouders hun kind niet meer in Maastricht naar school laten gaan, zo is ondertussen gebleken. Door dit onvoldoende te onderkennen, is de dekkingsgraad in Maastricht ondertussen teruggelopen tot 50%. Het blijven bagatelliseren van deze oorzaak ("zo ver is dat niet"), lijkt ons in deze dan ook niet verstandig. De SP maakt zich zorgen over de effecten op het onderwijs

als het marktaandeel/dekkingsgraad zo laag blijft. We vrezen dat er nog meer scholen dicht zullen gaan en het onderwijsaanbod nog meer verschraald. We willen graag weten op welke manier LVO het onderwijs aantrekkelijker gaat maken voor de Maastrichtse leerlingen en hoe men dit snel gaat oppakken? Wij zouden graag zien dat LVO hierbij onderzoek doet onder ouders/leraren en hun onderwijsmodel serieus heroverweegt.

Identiteit versus domeinen.
Het belang van draagvlak en een goede communicatie
Het is tijd het originele domeinenplan en de tunnelvisie die daarbij hoorde, los te laten en opnieuw naar de situatie te kijken. Een goede communicatie is daarbij zeker belangrijk. Het gaat daarbij niet enkel om "gewoon goed uitleggen waarom", of mensen *het gevoel* geven dat ze erbij betrokken worden, maar *daadwerkelijk* luisteren naar wat men aangeeft en dat ook *daadwerkelijk* van invloed te laten zijn. Aansluiting OVL is een goed idee, dat ondersteunen we. Het denominatievraagstuk is eveneens van belang. Openbaar onderwijs (verder) uitkleden en opheffen is voor de SP geen optie.

Wat zijn jullie beelden bij de uitspraak dat "onderwijskwaliteit leidend moet zijn".
Aangetoond is dat de ongelijkheid in het onderwijs groeit. Dat heeft een aantal oorzaken. Een daarvan is dat basisscholen kinderen van laagopgeleide ouders, lager inschatten en andersom. Dit geldt eveneens voor allochtoon/autochtoon en kinderen uit resp. lage en hogere sociaaleconomische klasse. Het steeds meer aanbieden van onderwijs in domeinen, versterkt dit probleem omdat het afstroom en opstroom bemoeilijkt en zorgt voor segregatie van leerlingen, wat sociale mobiliteit in het latere leven bemoeilijkt. Grotere ongelijkheid in het onderwijs, zorgt zo voor grotere (sociale) ongelijkheid in de maatschappij als geheel. Kwalitatief onderwijs is onderwijs dat mogelijkheden biedt voor mobiliteit (op en afstroom) en diversiteit. Uiteraard voldoet men ten aller tijden aan de kwaliteitseisen van het ministerie van onderwijs en de onderwijsinspectie, dat achten wij vanzelfsprekend.

Is het niet te stigmatiserend vanaf het begin een vmbo, havo of vwo-leerling bent? Hoe kijken jullie aan tegen verbinding in eerste leerjaren?
Ja dat is zeker te stigmatiserend. Verbinding van de eerste leerjaren heeft onze voorkeur. Het voormalig Montessori college (Bonnefanten) had 2 jaar gemengde brugklassen. Demissionair minister Bussemaker van onderwijs heeft meermalen het belang van gemengde brugklassen onderschreven gedurende haar ministerschap.

Het is opvallend dat er geen enkele school in de historische binnenstad is.
De SP sluit zich aan bij de opmerkingen van het CDA over het voorzieningenniveau in West en de dreigende tweedeling.

In het land zie je dat daar waar eerst gestreefd werd naar schaalvergroting, dat men nu schaalverkleining is inzet. Mensen hebben minder binding met grootschalige plekken. Mensen willen graag op een fijne, kleinschalig aanvoelende plek zijn om elkaar te ontmoeten. Dus er zijn ook kleinschalige onderwijsconcepten mogelijk. In scenario's worden deze ook bekeken. Daarnaast is het de ambitie van LVO om 90% van de uitstroom aan leerlingen terug te halen, waardoor de krimp mee zal vallen. Wat is jullie reactie hierop?
De bezettingsgraad is zeer zorgelijk. De afgelopen jaren zijn de plannen steeds gewijzigd en was er dus grote onzekerheid voor ouders en leerlingen. Middelbare scholieren wisselen daarbij niet graag van school. De SP is voorstander van kleinschalige onderwijsconcepten en moedigt een dergelijke ontwikkeling aan (als die zich voordoet).

De VO-gebouwen zijn relatief oud. Er is geen nieuwbouw in VO geweest de afgelopen jaren. LVO en gemeente hebben elkaar in de greep gehouden, waardoor het steeds bij het opknappen van

bestaande panden is gebleven. Men investeert in niet aantrekkelijke leeromgevingen en is zo in een vicieuze cirkel terecht gekomen.
Als er een goed plan ligt dient daarin geïnvesteerd te worden.
Hoe kijken jullie aan tegen de ontwikkelingen richting gepersonaliseerd leren?
Gepersonaliseerd leren biedt mogelijkheden en is naar ons idee geschikt voor een deel van de leerlingen. Net zoals montessorionderwijs goed werkt voor een bepaald type leerling.

Hoe krijgen we de raad mee in de ontwikkelingen? Door ouders te betrekken? De opgehaalde input uit de interviewronde leidt tot een aantal beargumenteerde scenario's en uiteindelijk een voorkeursscenario dat verder uitgewerkt wordt.
De SP wilt dat het openbaar onderwijs gewaarborgd blijft en dat het onderwijs met de grootst mogelijke mobiliteit (op en afstroom) georganiseerd is. Bredere scholengemeenschappen hebben onze voorkeur. Wij staan open voor scenario's die aandacht hebben voor mobiliteit en diversiteit. Daarbij vraagt de SP van LVO om meer transparantie en een betere communicatie met ouders, leraren, leerlingen en de gemeenteraad.

Hoe kijken jullie aan tegen onderwijs op de groene loper?
Deze vraag valt niet te beantwoorden zonder meer uitleg over het scenario. Betekent dit geen onderwijs meer in West? Gaat het om de vmbo? Wij zijn wat huiverig voor dit scenario, omdat we vrezen dat er m.b.t. de groene loper opnieuw een tunnelvisie kan ontstaan. We willen dat er *serieus* naar onze inbreng wordt gekeken, dat zaken *serieus* onderzocht worden en verschillende mogelijkheden *serieus* opgezet. Dus niet dat iedereen nu watertandend achter de tekentafel kruipt omdat men nieuwbouw wilt op de groene loper. Een nieuw gebouw is niet de oplossing voor de problemen met het VO in Maastricht. Er dient echt meer te komen dan dat.

Overige opmerkingen/aanvullingen SP-fractie:
Als men scenario's voorlegt die betekenen dat VO in West verdwijnt, willen wij weten: wat betekent dit voor de ontwikkeling van stadsdeel West (veroudering van buurten; effecten voor het primair onderwijs; effecten voorde leefbaarheid van buurten; effecten voor woningprijzen, huurwoningen etc.)? Gaat dat de gemeente op den duur geld kosten op andere terreinen? Hier dient een zinnige analyse over te worden gemaakt. De gemeente kan LVO ondersteunen bij het opstellen hiervan. Dit zou de informatiepositie van de raad versterken. De SP-fractie vindt het belangrijk dat ook de gevolgen voor leraren in de verschillende scenario's worden benoemd. Wat betekent dit voor hen en hun manier van lesgeven? Ook willen we graag inzicht in de gevolgen voor de personele bezetting in brede zin.

Datum + plaats gesprek: **30 juni 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **De heren Sijben en Weerts, Ontwikkeling/ Projecten en Vastgoed gemeente Maastricht**

Welke relevante ontwikkelingen waren er de afgelopen jaren in (het VO in) Maastricht?
"In het verleden is er te vaak vanuit exploitatie gedacht, met daarbij de krimp/leegstand als argument om in domeinen te gaan denken. De domeinendiscussie is vanuit de huisvesting gevoed en er is te veel vanuit de stenen geredeneerd. Er is de afgelopen jaren geïnvesteerd in de bestaande gebouwen zonder duidelijke onderwijskundige visie. Dus zijn er vooral investeringen gedaan om alles op peil te houden, zonder na te denken over de kwaliteit van het onderwijs. Wij proberen andere bestemmingen toe te kennen aan vrijvallende locaties. Recent is de locatie aan de Tongerseweg afgestoten als onderwijslocatie door LVO. Het betreft een monumentaal pand dat wordt getransformeerd tot studentenunits. Maastricht heeft geen VO-locaties in de binnenstad meer. Dit komt door keuzes die in het verleden zijn gemaakt en ook door de samenstelling van de bevolking in de binnenstad."

Welke stedelijke ontwikkelingen zijn van belang voor het masterplan?
"Het stedelijk voorzieningenniveau moet op peil blijven terwijl het aantal VO-locaties door krimp zal moeten afnemen. Keuzes die hierin gemaakt worden, moeten gebaseerd zijn op een onderwijskundige visie (variaties in doorlopende leerlijnen, onderbouw/bovenbouw, opstroommogelijkheden, etc.). Daarnaast moet er altijd gekeken worden naar de consequenties indien er wordt besloten om een locatie te verlaten. Veel locaties zijn niet altijd courant en er is geen ruimte meer voor woningontwikkelingen, hotelontwikkelingen dan wel andere programmatische invullingen op die locaties. Daarnaast zijn de locaties van LVO strategisch kwetsbaar omdat ze op ontmoetingsplekken liggen en vaak een geïntegreerd onderdeel vormen van een op elkaar aangewezen en afhankelijke voorzieningenstructuur in het betreffende stadsdeel.

Men kent de discussie over het behoud van een VO-voorziening aan zowel de Oost- als Westzijde van de Maas. Vanuit het oogpunt van afstand kan dit opgelost worden door te voorzien in betere infrastructurele voorzieningen. Informatie hierover kan aangeleverd worden door de afdeling "mobiliteit". De discussie rond leefbaarheid is lastiger; West kent vergrijzing en het voorzieningenaanbod loopt terug. Het advies is om vanuit de onderwijsvisie een onderbouwde keuze te maken voor locaties en daarin de voor- en nadelen vanuit bereikbaarheid en leefbaarheid aan te kaarten. In West wordt bijvoorbeeld de komende jaren fors geïnvesteerd in het winkelcentrum De Brusselse Poort, welk winkelcentrum in belangrijke mate bepalend is voor de verzorgingsstructuur van dit stadsdeel; het zou voor zowel het winkelcentrum als zodanig als de voorzieningenstructuur als geheel vergaande gevolgen hebben wanneer een belangrijke onderwijsvoorziening uit dat gebied verdwijnt. Bovendien kan dat ook weer gevolgen hebben voor de vestigingsmotieven van ouders. De gronden op de Groene Loper zijn in handen van een marktpartij. Hier zijn deels (grondgebonden) woningen geprogrammeerd. Het is mogelijk om deze gronden te kopen voor een onderwijs-bestemming tegen het bedrag dat de marktpartij ingecalculeerd had voor de opbrengst van de geprojecteerde woningen. In de nabijheid van de groene loper liggen momenteel acht onderwijslocaties. Dit gegeven dient in de onderwijsvisie nader beschouwd te worden."

Hoe kijkt u aan tegen het feit dat veel ouders momenteel voor een school in België kiezen?
"Er wordt getwijfeld aan de exacte uitstroomcijfers en het is de vraag in hoeverre de ambitie om 80% van de uitstroom terug te halen een goed uitgangspunt is. Want wat doe je dan met de locatie in bijvoorbeeld Meerssen indien de leerlingenaantallen daar vervolgens krimpen? Krimp is geen bedreiging, maar een gegeven waar je mee moet werken. Er is altijd een streven naar verbetering, ook nu. Kwaliteit is wat je onderscheidt. Daarnaast kent de stad ook groei, namelijk in het aantal internationale studenten. Qua inwoneraantal is de stad vooralsnog stabiel en op de korte termijn zelfs licht stijgend."

Welke aandachtspunten moeten er meegenomen worden in de scenario's?
"Het is een opgave voor de stad Maastricht, dus voor zowel LVO als de gemeente. De aanwezigheid van voldoende (tot groot) maatschappelijk draagvlak is rand voorwaardelijk voor het slagen van het project. Daarvoor heb je een stedelijke zienswijze en onderwijsvisie nodig. De onderwijsvisie moet eerst sterk staan. Pas dan kan er vertaald worden in huisvesting. De leeromgeving draagt bij aan de kwaliteit van onderwijs, dus werk daaraan, onderbouwd vanuit de onderwijsvisie.

Communicatie is tot op heden niet altijd vloeiend verlopen. Besteed aandacht aan het creëren van duidelijkheid en rust rondom de toekomstige situatie. Ouders twijfelen aan de kwaliteit van onderwijs, ook door de onstabiele situatie. Biedt perspectief en maak schoon schip!

Denk bij het opstellen van de scenario's ook aan de volgende ontwikkelingen:

- Variatie van onderwijsaanbod is belangrijk. Momenteel is er vooral klassikaal onderwijs, met de BLS en deels de Eenhoornsingel als uitzondering;
- Het speciaal onderwijs is momenteel buiten de stad gehuisvest. Dat is niet wenselijk;
- De vrije school trekt leerlingen uit de regio en kijkt ook naar de mogelijkheden voor meer vestigingen in bijv. het Heuvelland. Wat betekent dit voor de locatie in Maastricht;
- Het UWC groeit. Het onderwijs van 2 – 16 jaar en de onderwijstoeleiding naar hoger onderwijs lijkt succesvol. Er is reeds een aanvraag voor uitbreiding ingediend."

Zijn er tot slot nog zaken die meegenomen moeten worden? En hoe willen jullie betrokken blijven bij het traject?

"Blijf de opgave breed oppakken en zorg dat er aan het eind van dit jaar een ambitieniveau ligt. Hoe ver dat uitgewerkt moet zijn is onduidelijk. Geef het de tijd want draagvlak vanuit een onderwijsvisie is het belangrijkst."

De heren Sijben en Weerts geven aan graag actief betrokken te blijven, zowel in het meedenken bij scenario's als bij het controleren van data en analysegegevens.

Datum + plaats gesprek: **6 juli 2017, Maastricht,**
Gesprek gevoerd met: **Wethouder ruimtelijke ordening: De heer Krabbendam (GroenLinks)**

Wat is uw visie omtrent de ontwikkelingen rondom de domeinen?
"Voorop staat voor mij de kwaliteit van het onderwijs. In de gemeenteraad spelen heel veel emoties rond de kwaliteit en inrichting van het onderwijs. Die lopen soms zo hoog op dat er raadsleden zijn die willen of wilden procederen tegen LVO.
Ik ben zelf afkomstig uit de onderwijsgroep en vind het van belang om te proberen om emoties te dempen en vanuit een helderde visie en draagvlak te werken. Nu ben ik net wethouder een maand, maar mijn ervaring leert me dat LVO op dit moment geen volwaardige partner van de raad is. Er is veel te weinig communicatie vanuit LVO en dat heeft het vertrouwen in LVO aangetast. Dat maakt de positie van de verantwoordelijk wethouder niet makkelijk, ook omdat LVO het enige bestuur binnen het voortgezet onderwijs is waar we mee te maken hebben. In zijn algemeenheid heeft de gemeenteraad natuurlijk wel iets te zeggen over de kwaliteit van het onderwijs, op het moment dat het gevoel is dat die niet voldoende geborgd is. De gevoeligheid komt ook terug in publicaties in de media. Het is jammer dat de tendens negatief is en communicatie onvoldoende gestuurd. Dat helpt ook niet om de verhoudingen te verbeteren.
In het kader van het masterplan is het heel belangrijk dat de ouders worden meegenomen in het proces. Wanneer ouders en leerlingen eerder waren betrokken, was het proces anders gelopen denk ik. Communicatie is hier het sleutelwoord en dat leidt mede tot een gedragen plan. Mensen willen serieus genomen worden en dat gevoel is er nu nog niet. Deze onrust gaat nu ten koste van de kwaliteit. Er is veel onzekerheid en extra werkdruk. Iedereen heeft daar last van."

Welke rol wilt u aannemen in dit proces?
"Ik meng mij verder niet in de discussie over het OOM-plan en of er wel of geen varianten zijn. Ik wil graag betrokken zijn en blijven. Maar mijn functie is vooral het sluitstuk van dit onderzoek. Eerst moet het onderwijs goed zijn en dan komen de gebouwen en eventuele gebiedsontwikkelingen. De intentieovereenkomst tussen gemeente en LVO was een goed initiatief, maar de aandacht moet niet te veel naar de huisvesting gaan. Het doel is niet om mooie gebouwen te bouwen, maar om het onderwijs zodanig in te richten dat ouders en leerlingen zich daarbij veilig voelen. Er moet keuzevrijheid zijn en ruimte voor goede ideeën. Het is nu zaak dat enthousiasme wordt overgebracht aan iedereen. Overleg met de raadsleden is daarbij ook van belang, met als doel om weer aan het vertrouwen te bouwen. Vanuit mijn rol als wethouder RO ben ik dus het sluitstuk van het hele verhaal. We moeten het nog niet invullen nu. Ik ben er niet om te bepalen hoe een goede school eruitziet. Ik wil wel weten wat er speelt en graag meedenken."

Welk scenario heeft uw voorkeur?
"Het GroenLinks programma staat achter twee brede scholengemeenschappen aan beide kanten van de Maas. Daar is wat voor te zeggen, hoewel het geen probleem mag zijn om een eind te fietsen. De afstanden in Maastricht zijn beperkt. Ik zou niet alles concentreren in één grote scholengemeenschap, want dan hebben ouders en leerlingen onvoldoende keuze in kleur en profilering. In alle gevallen is kleinschaligheid in mogelijk grootschalige oplossingen van belang."

Datum + plaats gesprek: **10 juli 2017, Eindhoven,**
Gesprek gevoerd met: **Wethouder onderwijs: De heer Berry van Rijswijk en ambtenaar mevrouw Monique Strik, gemeente Meerssen**

Vraag: hoe kijkt u aan tegen de ontwikkeling van het masterplan onderwijs Maastricht?
Wethouder van Rijswijk: "We hebben een eigen belang ten opzichte van het masterplan Maastricht. De gemeente Meerssen heeft net drie miljoen euro in onze LVO-school in Meerssen geïnvesteerd. Dat komt door een stijging van het aantal leerlingen in combinatie met de wens van LVO om de vmbo-locatie in Valkenburg te sluiten en dat type onderwijs in Stella Maris in Meerssen te concentreren. Los daarvan ben ik een voorstander van de doorlopende leerlijn, die we nu kunnen aanbieden. Daarnaast is Stella Maris actief in het werken met vormen van gepersonaliseerd onderwijs. De drie miljoen is dus niet alleen in de huisvesting gestoken, maar ook in innovatie in het onderwijs. Het aantal leerlingen in Meerssen is daarom ook verder gestegen, waarbij veel kinderen uit Maastricht komen. Ik juich een masterplan voor LVO Maastricht toe, maar het moet niet tot leegloop en leegstand hier bij Stella Maris in Meerssen leiden. We hoeven niet verder te groeien, maar ik heb ook de ambitie om geen leegstand te hebben. LVO heeft keuzen gemaakt waaraan de gemeente Meerssen heeft meegewerkt. Onze belangen zijn kwalitatief goed onderwijs aanbieden in relatie tot passend en nabij onderwijs."

Monique Strik vult aan: "Veel leerlingen uit Maastricht reizen naar Stella Maris, vanuit de wijk Amby gaan bijna alle kinderen hier naar school. Dat gebeurt direct na de basisschool. Ze kiezen niet alleen voor kwalitatief goed onderwijs, maar ook voor een goede bedrijfsorganisatie met een kwalitatieve uitstraling. Dat kan in verschillende omgevingen. Bij beide locaties zie je dat de teamleiders enorm betrokken zijn. Wanneer het gevoel bij de school goed is, maken een paar kilometers extra fietsen niet veel uit. De kracht van Stella Maris is dat het een goede naam heeft met veel aandacht voor de leerlingen. Als gemeente werken we actief met het onderwijs samen, bijvoorbeeld rond preventieprojecten en op het gebied van veiligheid.

Vraag: wat is uw beeld bij de organisatie en inrichting van het onderwijs?
Ook van belang is de brede onderbouw die Stella Maris biedt hetgeen veel ouders prettig vinden. LVO Maastricht biedt dat niet aan in het domeinenmodel. Het is nooit te laat om te veranderen, maar LVO is wel erg laat. Het negatieve beeld bestaat al jaren. Ik verwacht wel dat wanneer in Maastricht de kwaliteit en de gebouwen meer aan de maat zijn, je een meer natuurlijke balans krijgt. LVO zou een heldere koers moeten varen en meer naar de ouders luisteren. Ouders vinden bijvoorbeeld de locatie van het vmbo aan de Bemelergrubbe niet acceptabel en kiezen daarom ook voor Valkenburg of Meerssen. Vanuit Meerssen is er geen weglek naar Maastricht, maar wel van Ulestraten naar Stein. Het gaat om kleine aantallen."

Vraag: wat zijn uw aanbevelingen?
Van Rijswijk verder: "Aan de vooravond van de verkiezingen snap ik de Oost - West discussie in Maastricht, want je wilt eigenlijk aan beide kanten van de Maas een brede scholengemeenschap. De vraag of dat kan, is vervolgens aan de orde. De gemeente zou om meerdere redenen bereid moeten zijn daarin te investeren. Wanneer je onderwijs breder bekijkt als een belangrijke kernvoorziening gaat de rol van de gemeente verder dan alleen maar beslissen over de huisvesting. Nog vier jaar doormodderen lijkt me niet verstandig. Dat geldt niet alleen voor de gemeente, maar ook voor LVO. Er zijn zoveel wisselingen en schuifoperaties geweest. Dat geeft geen rust. Guido Beckers lijkt me iemand die met een bredere visie naar het probleem kijkt.

Mijn advies is om voor een sterke visie te kiezen en mooie gebouwen neer te zetten zodat je modern en verantwoord onderwijs kunt geven. Dan maak je echt een goede start. Daarbij moet LVO-breed goed gekeken worden naar een goede balans met Meerssen."

Datum + plaats gesprek: **10 juli 2017, Eindhoven,**
Gesprek gevoerd met: **wethouder onderwijs: De heer Jo Bisscheroux, gemeente Eijsden-Margraten.**

Vraag: hoe kijkt u aan tegen de ontwikkeling van het masterplan onderwijs Maastricht?
"Op twee aspecten geef ik graag een reactie: (1) zes jaar geleden verliet LVO een net gerenoveerd gebouw van Porta Mosana in Gronsveld in de toenmalige gemeente Eijsden, om vervolgens al het vmbo aan de Bemelergrubbe te concentreren. Als nieuwbakken wethouder werd ik geconfronteerd met een leegstaand schoolgebouw met kapitaalslasten. Ik had toen een aanvaring met de toenmalige voorzitter van de RvB van LVO omdat ik het economisch onverantwoord gedrag vond, om een gebouw van zeven miljoen leeg te trekken. LVO gaf aan voor het onderwijs op te komen, maar ik vond het vernietiging van gemeenschapsgeld. Die gebeurtenis heeft onze verhouding met onderwijspartners wel gekleurd. De gemeenteraad staat kritisch tegenover afspraken met het onderwijs rond de huisvesting ervan. Inmiddels merken we dat de oplossing om alles aan de Bemelergrubbe te concentreren verre van ideaal is.

(2) Toen LVO de plannen voor categoraal onderwijs presenteerde, vroegen veel burgers ons daartegen protest aan te tekenen. Het ging daarbij om onveilige fietsroutes, maar ook om de gevolgen voor een kind wanneer het wil/moet veranderen van schooltype. Een aantal kernen zijn van oudsher gericht op Maastricht wanneer het gaat om voortgezet onderwijs. Ik denk daarbij aan Eijsden, Gronsveld, Cadier en Keer en Bemelen. De kinderen vanuit Cadier en Keer gingen in het verleden mondjesmaat naar scholen in Gulpen, maar gaan daar nu in grote getalen naar toe. Kinderen uit Eijsden gaan veelal naar Meerssen en een deel gaat naar België op school. Een beperkt deel gaat nog ~~maar~~ naar Maastricht. De reden is dat ouders bezorgd zijn om fietsafstanden; vanuit Cadier en Keer naar de andere kant van de Maas is niet de veiligste weg. Vroeger reden de kinderen naar Jeanne d'Arc in Maastricht. Wanneer het onderwijsaanbod richting de Groene Loper (Westkant) gaat is de school makkelijker te bereiken; wanneer kinderen vanuit deze gemeente de brug over moeten wordt het voor ouders problematisch.

Vraag: wat is uw beeld bij de inrichting en organisatie van het onderwijs?
"Naast afwegingen rond de route en verkeersveiligheid merken we ook dat er steeds meer bezwaar is tegen de wijze waarop het onderwijs is en wordt georganiseerd. Er zijn maar weinig mogelijkheden voor doorstroom en opstroom en weer terug. Dan moet je in de domeinen meteen naar een nieuwe school en dat willen ouders en leerlingen niet. In Meerssen en in Gulpen kun je binnen hetzelfde complex de doorstroom wel maken en kan het kind op 1 plek blijven en zijn/haar opleiding afmaken. Op een ander niveau constateer ik dat de betrokken ambtenaren en de wethouder onvoldoende met omliggende gemeenten hebben gesproken over de inrichting van het onderwijs. Het Voortgezet onderwijs stopt immers niet bij de grens van Maastricht. Mijn pleidooi is daarom om aan een betere spreiding in zuid Limburg te werken. Ik begrijp niet waarom er een niet een LVO Maastricht-Heuvelland is. Nu vat LVO Maastricht de locaties in Gulpen en Meerssen op als concurrenten. Heel vreemd voor scholen die allen onder LVO vallen.
Ik geloof niet in grote categorale eenheden zoals mijn (inmiddels ex-) collega Mieke Damsma als argument voor onderwijskwaliteit aangeeft. Onderwijskwaliteit bereik je niet alleen door grote concentraties te maken. Mijn voorkeur ligt in het maken van brede scholengemeenschappen; ik ben ervan overtuigd dat je dan de kwaliteit beter kunt waarborgen. Belangrijk is hoe je de aansluiting met het primair onderwijs vormgeeft; ik ben een groot voorstander van doorlopende leerlijnen. LVO zou daarom veel meer met het primair onderwijs moeten samenwerken. Ook vanuit dat oogpunt begrijp ik de categorale aanpak niet.

Ik zie bovendien dat de keuze om te concentreren stigmatiserend werkt. In de scholengemeenschap Sophianum kun je breed instromen, want daar zijn alle richtingen vertegenwoordigd. Daar wordt je niet uitgesloten omdat je vmbo bent. In Maastricht hoor je bij "het clubje dat naar de Bemelergrubbe moet". Zo wordt het op de scholen ook gevoeld. Daarom vind ik de concentratie van al het vmbo aan de Bemelergrubbe in twee gebouwen niet werken. Ik zou zeggen; ruim op en maak een nieuwe moderne brede schoolgemeenschap, uiteraard wanneer de mogelijkheid tot investeren er is en daarvoor is een plek aan de groene loper optimaal.
Ik heb overigens nooit begrepen dat het groenonderwijs naar de Bemelergrubbe is gegaan. Vroeger ging je naar Gronsveld, omdat daar ook de doelgroep agrarische leerlingen zat. Het landelijk gelegen Gulpen, met talloze agrarische bedrijven in de omgeving zou veel beter zijn."

Wat zijn uw aanbevelingen?
"Hoe zou ik het aanpakken; het begint natuurlijk met het terugwinnen van vertrouwen. Bij ouders, maar ook bij het personeel. Wellicht dat het volmondig erkennen dat in het verleden verkeerde keuzes gemaakt zijn daartoe kan bijdragen. Ik zou afstappen van het domeinenverhaal. Vervolgens zou ik voor brede scholengemeenschappen kiezen, die intensief samenwerken met het primair onderwijs en actief werken aan de doorlopende leerlijnen. Ik zou aan beide kanten van de Maas een brede school in stand houden, want ouders moeten wat te kiezen hebben. Kijk deze week nog in de Limburger waarin de ouder klaagt dat er in Maastricht niets meer te kiezen valt. Dat ondermijnt de keuzevrijheid in het onderwijs. Ik merk ook dat docenten wat moedeloos en cynisch worden over besluitvorming van LVO Maastricht. Als het in de basis, bij de ambassadeurs van LVO al niet gedragen wordt, hoe kun je dan je beleid vormgeven en een kans van slagen geven?
Wij zijn een gemeente met 25.000 inwoners, waarvan 1.600 kinderen op de basisscholen. We komen van 2.700 en zijn dus fors gedaald. Nu zijn we stabiel en kennen weer een lichte stijging. Wanneer LVO het goed doet kan ze zich beter profileren bij de ouders. Dat kan nogmaals door het vormen van brede scholengemeenschappen met nauwe banden in het basisonderwijs en in de eindfase van het leertraject mogelijk ook het beroepsonderwijs. Voor nu moet je vertrouwen geven dat kinderen op de plek kunnen blijven, ook al wisselen ze van schooltype.
Dat wordt een stevig karwei voor LVO, maar er ligt ook een opgave voor het basisonderwijs. Ook daar zie je soms (gelukkig niet altijd) een weerstand om zaken te veranderen en de doorlopende leerlijn in te richten. De focus ligt no nog teveel op het eindpunt van het onderwijstraject: de citoscore. Ga samen aan tafel zitten en zorg ervoor dat we tot nieuwe, gedragen, toekomstbestendige concepten komen. En met samen bedoel ik: onderwijspartijen in de meest brede zin van het woord, politiek en last but not least: de ouders."

Datum + plaats gesprek: **22 augustus 2017, Maastricht**
Gesprek gevoerd met: **voorzitter CvB Leeuwenborgh: De heer Jos Kusters**

Hoe kijk je tegen het proces van het masterplan aan?
"We zien overal dat gemeenten wel willen samenwerken, maar vooral eigen inwoners tevreden willen stellen. Lokale belangen zijn vaak bepalend in de besluitvorming. Een bureau als *Public Result* doet onderzoek op maatschappelijke thema's en helpt (lokale) overheden om goede besluiten te nemen middels consultatierondes met de inwoners. Op dit dossier merk je dat LVO het gesprek met de gemeente Maastricht onvoldoende lijkt te hebben gevoerd en dat speelt nog steeds parten. Het imago heeft vier jaar geleden een deuk opgelopen en dat win je niet zomaar terug."

Hoe ontwikkelt het mbo zich?
"De realiteit is dat Leeuwenborgh de komende acht jaar nog 20% studenten gaat verliezen; we krimpen van circa 7.000 naar 5.500 deelnemers. Kijk je naar het imago van het vmbo en mbo dan is dat negatief, waarbij je bij ouders een opdrijvend effect ziet; als het even kan moet het kind naar de havo of hoger. Die tendens versterkt potentieel de krimp in het (v)mbo. Dan heb nog de vraag voor welke richting je kiest en worden de verschillen nog pregnanter. Bij techniek zie je bijvoorbeeld een afname van 30%. Dat alles maakt dat het speelveld voor het (v)mbo, maar ook de havo grillig is. Als je ziet hoeveel leerlingen na twee jaar achter elkaar doubleren van de havo afkomen en bij ons komen: dat zijn er honderden, die dan bij ons de vavo volgen. Al die kinderen zijn op de een of andere manier beschadigd en vangen wij vervolgens op.

Vmbo leidt op tot mbo. Je ziet dat we niveau 3 en 4 vmbo al integreren met niveau 1 en 2 mbo-techniek. Met een paar onderwijspartners willen we in deze regio samenwerken en -wonen. We zijn actief bezig in Maastricht, Sittard en in Heerlen is het al gerealiseerd. In Sittard zijn de plannen in een vergevorderd stadium; in Maastricht zijn we op zoek naar een geschikte locatie."

Hoe passen deze ontwikkelingen in het masterplan?
"We zijn eigenaar van onze gebouwen en daarin verschillen we van LVO, die geen eigenaar van de gebouwen is. We bepalen zelf waar we zitten en zijn geen partij op de groene loper. De gemeente heeft ons daarvoor ook niet uitgenodigd om bijvoorbeeld mee te denken aan een gezamenlijke onderwijsboulevard. We zijn het wel eens met de inhoud. Kort gezegd werken we aan plekken waarop we met het bedrijfsleven gaan samenwerken zoals een *maintenance praktijkcentrum* gaan inrichten, waar we ook naschoolse vorming, bedrijfsopleidingen en het onderwijs gaan verzorgen. Volgens mij biedt die ontwikkeling kansen. De ligging van ons gebouw is goed. Daarbij verkopen we nu een gebouw aan een projectontwikkelaar. Dat heeft te maken met leegstand op deze locatie. We zijn blij wanneer we een gebouw kunnen verkopen (vanwege de krimp) en de komende jaren zie je de beweging van upgraden naar downgraden. We kunnen in Maastricht wel een gezamenlijk conceptvormgeven, maar dan moeten we wel weer drie kwart van de opleidingen hier verhuizen. Dat lijkt me niet slim. Zowel LVO als Leeuwenborgh is te klein gehuisvest om state of the art samen techniekonderwijs te gaan verzorgen, dus we zijn op zoek naar een andere plek."

Hoe ontwikkelt het onderwijs zich?
"LVO communiceert over gepersonaliseerd leren; in hoeverre communiceert LVO met het basisonderwijs om samen over competenties na te denken voor het voortgezet onderwijs en daarnaast met ons mbo als vervolgopleiding om de competenties van de leerling van morgen goed op ons programma aan te laten sluiten? Volgens mij wordt daar te weinig aan gedaan.
Wij zijn ervan overtuigd dat in de toekomst 3.500 studenten niet meer in groepen van 30 leerlingen in een klas eenvormig onder leiding van 1 docent na vier jaar een diploma halen. Je moet ze maatwerk bieden, waarbij ze zelf hun onderwijsloopbaan vormgeven. Gepersonaliseerd leren is voor Leeuwenborgh hét onderwijsmodel van de toekomst.

Daarnaast leidt de krimp ertoe dat we niet altijd meer de klassen vol kunnen krijgen. Hoe krijgen we het onderwijs uitvoerbaar en betaalbaar. Er is een enorme vraag naar cross sectorale opleidingsvormen, waar we op in willen spelen. Daarbij hebben we straks heel veel mensen nodig in de techniek. We zien een grotere diversiteit in het leerling aanbod ontstaan; werkend, werkzoekend, omscholend, mensen met beperkingen. Hoe houdt LVO zich in dat geweld staande. Ze zijn straks wellicht niet (meer) de belangrijkste leverancier van het mbo. De vraag is aan de orde of het vmbo goed in een vo-context gedijt. De doorstroom naar het mbo is beperkt, terwijl wanneer een ROC ook een vmbo-afdeling heeft, ruim 60% binnen het mbo "blijft hangen". 40% gaat aan het werk of andere dingen doen. Het is dus aantrekkelijk vanuit een instroom doorstroom perspectief om een vmbo in huis te hebben. Nadeel is dat er verschillende wettelijke bepalingen zijn met alle lusten en lasten van dien. Interessant aan de mogelijkheden die het masterplan biedt, is dat je beter het vmbo-onderwijs kunt ontwerpen. Het is aantrekkelijk om dat vanuit een beroepsopleiding te doen in een hightech omgeving met de bedrijven samen, waarbij er een uitstraling naar toekomstige beroepen is. Bedenk wel dat je ook over kinderen van 13 jaar praat, die kun je niet overal plaatsen. Dus voor die groep (leerjaar 1 en 2 vmbo) moet je goed nadenken waar je ze wilt positioneren."

Hoe vindt het overleg met LVO plaats?
"We praten samen over een techniekcollege, waar leerjaar 3 en 4 van het vmbo Techniek in participeert. Er is geen overleg over samenwerking binnen de andere sectoren, maar voor mij staat alles open. Ik ben overigens een voorstander van regionaal samenwerken. Binnen Limburg heb je dan Heerlen, Maastricht en Sittard. De centrale vraag is wat de regio nodig heeft en niet wat een gemeente nodig heeft. De sector Groen zit bij het aoc en daar zie je dezelfde beweging dat je de krachten moet bundelen; die hebben te maken met slechts 2.500 leerlingen verspreid over de hele provincie. Dat kun je niet meer op het niveau van een schoolbestuur of gemeente oplossen. Wij zijn tot nog toe geen inhoudelijk partner van LVO geweest (anders dan techniekonderwijs) en de domeindiscussie en concentratiediscussie is niet met ons gevoerd. Vanuit de gemeente is er ook geen actief beleid om stakeholders bij elkaar te brengen. Wethouder Pieter Meekels in Sittard doet niets anders dan stakeholders bij elkaar te halen en krachten te bundelen. Als het gaat over de samenwerkingsschool techniek lopen we overigens voorop in Nederland. Bij Albeda en Zadkine zijn er bewegingen richting een techniekcollege, maar zonder het vmbo. Gemeenten zijn voor ons relatief beperkte partners. Wel op de thema's jeugdzorg, inburgering, verzuim en voortijdig schoolverlaten. Wat mij betreft kan die samenwerking beter en kunnen we elkaar versterken.

Ik vraag me af hoe regionaal LVO werkt. Het is waanzin om die Zuid-Limburgse regio nog een keer te verkavelen. Ik doe mijn best om zoveel als mogelijk met het Arcus College in Heerlen samen te werken. Het thema voortijdig schoolverlaten bespreek ik op het niveau van de regio Zuid-Limburg (daar bis LVO bij aangesloten) en datzelfde geldt voor UWV-vraagstukken of beleid rond statushouders. Het is zinloos om alleen naar Maastricht te kijken; het werk zit niet alleen in Maastricht. Heerlen groeit logistiek, Sittard groeit op chemisch gebied en heeft een prachtige campusontwikkeling. De koers van de provincie is om samen met stakeholders rond zorg, wonen, en onderwijs een Zuid-Limburgse agenda te maken. Zo kan je ook naar onderwijs kijken. Je zou willen dat LVO daar ook actief in meedenkt."

Datum + plaats gesprek: **18 juli 2017, Maastricht,**
Gesprek gevoerd met: **De heer Jos Geurts en mevrouw Marja Soer, projectbureau A2.**

Jos geeft aan dat De Groene Loper qua tijd en budget als zeer geslaagd project wordt ervaren en geprezen en dat zowel vanuit het rijk als de provincie ook in de fase van gebiedsontwikkeling met meer dan gemiddelde aandacht zeer positief wordt gevolgd en gestimuleerd. Het project is gestart in 2006 en loopt tot 2026, wanneer het laatste vastgoed wordt opgeleverd. Het gesprek gaat met name over de maatschappelijke thema's die gekoppeld zijn aan de verduurzamingsopgave van het gebied. In die verduurzaming ligt de kans besloten om met alle betrokken onderwijsinstellingen de Groene Loper als 'bonus' op de eigen en liefst gebundelde ambities te gaan verzilveren.

Jos geeft aan dat er op de groene loper maximaal 1.045 woningen (als plafond) worden gebouwd, te beginnen vanaf 2018. Voor een belangrijk deel worden dat grondgebonden woningen, maar ook woningen die levensloopbestendig, organisch en flexibel zijn. Vanuit de integraliteit van het project wordt niet alleen naar het verkeer, maar vooral naar het gebied gekeken. De Groene Loper verbindt Oost en West en levert ook een totaal nieuw perspectief op van de Oostkant. Vroeger was je vanuit het stationsgebied vooral op de oude stad gericht, met 40.000 inwoners in je rug en een Oostkant die sociaaleconomisch niet sterk ontwikkeld was. De groene loper biedt de mogelijkheid om als verbindend element de hele stad als gebied verder te ontwikkelen. Gedurende het traject wordt o.a. een planstudie Stad en Spoor verricht om ook het spoor als barrière voor fietsers/voetgangers te kunnen slechten. Dat is ook voor de beoogde onderwijsontwikkeling van vitaal belang Jos vindt de Oost West discussie daarom vanuit de toekomst niet meer interessant. De afstanden tussen de randen van Maastricht en de groene loper liggen tussen de 5 en 7 kilometer maximaal. Dat zijn redelijke fietsafstanden.

Het projectbureau heeft met het Rijk, de Provincie Limburg en de Gemeenten Maastricht en Meerssen een Actieprogramma Mijn Gezonde Groene Loper (inclusief een Kansenkaart) 2016-2030 gemaakt waarop aangegeven staat hoe de verschillende verbindingen tot stand komen en waar kans benutting mogelijk is voor maatschappelijke voorzieningen, zoals onderwijs.

Zo koerst het gemeentelijk beleid met name op een fusie en concentratie van bestaande basisscholen in het centrumgebied van de Groene Loper. Die ontwikkeling biedt unieke kansen om onderwijs, duurzaamheid (groen), vitaliteit en sport integraal op te pakken. Veel onderwijsvoorzieningen liggen rond de Groene Loper, zodat vanuit de netwerkgedachte sterke verbindingen kunnen worden gemaakt. Jos geeft aan dat er ook met ROC Leeuwenborgh Maastricht is gesproken over de kans benutting die daar ligt in relatie tot de gebiedsontwikkeling om bijvoorbeeld (ook)leerwerktrajecten te creëren. Een optie om techniek te concentreren op de groene loper in een samenwerking tussen bedrijfsleven, vmbo en mbo vindt Jos een aantrekkelijk idee, met de ontwikkeling van start ups de voormalige Philipsgebouwen in Eindhoven als voorbeeld.

Jos geeft aan dat Limburg een gebied is met een ander demografisch gesternte dan Randstad en Eindhoven. De kracht van het A2-project ligt vooral in het behoud en versterken van bestaande voorzieningen door samen te werken, te concentreren en waar nodig te fuseren. Hij roept het masterplan (gemeente en LVO) op om met de uitkomst ervan aan te haken bij deze gebiedsontwikkeling. De groene loper is bij uitstek een plek waar de verbinding tussen onderwijs, gezondheid, groen, sport, stad en bedrijfsleven kan plaatsvinden.

Jos bepleit een kanteling van een intern gerichte onderwijsdiscussie naar een extern gerichte school en stad gerichte discussie waarbij partijen elkaar de ruimte en de creativiteit gunnen om, wellicht wat onorthodox, met elkaar tot de beste keuzes te komen. A2 kan in dat opzicht desgevraagd proces onafhankelijke ondersteuning bieden (onderzoek, co design, werkateliers; proces regie).

Een voorbeeld van een onorthodoxe aanpak is het inschakelen van de “Raad van Kinderen”, een succesvol initiatief en project van prinses Laurentien. Daarbij worden kinderen gericht en begeleid ingezet op een onderzoeks- en adviestraject. Er zijn reeds verrassende resultaten mee geboekt. Waarom zoiets ook niet ingezet voor de lopende onderwijsdiscussie? Daarmee doorbreek je het beeld van een door professionals en bestuurders, en dus door belangen en posities, gedomineerde discussie. A2 wil met het Werkkapitaal dit desgevraagd mogelijk maken.

Wanneer we over het proces praten, stelt Jos dat de kracht van het A2-project is dat stakeholders in een informeel proces met het instrument co design samen visie hebben ontwikkeld. Jos roept gemeente en LVO op na vaststelling van het masterplan snel aan te sluiten, om ook het voordeel van de planning te genieten. Er ligt vanuit het rijk een substantieel werkkapitaal om dat proces desgevraagd verder te faciliteren. Het rijk vindt de groene loper belangrijk en de provincie ook. Jos geeft aan dat er in het kader van de maatschappelijke verduurzaming van het gebied door de Groene Loper ook verbindingen met de Sociale Agenda van de Provincie Limburg te maken zijn.

Bijlage 2: Landelijke onderwijskundige ontwikkelingen

Een aantal onderwijskundige ontwikkelingen is mogelijk relevant om de opgave vanuit een goed en breed perspectief te benaderen. In zijn algemeenheid staat een school als organisatie niet op zich, maar verbindt op velerlei manieren met de samenleving. Een school is een netwerk in zichzelf en vormt ook netwerken met en in zijn omgeving. In die zin is een school naast een lerende organisatie ook een maatschappelijke onderneming en noemen schoolleiders zich ook vaak maatschappelijk ondernemers. De school verbindt met de directe omgeving, met het primaire en vervolgonderwijs, met ouders, het bedrijfsleven en tal van maatschappelijke actoren. De huisvesting van het onderwijs in zijn omgeving vertaalt de onderwijskundige uitgangspunten en biedt leer- en werkomgevingen die in lijn zijn met de ambitie van het onderwijs. Ondanks de ontwikkelingen rond digitaliseren blijft de school "te place to be" en speelt beleving een steeds belangrijker rol in de inrichting van het gebouw.

Onderwijskundige ontwikkelingen kunnen dan ook niet los gezien worden van maatschappelijke ontwikkelingen en sociaaleconomische ontwikkelingen. Een school als ideale leer- en werkomgeving stimuleert gebruikers, leerlingen en docenten om maximaal hun competenties te ontwikkelen.

Wanneer we heel simpel naar de vertaling van onderwijskundige uitgangspunten in de organisatie en aansturing van het onderwijs kijken is er een ontwikkeling van klassikaal naar meer persoonsgebonden onderwijs in allerlei pedagogische en didactische modellen, die op verschillende manier functioneel en ruimtelijk kunnen worden uitgewerkt. In deze ontwikkeling is de positie van de docent relevant, zowel in de uitoefening van het vak en de ontwikkeling van competenties als ook de maatschappelijke waardering. Binnen het klassikaal onderwijs staat de docent centraal voor zijn groep, in de ontwikkeling naar vernieuwende onderwijsvormen, organiseert de school zich naar meer teamgericht onderwijs, waarbij de docent naast de overdracht van kennis ook meer coachende competenties ontwikkelt. Hieronder enkele quotes van scholen in het voortgezet onderwijs die recent bezocht en vanuit het platform Schooldomein geïnterviewd zijn:

Directeur Albert Noord van gebouw Quintes van het Dr. Nassau College in Assen (Schooldomein 6, juli 2017):

"Voor ons was essentieel dat we het eigenaarschap en de betrokkenheid zichtbaar willen maken. Onze vijf afdelingen hadden we al en deze zijn in de nieuwbouw fysiek vormgegeven als deelscholen. Elke deelschool heeft een eigen identiteit met lokalen, een aangrenzend leerplein, docentenwerkplekken, een onderwijsassistent en gezamenlijke afdelingsdoelen. De afdelingen noemen we thuisbasissen, omdat de leerlingen er een groot deel van de dag verblijven. Daarnaast hebben we vier talentrichtingen: het bèta kenniscentrum, het kenniscentrum cultuur, het sportcentrum en de talentrichting ondernemen. Bepalend in onze visie is dat we binnen en buiten willen combineren; zo zijn externe opdrachtgevers bij de talentrichtingen betrokken; zij geven opdrachten waar de leerlingen acht weken of langer in de 1e en 2^{e} fase mee aan de slag zijn. De kenniscentra zijn ook weer aan de universiteit en de hbo's gekoppeld." Een belangrijke uitspraak verder: "je moet het onderwijs niet laten leiden door blauwdrukken, maar het onderwijs in je eigen omgeving vormgeven."

Directeur-bestuurder Nico Moens van het IJburg College Amsterdam (Schooldomein 6, juli 2017):

"Het IJburg College wil een leergemeenschap zijn waarin leerlingen van en met elkaar leren. Daarom zijn wij bewust een brede school, waarin alle niveaus van het voortgezet onderwijs zijn verenigd, van vmbo-basis tot en met vwo. In onze visie kan dat, zeker in een grote stad als Amsterdam, een bijdrage leveren aan het tegengaan van segregatie. Bovendien kun je zo alle leerlingen de kansen geven die ze verdienen. Daarnaast willen wij hen de vaardigheden van de 21e eeuw aanleren. Naast

samenwerken moet je denken aan bijvoorbeeld initiatief nemen, verantwoording afleggen en omgaan met mensen met verschillende achtergronden, niveaus en capaciteiten. Het idee is dat als kinderen al op jonge leeftijd leren samenwerken, ze dat in het echte leven later ook doen. In de eerste twee jaar werken leerlingen van alle niveaus letterlijk met elkaar samen. Ze beginnen elke dag in hun stamgroep, waarin leerlingen van het eerste en tweede jaar en de niveaus vmbo, havo en vwo bij elkaar zitten. Daarna gaan ze in allerlei vormen uiteen en werken ze verder aan thema's, die in acht weken worden afgerond met een toets of presentatie. Ook krijgen ze individuele opdrachten die zijn toegesneden op hun specifieke talenten of interesses. Het onderwijs is voor een belangrijk deel dus gepersonaliseerd. Dat kan alleen door papierloos te werken. Traditionele leermethodes met lesboeken lenen zich niet voor het werken in eigen tempo. Dat lukt wel met methodes die je vanaf tablets aanbiedt. Als je op deze vernieuwende manier werkt, heeft dat consequenties voor de medewerkers die je aanneemt – zij zijn niet alleen docent maar ook coach – en de fysieke inrichting van het gebouw."

Ambities Sectorakkoord VO

De VO-Raad heeft haar ambities richting het Ministerie van OC en W in 2014 vastgelegd in het sectorakkoord VO. Rode draad is het onderwijs zo te vernieuwen dat het leerlingen meer motiveert en uitdaagt om het beste uit zichzelf te halen en hen beter voorbereidt op de veranderende samenleving en de arbeidsmarkt.

- De leerling centraal: scholen willen meer onderwijs aanbieden dat aansluit bij het niveau, de leerstijl, interesse en talenten van individuele leerlingen,
- Eigentijds aanbod; de sector wil een doorbraak in het aanbod en ICT en digitaal lesmateriaal. Er kan dan meer maatwerk worden geboden, het onderwijs wordt eigentijdser en sluit beter aan op de belevingswereld van de leerlingen,
- Brede vorming; de sector wil een curriculum voor de toekomst, waarbij meer aandacht is voor de brede vorming van leerlingen (bijbrengen 21th skills zoals samenwerken, ondernemerschap en creativiteit,
- Verbinding onderwijs met omgeving: de sector wil een sterkere verbinding met de omgeving, zoals bedrijfsleven en vervolgonderwijs,
- Professionele school als lerende organisatie; de sector zet in op professionalisering van schoolleiders, bestuurders en leraren. Zij dienen over de juiste kennis en vaardigheden te beschikken om nog beter onderwijs te kunnen organiseren en te kunnen geven.

Trends OECD

Op de site www.vernieuwenderwijs.nl/onderwijstrends-2016-2017/ is het rapport van het Economic Co-operation and Development (OECD te vinden), een bekende organisatie die op verschillende vlakken grootschalig onderzoekt verricht, onder andere binnen het onderwijs. Volgens de OECD zijn de trends voor de komende tijd:

- Globalisering: de wereld wordt steeds meer één: mensen kunnen altijd en overal met elkaar in contact staan. Dit heeft gevolgen voor onder andere de economie en klassenmaatschappij. Ook het klimaat verandert. Al deze – en nog veel meer – ontwikkelingen hebben invloed op het onderwijs.
- Maatschappelijke ontwikkelingen: veiligheid, emancipatie, entrepreneur schap: samenlevingen veranderen. Ook al deze ontwikkelingen hebben invloed op het onderwijs.
- Urban life: er komen steeds meer steden en het leven in deze steden wordt steeds bepalender voor de rest van het land. Binnen deze steden ontstaan veel innovaties waar het onderwijs wat

mee moet en kan. Zo is één van de belangrijke ontwikkelingen job mobility en is loopbaanbegeleiding erg belangrijk – om maar een voorbeeld te noemen!
- Families: sociale rollen, gezinssamenstelling, normen en waarden, armoede en culturen; dit zijn slechts een paar van de dingen die momenteel spelen binnen veel gezinnen. Dit heeft veel invloed op de manier waarop onze leerlingen opgroeien. Burgerschap speelt dan ook een belangrijke rol binnen het onderwijs,
- Technologische ontwikkelingen: Data, Bio-tech, E-learning: zoals al in het rapport van Kennisnet is omschreven zijn er zeer veel ontwikkelingen gaande die andere kennis en vaardigheden vragen aan onze leerlingen

Trends New Media Consortium

Het New Media Consortium (NMC) is een Amerikaanse groep waarbij verschillende universiteiten en scholen zijn aangesloten. Ze brengen elk jaar een trendrapport uit. Volgens dit rapport zijn de trends voor de komende tijd:

- BYOD: Bring Your Own Device is een trend die al langer in het onderwijs rondgaat. Belangrijkste voorwaarde hiervoor is dat de faciliteiten goed zijn: snelle wifi en lesmateriaal dat overal beschikbaar is in de cloud,
- Makerspaces: De afgelopen jaren zien we dat digitale media steeds vaker verwerkt worden in voorwerpen, in het 'internet of things'. Bij deze nieuwe generatie voorwerpen zijn media opgenomen in de functie en in de 'boodschap' van het voorwerp. Het concept van het begrijpen van media door media zelf te maken, wordt hierdoor verbreed. Net als bij andere talen moeten kinderen eerst leren om er mee te kunnen lezen en schrijven voordat ze er creatief mee kunnen werken. En dat is precies wat de Maker Movement biedt: het leert kinderen de taal van media en techniek te hanteren om vorm te geven aan hun ideeën, verbeelding en verhalen. Ook hier in Nederland zie je steeds meer initiatieven. Kijk bijvoorbeeld eens op www.makerschool.nl of op www.makered.nl
- 3D Printing/ rapit prototyping: Een van de ontwikkelingen die zorgen dat er meer makerspaces komen, is de ontwikkeling van 3D printers en andere apparatuur. Doordat deze steeds betaalbaarder worden zie je dat scholen hier mee aan de slag gaan,
- Adaptieve leeromgeving: Een grote toekomst wordt voorspeld voor adaptieve leeromgevingen. Binnen het onderwijs wordt er al veel gesproken over gepersonaliseerd leren, en in dat verlengde liggen ook de adaptieve leeromgevingen. Dit zijn digitale programma's waarin leerlingen altijd op hun eigen niveau werken.
- Wearable technology: Smartwatches zijn nog maar het begin: binnen 4 tot 5 jaar wordt verwacht dat draagbare technologie zorgt voor een revolutie in het onderwijs. Stel je voor dat leerlingen die moeite hebben met het lezen of begrijpen van emoties dit door een armband kunnen 'zien'.

Publicatie Onderwijsraad: de leerling centraal

Het onderwijs zou meer moeten aansluiten bij de behoeften van individuele leerlingen. De bewindslieden van OCW (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) hebben de Onderwijsraad verzocht te adviseren over dit onderwerp. De raad heeft zich in deze verkenning (juli 2017) gebogen over de hoofdvraag: *Wat betekent het om de leerling meer centraal te stellen in het onderwijs en waar ontmoet deze ambitie grenzen?*

De raad benadrukt dat het onderwijs zowel individuele als publieke belangen dient. Individuele leerlingen en hun ouders hebben er belang bij dat onderwijs zo goed mogelijk aansluit bij hun behoeften. Vanuit dat perspectief zijn er argumenten om het onderwijs in te richten op basis van de

wensen van leerlingen en hun ouders en van de groepen en gemeenschappen waar zij deel van uitmaken. Is het wenselijk om de leerling meer centraal te stellen? Het antwoord hangt af van wat er bedoeld en beoogd wordt met de leerling centraal. Het is volgens de raad dan ook van belang bij besluitvorming over onderwijs steeds goed in de gaten te houden vanuit welk perspectief, met welke betekenis en met welk oogmerk het idee van de leerling centraal wordt gebruikt. Tegen deze achtergrond heeft de raad gereflecteerd op grenzen aan het centraal stellen van de leerling, dilemma's en mogelijke paradoxen. Hij benoemt twee spanningen: die tussen individuele wensen en maatschappelijke belangen, en die tussen keuzevrijheid en kansengelijkheid.

De Raad benadert het thema van de leerling centraal vanuit een viertal perspectieven:

- Leerling centraal als doel en bedoeling van onderwijs;
- Leerling centraal in de vormgeving en uitvoering van het onderwijs;
- Leerling centraal in de organisatie van het onderwijs;
- Leerling centraal in het onderwijsstelsel.

De raad is een voorstander van differentiatie en flexibiliteit en van onderwijs dat aansluit bij interesses en capaciteiten van kinderen en jongvolwassenen. Onderwijs heeft echter ook een verantwoordelijkheid ten aanzien van de samenleving als geheel: het maatschappelijk en publieke belang van onderwijs. Het gaat dan bijvoorbeeld om sociale samenhang, algemeen welzijn en economische groei en welvaart. Dit belang stelt volgens de raad grenzen aan een exclusieve gerichtheid op wat leerlingen en hun ouders van het onderwijs kunnen verlangen. De raad vindt dat waar het maatschappelijk belang en het individuele belang botsen, het maatschappelijk belang van onderwijs het zwaarst moet wegen. De raad richt de publicatie in rond

Inmiddels heeft de inspectie een nieuw model om de leerresultaten in het voortgezet onderwijs te beoordelen. In het nieuwe model worden scholen minder hard afgerekend als leerlingen afstromen naar een lager onderwijsniveau. Scholen zullen daardoor eerder geneigd zijn leerlingen het voordeel van de twijfel te gunnen en een hoger niveau te laten proberen. Dit acht de raad in het licht van bevordering van gelijke kansen een goede ontwikkeling. Andere ontwikkelingen werken echter in tegengestelde richting. De afname van het aantal brede brugklassen en de toename van het aantal categorale scholen maken dat het instroomniveau in het voortgezet onderwijs een definitiever karakter krijgt, waardoor leerlingen juist minder gelijke kansen krijgen. Scholen en opleidingen onderscheiden zich steeds vaker met een bijzonder concept of profiel. Daardoor wint ons onderwijsstelsel aan diversiteit. Ouders en leerlingen hebben werkelijk iets te kiezen, of het nu gaat om levensbeschouwelijke grondslag, pedagogisch concept, speciale aandacht voor sport of theater, mate van heterogeniteit, onderwijstijden of de taal waarin de lessen plaatsvinden. Niet alle ouders en leerlingen maken echter even veel gebruik van de keuzemogelijkheden.

Figuur 1. Een illustratie van de hoeveelheid en verscheidenheid aan aspecten die aan de orde komen in verschillende discussies over het centraal stellen van de leerling.

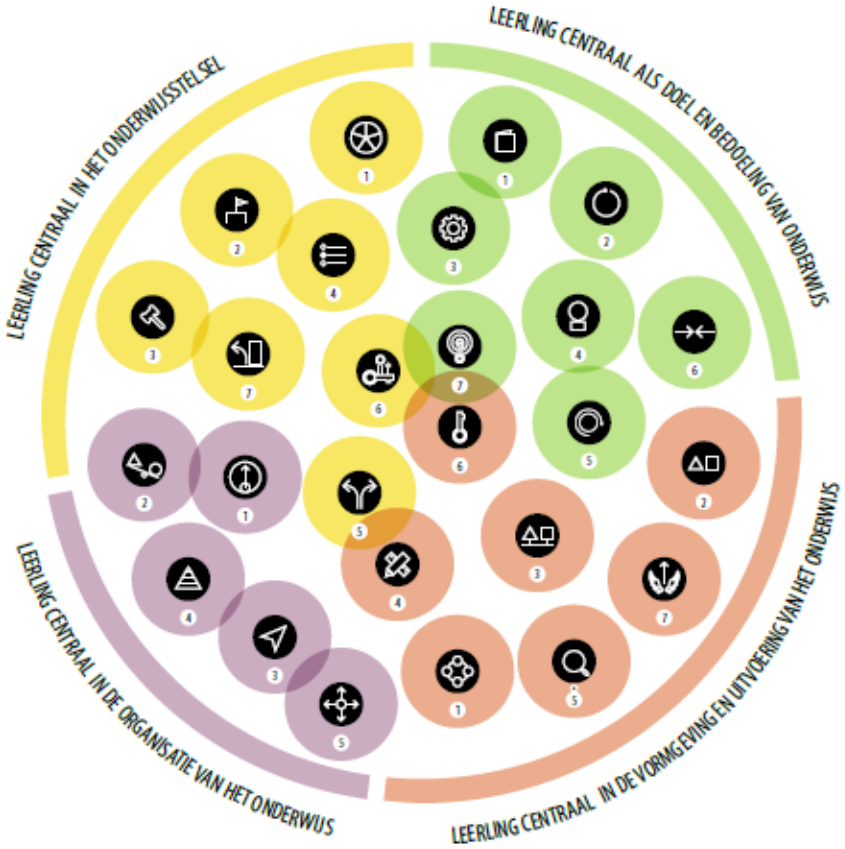

1. Leerstofgericht versus leerlinggericht
2. Sturend versus volgend
3. Ontwikkeling is richtinggevend
4. Leerling is richtinggevend
5. Belang van omgeving
6. Belang van bieden van weerstand
7. Regie bij doel onderwijs

1. Verschillen tussen leerlingen versus leerling in het algemeen
2. Differentiatievormen
3. Differentiatie naar begin-situatie, niveau, tempo, doelen
4. Gepersonaliseerd leren en maatwerk
5. Geïndividualiseerd onderwijs
6. Regie en eigenaarschap onderwijsproces
7. Zelfsturing en motivatie

1. Schaalvergroting versus menselijke maat
2. Organisatorische overwegingen versus belangen van leerlingen
3. Strategisch handelen
4. Verschillende beslissingsniveaus
5. Actoren in nabijheid leerling en beslissingsruimte

1. Sectoren, schoolsoorten en opleidingsprogramma's
2. Vrijheid van onderwijs en variëteit
3. Stelselverantwoordelijkheid met wet- en regelgeving
4. Keuzevrijheid van leerlingen en ouders
5. Flexibele leerroutes en maatwerkdiploma's
6. Regie voor leerlingen en ouders
7. Keuzemogelijkheden versus breed fundament

Onderwijs 2032

Over het belang van de doorlopende leerlijn stelt Onderwijs 2032 het volgende: “

‘Doordat kinderen binnen een groep niet met dezelfde basiskennis starten, verloopt de brugklas erg moeizaam. Waarom kan het onderwijs niet een eenduidig systeem volgen, zodat de overgang naar de brugklas gemakkelijker gaat? Juist na de Cito blijft er tijd over voor extra voorbereiding op het middelbaar onderwijs, gebruik die tijd dan ook.’ Dit merkt een ouder van brugklasleerling op. In het onderwijs wordt onder een leerlijn verstaan: een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden die naar een einddoel leidt. Er is sprake van een ‘doorlopende leerlijn’ als het onderwijs in de verschillende leerjaren zodanig op elkaar aansluit dat leerlingen een ononderbroken leerweg kunnen afleggen, zonder onnodige herhalingen of hiaten. Doorlopende leerlijnen zijn zowel mogelijk tussen (voorbereidende) schoolsoorten (voorschoolse periode -> primair onderwijs -> voortgezet onderwijs -> vervolgonderwijs) als daarbinnen (vmbo-gemengde en theoretische leerweg (gtl) -> havo -> vwo). Ouders, leerlingen, lerarenopleiders en het vervolgonderwijs vinden dat er in het onderwijs nog te weinig sprake is van doorlopende leerlijnen.

Het Platform Onderwijs2032 beschouwt doorlopende leerlijnen in het primair en het voortgezet onderwijs als een van de voorwaarden van eigentijds onderwijs om leerlingen een gelijkwaardige basis te geven. Ook onderstreept het advies het belang van de relatie met het voorschoolse aanbod, het mbo en het hoger onderwijs. Verder heeft het Platform geadviseerd drie momenten (ijkpunten) vast te leggen om de ontwikkeling van de leerling tijdens de schoolloopbaan in kaart te brengen: aan het einde van het primair onderwijs, het einde van de onderbouw van het voortgezet onderwijs en het einde van het voortgezet onderwijs. Het Platform beveelt aan deze ijkpunten op verschillende niveaus vast te leggen, zodat iedere leerling voldoende stimulans en uitdaging ervaart en leerlingen niet elk onderdeel op hetzelfde niveau hoeven af te sluiten. In de verdiepingsfase hebben we vanuit het perspectief van de leerling en (deels) vanuit de onderwijsinhoud naar doorlopende leerlijnen gekeken. Het pedagogisch-didactisch perspectief is niet aan de orde gekomen, omdat daar geen landelijke uitspraken over te doen zijn. Het is echter wel raadzaam dat scholen ook hiermee aan de slag gaan, voor zover ze dat niet al doen.

Gepersonaliseerd leren

Gepersonaliseerd leren laat zich niet gemakkelijk definiëren. Misschien nog wel het beste als een concept, waarbij het individuele leerproces van de leerling centraal staat. Wel is duidelijk dat er steeds meer aandacht is voor deze vorm van onderwijs. Het EDUCAUSE Learning Initiative (ELI) publiceerde daarom een paper met 7 dingen die je moet weten over gepersonaliseerd leren. Gepersonaliseerd leren gaat over het bieden van unieke, op individuele leerlingen toegespitste leerprocessen. Technologische hulpmiddelen zoals IT-systemen, data sets en analytische software maken gepersonaliseerd leren mogelijk voor grote groepen leerlingen. Men is het nog niet eens over de exacte definitie van en de relatie tussen gepersonaliseerd leren en concepten als gedifferentieerde instructie en adaptief leren. De basis van gepersonaliseerd leren is een persoonlijk profiel waarin het leertempo, het niveau en de sterke en zwakke punten van de leerling worden vastgelegd. Op basis daarvan worden de instructies en opdrachten aangepast voor die specifieke leerling. Het kan zijn dat leerlingen daarbij worden verdeeld in vooraf vastgestelde leertrajecten, die het beste aansluiten bij waar ze op dat moment staan. Meer geavanceerde programma’s maken daarentegen, op basis van de prestaties van de leerling, realtime aanpassingen in het leerproces. Er zijn veel scholen die momenteel een pilot draaien op het vlak van gepersonaliseerd leren. Daarnaast werken ook veel uitgevers, content providers en ontwikkelaars van evaluatiesystemen en leerling managementsystemen aan gepersonaliseerde leermiddelen en aanpassingen binnen hun huidige aanbod. Gepersonaliseerd leren kan, met behulp van technologie, een groot aantal leerlingen

voorzien van individuele leertrajecten. Analytische leergegevens brengen, in combinatie met statistische modellen, de studievoortgang van iedere leerling in kaart en voorspellen de kans op een succesvolle leerervaring. Daarnaast bieden dergelijke systemen instructies en opdrachten die aansluiten bij de wensen en behoeften van de leerling.

Gepersonaliseerd leren is een relatief nieuwe ontwikkeling. Er is op dit moment dan ook een gebrek aan onafhankelijk onderzoek over de leeruitkomsten, meerwaarde en gevolgen van personalisatie. Daardoor zijn nog veel vragen onbeantwoord. Ook verandert het personaliseren van het leerproces de rol van de docent. Dat vergt de nodige training, ondersteuning én budget. De kosten voor de uitvoering van gepersonaliseerd leren zijn namelijk aanzienlijk, zowel voor de technologische hulpmiddelen en systemen als voor de opleiding en ondersteuning van docenten.

Er is steeds meer kennis beschikbaar over gepersonaliseerd leren. Daarmee kunnen scholen op den duur gaan bepalen wanneer en op welke manier een gepersonaliseerde aanpak zinvol is. Gepersonaliseerd leren zal daarmee steeds meer fungeren als een systeem waarbij de combinatie tussen verschillende instrumenten meer oplevert dan de som der delen. Steeds meer data zullen te combineren zijn. Dat zorgt voor krachtigere, onderling met elkaar verbonden systemen die het makkelijker maken om vernieuwende pedagogische modellen – zoals flipping the classroom – te integreren. Gepersonaliseerd leren verlicht de druk op docenten om iedere leerling precies op zijn of haar niveau te voorzien van onderwijs. De inzichten uit het gepersonaliseerde leersysteem zorgen ervoor dat het onderwijs effectiever en efficiënter kan worden ingedeeld. Docenten kunnen meer tijd besteden aan individuele leerlingen en beiden hebben meer inzicht in het leerproces.

Stimuleringsfonds creatieve industrie

Het Stimuleringsfonds voor creatieve industrie wil een bijdrage leveren aan innovatie binnen het (beroeps-)onderwijs en de vertaling in de stedenbouwkundige en maatschappelijke setting. Veel oude oplossingen werken niet meer of niet goed. Twee voorbeelden:

- ROC Flex Test

De onderzoekers stellen: “Het beroepsonderwijs heeft nog steeds een negatief imago, terwijl de economie zich snel en innovatief ontwikkelt; dat moet toch in de gebouwde opgave nieuwe energie opleveren. De onderzoekers hebben met de brillen van architect en stedenbouwer naar die opgave te kijken. Daarbij onderzochten ze wat in de geschiedenis het mbo-onderwijs op huisvestinggebied heeft opgeleverd. Oorspronkelijk lagen alle scholen voor beroepsonderwijs in en rond het centrum. In de jaren ‘90 vond er door de schaalvergroting concentratie plaats bij infrastructurele knooppunten. De kleinere aanbod punten werden vervangen door grote gebouwen. Nu zie je weer een ontwikkeling naar wat kleinere leeromgevingen binnen het stedelijk weefsel. “We kwamen er al snel achter dat de sleutel voor de oplossing van een gegroeid huisvestingknelpunt in flexibiliteit lag. De economie ontwikkelt zich snel en is dynamisch, maar het onderwijs blijft achter en dat geldt zeker ook voor de huisvesting. In gesprekken met architecten hoorden we dat veel gebouwen al achterhaald zijn op het moment dat ze worden opgeleverd. Door hybride leerwerkplekken rond de bestaande scholen vorm te geven denken we dat de nieuwe economie dichter bij het leren kan komen. De trend naar kleinere leeromgevingen vonden we interessant en we hebben een soort herhuisvestingsstrategie bedacht die verder gaat op die trend. Onze strategie is een combi van grote “moeder” scholen in combinatie met hybride onderwijsaanbod in de wijk of buurt. Zo kun je bijvoorbeeld zorg- en welzijnsopleidingen goed verbinden met andere activiteiten, zoals onderwijs en sport. We hebben prototypen bedacht, die als satellieten of parasieten verbonden zijn met een centraal punt. Volgens ons ligt de toekomst in interessante en vooral aantrekkelijke plekken waar leren en werken verweven zijn. Je hebt ook in die situatie zeker een gebouw nodig als vertrekpunt en

ontmoetingsplaats, maar daaromheen reageer je op energie in de buurt of wijk. En daar helpen hybride leeromgevingen bij."

School als Stad, Stad als School

De onderzoekers stellen: "Volgens ons ligt de toekomst in interessante en vooral aantrekkelijke plekken waar leren en werken verweven zijn. Je hebt ook in die situatie zeker een gebouw nodig als vertrekpunt en ontmoetingsplaats, maar daaromheen reageer je op energie in de buurt of wijk. En daar helpen hybride leeromgevingen bij." Binnen het onderzoek worden drie typen onderscheiden; de 'netwerkschool', de 'buurtschool' en de 'scholencampus'. De netwerkschool gebruikt vrijwel alle ruimte voor het onderwijs en er worden in het gebouw weinig aanvullende stedelijke functies voorzien (zodat deze slechts kan functioneren in een netwerk dat die voorzieningen biedt in de omgeving). De buurtschool voorziet in een klein aantal stedelijke functies. Daarbij is de school een op zichzelf staande organisatie die op verschillende manieren de verbinding aangaat met de stad, via winkels, kantoren, horeca en expositieruimtes. De scholencampus is een integrale gebiedsontwikkeling, waar verschillende partijen samen een schoolomgeving vormgeven en waarbij er een grote interactie is tussen de stad en de school in een bepaald gebied. Het onderzoek levert aanbevelingen op die gebruikt kunnen worden bij de locatiekeuze en die als basis kunnen dienen voor het stedenbouwkundige en architectonische ontwerp van de school en de locatie. Interessant zijn de conclusies die na het onderzoeken van de scholen getrokken worden, zoals:

- Zowel studenten als schoolleiding vinden een goede locatie belangrijk;
- Scholen hebben belang bij een goede integratie van stedelijke programma's;
- Het schoolgebouw is belangrijk als thuishaven en als uitvalsbasis voor studenten.

De onderzoekers verder: "Wij zien dat de invloed van de gemeente niet altijd goed geregeld is. Zo is een goede locatiekeuze een gedeeld belang voor zowel de gemeente als het schoolbestuur. Daarnaast kan een school echt een bijdrage leveren aan de kwaliteit en vitaliteit van de omgeving. Betrek daarom zowel het stedenbouwkundig als het architectonische ontwerp vroeg in het planproces. In elk geval is het nuttig om vooraf een ontwerpend onderzoek uit te laten voeren (on)mogelijkheden van een locatie in beeld te brengen en bespreekbaar te maken. Belangrijk is dat partijen moeten voorkomen dat scholen en clusters op perifere locaties worden gebouwd, waar de kans op interactie met de stad gering is." Studenten van ROC West-Brabant hebben meegedacht. Zo vinden zij een veilige en fietsvriendelijke route naar de school belangrijk. Stedelijke voorzieningen rond het gebouw die weinig aansluiting hebben dragen niet bij aan een gewenste verbinding. Studenten hechten veel waarde aan formele en informele ontmoetingsplekken. Dat kan zowel binnen als buiten de school zijn. Studenten willen graag meer externe projecten, om te kunnen proeven aan de latere beroepspraktijk. Samenwerking met andere voorzieningen, zoals een theater, een popodium of een bioscoop wordt gewaardeerd." In een aantal teams is binnen het onderwijs gewerkt aan het uitwerken van aanbevelingen die via symbolen zijn verduidelijkt. Zo zijn er symbolen gebruikt voor het gebouw, de buitenruimte, het programma, de bereikbaarheid en de sociale inbedding. Matthijs tenslotte: "Het project heeft geleid tot een typologie van schoollocaties op basis waarvan betere keuzen kunnen worden gemaakt voor de plek in de stad, het architectonische programma van eisen en het proces bij het ontwikkelen van de huisvesting."

Onderwijs volgens Kunskapsskolan

Meer en meer scholen zijn bezig om hun onderwijs te personaliseren en daardoor beter af te stemmen op de mogelijkheden van hun leerlingen. Het van oorsprong Zweedse onderwijsconcept Kunskapsskolan is één van de vele manieren om gepersonaliseerd onderwijs vorm te geven. Kunskapsskolan Education is een Zweeds onderwijsconcept dat onderwijs op een andere manier vormgeeft: namelijk dat leerlingen allemaal op een ander tempo en op een verschillende manier leren. Deze manier van leren heet KED en wordt inmiddels door meer dan 50 scholen in verschillende landen gebruikt. Bij KED wordt een hele afdeling of de complete school betrokken. Het is niet iets wat je als docent zelf kunt implementeren. Leerlingen werken met behulp van een eigen coach aan hun persoonlijke leerdoelen. Ze houden rekening met hun eigen sterke en zwakke punten. Iedere week hebben de leerlingen een gesprek met hun coach. Tijdens dit gesprek, blikken ze terug op de afgelopen week aan de hand van een logboek dat de leerling bijhoudt en worden er afspraken gemaakt over de leerdoelen. Zo worden leerlingen gemotiveerd om te blijven leren. Het doel van KED is dat leerlingen zo gestimuleerd worden om het meeste uit zichzelf te halen. Bij scholen die volgens KED lesgeven, proberen ze leerlingen te stimuleren zodat ze zichzelf verantwoordelijk voelen voor hun eigen leerproces en de kennis en vaardigheden die ze daarbij nodig hebben. Iedere leerlingen krijgt een eigen online leerroute in een digitale portal.

In het ontwerp is er sprake van een brede onderbouw, waarbij er na het tweede jaar onderwijs wordt aangeboden in drie stromen: stroom 1: vmbo-basis, vmbo-kader en vmbo G/T, stroom 2: vmbo G/T en havo, stroom 3 havo en vwo.

- KED ONTWERP BOVENBOUW -

Kunskapsskolan Nederland

WAT?

Vanaf de bovenbouw bieden we gepersonaliseerd onderwijs aan in
3 STROMEN

WAAROM?

Binnen een stroom kunnen leerlingen:

+ Switchen tussen leerprogramma's van verschillende niveaus.
+ Vakken op een hoger niveau afsluiten.
+ Versnellen en een vak eerder afsluiten.

HOE?

Alle stromen zijn beschikbaar voor alle leerlingen. Leerlingen werken in een stroom die bij hun ambitie past.

PTA
Scholen hebben per vak en per stroom de optie om een PTA aan te bieden in leerjaar 3.

INHOUD STROMEN
De inhoud van trede- en themavakken zijn grotendeels gelijk tussen de stromen.

EXAMENDOEL
In het voor-examenjaar kiezen leerlingen samen met de docent en ouders per vak een examendoel: op welk niveau ga je examen doen?

WINST

Later determineren:
Het examendoel kan altijd bijgesteld worden
+
Switchen tussen niveaus:
Binnen een stroom is dit op elk moment mogelijk
+
Diploma's stapelen:
Binnen een stroom kan dit binnen 1 jaar
+
Ruimte voor diversiteit:
Tussen leerlingen, tussen vakken en op tempo

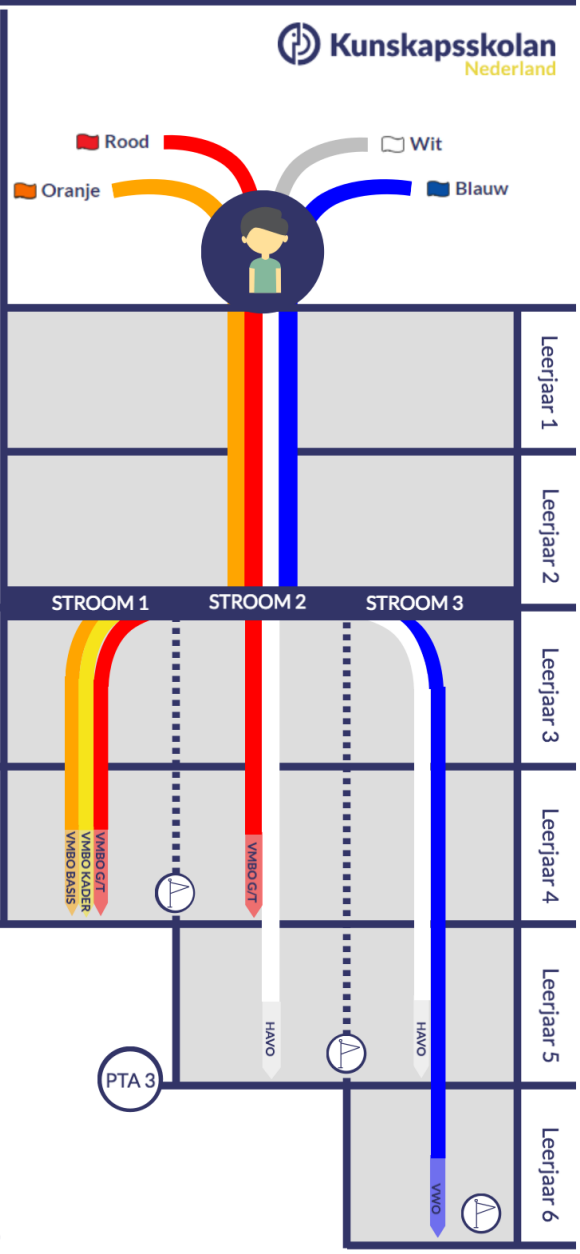

Samenvatting in een aantal punten

Scholen in het voortgezet onderwijs hebben per definitie met veel van bovengenoemde thema's te maken: de leerling en zijn of haar ontwikkeling binnen het perspectief van een veranderende samenleving staan centraal in het vormgeven en organiseren van het onderwijs. Daarbij staat de school als netwerkorganisatie midden in de samenleving en gaat actief relaties aan met die samenleving. Digitalisering is onlosmakelijk met het onderwijs verbonden en vormen van gepersonaliseerd leren zijn bijna op elke school te vinden. Daarnaast wordt de rol van de leraar weer belangrijker. Daarnaast zijn belangrijke thema's maatschappelijk ondernemerschap, waarbij de schoolleiding zichzelf profileert als maatschappelijk bedrijf.

Bovenstaande samenvattingen geven aan hoezeer onderwijs als een vitale kracht in de samenleving speelt. Wat zijn nu de belangrijkste lessen die we in het kader van het masterplan kunnen trekken?

1. Kennisoverdracht blijft belangrijk, maar moet meer in balans zijn met persoonlijke ontwikkeling en voorbereiding op deelname aan de maatschappij;
2. De afname van het aantal brede brugklassen en de toename van het aantal categorale scholen maken dat het instroomniveau in het voortgezet onderwijs een definitiever karakter krijgt, waardoor leerlingen juist minder gelijke kansen krijgen (zegt de Onderwijsraad);
3. Toekomstgericht onderwijs prikkelt creativiteit en nieuwsgierigheid en leert leerlingen zich blijvend te ontwikkelen, om te gaan met vrijheid en verantwoordelijkheid en over de grenzen heen te kijken. Het leert ze de kansen van de digitale wereld te benutten en biedt maatwerk;
4. Onderwijs leert leerlingen een vaste kern van basiskennis en -vaardigheden, verdiept met eigen mogelijkheden en interesses, vakoverstijgend leren, denken en werken;
5. Persoonlijke ontwikkeling zou door het hele onderwijsaanbod heen vorm moeten krijgen. Ethiek, religie, levensbeschouwing en morele vorming zijn onmisbaar zijn voor het curriculum van de toekomst;
6. Taal en rekenen blijven belangrijk. Engels behoort tot de kern van onderwijs, liefst vanaf groep 1. Digitale vaardigheden en burgerschap moeten tot de vaste kern horen;
7. Er is een tendens naar meer vakoverstijgend en minder een klassieke indeling in vakken;
8. Vormen van centrale toetsing moeten blijven bestaan, maar een deel van de vaardigheden is alleen 'merkbaar' in plaats van 'meetbaar';
9. Bij dit alles moet de leraar een stevige rol spelen en meer regie over de onderwijsinhoud hebben.

Thema's masterplan

Wat zijn de belangrijkste thema's voor de verdere opbouw van het masterplan:

1. Het belang van doorlopende leerlijnen (vanuit het PO en na het VO naar vervolgonderwijs/arbeidsmarkt);
2. Vormen van gepersonaliseerd leren (vanuit het perspectief van het kind en de maatschappij);
3. Ruimte voor diversiteit;
4. Differentiatie in de onderbouw in plaats van te snel categoraal denken;
5. Kleinschaligheid in grootschaligheid (te vertalen in de organisatie van het onderwijs);
6. Verbinding school-stad en daarmee de opgave breder insteken dan alleen m.b.t. huisvesting. Dus vanuit de noodzaak te verbinden ook vanuit maatschappelijk en stedenbouwkundig perspectief naar de opgave kijken.

Bijlage 3: Intentieverklaring Masterplan huisvesting voortgezet onderwijs Maastricht

Intentieverklaring

Masterplan huisvesting voortgezet onderwijs Maastricht

De ondergetekenden:

1. De publiekrechtelijke rechtspersoon **GEMEENTE MAASTRICHT**, met zetel te Maastricht aan Markt 78, te dezer zake ingevolge artikel 171 Gemeentewet vertegenwoordigd door haar burgemeester, mevrouw Annemarie Penn-te Strake hierna te noemen 'de Gemeente';

2. **De Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs (LVO),** statutair gevestigd te Sittard aan Mercator 1, te dezer zake vertegenwoordigd door de voorzitter van het College van Bestuur, de heer André Postema, hierna te noemen LVO

Ondergetekenden onder 1 tot en met 2 afzonderlijk ook te noemen partij en gezamenlijk 'Partijen'.

In aanmerking nemende dat:

1. De stad Maastricht en omliggende gemeenten en daarmee het voortgezet onderwijs in Maastricht te maken hebben met een sterke krimp van leerlingen, die zich de komende jaren tot circa 2020 verder doorzet,
2. Er mede daardoor sprake is van groeiende exploitatieproblemen, zowel materieel als personeel,
3. Qua huisvesting diverse schoolgebouwen technisch en functioneel verouderd zijn of niet op de juiste plek staan,
4. De urgentie er daarom is om een kwalitatief goede en duurzame huisvesting voor het onderwijs te realiseren die past bij het onderwijs van deze tijd,
5. De uitdaging groot is, zeker ook gezien het feit dat er sprake is van een stevige weglek van leerlingen, die potentieel in Maastricht onderwijs kunnen volgen.
6. Het daarmee zowel een onderwijskundige opgave alsook een fysieke en stedelijke opgave is, omdat de verbinding tussen onderwijs en stad van belang is,
7. LVO en de gemeente Maastricht de ambitie als volgt hebben verwoord: *"het beste onderwijs in de beste en meest duurzame voorzieningen die passen bij een ambitieuze stad als Maastricht realiseren"*,

Spreken Partijen het volgende met elkaar af dat:

1. Beide partijen zien dat bovengenoemde punten leiden tot de urgentie om gezamenlijk een masterplan huisvesting voortgezet onderwijs op te stellen, waarin een gezamenlijke ambitie is geformuleerd; namelijk goed en uitdagend onderwijs in goede en duurzame voorzieningen voor de leerlingen uit Maastricht en omgeving,
2. Het masterplan voortgezet onderwijs daarmee een stedelijke opgave is, waarbij de gemeente Maastricht, het schoolbestuur LVO en de betrokken stakeholders, waaronder het onderwijs zelf, leerlingen en hun ouders, vertegenwoordigers van de gemeente en overige relevante organisaties samenwerken om tot een succesvolle uitwerking te komen, die de ambitie in een goed masterplan vertaalt,
3. Waarbij de gemeente Maastricht en LVO als gezamenlijk opdrachtgever opereren,
4. Waarbij zij gezamenlijk werken aan een goed voorzieningenniveau voor het voortgezet onderwijs in Maastricht, in die zin dat er sprake is van aantrekkelijke en duurzame

huisvesting van het onderwijs op goed bereikbare locaties met voldoende verbindingen met (vervolg-)onderwijs, maatschappelijke voorzieningen en bedrijfsleven,

5. Waarbij de ambitie is om elk kind maximaal te faciliteren in de eigen schoolloopbaan door leeromgevingen aan te bieden die stimulerend zijn.
6. Waarbij de projectorganisatie wordt gevormd door het bestuurlijk overleg waarin de betrokken wethouders onderwijs en ruimtelijke ontwikkeling en de voorzitter van het College van bestuur van LVO zitting hebben. Daaronder fungeren de stuurgroep en overige werkgroepen (zie bijlage),
7. Partijen spreken af dat het Masterplan na vaststelling als basis dient om verdere stappen te zetten zoals het bepalen en prioriteren van projecten, het ontwikkelen van een meerjareninvesterings- en exploitatieraming, het ontwikkelen van programma's van eisen en het vertalen van de onderwijsvisie naar goede en duurzame onderwijsvoorzieningen,
8. Partijen gedurende het traject samen optrekken en elkaar op de hoogte houden van relevante ontwikkelingen.

Aldus verklaren:

Maastricht, d.d. 2017

Gemeente Maastricht
Voor deze:
Wethouder Onderwijs
Mevrouw Mieke Damsma .....

Gemeente Maastricht
Voor deze:
Wethouder Ruimtelijke Ordening
dhr. Gert-Jan Krabbendam .....

LVO
Voor deze:
Voorzitter College van Bestuur
dhr. André Postema .....

CONCEPT